VINTER OG VAAR

AF OLFERT RICARD

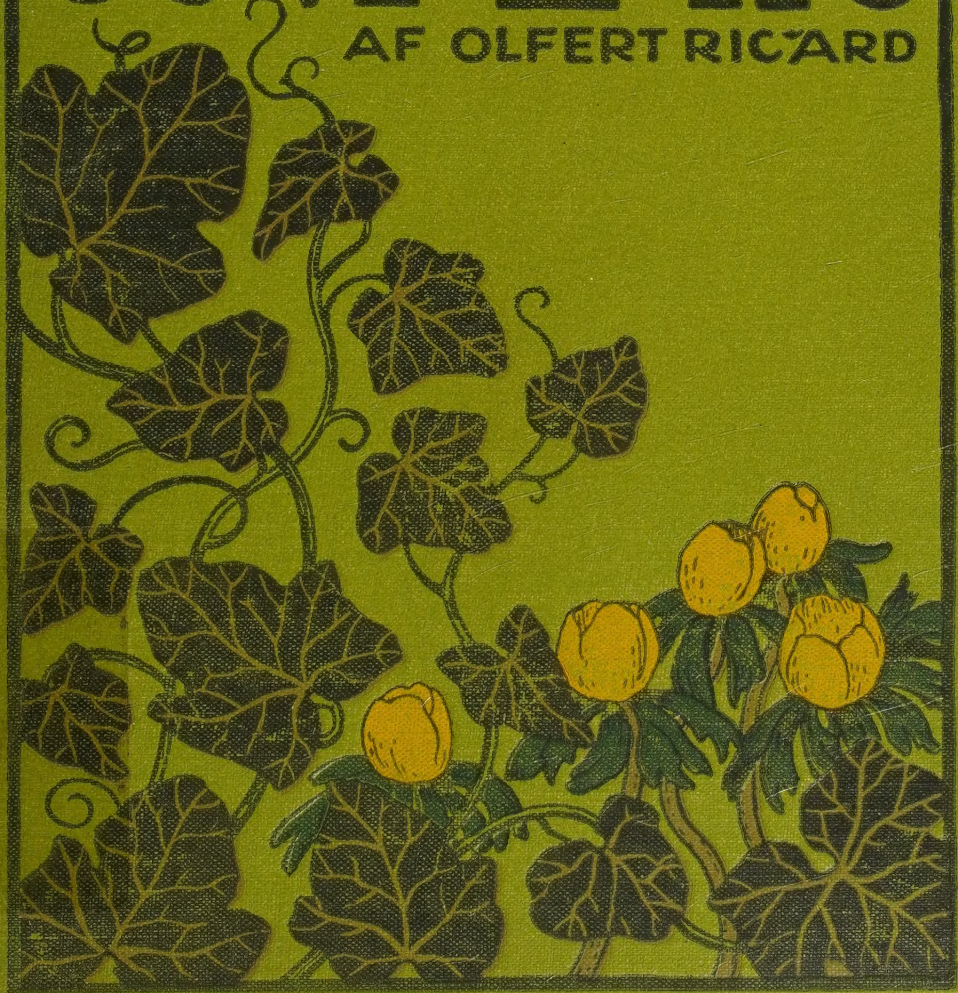

"The Word of God Remains Forever"

1 Peter 1:25

From the Library of

Rev. Edwin W. Petrusson

Professor of Biblical Doctrine

Lutheran Bible Institute in California

1956 - 1979

Professor Emeritus

1979 - 1989

BX 8066 .R45 P8 v.1
Ricard, Olfert Herman, 1872-1929.
Vinter og vaar, Kirkeaarets prædikener I

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/bwb_S0-BIE-977

PRÆDIKENER TIL KIRKEAARET

I.

VINTER OG VAAR

VINTER OG VAAR

KIRKEÆARETS·PRÆDIKENER·I

AF·OLFERT·RICARD

J·FRIMODTS·FORLAG

AAGE·JØRGENSEN·1913

SYVENDE OPLAG — 1918

8066
.R45
P8
V.1

Omslag, Titelblad og Bind
tegnede af
Aage Jørgensen

Copyright by J. Frimodt, Copenhagen.

INDHOLD:

(Fra 1. Søndag i Advent til 6. Søndag efter Paaske.)

(N. T. betegner Evangeliet efter den nye Textrække).

Foran et nyt Kirkeaar (1. S. i Adv.) 5
Herren kommer! (2. S. i Adv.) 16
Tvivlen og Vejen ud deraf (Studentergudstjeneste, 3. S. i Adv.) . . . 25
Juleforberedelse (4. S. i Adv.) N. T. 32
Julens Hemmelighed (1. Juledag) N. T. 39
Under dine Vingers Skygge (2. Juledag) 48
Til Fald og Oprejsning (S. efter Jul) 56
Aaret og Fadervor (Nytaarsdag) N. T. 64
Gaaden og Barnet (S. efter Nytaar 1914) N. T. 71
Vor opvoxende Ungdom (1. S. efter Hell. 3 Kgr.) 78
Jeg kom, jeg saa, jeg vandt (2. S. efter Hell. 3 Kgr.) N. T. 88
Troens Rose (3. S. efter Hell. 3 Kgr.) 96
Troens Nattevandring (4. S. efter Hell. 3 Kgr.) N. T. 105
Det Største (5. S. efter Hell. 3 Kgr.) N. T. 114
Arbejderspørgsmaalet (Septuagesima) 122
De Helliges Udholdenhed og Tro (Sexagesima) 130
Daab og Lidelse (Fastelavns S.) 139
Led os ikke i Fristelse (1. S. i Fasten 1915) 147
At bede, søge og banke paa (2. S. i Fasten) 154
Sandhed (3. S. i Fasten) N. T. 161
Jesus lægger Planen, og vi udfører den (Midfaste) 172
Undfangelsen af den hellige Aand (Mariæ Bebudelsesdag) 180
Begejstring, som kan holde (Palmesøndag) 189
Han længes efter dig (Skærtorsdag) 196
Hvad skal vi tænke om Jesu Død? (Langfredag) 205
Paaskesejren (1. Paaskedag) N. T. 212
Den store Urtegaardsmand (2. Paaskedag) N. T. 221

De lukkede Døre (Konfirmations-Søndag, 1. S. efter Paaske) 228
Herren er min Hyrde (2. S. efter Paaske) 239
Til de Vakte og Anfægtede (3. S. efter Paaske) 249
Folkets Synd og dets Frelse (St. Bededag 1915) 257
Synden og dens Overvinder (4. S. efter Paaske) N. T. 266
Bøn i Jesu Navn (5. S. efter Paaske) 274
Glæden over den himmelfarne Jesus (Kristi Himmelfartsdag) N. T. . . 283
De tre, som vidner (6. S. efter Paaske) 293

Foran et nyt Kirkeaar.

1. Søndag i Advent.
(Læs: Matth. Ev. 21, 1—9).

Og jeg saa' et Syn, og se, en endeløs Alle med 52 bare Træer. Og jeg forstod, at det var det nye Kirkeaar med 52 Søndags-Evangelier. Og jeg tænkte: hvordan i Alverden skal der igen komme Blade og Frugter paa de nøgne Træer og voxe Prædikener af de Texter, som der er slidt paa i Hundreder af Aar? Og jeg saa', og se, een, som saa' ud som en Konge, red stille hen ad Vejen. Og hver Gang han red forbi et nøgent Træ, løvedes det og stod i det friskeste Sommergrønt. Og jeg forstod, at han, som drog frem ad Kirkeaarets Vej og gjorde Foraarets Under med de gamle Evangelietræer, var den levende Kristus.

I hans Navn begynder vi da det nye Kirkeaar. Det er kommet, som det plejer, ganske, ganske stille. Der er sletingen, der véd det, undtagen Herrens Menighed og Kirkefolk. Der staar ikke et andet Aarstal paa Aviserne, og der bliver ikke brændt Fyrværkeri og knaldet med Pistoler og drukket Skaaler, som naar det borgerlige Nytaar kommer. Nej ganske stille og ubemærket begynder Kirkeaaret sin Gang iblandt os, og deri ligner det sin Herre. Saadan færdes han ogsaa gærne iblandt Mennesker, saadan gik han om hernede i sin ringe Tjenerskikkelse, og det er ogsaa det Frelserbillede, som Aarets første Evangelium stiller os for Øje: den sagtmodige Konge, som stille og fredeligt holder Indtog i sin By.

I.

Ak ham selv sér vi ikke. Hans Tjener er her; men han har Evangeliet med sig. Derfor staar her ogsaa idag en Præst, forat han skal forkynde Guds Glædesbudskab til Mennesker. Han har sin Text at holde sig til, den som Kirkens Fædre har fastsat og forordnet: men mens Texten er den kendte og gamle, som vi ofte har hørt, saa gælder det om, at den kan tale til denne Tids Børn. „Moderne" skal Forkyndelsen ikke være: Evangeliet skal ikke tillæmpes eller beskæres efter Modefilosofien og Menneskefornuften. Den skal hellerikke være „aktuel", med pikante Overraskelser og Hentydninger til Dagnets sidste Nyt, af hvilket det meste dog er som Græsset, der staar idag og imorgen kastes i Ovnen: vi er her ikke, forat vor Nysgærrighed skal pirres og vore Øren kildres. Men tidssvarende skal Forkyndelsen være: den skal give Svar paa Tidens Tanker og Spørgsmaal; og derfor skal der ikke tales til os idag som paa Mynsters Tid, og ikke engang helt som iforfjor. Thi vi er ikke de samme idag som ifjor; og til os skal der tales. Men Jesus Kristus er den samme igaar og idag og i al Evighed. Om ham skal der prædikes; ja mere: han skal prædikes. Arme Præst, hvis han blot skulde vende Bunken og igen hitte paa noget nyt om de gamle, forslidte Texter: han maatte nok gyse, naar han saa' ned ad Kirke-Alleen med de 52 bare Evangelietræer; hvad skal han dog finde paa at sige! Men nu véd han, at et nyt Kirkeaar betyder noget andet og mere. Det betyder, at Jesus Kristus, som er med sin Menighed alle Dage indtil Verdens Ende, han drager frem ad Tidens Vej fra Kirkeaar til Kirkeaar og ogsaa vil komme til os i Aar. Og hver Søndag, naar han drager forbi, saa springer Evangeliets gamle Træ ud paany og ligner sig selv igen og er dog anderledes end ifjor, nyt og friskt og grønt. Jeg vilde ikke tro det, hvis jeg ikke havde oplevet Underet saa tit. Men da gælder det om, at her altid

kommer til at lyde en Kristusprædiken, en Prædiken, hvor Kristus altid er Midtpunktet, og hvor Kristus selv er i. Og hvert eneste af de 52 Søndagsevangelier har deres eget Ansigt og føjer deres Træk til Jesu Billede; og det er Prædikantens største Opgave at faa dette Jesusbillede til at træde sandt og ægte og klart frem, saa det ikke bliver Forkynderens Billeder og Tanker, der faar Kirkefolkets Hyldest, men Herren alene. Og saa er det da Billedet af den sagtmodige Konge, som møder dig idag.

Vi har ogsaa andre og mægtigere Evangelier, som vil komme til os som Herolder for Himmelkongen og sige: Læg Palmegrenen for hans Fod og giv ham alene Æren! Naar vi paa næste Søndag skal se ham komme i Skyen med megen Kraft og Herlighed, mens Menneskene skal forsmægte af Frygt og Forventning om de Ting, der skal komme over Jorderige, thi Himmelens Kræfter skulle rystes; og naar vi ser ham rejse sig og true ad de brusende Bølger og raabe ud i den hylende Storm: Ti og vær stille! og de maa lægge sig lydigt til Ro for hans Fødder; eller naar vi sér ham staa foran sin døde Vens Grav og raabe ind imod Klippen, saa det rungende Ekko svarer ham tilbage: „Lazarus! kom herud!“ eller vi sér ham staa paa Bjærget og sige: „Mig er given al Magt i Himlen og paa Jorden!“, da er det visselig et andet og mægtigt Frelserbillede, der vises os, en Konge, som byder og hersker, og hvem alle maa lyde. Og ve os, om vi vilde prøve at skrælle Straalerne af vor Frelsers Guddomsglorie, ve os, om vi vilde gøre os klogere end Profeter og Apostle! Ogsaa dette vort Søndagsevangelium tager os, halvt uformærkt, tilbage til hans evige Oprindelse; thi det lader os forstaa, at en guddommelig Plan ogsaa udfolder sig i denne Begivenhed, og et gammelt Profet Ord gaar i Opfyldelse paa denne Dag.

Men idag kommer han dog fremforalt til os som den stille og sagtmodige Konge. Og saaledes vil du og saa ofte faa ham at se i Kirkeaaret, som kommer. Thi

vel hedder det et Sted, at paa Løvsalsfestens sidste, store Højtidsdag stod Jesus og raabte og sagde: „Om nogen tørster, han komme til mig og drikke!",[1] baade fordi de var mange, og der var megen Støj, og fordi det brændte inde i ham selv; og vel fortælles det, at han opløftede et højt Raab, da han døde, men netop dette fremhæves som noget mærkeligt og usædvanligt hos ham. Ellers vil du som oftest se, at han kommer saa forunderlig stille. Englene sang, da han kom herned, ja, men han selv, kan der tænkes et mere stilfærdigt Komme end Julekongens: du sér kun dette lille spæde Barn, som svøbes af denne unge, ømme Moder og lægges i et Krybbeleje; saa stille er det, at den ældste Kirke talte kun lidt derom, og Evangelisten Markus fortæller endikke et Ord derom. Hvor stille glider ikke hans Barneaar og Ungdomsaar dog hen, hvor uanseligt og tyst: en eneste lille Tildragelse fra hans tolvte Aar hos Lukas, det er alt. Og da han, ifølge Johannes, gør sit første Under og giver sin Moder en Gave til Tak for al hendes Omhed og forvandler Vandet til Vin ved den landlige Bryllupsfest, har du da lagt Mærke til, hvor beskedent og lønligt han gør det: mens Tjenerne bære det i deres Kar, sker det, og endikke Kogemesteren lægger Mærke dertil; tro mig, et uægte Evangelium, lavet af Mennesker, skulde nok lade en Tryllekilde af perlende Vin bryde frem med høje Straaler og udmale med Brask og Bram, hvordan de alle faldt i Beundring. Og saaledes ofte. Husker du, hvor stille han gik ind i den lille døde Piges Sovekammer og drev alle Larmere og Nysgærrige ud, og dèr, kun i Faders og Moders og tre Venners Nærværelse sagde han blidt og venligt: Lille Pige, staa op! Eller dengang han mættede de 5000 Sultne: naar skete igrunden det Under? han tog de fem Brød og rakte dem til Disciplene, et, to, tre, fire, fem - og sex og syv og otte og Tusinder, men ganske stilfærdigt; og da de med Magt vilde tage ham og gøre

[1]) Johs. 7, 37.

ham til Konge, saa gik han afsides, bort fra dem, op i Bjærgene. Hans Brødre syntes ikke om denne Stilhed: Drag op til Højtiden! sagde de, viis dig for Verden! men han drog derop, ikke aabenlyst, men lønligt.[1]) Og stille sér du ham idag ride ind i Staden, den eneste Gang de fik Lov at gøre Fest for ham; de sang og jublede omkring ham, men han sad saa sagtmodig og stille og kunde ikke holde sine Taarer tilbage! Og o hvor stille han gaar til sit Kors, hvor stille der er derude, de spotter og haaner, men han tier, og kun syv Gange lyder hans knappe, stille Tale. Og selv Paaskemorgen rejser han sig stille af sin Slummer, ikke en eneste sér ham træde frem; og stille kommer han paa Vejen og slaar Følge med sine Venner og staar iblandt dem med sin Fredshilsen, og stille forsvinder han igen: o se dog, siger Evangeliet, se dog din stille Frelser!

Og hvor er han sagtmodig! Ja, saadan er han, og saadan har du ogsaa ofte sét ham i Evangeliet. Mindes du, hvor varligt han tog paa sin stakkels frafaldne Peter derude i Vagtgaarden, han knuste ikke det arme knækkede Ror, som svajede hid og did i den kolde Nattevind og den kolde Kritik og Spot, — han sendte ham blot det ømme Blik, det var nok, saa gik den stærke Mand ud og græd og græd. Og mindes du, hvordan han hjalp stakkels Thomas, hvis Troes-Lampe var ved at slukkes i Vantroens Os og Tvivlens kvælende Røg, han slukkede ikke den rygende Tande, men holdt sin Haand skærmende for dens Flamme, saa den ikke skulde blæse ud, og sagde: Kom, ræk din Finger hid og mærk mine Ar, og vær ikke vantro, men troende! Husker du den stakkels unge Synderinde, de var kommet slæbende med, som laa knækket dèr henad Jorden, og som de alle vilde sætte deres tunge Fod paa og kaste deres dræbende Stene efter: han tav og skrev med Fingeren i Sandet, for ikke at se paa hendes Skam, og for at give dem en Lejlighed til at liste

[1]) Johs. 7, 10.

sig stille bort, og da de var gaaet, sagde han: „Jeg dømmer dig ikkeheller, gaa bort, og synd ikke mere!“[1] Eller den stakkels Fader dernede i Dalen, som stod dèr og bad: „Herre, om du formaar?“ den Tro var som en lille blafrende blaa Flamme, nær ved Vantroens Mørke, og Jesus skyggede sagtmodigt for den med Haanden og sagde: „Om du formaar —? Alt er muligt for den, der troer!“ og da blussede den lille Troes Flamme op til en Bøn fra Hjærtets Dyb, og grædende raabte han: „Jeg tror, Herre! hjælp min Vantro!“[2] Og saadan sér du ham ogsaa skride saa sagtmodig frem idag, Fod for Fod, skønt han jo nok kan se, at denne Begejstring vil ikke holde sig længer end de afplukkede Grene, og skønt han aner, at disse Hosannaraab vil om faa Dage vende sig til det ubarmhjærtige: Korsfæst ham! Det Billede skal vi se paa idag: det er Præstens Bestilling at vise Eder dette, saa vi selv rigtig kan blive stille overfor det! O se dog, siger Evangeliet, **se dog din sagtmodige Konge!**

II.

Ja, det er Præstens Bestilling paa Adventssondag og paa alle Sondage, at vise Mennesker Jesu Billede. Men Præsten er ikke ene om at holde Gudstjenesten: den holder Præsten og Menigheden i Forening. Menigheden er alle de Disciple, som følger ham idag paa hans Tog igennem Verden. Og helt undvære Præster tror jeg ikke, den kan. Man kan nok engang imellem høre Lægfolket tale lidt flot om Præsternes Overflødighed, men saalænge her er en Menighed, vil den nok alligevel behøve Forere og Lærere, som har uddannet sig igennem Aar til denne Gærning. Men endnu mindre kan Præsten dog undvære Menigheden. Jeg tænker ikke blot paa dem, der maa staa og holde Gudstjeneste i en tom Kirke; men ogsaa paa dem, hvem mange Mennesker nok vil høre paa, men ideligt vexler de, ingen af dem føler sig hjemme i Kirken,

[1]) Joh. 8, 11. [2]) Mk. 9, 23—24.

og de har intet med hinanden at gore og foler intet Ansvar for den Gærning, der gøres i Sognet. Der var maaske nok de Kristne, som vilde mene, de kunde faa akkurat den samme Velsignelse ved at sidde hjemme i deres Stue og læse en Prædiken. Men de tager fejl. Det er en god gammel Kristenskik at være i Guds Hus paa Herrens Dag, ja det er endogsaa en Kristus-Skik, thi der staar fortalt om ham, at han „efter sin Sædvane" gik i Synagogen paa Sabbatsdagen.[1]) Og nu kan det gærne hænde, at Prædikenen var ringe nok, eller at man synes, man kan snart sin Præst ud og ind. Men husk nu saa alligevel paa, at Gudstjenesten er ogsaa mere end en Prædiken. Der er da Salmerne. Som Hosannasangene ombruste Frelseren hin Dag, saadan boer Gud endnu i Israels Lovsange;[2]) og vi har herlige Salmer i Danmark. Og den stille, sagtmodige Konge kommer jo ogsaa den Dag idag paa stille Maade i den hellige Nadvere. Der er ogsaa de fælles Bønner, og der er Samværet med de andre Kristne. Og synes du, at du kan sletikke hente nogen Opbyggelse af din Præsts Forkyndelse, saa kan du jo tilsidst tage den Beslutning at slutte dig til en Nabopræst og til en anden Menighed. Men jeg beder dig, vent saalænge du kan; thi du kan jo sagtens undvære Præsten, men maaske det vil være sværere for ham at skulle undvære dig; du véd ikke, hvad det er for en Hjælp og en Opbyggelse for en Forkynder at se de samme Ansigter paa den samme Plads Søndag efter Søndag, istedetfor stedse at se nye Mennesker; saa han har Følelsen af en Sammenhæng og et Samarbejde; og det samme tænker de andre Kristne, som var vant til at se dig og glade ved at møde dig. Og uden at jeg vil undskylde Præsten, saa véd jeg af Erfaring som Tilhører, at man kan have Perioder, hvor man ligesom er mindre modtagelig, og der kan atter komme Tider, da man paany hører Ordet med Glæde. Det stiller nok et større Krav til en Forkynder, at han stedse skal

[1]) Luk. 4, 16. [2]) Salme 22, 4.

tale til de samme: han maa bestandig forny sig selv. Men han tør da ogsaa regne med sin Menigheds Forbøn, naar en trofast Kreds føler sig hjemme i den samme Kirke. Og for dem er Prædikenen fornemmelig bestemt. Mere og mere vil det vel blive saaledes, at Forkynderen væsentlig har sin Gærning iblandt de Troende. De andre bliver stedse mere fremmede for Søndagsgudstjenesten. De færreste Mennesker i vore Dage vil jo nok, naar man paa en Søndag spurgte dem: hvad kunde du nu have Lyst til? svare med et glad Ansigt: En Prædiken! Idrætsforeninger og Spejderkorps og frivillige Forsvarskorps og mange andre gode Foretagender viser desværre et mindre og mindre Hensyn til vor gamle Søndagsgudstjeneste. Alligevel sker det i hvert Kirkeaar, at nye Ansigter dukker op ved Gudstjenesten. Som oftest er det vel Mennesker, hvem Gud har kaldt paa gennem en eller anden tung og alvorlig Oplevelse. For dem er Ordet ogsaa bestemt. Men jeg tror ogsaa, at Guds Ord er rigt nok til, at det vil kunne give disse Nyankomne noget, selvom det i det hele er henvendt til dem, som har hjemme i Kirken. En Vækkelsestale hver eneste Søndag, hvor Begyndelsesgrundene og særlig Omvendelsen udelukkende eller overvejende behandles, er ikke det, der skal tilstræbes. Vistnok er det gavnligt nu og da, naar Texten fører det med sig, og utvivlsomt kan ogsaa erfarne Kristne godt hente Opbyggelse af en Omvendelsesprædiken. Men omvendt kan et sogende eller ligegyldigt Menneske meget godt drages og bevæges ved at høre en Prædiken, som sigter paa at opbygge en Menighed. Han kan komme til at mærke, hvormeget han selv mangler, og længes efter en Herlighed, han ikke selv ejer. Men Talen gælder dog i første Række Menigheden: den skal opbygges og opflammes og bestyrkes.

Og saa skal den sættes i Arbejde og gaa ud og dele sin Rigdom med dem derude, som ikke kommer i Kirken, og som Præsten ikke kan naa. Mærk hvad jeg siger. En Menighed, som ingenting bestiller, er ingen Menighed.

Som Herren sendte sine Disciple i Dagens Evangelium og sagde: „Gaar hen i den Landsby, som ligger lige for Eder!" saa siger han endnu idag til sin Menighed: Gaa ind i Eders egen Landsby eller i Eders nærmeste Kvartér og kald ad Mennesker og faa dem ind paa Fredens Vej og med i Guds Hus! Hvor kan I dog tro, at en Præst alene skulde kunne overkomme at naa til alle? Nej det er netop Menighedens Opgave. Børnegudstjeneste og Fattigpleje og Ungdomsarbejde og Redningsarbejdet blandt Drankere og Omsorgen for de Gamle, og fremforalt det personlige Vidnesbyrd om Kristus Mand og Mand imellem, alt det skal I, Herrens Menighed, udføre; Præsten skal i det højeste sende Eder og sætte Jer i Gang.

Og endelig maa en Menighed lære at ofre. Allerede den ældste Menighed fik Formaning til, paa den første Dag i Ugen at lægge tilside, hvad man kunde afsé til Guds Riges Fremme.[1]) Og der kræves ogsaa store Midler af en Menighed i vore Dage, forat Arbejdet kan gøres, først i den Landsby eller Storby, som ligger lige for; og dernæst i de Lande, som ligger langt borte, og hvor Herren endnu ikke er naaet hen paa sin Vej igennem Tiderne. Her hedder det: „Herren har Brug for dem", og saa skal Menigheden strax sende dem.

Lad os betænke alt dette foran det nye Kirkeaar. Lad os love hverandre: Vi ville samle os om Søndagsgudstjenesten; vi ville gøre et godt Arbejde dèr, hvor vi boer; og vi ville ofre glad, hvad Herren kræver, til hans Riges Fremme.

III.

Vi har nu betragtet Præstens Gærning, som var at forkynde Kristus, og Menigheden, som svarede til Herrens Disciple dengang. Men saa taler vort Evangelium endnu om Skarerne, som færdedes ude paa Vejen. Dem vil vi endnu sende en Tanke. De er ikke i Guds Hus. De

[1]) 1 Kor. 16, 2.

fleste af dem staar endnu som Medlemmer af den danske Folkekirke, og Sømmelighedsfølelse burde tilsige dem, at saa er de ogsaa skyldige at besøge Kirken og følge med i dens Levnedsløb. Men nu er det ikke saaledes. Og det er til liden Nytte, om Præsten vilde tordne imod dem, som ikke er tilstede. Men vi, som er hjemme i denne Kirke og har saamange gode Minder herfra, vi vil sende dem en kærlig Længselstanke. Nogle af Skaren gik foran Kristus; og nogle af dem mener idag, at de er kommet langt foran Kristus, baade i Oplysning og Frihed, de har ingen Brug mere for det, de kalder gammel Overtro og Fordummelse, det er et overvundet Stade og ligger nu langt bagved dem. Om andre stod der, at de fulgte efter Kristus. Og ogsaa i Dag er der dem, især saadanne, som er kommet ind til en stor By fra Landet, som ikke har brudt med Kristendommen, men de sakker længere og længere agterud, de kommer sjældnere og sjældnere i hans Hus og lægger flere og flere af de gamle, gode, kristne Vaner af. De kan endnu begejstres og rores, naar Herren kommer forbi paa deres Vej; men de kan ogsaa paa et Øjeblik ophidses til at blive Kristendommens bitre Fjender, naar en Agitation sættes igang. Lad os tænke paa dem og bede om, at der dog maa blive kaldt paa dem, medens det er Tid, saa de maa komme til at sige: „Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn!" Jeg tror, det sker bedst ved, at de tages en for en; i Skarerne bliver den enkelte saa let borte.

IV.

Men det minder os om, at der i vort Evangelium endnu tales om én. Det taler om dig. Saaledes lod jo den gamle Profeti, som opfyldtes den Indtogsdag: „Se, din Konge kommer til dig," sagtmodig og ridende saa stille paa Fredens Dyr. Ja, til dig kommer han ogsaa paa denne Dag. Thi en Prædiken skal nok holdes for en Menighed, men den skal dog ogsaa altid være en Duprædiken og

The King's Library

vende sig sporgende og kaldende til den enkelte. Hvor hører du saa hjemme, i Disciplenes Flok eller i Skaren?

Saa se da endnu paa denne din Konge, som kommer dragende saa stille. Og hvorfor tror du, han kommer saa stille? Fordi han vil have Sjælen i Tale. Den bliver sky og skræmt og kryber ind i sit Skjul, naar man kommer med Stoj og Brask og Bram. Det husker du godt: naar nogen larmede og tordnede og skældte dig ud eller slog dig, saa dukkede du dig, men du blev haard og ond deraf eller indesluttet og sky. Men naar din Moder med sin stille, blide Stemme sagde: hvor kunde du nænne! saa var du færdig, saa kunde hun faa dig til alt. Derfor kommer din Konge saa stille til dig, for han vil ikke true dig og forskrække dig, men han vil tjene dig og komme dig rigtig nær og faa dig til at lukke dig op for ham. Vi lukker os ikke op for den, der haster og buldrer og expederer os maskinmæssigt og gesvindt. Men den, som kommer stilfærdigt og giver sig god Tid, saa vi mærker, han bryder sig om vores Sjæl, ham skænker vi vor Tillid. Og den er det, Jesus vil have. Derfor kommer han ganske stille.

Og hvorfor er denne Konge saa sagtmodig? O hvorfor, fordi han ikke er kommet forat dømme, men forat frelse; fordi han vil frelse alle, og vi har det allesammen saadan, at vi er knækkede Ror og rygende Tander, vor Kraft er brudt og vor Tro er som en ulmende Gnist, ja synes du ikke? Mennesker de kan være saa haardhændede og trampe saa tungt, og de sér ikke, hvor de træder, de puster som ingenting den dosige, lille, svagtaandende Flamme ud; men Frelseren, om ham stod der saa ofte: han ynkedes inderligt, naar han saa' Skaren eller den enkelte Stakkel; han kunde tage saa ømt paa Sjælen som Hyrden paa det lille blødende Lam; og denne Sjælehyrde, denne sagtmodige Konge, var det ikke sært: ham skulde du allerede møde paa Kirkeaarets første Dag: den, som kommer til ham, kaster han ikke ud; et brudt

Rør og en rygende Tande, det tør du nok kalde dig selv, lad ham saa binde dig op med sin varlige Haand og aande paa Troens Flamme med sin hellige Aand.

¡Har du saa ikke en Takkesang at bringe ham idag? Vil du ikke være med, naar vi sammen hilser og priser ham, vor Jesus og vor Konge: „Hosanna, Davids Søn! Velsignet være den, som kommer, i Herrens Navn! Hosanna i det højeste!“ Amen.

Herren kommer.

2. Søndag i Advent.

(Læs: Luk. 21, 25—36).

Herren kommer! Det er det Budskab, som gaar igennem Kirken i denne Adventstid. Men i den første Kirketid da var det altid Budskabet, som lød igennem al Forkyndelse og i alle deres Forsamlinger. De prædikede ikke blot om ham, som var kommet, og som gik omkring og gjorde vel, og som døde og opstod, de prædikede ogsaa ham, som kom igen forat domme Levende og Døde. Her i Danmark er der igrunden en rigtig solid og trolig Forkyndelse af den korsfæstede og opstandne Frelser; men du hører ikke ofte nogen forkynde om Herren, som kommer igen, saaledes at det er Mandens Budskab, som han lever i og faar til at leve hos andre. Men vore Dage nærmer sig paa saamange Maader mere og mere til den første Kirketid. Modsætningerne skærpes og brydes stedse stærkere, ligesom dengang, Evangeliet hastede ud til fremmede Folkeslag, ligesom i hin Tid; · · jeg tænker ogsaa, at Haabet og Forventningen fra hine Dage skal leve op igen i denne Slægt. Jeg tænker, Adventsbudskabet „Herren kommer!“ mere og mere skal klinge igennem Kirkens Forkyndelse Aaret om, og at den Bøn, som Bibelen ender

med, skal bedes stadigere og inderligere iblandt os: Ja, kom snart, Herre Jesus!

Herren kommer! Alting omkring os forkynder, at Herren kommer. Hør efter!

Sol og Maane og Stjærner forkynder, at Herren kommer.

Hver Morgen, naar Solkongen bringer en ny Dag til os paa sine Ildvinger, da siger han til os: Herren kommer. Thi Jesus er Verdens Lys, og han er Soles Sol fra Bethlehem, som har tændt Dagens store Stjærne i Tidernes Morgen og anvist den sin faste Bane. Og den har ogsaa engang skinnet paa ham, da han havde sin korte, travle Arbejdsdag hernede paa denne Jord. Og naar Dagen saa kommer til dig med alle sine mange Pligter og Fristelser og Glæder og Sorger, med al sin Uro og Møje, da skal du allerførst samle dit Sind og hente din Styrke ved at sige: Herren kommer! Gud ske Lov, han som var her engang, han kommer endnu hver eneste Dag og vil vandre usynlig ved min Side, for hans Øjne vil jeg gøre min Gærning og i hans Kraft vil jeg møde mine Byrder og Kampe.

Saaledes har du vel ofte sagt. Men har du lyttet til, hvad mere Solen har at sige dig? Dette Budskab har den ogsaa at bringe: jeg hylledes i Mørke, dengang min Herre døde paa sit Kors; men engang skal jeg slukkes helt og stødes fra min Trone, - og da kommer Herren igen til Jorden; Dag og Time véd jeg ikke, inden Aften kan min Lampe være brændt ned, og du véd ikke, om vi to skal leve denne Dag til Ende: vær derfor beredt naarsomhelst til at tage imod din Herre, naar han kommer.

Og naar ved Aftenstid Mørkets sorte Fugl flyver ud paa sine lydløse Fløjelsvinger og lægger sin store Stilhed over Mennesker og Byer, og Maanedronningen og hen-

des talløse Stjærnehær stirrer paa dig med blanke Øjne, saa hvisker de alle det samme til dig, de siger: Herren kommer! Vi blev til paa hans Bud, vi lyste, da han blev født, vi holdt Vagt over ham, da han stred i Urtegaarden den Paaskenat, vi var hans tause Vidner, naar han tilbragte Nætterne paa Højene og talte med sin Fader og hvilte ud hos ham. Og da nu atter en Dag gik til Hvile, og alle dens mange Lyd døer hen, da skal du ogsaa selv blive stille i din Sjæl og sige: Herren kommer! har du ikke noget at skrifte for ham, har du ikke en Tak at bringe ham, førend du gaar til Hvile og anbefaler dig til hans Varetægt?

Saadan gør du vel hver Aften. Men sov du fra det sidste Budskab, som Maanen og Stjærnerne havde til dig? De havde dette Budskab: Midt iblandt os lyste Tegnet i den hellige Nat, da han blev født, og viste Østens Vismænd Vej; og midt iblandt os skal det store, sidste Tegn ogsaa engang staa, som skinner fra den ene Ende af Himlen til den anden ligesom Lynet: da drysser vi ned fra Himlen, som naar en Mand ryster Frugterne af sit Træ; og da kommer Herren igen; om han kommer i den første Nattevagt eller i den anden, det vide vi ikke, men du skal maaske aldrig mere se Solens Lys, thi han kunde komme i denne Nat; vær derfor rede til at møde ham, om han kom.

Og Havet og Bølgerne forkynder det samme Budskab og siger: Herren kommer.

Du staar ved det dejlige Sund og ser Smaabølgerne tage hinanden i Haand og lege, til de i langelige Brus gaar til Hvile ved Kysten og bringer deres Hilsen fra det dybe langt derude: hvad er det for et Budskab, de bringer? Lyt rigtig efter, og de vil sige: Herren kommer! Han bandt os indenfor disse Kyster, over hele Jorden satte han Grænser for vor Leg, og alle vore Kilder er i ham.

Og vi bar ham mange Gange i fordums Dage, naar han foer over Søen med sine Mænd eller stod paa Fiskerbaadens Dæk og talte Livets Ord til Skarerne i Land: og én Nat husker vi især, da kendte vi hans Røst, at det var Ham, thi han bød os at være stille, og vi maatte lyde. Og nu kommer han ogsaa til dig og minder dig om, at han mægter ogsaa at bringe det urolige Hav, som bruser i dit Indre, til at være blikstille. Han minder dig om, at Dugdraaben og Oceanet er begge skabt af Gud, og det var paa en ganske lille Bølge, at Herren den første Gang kom til dig, i Daabens lille Font, men det var fra Naadens store Dyb, han kom. Og han minder dig om, at for hver en Bølge, der iler mod Havnen, saa drager Herren ogsaa frem paa Tidens Bølger mod Evighedens Havn.

Ja saadanne Tanker har du vel ogsaa haft, naar du glædede dig over Havets Skønhed og tænkte paa Gud. Men se, der var endnu et Budskab, som lød ude fra Havet med Bølgernes mange Stemmer. Engang, naar Himlens Kræfter skulle rystes, da rejser vi os i al vor Vælde og stiger over alle Bredder og volder Ængstelse og Fortvivlelse i Menneskenes Hjærter, og da kommer Herren igen, han som alene mægter at gaa paa Bølgerne. Vær rede, thi du har ikke talt Bølgerne, og aner ikke, om vi ikke er de sidste, og naar de sidste er gaaet ind i Evighedens Havn, da er det, han kommer.

Og Skyerne paa Himlen, de forkynder ogsaa: Herren kommer!

I Slettelandet, hvor vi Danske boer, der er jo Skyerne vore Fortrolige, fra vi var Børn. Og du har vist mange Gange ligget med Hænderne foldet under Nakken og fulgt de hvide Sommerskyers drivende Flugt og sendt dine Tanker paa Langfart med dem. Eller du har siddet paa Stenten fortabt i Skuet af Skybankerne, der byggede deres

rødmende Rosenslot om den synkende Sol, da tænkte du paa Paradiset langt, langt mod Vesterled. Og du har staaet og sét de sorte truende Tordenskyer trække op og moret dig over deres fantastiske Former: nu ligner de en stor Bjørn, og han brummer, Bjørnen, nu blev det til en Mand paa en Hest, nu tabte Manden Hovedet, og Hesten gik midt over, nu blev det til et stort Uhyre: — i Nat har vi Uvejret. Men da sagde Skyerne ogsaa til dig: Herren kommer! Han byggede den udstrakte Befæstning, han flyver paa Vejrets Vinger. Han kendte vor Gang og tog Varsler af os: naar vi var røde ved Aftenstid, da tænkte han: det bliver en skøn Dag imorgen: men var vi mørke ved Morgen, sagde han: vi faar Storm.[1] Se, hvor vi svæver, du maatte ønske, at Aanden vilde drive dig altid, saadan som Vinden driver de hvide Sommerskyer! Du længes til dit tabte Hjem, naar du sér Aftenrødens Paradisslot, og da skikker du Bud hjem til Faderhuset med de mange Boliger. Og naar Herrens Røst er over Vandene, saa befaler du dig Gud i Vold med dem, du har.

O men hørte du det sidste Budskab, som Himlens Skyer havde at bringe? „Se, jeg kommer med Skyerne", hedder det, dèr skal I engang alle stirre op, dèr saa' han selv op den sidste Nat, ud af Hallen søgte hans Blik til Sølvskyerne, som foer hen forbi Paaskemaanen, og saa sagde han: „Du siger det, jeg er det, og fra nu af skulle I se Menneskesønnen komme med Himlens Skyer:" og hvo véd, om dine Øjne ikke skal se det Syn, da Verdens Sol gaar ned i Aftenskyerne: vær derfor rede, at du ikke skal hyle af Rædsel, naar du sér den, i hvem de har stunget, men glæde dig til Mødet med ham og hans Hellige i Skyerne!

Og Skoven siger: Herren kommer!

[1]) Mt. 16, 2.

Ja hvergang Vaarens Under sker, og Bøgetræet og alle Træer alt springe ud, saa vi skønne, at Sommeren er nær, da hvisker Vaarvinden gennem det spæde Løv: Herren kommer! Han som plantede de første Træer i Edens Have, ham er det, som aander paa de nøgne Kviste, saa de vaagner og smiler og grønnes. Ja aldrig vil Biologien forklare os Livets Under, og saalænge dette Under gentager sig for vore Øjne, saalænge vil Herren have sin Gang iblandt os. Og vore Tanker vil gaa tilbage til den Tid, da det blev Foraar i Aandens Rige her paa Jord, og vi vil undre os og tænke: i hvilken Skov stod mon det Træ, som en Foraarsdag blev min Mesters Kors? og vi vil atter bevæges ved at tænke paa, hvordan Skoven havde fejret ham Søndagen før, da varme Menneskehænder svingede en Skov af Palmegrene omkring ham, ak og den Morgen, da de laa bruне og visne i Landevejens Støv, og han sagde sin sidste lille Lignelse om det grønne Træ og det visne![1])

Men har Skovens dybe Sus, naar det koger dybt inde i Tykningen, hvisket sit lønligste Budskab i dit Øre? „Saaledes skulle ogsaa I, naar I se disse Ting ske, skønne at Guds Rige er nær!" Ja se, ret nu kommer Skoven i store Læs herind til Byen, og du véd ejheller, i hvilken Skov det Juletræ stod, som snart skal plantes i din Stue, men tænker du paa, at snart kan de sidste Adventstegn folde sig ud, og da har vi ham selv midt iblandt os, o vaag og bed, at det da maa være Sommerglæde for dig, at Kristus kommer igen!

Og Folkenes Fortvivlelse og Menneskenes Forventning de siger: Herren kommer!

Ja den som har Øren, han høre, og den som har Øjne, han se, og den som har et Hjærte at føle med, han græde,

[1]) Luk. 23, 31.

eller synes du ikke snart, at her er lidt og stridt nok hernede paa Jorden? Med høj Røst begære flere og flere Afslutning! Og hvis dette kun skal kaldes en Udvikling, og vi endnu skal vente paa Menneskehedens Fremskridt, saa bliver det hele en stor Meningsløshed. Historien vilde være Galskabens Levnedsløb og Tilfældighedernes Aarbog, der som der ikke var et Maal, som alt styrer imod, og en skjult Haand, som fører disse Traade. Der er kun en eneste Forklaring af Menneskenes Kampe og Lidelser, deres Grusomhed i Krigen og deres Skændsler i Fredstid, og det er Dommedag. Taber vi den Dag af Syne, da havner vi i Forfængeligheders Forfængelighed: det som er, det samme har og været for, og det skal komme igen, og hele Slægtens Levnedsløb kommer til at ligne det Stykke Legetøj, de gav os som Børn, hvor vi drejede paa et lille Haandtag, og saa kom der en spæd, klukkende Lyd, og frem paa Scenen kom der en Hane og Høne og forsvandt igen, og atter Hanen og Hønen, og borte var de, og igen Hanen og Hønen, til vi ikke gad mere. Vanvid og Fortvivlelse det hele, — hvis Gud ikke er Historiens Gud.

Men har Aanden salvet dit Øje, da ser du hans Spor, og har han salvet dit Øre, da hører du hans Fodtrin i alt det der sker: Herren kommer, ja og nærmere og nærmere kommer han, og tilsidst skal Herrens Dag komme over alle dem, der bo paa Jordens Flade, og Himlen og Jorden skulle forgaa, men hans Ord skulle ingenlunde forgaa, og hvad hans Ord har lovet og skabt og skænket, det skal hellerej forgaa.

Thi tydeligst at alle, ja højt og klart for hver den, der vil aabne sine Øren, siger Herrens Ord: Herren kommer.

Ja hvergang vi samles her i Herrens Hus, og Ordet forkyndes levende iblandt os, da er dette Gudstjenestens egentlige Herlighed, at Herren kommer, usynlig, men

kendelig gaar han i sit Ord levende iblandt os, og der gaar et stille Brus af Fryd og Ærefrygt henover vore Hjærter, som bøjer sig i Tilbedelse for ham. Mærkede du det aldrig? Du skal en Dag mærke det. Og hvergang hans Troende sætter sig paa deres Knæ omkring deres Herres Bord, og Ordet lyder, mens Brødet og Bægeret gives os i Haand, da er Højtiden atter denne: at Herren kommer, kommer livsalig og venlig til sine Nadvergæsters Hjærter. Kender du det ikke? Du skulde prøve det. Og hvergang du hjemme slaar din Bibel op og tager hans Ord til dit Hjærte, atter erfarer du det med Fryd: nu kommer min Herre til mig! Og disse Herrens Ord de forvisser os om, at Jesus lever, og han som begyndte sit skjulte Værk inde i vore Hjærter, han vil fuldkomme det og aabenbare det paa sin store Dag.

Ja Himlen og Jorden skal forgaa, det synlige og timelige det bærer alt Støvets og Forgængelighedens Præg, men Ordet det er Evighedslivets Pant, det forvisser os dybt og trygt om, at Herren kommer igen.

Og dette vort Hjærte stemmer i og siger: Ja, Herren kommer.

Menneskehjærtet føler dybt, at det staar til Regnskab for en Dommer. Det véd, at det er opdaget, sét til Bunden, det har ikke den Krog, som det kan holde skjult for hans Ildøjne. Ikke sandt, du véd det godt i dit Hjærte, at du kan aldrig, aldrig dø, Døden kan aldrig dræbe dig, stakkels evige Menneske, du flygter aldrig fra Livet og fra Dommen, hvert Slag, dit Hjærte slaar, siger: Herren kommer! Det er guddommeligt Liv, som lever i dig, og denne Gud skal du føres frem for engang, den Menneskesøn, som Evangelierne maler for os, ham faar de aldrig kradset ud, han kommer igen, saavist som Hjærtet lever; og saa, hvad saa?

Ja hvad føler Hjærtet ved denne Forkyndelse, som

lyder fra de mange Munde, fra Sol, Maane og Stjærner, fra Havets Bølger og Himlens Skyer og Skovens Træer, fra Folkenes Fortvivlelse og Forventning, fra Herrens eget Ord og fra vort eget Hjærtes Vished: Herren kommer, sikkert og vist! Hvad føler dit Hjærte derved?

Et af to maa det føle, enten Rædsel eller Fryd.

Er du et Verdensbarn, har du dit Liv i Svir og Drukkenskab, eller i timelige Bekymringer, i Synd eller i Slid, og det er netop de to Poler, som Verdenslivet altid maa ende med at dreje sig om, enten Synd og Lyst og Gogl og Guld, eller Slid og Stræb og Lede og Skuffelse, har dit Hjærte ikke andet Indhold, da maa Herrens Komme være et Rædselsbudskab for dig, for det betyder jo, at du gaar under, alt det du levede for gaar jo under, og saa staar du dèr nøgen og plukket og gaar selv under — ja kunde du kun det! Kunde du udslettes og oploses, men sæt nu, din Tanke aldrig kan do, og din eneste Tanke blev den: jeg synker, jeg synker! O Menneske, vaag og bed, vær paa Vagt overfor dig selv, vid hvor du staar, og vend om og fly, mens du endnu kan undfly, bed Gud om at hjælpe dig ud af din Synd og Vantro, og skynd dig ud og kald paa de andre, som er i den samme Nød som du.

Men er du et Guds Barn, har du dit Liv og din Lykke i Gud og det Haab han har skænket dig, elsker du din Frelser og holder du dig til ham og hans Kors, og agter saa alt det andet, baade Guld og Glans og Nød og Sorg for ingenting imod det at være hos Gud — ja da er Adventsbudskabet et Juleevangelium, et Glædesbudskab, da løfter du ogsaa idag dit Hoved og sér op, fordi din Forløsning stunder til, og da beder du Bibelens sidste Bon med stigende Inderlighed: Amen, ja, kom snart, Herre Jesus! Amen.

Tvivlen og Vejen ud deraf.

3. Søndag i Adv. (Ved en Studentergudstjeneste).
(Læs: Mt. 11, 2—11).

I.

Det er et smukt og ejendommeligt Karaktertræk hos Jesus, at han stiller sig offentlig ved sin Vens Side, i det Øjeblik da Ulykken er kommen over ham og Slaget er tabt og Sladderens Kværn allerede er sat i Gang. Da er det, sandt og mandigt Venskab skal kendes. Og just i den Stund, da der var Frislag paa ham — en Fange kan man jo sige alting om! — og da saaret Smaalighed, som hidtil ikke havde turdet knyt, nu vovede sig frem af sit Smuthul og begyndte at tale om et Siv, som før havde holdt Helvedesprædikener og nu ikke troede paa noget mer, og om en forkælet Person, som løb fra sine store Ord, naar han kom i Fangedragt, - da stillede Jesus sig ved den faldne Storheds Side for alles Øjne. „Har De hørt... ja jeg siger det nu kun til Dem, De skal ikke sige det til nogen: han, Johannes, som holdt disse fanatiske Omvendelsesprædikener, han er falden fra, ja er det ikke sørgeligt?" - og det sagde man til halvfems andre. Rygtet hvislede ud over den hele Egn, som naar Vinden gaar igennem Siv. Da tog Jesus til Genmæle. Han stillede sig, som jeg siger, alene ved den faldne Storheds Side.

Der er intet stort i at tvivle: tro ikke dét. Men der er noget overordentlig tragisk i at blive Vidne til, at en af de Store i Aandens Verden falder i Tvivl. For det er ren og skær Tvivl, der taler ud af det Spørgsmaal: „Er du den, der kommer, eller skulle vi vente en anden?" Problemet kunde næsten ikke sættes skarpere op, end det her er gjort. Netop saadan maa der spørges. Thi ogsaa vi lever jo i en Tid, der er syg af Tvivl, og den ene Gang efter den anden aabner Nutidsmennesker for deres Inderste og lader os se ind i Sjælens Fængselsmørke. Om Jesus er Guds Søn?

Der kan spørges saaledes, men Spørgsmaalet er ikke klart stillet, thi saa skal vi til at forhandle om, hvad der menes med Guds Søn. „Er du den, som kommer, eller skulle vi vente en anden?“ Det er egentlig Sagen. Er Kristendommen den afsluttende Aabenbaring? Eller skal vi ud over den? Her er Tviviens yderste Grænse.

Der er intet stort ved at tvivle, siger jeg. Det er et Fald. Men man maa staa et Stykke oppe for at kunne falde ned. Der skal en viss aandelig Storhed til for overhovedet at kunne falde i Tvivl.

Hvorledes var det, Søren Kierkegaard sagde: Bliv Pjat, — og det hele gaar saa let. Saaledes omtrent sagde han. Bliv Pjat, ja, og det gaar let, ogsaa med det at komme over sin Tvivl.

Bliv et Siv. Bliv en af dem, som altid holder med den sidste ærede Taler; som tuder med de Ulve, man er iblandt. Man kan se paa et Siv, hvor Vinden blæser fra. Blæser der en radikal Luftning, saa bliv radikal, da er der bedst Udsigt til en Taburet. Blæser der en national Brise, saa bliv national, det kan maaske blive til et Ridderkors. Blæser der en fritænkerisk Vind, saa bliv Fritænker, da kan du blive nævnet med blandt dem, der bærer Danmark. Og blæser der en religios Passat, saa bliv religios: det vil nogle af Abonnenterne synes om. Du kan naa langt frem og højt op paa den Maade, baade i Rang og Indtægt. Men stor bliver du ikke. Du kommer ingenting til at gælde i Aandens Verden. Men for Tvivl er du da ogsaa fri. Du holder for kort en Tid paa dit Standpunkt til, at du kan faa Tid til at tvivle derom. Der skal større Folk til at tvivle end Sivmenneskene. Først efter Døden, naar Sivet er vissent, faar de Øjnene op for, hvor ringe de var og hvor slet de brugte dette Liv. I det Fængselsmørke, der da omgiver deres Sjæl, er der ingen Plads for Tvivl; der er kun Fortvivlelse.

Eller bliv et Menneske, iført blode Klæder. Bliv Levemand. Sørg først og fremmest for at være ordentlig klædt paa, det er meget vigtigere, end Folk tænker. Man

bliver taget helt anderledes imod paa et Hotel, hvis man er anstændig paaklædt, det forsikrer jeg, og har en ganske anderledes Kredit. Og hvorfor alene tænke paa disse rent ydre Klæder. Vær ogsaa aandelig velklædt, frem for alt. Vær beleven, belæst, kvik, og du vil aldrig mangle Huse, som staar dig aabne. Du kan maaske endda en enkelt Gang komme med til Hofbal hos Fjerdingfyrsten. Og nyd saa Livet, det er kort nok endda. Vær klædelig fri — gaa ikke af Vejen for Flirt og lidt uskyldig Synd og skøn Uanstændighed, og du bliver vel aldrig stor i Aandens Verden, men Folk véd dog, hvem du er, og du nævnes ved enhver betydeligere Première. Du bliver et kendt Ansigt; og for Tvivl vil du alle Dage være fri. Du har jo nemlig intet Standpunkt, og altsaa kan du heller aldrig falde i Tvivl derom. Der skal større Folk til at tvivle end Menneskene i de bløde Klæder. Først efter Døden, naar de bløde Klæder aflægges og et Lagen er nok, da vil de faa Øjnene op for, hvor ringe de var og hvor de spildte dette Liv. Det bliver ikke i Kongens Sale, men i Sjælens mørke Fængsel, de vaagner op; dèr venter ikke Tvivlen dem, men Fortvivlelsen.

Johannes var gaaet en helt anden Vej. Han var blevet Profet, det vil sige: en som forkynder Guds Vej, ja mere end Profet, en Guds Engel, som beredte Vejen for Kristi Ansigt. Engel, *angelos*, betyder jo Sendebud, et Guds Sendebud. Dét var Johannes. Jesus tager ikke i Betænkning at sige, at han var den største blandt Kvindefødte. Det var han blevet ved at gaa i Tjeneste hos den Største og lade sig sende af ham. Saadan bliver man stor. Vi er nu engang Anden Klasses Væsener, afledte Væsener, det maa vi finde os i. Der er altid en, som er større end Skabningen, og det er Skaberen. Vi bliver aldrig vore egne, vi vil altid komme i Afhængighed af nogen, det er vor Natur anlagt paa. Det højeste, vi da kan naa, er at give os i Tjeneste hos den Største. Det er stort at tjene, glem aldrig dét.

Og denne den største af alle Tjenere, han skulde saa falde i Tvivl. Han havde taget sit Standpunkt og

holdt det under alle Afsavn og Fristelser til at ville være mere end Forløberen. Da han stod dernede ved Sivene i Jordanfloden, var han mindst af alt et Siv selv, og da han kom i Kongernes Huse, tog han ikke de bløde Klæder paa, men beholdt Kamelhaarskappen og sagde den utilslørede Sandhed. Men da han, den anden, som var kommen efter ham, tøvede og ikke oprettede Kongeriget og ikke gjorde Ende paa Lavhed og Vold og Uret, saa sneg den gustne Tvivl sig over den ensomme Fange mellem de skumle, fugtige Vægge: „Er du den, der kommer, eller skulle vi vente en anden?"

Men denne Tvivl var en ærlig Tvivl: den gik til Kilden selv og spurgte. Den kredsede ikke om sig selv, den sendte to af sine Disciple, og „Ere være den, som ydmygede sig og bekendte sit Standpunkt for to af sine egne Lærlinge og sendte dem afsted, og „Ere være de to, som var stærke nok til at se deres Mester tvivle og gik med hans Bud og bragte Svar tilbage: den sendte Bud til ham selv, om hvem han tvivlede, og bad ham udtale sig. Saaledes gør den redelige Tvivl. Den slaar ikke sine egne Betænkeligheder fast, udbreder dem hellerikke tilhøjre og venstre. Dertil holder den dog for meget af det, den tvivler paa. Den gaar til Kilden selv: og har den ikke engang to, maaske ikke engang en eneste, den synes, den kan bede om en Forbon eller tage til Hjælp, saa gaar den ganske alene til Kilden. Den sporger Jesus. Den undersøger ham paa første Haand.

Det er Vejen ud af Tvivlen.

II.

Hvad er det da for et Svar, de faar med tilbage? Det er, saa vidt jeg kan se, et dobbelt Svar, en Henvisning til hans Gærninger og en Henvisning til ham selv.

Til hans Gærninger: „Gaar hen og forkynder Johannes de Ting, som I høre og se: Blinde se, og Lamme gaa, Spedalske renses, og Døve høre, og Døde staa op, og Evange-

liet forkyndes for Fattige." Alt det skete jo for deres Øjne. De to Disciple skulde nu være deres Mesters Øjne, som sad i Mørket, og fortælle alt, hvad de kunde bevidne, og saa maatte han selv drage Slutningen.

Ulykken er, at alt dette sker ikke mere for vore Øjne. Undertiden havde vi bitterlig Brug derfor. Saa sent som Klokken halvelleve forleden Aften kom der en Fader til min Dør med den samme Bøn paa Læben som i gamle Dage: „Min lille Pige drages med Døden, — o, om du vilde komme og helbrede hende!" Jeg følte, havde det været i hine Dage, han var jo straks gaaet med og havde givet den Fader sit Barn rask tilbage. Jeg stod dèr og formaaede ikke at gøre Underet. Og dog, — Ulykken sagde jeg; jeg mente det ikke saadan. Vistnok vilde jeg ønske, at nogle af de gamle Naadegaver, ogsaa Helbredelsens Naadegave, vilde vende tilbage til Kirken. Men det er ikke Grund nok til Tvivl, hvis de ikke gør det. Thi for det første har Kirken andre Naadegaver nu, og for det andet kan Lægekunsten gøre ligesaa godt nu, hvad et Under dengang alene formaaede; og til syvende og sidst er det intet Under, at Underet selv, Jesus Kristus, kunde gøre Undere, og at jeg, som ikke er særlig underlig, ikke kan den Slags. Endnu gælder dog hans Henvisning til Gærningerne overfor Tvivlen. Med Gærningerne mener jeg ikke Kulturen og alle dens Virkninger. Det er et tveægget Sværd til Forsvar, brug det med Forsigtighed. Du kan gærne sige, at Kulturen er gennemsyret med Kristendom; men de andre og din egen Tvivl kan ligesaa godt sige, at Kulturen kunde maaske have bragt det lige saa vidt uden Kristendommen; og det kan ingen vide. Du kan ogsaa gærne opregne alle de gyldne Frugter af den kristne Kultur, alt det der gøres i de kristne Lande for Blinde og Lamme og Spedalske og Døve og Døende og Fattige; men dine Modstandere og din egen Tvivl kan ogsaa svare dig, at der er endnu mere tilbage, som Kristendommen ikke har kunnet gøre, og det er der vist ikke noget at sige til.*)

*) Dette er blevet endnu langt forfærdeligere sandt under Verdenskrigen 1914—18.

Derfor mente jeg med hans Gærninger ikke en Henvisning til Kulturen. Jeg mente det direkte kristelige, den forvandlende og rensende og oprejsende Magt, som levende Kristendom endnu har den Dag idag paa Sjælene omkring os. Det synes jeg, man maa stanse og studse ved. Maaske De ikke sér saameget af det som jeg: jeg kunde ønske at tage Dem omkring med mig en Uge eller to til nogle af de Mennesker, jeg for Tiden har at gøre med som Præst. Da skulde De se, hvad for en Magt Kristendommen endnu har til at give Mennesker Kærlighed til at ofre og Kraft til at kæmpe og Fred til at dø. Jeg besøger i denne Tid en, som ikke havde den ringeste Tanke om Jesu Existens for en Maaned siden, og som nu, med Døden for Øje, hvisker Navnet Jesus omtrent hele Dagen, og endnu hellere vilde leve for at kunne vidne i hele sin Omgangskreds om sin Frelser. At se Kristendommen have en saadan Indflydelse paa Mennesker, det giver alligevel Tvivlen noget at tænke paa.

Og dernæst henviste han Johannes til sin egen Person. „Og salig er den, som ikke forarges paa mig," sagde han. Og det var for at han skulde drage sig til Minde hin Dag dernede mellem Jordanflodens Siv, da han ikke vilde døbe ham, men hellere døbes af ham, og da han ikke havde kendt ham først, men saa, ved at se Duen dale ned over ham og høre Faderens Røst, var blevet overtydet om, hvem han var.[1] Og siden hen de Dage, da han havde staaet og hilst ham med det dybsindige, alvorlige Navn: „Se, det Guds Lam!" Og atter, da han havde glædet sig over at høre Brudgommens Røst, og denne hans Glæde havde været fuldkommen.[2] Det skulde Tvivlen atter blive stille overfor og betænke paany, om da ikke Taagen maatte svinde og opløses for Lyset fra hans Herligheds Skikkelse.

Og dette er den Dag idag den anden Vej ud af Tvivlen, foruden den at se hen til Kristendommens Gærninger, at gaa til Kilden selv og betragte Jesusskikkelsen. Du har den i de fire Evangelier. Dèr taler den til dig,

[1]) Johs. 1, 33. [2]) Johs. 3, 29.

vandrer for dine Øjne, og ender med at dø for dig. Mon den saa ikke ogsaa tilsidst vil ende med at opstaa for dig; jeg tror, den vil. Den gjorde det engang for mig selv, da jeg havde det saadan. Jeg tænker saa ogsaa, den vil gøre det for dig.

Det er umuligt andet, end at et Pust af den Sympathi for sin betrængte Ven, som Jesus lod komme til Orde overfor de nyfigne, kritiske og sladderagtige Skarer, maa ogsaa være naaet over til Makærus's Klippefæstning. Den laa jo allerede i det venlige, hjælpefulde Svar, og kom endnu stærkere frem i de Lovord, der fulgte paa. Ogsaa det maa have sagt noget til ham. Det maa have talt til hans Hjærte. Og Tvivlen er jo nok altid saa bange for, at Hjærtet skal faa noget at sige. Den synes, Hovedet skal afgøre det hele, det staar for den som det redeligste. Men det gør nu alligevel godt at blive forstaaet, ogsaa for en Tvivler. Og jeg følte det selv saadan, dengang jeg havde det, som jeg omtalte før. – at det var umuligt, at Gud, hvis han var til, kunde være vred paa mig, fordi jeg tvivlede, naar jeg nu ikke kunde andet og fremfor alt vilde være ærlig. Jeg vilde gærne sige det til en herinde, som sad her som en Tvivler, at ikke alene forstaar de af os, som har prøvet det selv, dine Vanskeligheder og føler oprigtigt med dig: men jeg tør ogsaa sige, at du her kan regne paa Sympathi fra den Frelsers Side, paa hvis Guddommelighed du tvivler. Nu synes maaske nogen, at jeg gaar for vidt; men jeg føler, at saaledes maa det være.

Men ud af din Tvivl maa du se at komme; og der er en Vej ud deraf. Thi det er og maa være et Overgangsstandpunkt. Og der er vistnok det, der er ringere endnu end Tvivlen, nemlig det vi før talte om, altid at leve paa de andres Standpunkt som et Siv, eller slet intet Standpunkt at have, som et Menneske i blode Klæder. Har nogen det saadan, da gid han maa falde i en bitter og vanskelig Tvivl! Men mere end det næstbedste kan

den ærlige Tvivl aldrig blive. Thi selv den største blandt alle Kvindefødte var dog mindre end den mindste i Himmeriges Rige, — netop fordi han tvivlede.

Her har du da hørt, hvad der er det største, du kan naa til. Det største er at blive ganske lille. At blive Barn overfor Gud. Ja, Studenter, at blive Barn. Et ægtefødt, levende, troende Barn, som tager Himmeriges Rige som givet, — hvad det netop ogsaa er: thi det gives os af Gud. For den, der saaledes barnligt tager Gud paa Ordet, er Guds Rige en Virkelighed. Og Virkeligheden er Tvivlens Overvinder.

Nu stunder Julen til, og saa er det da mit Jule-Ønske for Jer allesammen, at som den mørke Stue kom foran det straalende Træ, at saa ogsaa Tvivlens Mørketid maa gaa over for Jer alle, og Guds Rige, hans Kærlighed og Fred, maa straale for Jer med Juletræets Glans, saa I maa blive Børn igen, ikke som da I var smaa, men paa ny og aandelig Maade, blive barnlige, naturlige Kristne, som mærker Livet strømme varmt til Eders Hjærter og kan takke Eders himmelske Fader for Tro og Befrielse. Amen.

Juleforberedelse.

4. Søndag i Advent.
(Læs: Johs 3, 25—36).

Der opkom en Strid mellem Johannes's Disciple og en Jøde om Renselse. Strid det trænger vi ikke til. Det er der mere end godt af i Kirken. Men Renselse, det trænger vi til. Det trænger vi til, ikke mindst naar vi tænker paa Julen og den Maade, hvorpaa Julen forberedes. Thi det gaar i vor Tid, som det gik dengang, at overfladisk sét kunde man sige: „Alle kommer til ham!" Men Johannes, som saa' dybere end de andre, sagde tværtimod: „Ingen modtager hans Vidnesbyrd!" Allesammen vil de holde Jul; men hvormange af dem vil modtage hans Vidnesbyrd! Og

det gælder i vor Tid, hvad der gjaldt dengang, at „den, som er af Jorden, er af Jorden og taler af Jorden; men den, som kommer fra Himlen, er over alle", og om det meste af den Juleforberedelse, som vi sér omkring os, maa det siges, at den er af Jorden og taler af Jorden, med alle sine Lysvirkninger og lokkende Udstillinger og dyrtbetalte Annoncer og verdslige, for ikke at sige ugudelige, Bøger og Billedhæfter er den af Jorden og taler den af Jorden, og hvem tænker paa at se op til ham, som kommer fra Himlen og er over alle! Og nu fik det være deres Sag, som kun tæller sig blandt Joderne eller Hedningerne; men det ser ud, som om de Kristne ogsaa mere og mere rives med af Strømmen og Travlheden. Thi der fattes Aar efter Aar stille Beslutninger om, at nu skal det have en Ende med al den Uro og Udgift; og før man rigtig véd af det, er man midt inde i den igen, og Fordringerne synes bestandig at stige samtidig med at Priserne stadig stiger; en Bagatel til 50 Øre var nok i gamle Dage, nu slaar en Genstand til 2 Kr. ikke mere til, 6 og 8 og 10 og mere kastes ud til unyttige Foræringer, og mindre og mindre Øre bliver der for Brudgommens Rost i al denne Tummel, thi Englesangen hores kun paa Bethlehems stille Mark. Ja føler du ikke, at vi trænger til en Renselse af vor Juleforberedelse? O Johannes, mægtige Adventsmand, dig trænger vi til! Mange vil vel finde dig altfor bister og barsk og synes, du skygger med din Kæmpeskikkelse for de glade Julelys, din ru og graa Kamelhaarskappe er saa festløs, du forstyrrer vor Glæde! Glæde? Hvad for en Glæde? Er der Glæde i al den Mad og al den Trængsel og al den Køben og Sælgen? Det er just den, der fattes, eller den er da meget ufuldkommen, hvor den findes. Og Glæden kommer ikke, selvom vi tænder 10,000 elektriske Lysekroner, og Savnet gemmer vi ikke bort, selvom vi gemmer os selv i den tætpakkede Trængsel. Men den strænge Bodsprædikant synger sin Svanesang og siger: „Denne min Glæde er fuldkommen!" Saa

er han da vist Manden, vi trænger til, Manden som bedst kan bringe vor Juleforberedelse den haardt fornødne Renselse! Lad os da benytte denne Søndag som den sidste Station før Julefesten og gaa til Johannes Døberen med vor beskaarne, ufuldkomne Juleglæde og spørge ham, hvorledes vi da skal gaa Julen i Møde, hvordan vi skal faa rensede og beredte Hjærter?

I.

Han vil svare: Du skal gøre Jesus til Julens Midtpunkt.

I Grunden er det jo saa simpelt og indlysende. Det er jo dog for ham og hans Fødsel, vi feirer Julen. Men det er, som om alle de menneskelige Juleforberedelser gaar ud paa at overdække og skjule ham og hans Krybbe og Stjærne. En Skov af Juletræer overskygger hans Krybbe, en Uendelighed af Lys overstraaler Bethlehemsstjærnen, en Flod af Julepakker stables op omkring Guds Julegave og skjuler ham for vore Øjne. Man gør Børnene til Midtpunkt for Julen. Det er ikke rigtig Jul, siger man, hvor der ikke er Børn, og saa overfylder man de søde Børn med Godter og overlæsser dem med Gaver og overtrætter dem med en hel Allé af Juletræer. Og saa synes man dog, det var helt anderledes og meget bedre, da man selv var Barn. Eller man gør sin egen Vemod til Julens Midtpunkt. Vi faar en sørgelig Jul i Aar, hedder det, vi vil føle Ensomheden smærteligere end ellers, der er ingen Glæde mere for os, som har mistet saa meget.

Men du skal gøre Jesus til Julens Midtpunkt, siger Johannes.

Du skal ikke kunstigt frembringe din Juleglæde selv. Her er det Ord ogsaa sandt: „Et Menneske kan sletintet tage, uden det er ham givet fra Himlen.“ Al den Bagen, al den Spisen, al den Senden Breve og Køben ind, det er altsammen Menneskets kunstige Forsøg paa at skabe sin egen Juleglæde. Al den Pynten Juletræ, al den

Børneforkælelse, forgæves Forsøg paa selv at trylle Juleglæden frem. Som om der ikke var det i Jule-Evangeliet, der ganske anderledes taler til Børnene end al det fantasiløse Legetøj! Al den Medlidenhed med sig selv, al den Julesorg og Julesmærte, altsammen kommer det af, at vi selv vil lave os en jordisk Juleglæde. Men Juleglæden skal gives ovenfra. Den skal dale ned til os som den bløde, lydløse Sne og lægge sig mildt og lunende om Menneskehjærtet. Og vi jager den bort, kyser den fra os med al vor selvskabte Julestemning! istedetfor at aabne vor Favn og vort Hjærte for den. Thi et Menneske kan sletintet tage uden det bliver givet ham fra Himlen, men lovet være Gud, det som bliver givet ham fra Himlen, det kan et Menneske ogsaa tage.

Og det er jo Julefreden, som bliver givet af Gud fra Himmelen, thi Julefreden kommer med Julegaven, Jesus Kristus, — men du maa gøre ham til Julens Midtpunkt.

„Han bør voxe, men jeg forringes" — det er en anden Maade at sige det paa. Det er ret et Johannesord. Som Solen er Universets Midtpunkt, saadan skal Jesus være din Sjæls Midtpunkt; og som den fra den 21. December atter begynder at gaa opad, saa Dagen tager til og Natten kortes af, saadan skal Jesus voxe i dine Tanker og stige og faa mere Magt og lyse stærkere op, og dit Jeg med al dets uvorne Lyst og umættelige Krav og sygelige Rugen over sig selv, det skal vige Pladsen og sætte sig i det lave og miste Herredømmet. Du skal gøre Jesus til dit Midtpunkt, lytte til hans Røst, saa den taler dig god og mild og glad og stærk. Ti dog stille! skal du sige til alle de verdslige og vantro Digtere, som vil holde Juleprædiken med deres Syndflod af nye Bøger, hvoraf de fleste er blottede for Toner fra Himlen, ti stille, I forstyrrer mig i at høre Brudgommens Røst. Ti dog stille! skal du sige til al den Markedslarm, som falbyder sine Varer, fortrinligt egnede til Julegaver, og i de store

Magasiner med Orkestermusik, hvorfor ikke! aa ti dog stille, I overdøver jo rent Brudgommens Røst. Ti dog stille, skal du sige til dit Hjærte, som klager sig over sit Savn og sine Grave og sin Ensomhed, skam dig, du glemmer jo at lytte til Brudgommens Røst. Du skal glemme dig selv over din Jesus, det er Vejen til den fuldkomne Glæde, han skal voxe, men du skal forringes, han skal være Midtpunktet i din Juleglæde.

Men maaske Hjærtet ikke vil tie helt. Nok med sit Savn og sin Sorg, men der er noget andet, det ikke vil tie stille med, det siger: Gud er jo vred paa dig. Saa daarligt som jeg har beredt Julen, saa haardt som mit Hjærte trænger til Renselse, saa er det umuligt andet, end at Gud maa være vred paa mig. Saa ivrig som jeg altid har været til at tage selv, saa taabelig jeg har været til at skubbe de Gaver fra mig, som kom ned til mig fra Himlen, saa maa Guds Vrede være over mig. Saa dov som jeg har været for Brudgommens Røst, saa ringe Kaar jeg har givet Jesus til at voxe i mig, mens mit eget Jeg med dets Lyster og Smærter har faaet Lov til at brede sig, saa maa jeg nu være under Guds Vrede. Saa daarligt jeg har taget imod Guds Vidnesbyrd, saa knap tilmaalt en Plads der har været i mig for hans Aand, det er umuligt, at Gud ikke skulde være vred paa mig. Og du vil da indromme, at det er ikke muligt at være glad, naar Gud er vred; eller kunde du tænke dig et Barn, som kunde springe glad og munter omkring og pakke sine Julegaver op, naar det vidste, at dets Fader var meget vred paa ham? Nej, deri har du Ret, og det er godt, vi kom til at tale om det. Men „Faderen elsker Sønnen og har givet alle Ting i hans Haand," den Fader er ikke vred paa den Søn og har givet alle Ting i hans Haand, han maa bestemme over det altsammen og „den som tror paa Sønnen, har et evigt Liv" — den derimod, som ikke vil tro Sønnen, skal ikke se Livet, men Guds Vrede bliver over ham; ja men du har det da ikke saadan, at du ikke vil tro Sønnen, har du

vel? O saa gør da Jesus til dit Midtpunkt! Din Vilje, det er jo dit Midtpunkt — giv ham Magt over din Vilje! Bekend din Synd og Sløvhed for ham, modtag hans Vidnesbyrd om Guds Kærlighed til Syndere, og du besegler, at Gud er sanddru, og da skal han give dig Aanden i rigeste Maal, og du skal fejre en aandelig Jul, med en fuldkommen Glæde, i Tak og Tilbedelse.

II.

Og naar saa Jesus bliver Midtpunkt i din Jul, vil det saa sige, at du ingen Grangrene maa have i din Stue og ingen Julekort maa sende til dine Venner og ikke maa gøre dit Julemaaltid det mindste festligt? Nej, det vil det ikke sige. Men Striden staar om Renselsen. Og du skal fejre en ren Jul. Det vil sige, alt det jordiske skal ikke dække over Julen og træde istedetfor Julen og overskygge eller overstraale den; men det skal forherlige Julen, det skal være Vidnesbyrd om Julen og udtrykke dens himmelske Ophav.

Der var Strid mellem Johannes's Disciple og en Jøde; men hvis du er kommet i Strid med nogen af dine kære, se da til, at Jesus maa være dit Midtpunkt, saa Julen kan jævne eders Strid, og hvis du ikke kan gaa til din Ven og det falder unaturligt at sende en Julehilsen, saa find jalfald en Julebøn at bede for ham, for du maa ikke bryde Julefreden.

Om Renselse var der Strid. Ja, kære, Renselse skal der til, og Julerengøringen er en af de mange Forberedelser, som tager Husmoderens Tanker og Kræfter. Og lad den ikke være en kedsom Byrde; tænk, at du smykker dit Hus for den store, usynlige Julegæst, og for ham kan det ikke være for fint. Men træt dig hellerikke ud dermed, begynd i god Tid paa alle dine Julepligter, saa du kan faa Tid til at smykke dig selv og dit Hjærte, naar Julens Klokker ringer den store Glæde ind.

„Den som er af Jorden, er af Jorden og taler af Jor-

den" — ja, og vi er alle af Jorden, meget jordiske er vi, og saaledes maa vi baade tale og handle. Men det er hellerikke det jordiske, som er Gud imod. Det maa blot ikke faa Overhaand, det skal forklares af det himmelske og faa Genskin deraf. Gør derfor ikke formeget ud af den jordiske Jul, giv smaa, beskedne Gaver, men læg noget personligt ind dem, lav dem helst selv, pak dem lidt smukt ind, men anvend ikke unødig mange Penge paa dem. Og har du mistet de kæreste, er de døde for dig, fordi ogsaa de var jordiske, lad Himlens Lys ogsaa skinne over deres Grave og tænde Haabets Lys i dit Hjærte.

„Han bør voxe, men jeg forringes" — ov dig i Selvforglemmelse og i at undvære til andre og tænke paa deres Glæde. I Børn, som faar mange Gaver, tom godt ud i Legetøjsskabet og Klædeskabet og send det til Asyler og Fattige. Betænk de fattige; selvom der maaske er dem, der spekulerer i Julesentimentaliteten, — hellere give til tre, som ikke fortjente det, end lukke din Haand for en, der trængte til din Gave!

„Brudgommens Ven glæder sig meget over Brudgommens Røst," og lad Mennesker ogsaa kunne høre paa din varme, glade Stemme, at du er glad over din Brudgom! Lad der være Hjærteklang i det „Glædelig Jul" du siger, ellers ti hellere stille! Og lad mange af dem høre fra dig i Julen, som trænger til en glad Hilsen, men send dine Kort af i Tide, saa du ikke er med til at berøve Postfolkene deres Jul! Aanden kan ogsaa minde dig om dem, du skal huske at sende Hilsen til, — dem som trænger til en Paamindelse eller Opmuntring.

„Jeg er ikke Kristus, men jeg er udsendt foran ham" og det er du ogsaa. Som Juletræet saa beskedent bærer Lysene og Herlighederne frem, saadan skal du ogsaa paa Johannesvis bære din Frelsers Herlighed frem. Ja det er ogsaa noget, man kan bede Gud om — at man maa faa Lov at bære Bud fra ham til nogle Sjæle, enten det er Syge eller Fattige eller Ensomme, du bringer et Vidnesbyrd.

„Saa er da denne min Glæde bleven fuldkommen“ aa om du i Aar kunde faa en fuldkommen Juleglæde! Ja hos os skulde den da kunne findes. Og hvor ellers skulde Renselsen i Juleforberedelsen og Julen begynde, naar ikke i hans kristne Menighed! Lad os ikke blive smittede af Verdens Jul; men gaa i Spidsen og give Exemplet til en ren og glad kristen Jul! Og vi behøver derfor ikke at puste alle Julelys ud og drysse alle Naalene af Juletræerne, men Johannes skal ikke være Jesus og Juletegnene skal ikke være Julefordærvere, men Julevidnesbyrd! Og Gud under os ikke en karrig Jul, men han, som giver Aanden, ikke efter Maal men uden Grænser, han under os en fuldkommen Juleglæde. Kære Herre Jesus, lad ikke en Skygge af Guds Vrede blive over os, men bliv du Midtpunktet for vor Jul! Amen.

Julens Hemmelighed.

1. Juledag.

(Læs: Johs. 1, 1—14.)

Julen er Hemmelighedernes Tid. Det er den Tid, da de gaar og har smaa Hemmeligheder for hinanden derhjemme, smaa mystiske Pakker gemmes hurtig hen, naar nogen gaar gennem Stuen, og ingen kan faa at vide, hvad det er, Søster har haft saa travlt med at brodere i den sidste Maaned. Der var et hemmelighedsfuldt Træ, midt i Dagligstuen blev det plantet, det var kommet ude fra den store Skov og bragte noget af dens londomsfulde Majestæt med sig; siden blev Døren laast for det, og kigger jeg gennem Nøglehullet, men det gør jeg ikke, for det maa jeg ikke, saa sér jeg noget rødt og blaat og lidt af et Sølvkræmmerhus; naar den Hemmelighed afsløres, og Træet springer ud med hundrede af straalende Lys, saa er selve Eventyret kommet ind i Stuen. Og ude i Naturen, dèr er ogsaa, ganske hemmeligt, sket noget

mærkeligt. Solen har vendt. Ganske tyst har den leende Konge drejet sit Spand og drager nu op igen mod Lyset og længere Dage. Hvis nu Sneen ogsaa vilde begynde at drysse og brede sit store, hvide Lagen over Markerne, saa er Trylleriet kommet over det hele Land. Og dybt under Sneen, i Skodet af den morke Jord, dér ligger saa endda Millioner af smaa Hemmeligheder og siger ingenting, men venter til Vaaren med at vise, hvad de kan, - det er alle de smaa levende Sædekorn, som drømmer om Sommer og gemmer paa alt det gladelige grønne, de engang skal aabenbare.

Men alle disse smaa Julehemmeligheder mellem Menneskene, som er Kærlighedens Tegn, og alle disse Naturens Hemmeligheder, som fra Børneaarene er sammensmeltede med Julen og hele vort Liv vil kalde den samme Stemning frem hos os, de skulle alle minde os om den Julens Hemmelighed, som er større end alle de andre, den om hvilken Paulus et Sted siger: „Uden Modsigelse stor er den Gudsfrygtens Hemmelighed"[1] : og der er Grund til at tro, at det er en af den kristne Menigheds ældste Julesalmer, han hentyder til, thi der tilføjes:

„Han som blev aabenbaret i Kød,
retfærdiggjort i Aand,
set af Engle,
prædiket blandt Hedningerne,
troet i Verden,
optaget i Herlighed."

Der klinger Toner i denne gamle Salme, som ogsaa kan minde om den forunderlige, hemmelighedsfulde Juletext af den gamle Johannes, vi har læst idag, og som bedst kan sammenlignes med et mægtigt Orgelpræludium. Lad os lytte dertil! Lad os forsøge at trænge ind deri! Lad os, saa godt som vi formaar og saa langt som Guds Aand vil hjælpe os dermed, prøve paa at tyde Julens Hemmelighed.

[1]) 1 Tim 3, 16.

I.

Ovre i England og Amerika bruger de endnu mere end her at *„interviewe"* store eller kendte Mænd, at aflægge Besøg hos dem og stille dem en Række Spørgsmaal. Naar saa en Journalist faar en Samtale med en eller anden Berømthed, en Politiker, en Prædikant eller en Millionær, saa er der ét Spørgsmaal, han næsten altid stiller ham. Han spørger ham: *„What is your secret?"* Det vil sige: „Hvad er Deres Hemmelighed?" Han mener: Kan De ikke med et Ord sige mig: Hvad tilskriver De den Virkning, de Resultater, den Berømmelse, som De har naaet? Er der ikke saadan en Slags central Evne, en stor Generalnævner for alle Deres Oplevelser og Anskuelser, som De kunde karakterisere ganske kort? *What is your secret?*

Se, Julens Hemmelighed, Gudsfrygtens Hemmelighed, det er jo med et Ord: Jesus. Det er jo hans Fødselsdag, vi fejre. Det er for ham, vi synger vore Julesange. Ham skal vi tænke paa Juleaften. Ikke blot paa hans Fødsels Nat i længst henrundne Tider i det fjærne Bethlehem, men ogsaa paa ham selv, saadan som vi kender ham og kan se ham for os nu. Saaledes bærer du dig jo ad, naar du fejrer en god Vens Fødselsdag, da tænker du jo egentlig slet ikke paa ham som et lille nyfødt Barn, men saa staar han for dine Tanker, saadan som du kender ham og holder af ham. Saadan ogsaa med Jesus. Alle de hellige Juleminder, Englene og Vismændene og Bethlehemsstjærnen og Hyrderne og Krybben, de skal sés paa Baggrund af Jesus Kristus selv, den voxne, unge, hellige Jesus Kristus. Da først forstaas de.

Og hvis man nu kunde tænke sig, at en vilde komme og spørge Jesus: Jesus, *what is your secret:* hvad er din Hemmelighed? — hvad mon han saa vilde svare? I Grunden spurgte han jo selv saaledes. Oppe under Hermonsbjærgets julehvide Tinder, ved Jordans Kilder med de mange smaa hemmelighedsfulde Vandfald, dèr spurgte han jo engang sine Disciple: „Naa, hvem siger saa Menneskene, at

jeg, Menneskets Søn, er?"[1] Og de snakkede løs, for det var jo de andre, det gjaldt: „Ja, nogle siger, at du er Johannes Døberen, og andre: Elias, og andre igen: Jeremias eller en anden af Profeterne"; men da faldt Spørgsmaalet, tungt og stille: „Men saa I? Hvem mener I, jeg er?" — Da tav de, saa man ikke hørte andet end de smaa Vandfald, der bruste, indtil det ogsaa bruste frem som et Vandfald af Peters Hjærte og Mund: „Du er Kristus, den levende Guds Søn." O Peter, sagde Jesus, det har du ikke fra dig selv, det har din himmelske Fader aabenbaret dig. Han havde røbet hans Hemmelighed. Han var Guds Søn.

Nu begynder vi at forstaa Julen. Nu forstaar vi ogsaa noget af den sælsomme Juletext fra Johannes-Evangeliet. Det tager os helt tilbage til Evighedens Kilder. Det løfter Sløret for hans Væsens Hemmelighed ved at føre endnu længere tilbage end til Bethlehems Krybbe: helt ind i Himlen lader det os skue, dèr hvor Gud boer.

Saa sér vi da, at han, der fødtes Julenat, i „Tidens Fylde," han er Tidernes Midtpunkt. Det er Evigheden, som i ham træder ind i Tiden. Det er hans Hemmelighed. Han var i Begyndelsen, stod der, han var allerede i Tidernes Morgen. Men da han kom ind i Tiden, saa fik Tiderne først deres Indhold og Maal. De tælles da ogsaa efter ham. 1914, — det vil jo sige: 1914 Aar efter Jul, efter Kristi Fødsel. Hans Fødsel, det er det store, usynlige Hængsel, som alle Tider drejer sig om. Alt før ham, det er *minus*, alt efter ham er *plus*. Alt ventede paa ham og stilede mod ham, indtil han kom; alt minder om ham og peger tilbage til ham, siden han har været her.

Og Jesus er hele Universets Midtpunkt. Ogsaa dette er hans Hemmelighed. Han fødtes Julenat som Menneske; men alt hvad der er til, det er født i ham og paa hans Ord. „Alle Ting er blevne til ved det," skrev Johannes, „og uden det blev endikke én Ting til af det, som er." Derfor er det saa rigtigt, at hele Naturen deltager festligt i hans Fødsel.

[1]) Mt. 16, 13.

Stjærnen straaler; thi han har selv stroet alle Morgenstjærner ud over Himmelhvalvet. Englene, de usaarlige Skabninger, synger Julesalmer til hans Pris; thi alle Gudsbornene er skabt i ham. Dyrene er der ogsaa: Lammene ligger paa Marken med deres Pelse af Solv i Maanelyset, og Mulæslerne gor Plads for ham og pakker sig lidt tættere sammen, saa kan han nok være i Krybben. Naturen er Kirke, da den forste Julegudstjeneste holdtes: paa Bethlehems Mark lyder Salmerne og Glædesbudskabet. Kunst og Videnskab hylder ham ogsaa: Ostens Vise er paa Vej med kostelige og kunstfærdige Julegaver til Barnekongen. Juletræet minder os endnu her i Norden om, at hele Naturen holder Jul; og der er en dyb Betydning deri, at hans Fodselsfest falder sammen med Solhvervstiden.

Men Jesus er dog fremforalt Menneskeslægtens Midtpunkt. Det er hans dybeste Hemmelighed, den han vaagede over og gemte under Navnet Menneskesonnen som en Forklædning. „I ham var Livet," hed det, „og Livet var Menneskenes Lys." Det var for deres Skyld, han kom. Og Livet, som i Naturen arter sig som en Udvikling, det ytrer sig i Menneskeslægten som en Historie, som en Kamp imellem Lys og Morke. Men han er dens Maal, og den, der ikke har Oje for dette, forstaar hellerej Historiens Hemmelighed. Kun et eneste Navn nævner Evangelisten imellem Historiens mange, store Navne; ikke Sokrates, ikke Alexander, ikke Cæsar: der kom et Menneske, siger han, udsendt fra Gud, hans Navn var Johannes. Johannes Doberen, ham nævner han, fordi han var den gamle Histories Sidstemand, og den som kom nærmest op til Menneskeslægtens Midtpunkt, Jesus Kristus. Han var ikke Lyset, som Mennesker en Tid troede, ligesom de siden troede, at Jesus var Johannes; men han skulde vidne om Lyset, Lyset er Jesus. Og se, hvorledes ogsaa alle Slags Mennesker derfor samler sig omkring hans Krybbe. Her sér du vise Mænd og enfoldige Hyrder; Ostens Hedninger og Israels Fromme; Moder og Mand som det forste kristne Hjem;

alle omringer de det hellige Barn: det er som et Forvarsel om Paulus's Syn: „Her er ikke Græker og Barbar, her er ikke Træl og Fri: her er ikke Mand og Kvinde: alle er én i Kristus."[1] Ja, i dybeste Forstand blev alle én i ham, da Ordet blev Kød og boede iblandt os. Her fødtes han, i hvem alle var født. Derfor kunde den samme Paulus siden sige om hans Død: „En døde for alle, altsaa døde de alle i ham."[2] Her er du ved Julens dybeste Hemmelighed.

II.

Og nu du. Kender du noget til Gudsfrygtens Hemmelighed? Det kommer Julen og sporger os: hvad har du faaet ud af Jesu Hemmelighed?

Der var jo dem, for hvem denne Hemmelighed aldrig lukkede sig op. Det var dem, der aldrig selv vilde lukke op for den. Derfor lod det saa vemodigt i vor Juletext: „Og Lyset skinner i Mørket, og Mørket begreb det ikke." Det blev ved at være en Hemmelighed i det dunkle. „Han var i Verden, og Verden er blevet til ved ham, og Verden kendte ham ikke." Den gættede aldrig hans Gaade. Og endnu alvorligere: „Han kom til sit eget, og hans egne tog ikke imod ham." Han stod derude som en Fremmed for dem, de vilde ikke lukke ham ind. Saadan er der dem, der bærer sig ad endnu den Dag idag.

Det hænger sammen med en anden Hemmelighed. Ethvert Menneske har nemlig ogsaa sin Hemmelighed. Allerede naar man begynder at blive voxen, i de yngste Ungdomsaar, saa er der saameget hemmelighedsfuldt. Man opdager saameget nyt hos sig selv, og man skjuler det for de andre. Ja, man er selv en Gaade, man kender daarligt nok sin egen Hemmelighed. Du véd maaske knap, hvad du vilde svare, naar jeg spurgte dig: „*What is your secret?* Hvad er din Hemmelighed?" Ja, du vilde sandsynligvis sletikke fortælle mig det, men véd du, hvad du skulde svare dig selv?

[1]) Gal. 3, 28. [2]) 2 Kor. 5, 15.

For mange Aar siden kendte jeg et ungt Menneske. Han var ikke til at blive klog paa. Aldrig vidste man, hvor man havde ham. En Tid var han glødende begejstret for Kristendommen; snart efter var han ivrig Modstander. En Tid var han fanatisk Afholdsmand; ikke længe efter mødte jeg ham en Smule beruset. Saa var han Kontormand, og lidt efter skulde han være Landmand. Saa var han i det mest overgivne Perlehumor, og snart efter den sorteste Melankoliker. Ofte tænkte jeg: hvad er der dog egentlig i Vejen med dig? hvad er mon Noglen til dit Sjæleliv? hvad er din Hemmelighed? Han sagde ingenting; senere kom han ud af min Horisont. Aar derefter fik jeg, ad helt andre Veje, hans Hemmelighed at vide. Den var ubeskrivelig sørgelig. Han havde haft nogle forfærdelig morke Oplevelser som ganske ung Dreng. De havde sønderrevet hans Indre, taget Grunden bort under ham.

Paulus, som talte om Gudsfrygtens Hemmelighed, taler et andet Sted om noget, han kalder Lovloshedens Hemmelighed.[1]) Der er mange Mennesker, hvis egentlige Hemmelighed hænger sammen med Lovløshed, med Utroskab og Synd. Og det vil ikke rigtig gaa med at holde Jul, naar der er noget lovlost, noget troløst, man véd med sig selv. Der vil ingen rigtig Juleglæde komme, vil der vel?

Nej og jo. Det kommer an paa. Vil du rykke ud med din Hemmelighed? Vil du skrifte den ærligt for Gud, for saa kan det vende sig til en helt ny og stor Velsignelse. Saa vil du erfare, at Gudsfrygtens Hemmelighed, Hemmeligheden ved vor Herre Jesus Kristus, den oplader sig netop for Syndere. Det er Syndere, han er kommet for at frelse, de som ikke kan raade deres Hemmelighed selv og ikke kan holde ud at gaa saadan længere, dem vil han netop være Frelser for. „Ordet blev Kød," sagde Juletexten, „og boede iblandt os." Ordet kaldes han: hvad kan han mene med dét? Ordet aabenbarer de skjulte Tanker. Du kan selv gøre Forsøget naarsomhelst. Tænk paa en Ting

[1]) 2 Thess. 2, 7.

herinde, hvor vi er; du maa tænke paa, hvad du vil. Ingen af os aner, hvad det er. Sig os, hvad det var: saa véd vi det alle. Ordet har robet Tankens Hemmelighed. Og ingen kunde vide, hvad Gud tænkte paa. Dér sad han i sin Himmel og saa' os syndige Mennesker, allesammen vildfarne Børn, besmitte hans Jord, synde mod hans Bud, gøre hinanden Fortræd, og vanhellige hans Navn. Vi maatte tilsidst alle tænke: Gud er vred paa os, han vil ikke mere have med os at gøre, vi er fortabte, vi kommer aldrig i Himlen. Da blev Ordet Kød, det tog Menneske-skikkelse paa, det kom og boede iblandt os, som en af os. Jesus kom og løste de bundne Tanker, og aabenbarede os, i sin Skikkelse, i sin Tale, fra sin Fødsel og til sin Død, hvad Gud havde tænkt: og se, det var Frelsestanker, han havde tænkt, det var evige Kærlighedstanker; og nu kom han med Hilsen fra Gud og aabenbarede os Gudsfrygtens store Hemmelighed, Guds Kærlighed til fortabte Syndere. Det er dét, Julen kommer og minder dig om, og saa sporger den dig da atter i Aar: Er der saa ikke noget, du skulde sige Gud? Vil du ikke fortælle ham det hele, ganske som det er, og faa Hjælp for det?

III.

Det Menneske, der saaledes aabner sig for Gud og betror ham sin Sjæls Hemmelighed i Angerens Ord, med ham sker der noget hemmelighedsfuldt. Det er ligefrem et Julemirakel. Julemirakelet, det var jo det: at Ordet blev Kød, at Guds Søn kom i menneskelig Natur, med et ægte Menneskelegeme, med en virkelig Menneskesjæl. Men deraf følger der noget. Der følger det: at saa kan et Menneske som du og jeg ogsaa faa Del i den guddommelige Natur. Den gamle Johannes udtrykte det saaledes: „Men saa mange, som tog imod ham, dem gav han Magt til at vorde Guds Børn, dem, som tro paa hans Navn, hvilke ikke blev født af Blod, ejheller af Køds Vilje, ejheller af Mands Vilje, men af Gud." Det kan opleves af enhver herinde, som tror hans Julebud og tager imod hans Gaver.

Der kan komme noget helt nyt fra Gud i os. En Juleglæde, som vi aldrig har kendt den før, kan tændes. En Julefred, som der ikke er Mage til i Verden, kan brede sig i Sjælen. En herlig ny Kraft til at stride og sejre og gøre andre Mennesker glade kan gives os.

Og saa bliver Jesus ikke blot Tidernes og Universets og Menneskeslægtens Midtpunkt. Men han bliver mit Midtpunkt. Ja, var han det ikke, før jeg vidste deraf? Han var i Begyndelsen, hed det, i Tidernes Morgen, for alle Ting blev skabt: er der ikke saaledes i ethvert Menneskes Liv en tidløs Tid, en Tidernes Morgen, en Begyndelse i det dunkle og ubevidste, og se, han var der allerede, før vi selv vaagnede til Bevidsthed derom. Ordet mødte mig og genfødte mig, ikke af Blod eller Kød eller Mands Vilje, men af Gud. Det er Barnedaabens Mening. Naar jeg tager imod denne min Julegave i Troen, saa er jeg en levende Kristen. Og alle mine Tanker og Kræfter og Evner de samler sig nu om ham og drejer sig om ham, mit Midtpunkt. De bestemmes og indstilles af ham og giver sig i hans Tjeneste. De kredser glade om ham og henter al deres Lys og Kraft fra ham. Naar nogen saa vil spørge os: *What is your secret?* Saa svare vi: Min Hemmelighed er Jesus.

Det er en Hemmelighed. Der er noget, som et frelst Menneske kun véd med sin Frelser. Hvordan det gik til, at han fandt min Sjæl, og hvordan han forløste denne Sjæl fra alle dens Lænker, det bliver i al Evighed en Hemmelighed mellem ham og Sjælen. Vort Evangelium standser idag ved det 14de Vers. Men læser vi videre til det 18de, saa skuer vi tilsidst Sønnen som den hjemvendte, der atter hviler i sin Faders Skød. Vi er endnu i Kødet; men vi skuer ogsaa frem til den Evighed, da vi skal være hjemme hos Gud. Aabenbaringsbogen bruger et mærkeligt Billede om den Salighed, som gives den, der sejrer. Han faar i Gave en hvid Sten, og paa Stenen staar et nyt Navn skrevet, som ingen kender, uden den, der faar det.[1] Den hvide Sten var i

[1] Johs. Aab. 2, 17.

Oldtidens Retspleje Tegnet paa Frifindelsesdom. Men det nye Navn, som kun to véd: den der bærer det, og den der gav det, - jeg tænker, det betyder den Salighed, som er særlig for enhver, den Hemmelighed, Sjælen har med sin Frelser: hvordan det gik til, at jeg kom hjem til Gud. Det er som de Julegaver, vi giver hinanden og er saa hemmelighedsfulde med. Jeg synes ogsaa, da jeg var lille, at der var en Hemmelighed over det store Juletræ, jeg kunde fordybe mig i Beskuelsen deraf og dog aldrig blive færdig dermed. Det er en Forsmag paa Saligheden, den vi heller aldrig bliver færdige med. Men den havde sine hemmelige, skjulte Rodder i Julenattens Under. Gud give os alle en velsignet Jul med en ny og salig Fordybelse i dens Gudsfrygts Hemmelighed. Amen.

Under dine Vingers Skygge.

2. Juledag.

(Læs: Mt. 23, 34—39)

Nu vil jeg da onske Eder alle en god Julefred, og ville I modtage den gamle og dog altid nye Julegave, som Gud ogsaa i Aar har til Jer alle, og som nu atter tilbydes alle Mennesker i hans Evangelium, saa vil Onsket ogsaa gaa i Opfyldelse. Thi det er jo Forskellen imellem alle de andre Mindefester, som Menneskene holde til Ære for svundne Begivenheder og store Fortidsskikkelser, og saa de kristne Højtider: at ellers har vi kun Minderne om en svunden Fortid at samles om, men her har vi tillige den Frelser nærværende og levende midt iblandt os, hvis Navn og Fodsel eller Død vi ære og mindes. Det er Sankt Stefans Dag idag, og det kan jo sikkert være til Opbyggelse at betragte Stefanus's ædle Skikkelse og skonne sejrsfulde Død, men han selv er ikke midt iblandt os, og vi sukke vist alle efter mere af den Heltekraft og det Trosmod, som besjælede ham. Og vi kunde tænke paa Nationalminder, paa Heltene i

1659 under Stormen paa København eller i 48 og 64, da Kampen gjaldt vort gamle omstridte Arveland mod Syd, men de er døde og rejser sig ikke mere i dette Verdensløb, dem vi hylder og takker, og ak, vi har vel kun altfor lidt af den Aand, som boede i dem og bar dem. Men naar vi holde Jul, da har vi endnu den Frelser midt iblandt os, hvis Fødsel vi mindes. Thi vel har Julen ogsaa en rent menneskelig Side, en historisk Side, som ikke skal gentages: det skal ikke ske mere, at Guds Søn fødes som et Menneskebarn hernede, og at Menneskene ikke har anden Plads at anvise ham end en Krybbe i en Stald; det skal aldrig mere ske, at Guds Søn gaar omkring hernede og gør vel og forkynder Himmeriges Rige, og Menneskene har ingen anden Løn til ham end Forbryderdøden paa et Kors; nej det skal aldrig gentages; den næste Gang han kommer igen, da skal han komme til Dom og Frelse paa Himlens Skyer, og gid vi da alle maa være iblandt dem, som kan hilse ham: Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn! Og Julen har ogsaa en menneskelig Side, vi kunde sige en dansk Side, saadan som Højtiden fejres hos os, den har sin elskværdige og hyggelige Side, naar Mennesker i de Dage ikke generer sig for at gaa med Pakker, og naar saamange har en aaben Haand og en aaben Pung for de Fattige, og naar de sender hinanden kærlige Hilsner og udpønser smaa velkomne Gaver, ja alt det er jo som en svag Afglans af den Herrens Herlighed, der omskinnede Hyrderne paa Bethlehems Mark. Men mere end en Afglans er det jo ikke. Julen selv det er idag som dengang Jesus Kristus, og da først bliver det Jul, naar han bliver Festens Midtpunkt. Hans Ord har nu lydt iblandt os, da Evangeliet blev læst. Og det var jo tunge og vemodige Ord, som sletikke havde Klang af Juleglæde. Og dog, der er dog et Hjærtepunkt ogsaa i dette Evangelium, et Sted, hvor vi faar Lov at se helt ind i det guddommelige Frelserhjærte. Jeg tænker paa det Billede, hvortil Motivet

sagtens første Gang er taget fra Marias Hønsegaard, hvor en lille Dreng mange Gange har staaet og kastet Korn for Høne og Kyllinger. „Hvorofte vilde jeg samle dine Børn, ligesom en Høne samler sine Kyllinger under Vingerne.“ Lad det da være vor Juletanke i Aar: under dine Vingers Skygge. Hver den som tager den Plads, under hans Vingers Skygge, i Ly af Jesu Frelserkærlighed, ham lover jeg en god Julefred i Aar.

I.

Under dine Vingers Skygge — ja, du gamle Julc-Evangelium, kunde jeg dog rigtig sætte mig under dine Vingers Skygge og blive Barn igen! Saadan tænker vel mere end én igen i Aar, naar Julegran og gamle Julesalmer atter ligger i Luften. Kunde jeg tro den gamle Fortælling om de to Vandrere, som gik til Bethlehem paa Kejser Augustus's Befaling, om Englene der bragte Glædesbudskab til Hyrderne, som holdt Nattevagt paa Bethlehems Mark, om Barnet i Krybben, som Vismænd fra Østerland, vejledede af den underfulde Stjærne, kom og bragte Gaver og tilbad. Men ak, for os er det kun skønne Sagn og fromme Myther, den oplyste Videnskab har jo belært os om, at vi ikke kunne stole paa Bibelen som en hellig Bog, men den deler Skæbne med andre Oldtidsskrifter og er fuld af Mirakler og Fejltagelser; og skærer man Roden bort, saa visner Træet, og derfor er Juleevangeliet for os kun som det rodløse Juletræ, et skønt Symbol, men det er pyntet af den menneskelige Fantasi og taber snart sine Naale og visner. Vi lagde os gærne under dets Grene, vi bildte os gærne ind, at virkelige Juleengle bredte deres Vingers Skygge over os, men Tvivlen har afskrællet Straalerne af Julestjærnen og ribbet Grenene af vort Juletræ, og vi kan ingen Steder ty ind for dens isnende, bidende Aandepust.

Hør nu. Jeg tror ikke, I Tvivlere tænker en eneste Tanke, som jeg ikke ogsaa har tænkt. Jeg tror ikke, I

kender en eneste tysk Bog om den Sag, som jeg ikke ogsaa kender. Men jeg siger Eder, at det er dog muligt at tro den gamle Bibel og det gamle Juleevangelium.

Vel sandt, Bibelen indeholder Fejl, og der kan maaske endog rejses Tvivl om Lukas's Nøjagtighed i Juleevangeliet med Hensyn til en Skatteudskrivning under Landshøvdingen Quirinius. Men det har jeg heller aldrig dækket over, hverken for Eder, som har Eders faste Gang i Johanneskirken, eller for de Unge, som jeg forbereder til Konfirmation. Jeg siger netop til dem, at jeg vil ikke behandle dem som Kyllinger, da de dog ikke altid kan blive hos Hønen, men at de maa hellere faa Besked om Virkeligheden af den, som tror den evige Sandhed, end møde Sandheden i Rævens Mund. Netop vort Anden Juledags Evangelium har en paaviselig Fejl. Det var ikke Sakarias, Barakias's Søn, som blev dræbt imellem Templet og Altret, saaledes som Matthæus skriver, men det var, som I kunne se i Krønikernes Bog, Sakarias, Jojadas Søn.[1]) Men skulde det rokke vor Tillid til Bibelens evige Sandheder, at vi kan gribe dens hellige Forfattere i Skrivefejl og Hukommelsesfejl? Den Slags Smaating skulde Falsknere nok sørge for at undgaa. Vilde jeg lave en falsk Bibel, skulde jeg nok sørge for, at der ingen Modsigelser kom i den. Det giver os netop Tillid til Bibelen, at den er guddommelig ophøjet over menneskelige smaa Fejltagelser. Den der opholder sig over den Slags Smaating, han har aldrig lært at studere Bibelen.

Men jeg vil saa spørge Eder om noget andet: har I studeret Bibelens Jesusbillede? Thi det er et Jesusbillede, Evangelierne vil bringe os. Og ville i forsøge paa dét, da skal I se, hvorledes der frem af disse fire Skrifter voxer et Billede, saa harmonisk, saa enestaaende, at dets Sandhed vil være overbevisende. Tag alene Dagens Evangelium. Tror du, de første Kristne vilde konstruere Billedet af en skuffet Frelser? Falske Evangelier vil altid forgylde den Gud, de beretter om. Men her staar

1) 2 Krøn. 24, 20—21.

der en skuffet Mand og har været snart 33 Aar iblandt Mennesker og arbejdet strengt i 3 Aar og erkender en af de sidste Dage, han er her, at det har været forgæves. „Jerusalem, Jerusalem, som ihjelslaar Profeterne og stener dem, som er sendte til dig, hvorofte vilde jeg samle dine Børn, - men I vilde ikke." Saadan maa han have sagt. Men tænk saa atter over, hvad han siger. Denne fattige, skuffede Mand, hvad var det, han havde villet? Han vilde samle Jerusalems Børn til sig, ligesom en Høne samler sine Kyllinger under Vingerne, han erklærer altsaa, at hos ham er der alene Frelse at finde, og uden ham lades deres Hus øde. Hvem vover at tale saaledes, - hvem, undtagen en Afsindig, eller en Frelser.

Og da er der kun én Vej at gaa for at erkende Sandheden af hans Ord, at gøre efter dem. Saaledes vil Bibelen studeres. Kloge, kolde Tvivler, som fryser af dine egne kolde Tanker, kom ind under hans Vingers Skygge! Gør efter hans Ord, ty ind hos ham, bed til ham og forlad dig paa ham, og du skal erfare, at her er Hvile. Og finder du Hvilen hos ham, da vil du ogsaa lære at fæste Lid til hans Evangelium. Da vil du give mig Ret i, at naar alt kommer til alt, saa vidste dog Øjenvidnerne og de Samtidige bedre Besked om hans Barndom og Fødsel end tyske Theologer og deres danske Disciple i det 20 Aarhundrede efter Kristi Fødsel. Gud vidste nok hvad han gjorde, da han betroede det første Julebudskab ikke til Theologer og Præster, som nok skulde have forbedret, det vil sige forkludret det, inden de var naaet til Bethlehem med det, men til enfoldige Hyrder, som ikke vilde forandre noget deri.

II.

Under dine Vingers Skygge, ak ja, du gamle Kristentro, kunde jeg dog finde Hvile hos dig for alle mine stridige Tanker, saaledes tænker ogsaa nogle i vore Dage, men sér du, det er ikke saameget Bibelen, der volder

os Besvær, for ærlig talt, den er vi ikke saa flittige til at læse i, og hellerej Bibelkritiken, for den har vi aldrig besværet os med. Men det, som volder os Vanskelighed, det er alt det der sker i Verden. Vi synes, det er saa svært at tro paa Gud, naar vi sér paa al den blodige Uret, der sker, al den Voldsdaad, de hæslige Mord og Forbrydelser, og Krigens forfærdelige Gru: da føler vi, at ingen Vinger breder sig skærmende over denne Jord, vi er prisgivne alle onde Instinkter og gaadefulde Magter, enten det er Tilfældigheders lunefulde Spil eller Determinismens ubønhørlige Lov.

Jeg svarer: alt dette kender og forstaar jeg ogsaa. Det har pint mit Hjærte og plaget mine Tanker ligesaa meget som dig. Men saa spørger jeg videre: har du lagt Mærke til, at Evangeliet kendte det ogsaa altsammen? Eller hvad var det, Jesus sagde idag? Talte han ikke om Abels skrækkelige Mord? om Sakarias, som endikke det hellige Sted kunde værne, men midt imellem Templet og Alteret dræbte de ham? Talte han ikke om Forfølgelse af Sandheden, om Pinsler og Drab, altsaa netop Uret og Vold, og det er de Retfærdige, de behandler saaledes? Ja, og han som sagde det, han forudsaa og forudsagde, at det blev ogsaa hans egen Skæbne. Tabte han derfor Troen? Endte han dog ikke med at sige: engang skal I sige om mig: „Velsignet være den, der kommer i Herrens Navn!" Hvor var det muligt? O mine Brødre, det var muligt, fordi han vidste, at hans himmelske Fader styrede dog alle Traadene, fordi han vidste, at det altsammen bar henimod den Dag paa Golgatha, da Maalet skulde fuldkommes, og da skulde Fristedet være der paa Jorden, hvor alle de Forfulgte og Plagede kunde ty hen under hans Vingers Skygge og finde Forstaaelse og faa Frelse. I gætter dog aldrig Verdens Gaader, I faar aldrig en Forklaring hernede paa alle Ulykker og Smærter, men under Korset, under hans Naadevingers Skygge, dèr indvies I til i Kærlighedens Navn at kæmpe mod det

Onde, og der erfare I, at I er i Pagt med den Stærkeste og Bedste.

III.

Under dine Vingers Skygge — o turde jeg. Men nu er der vel ogsaa i denne Forsamling Sjæle, som sukker: Ja, jeg bestrider ikke Bibelens Sandhed og heller ikke Guds Virkelighed og Visdom eller Jesu Forsoningsdod paa Korset. Men, er det for mig? O hvor gærne skjulte jeg mig ikke under dine Vingers Skygge, du lykkelige Jesustro, — men jeg kan ikke, jeg tør ikke, min Synd er altfor stor. Jeg har brudt Julefreden, jeg er Kains og de andre Voldsmænds Medskyldige, jeg har foragtet og forhaanet Guds Evangelium, jeg er en Fredlos, hverken i Templet eller ved Alteret finder jeg Freden, mine Tanker er mine Fjender og dræber den; jeg har bedet, men det gav mig ingen Hvile, ingen Vinger breder deres skærmende Skygge over mig. Kun Anklage og Forbandelse svæver tidlig og silde som truende Skyer over mit Hoved, — for de andre er der maaske Frelse, men ikke for mig.

Min kære Broder og Soster, hor nu. Der er kun et eneste, som kan hindre dig i at blive frelst. Ingen Synd, var du saa end en Morder, ingen Fortid, havde du saa end, rædsomme Tanke, forfort andre, ingen Minder, var de saa aldrig saa blodige, ingen Magter, ikke Djævelen og alle hans Engle, ingen i den hele Verden kan berove dig Frelsen, undtagen en eneste: din egen Vilje. Men ingen Frelser kan heller hjælpe dig, om han saa døde ti Gange for dig; ingen almægtig Gud kan tvinge dig, ingen Engel kan bære dig, ingen Præst kan omvende dig, ingen i Verden kan give dig Frelse — medmindre du selv vil. Saa mægtig, saa afgorende er et Menneskes Vilje. „Hvorofte vilde jeg ikke samle dine Børn, ligesom en Hone samler sine Kyllinger under Vingerne, men I vilde ikke.“ Han vilde; — og atter og atter kaldte han og nødede han, men de vilde ikke; — og derfor kunde han

ikke frelse dem. Han er den samme idag, det hørte du jo, han vil det samme, det han saa ofte vilde, det vil han dig igen idag, drage dig ind under sine Vingers Skygge, tilgive dig og frelse dig. Vil du, det er Spørgsmaalet. Derpaa kommer det alene an. Du siger, der var intet du hellere vilde! Nuvel, saa er I enige, han og du, — saa gaa ind under de frelsende Vinger, og du skal faa en god Julefred.

IV.

Under dine Vingers Skygge - ak, andre Aar kunde jeg, sukker nogle iblandt os, men i Aar er alting anderledes. O kunde jeg, som jeg før har kunnet det, glæde mig under dine Vingers Skygge, du kære, gamle Jul, men Sorgen og Savnet og de tomme Stuer forhindrer mig deri. Under dine Vingers Skygge, som i Barndomshjemmet trygge, saadan synger vi, — men de Vinger er nu brudt, og Barndomshjemmet er lukket, og mit Hus lades øde! Jeg kan ikke holde Jul uden den Kære, som nu hviler i sin Grav, jeg troede jeg kunde, jeg troede jeg var kommet over min Sorg, - men Julen viste mig, jeg kunde ikke, det brast op igen altsammen, og nu sidder jeg her uden Julefred, uden Juleglæde.

Min kære Broder og Søster, det maa du ikke sige. Nu skal du netop glæde dig over Julen som aldrig før. Du tænker: saa forstaar du mig ikke, naar du kan tale saaledes. Jo, jeg forstaar dig kun altfor vel, du Bedrøvede, jeg har selv mistet ligesom du og kender ogsaa godt til Julens Savn. Men tænk dig, om der ingen Jul var! Da var jo alting mørkt. Se Stjærnerne, de er der ogsaa om Dagen, men du sér dem ej paa Himlen, fordi Dagen er lys; først ved Aftentide, naar Mørket falder paa, da lyser Stjærnerne med Glans. Saaledes er det ogsaa med Julens Stjærne. Den er der altid, den lyser altid paa Kirkeaarets Himmel, - men der er saamegen Menneskelykke, som lyser hernede, og saa sér vi den ikke rigtig, skønt vi nok véd inderst inde, at den er der. Men naar

Sorgens Nat falder paa, og Savnets Ensomhed omringer os, og Øjet fuldt af Taarer ser mod Himlen, se da lyser Julestjærnen med ny og herlig Glans og hilser dig i din Ensomhed og Nød fra den, du sørger over, og som skal holde Jul i Himmelby. Han, den Ensomme, han endte sit Sorgens Evangelium med de Ord: „I skulle ingenlunde se mig, fra nu af, indtil I sige: Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn!" Vi tager ham paa Ordet. Dem vi har mistet, dem skal vi ingenlunde se fra nu af, det er Sorgen. — men vi skal se dem, alle de Velsignede, naar de kommer i Herrens Navn, er dét ikke Juleglæde! Baade de og vi er jo under dine Vingers Skygge, du kære, velsignede Frelser. Amen.

Til Fald og Oprejsning.

Søndag efter Jul.

Læs: Luk. 2, 33—40.

Der stod fortalt, at hans Fader og Moder undrede sig over de Ting, som blev sagt om ham. Og vel undres Forældre altid over deres Børn og venter store Ting for det, og vel vidste disse Forældre mere om dette Barn end de andre kunde vide, men dog undrede de sig over, at en gammel Mand kom dem i Møde dèr i Templet og havde gættet Barnets Gaade. De undrede sig, og det er godt, at de undredes, og godt, at det staar fortalt her. Thi jeg tænker, at denne Undren kan lede os paa Sporet efter, hvor Evangelisten Lukas har sin Viden fra. Den tyder paa, at da Lukas gik omkring og omhyggelig skaffede sig Underretning hos Folk og spurgte Øjenvidner ud, som havde været med personlig: I var jo med den Gang, fortæl mig nu, hvad I husker, hvorledes det gik til, — saa kom han ogsaa til Jesu Moder, der sad som en gammel Kone i Jerusalem, eller til Mennesker, hos hvem hun var

kommet, og som havde staaet hende nær. Det, som undrede hende, da hun var ganske ung, det huskede hun bedst som gammel. Thi det er altid saaledes, at kun det, som undrer os, kun det, som gør Indtryk paa os, det gemmer vi, det bliver til et Led i vor egen lille Historie og gaar derved over i Historien. Og derfor: vel det Menneske, som kan undres, men ve det Menneske, som endikke kan undres over Julens Hemmelighed og over ham, der selv er Underet i Menneskeslægten!

Men sér vi nærmere til, hvad det var, som særlig fremkaldte denne Undren, saa var det de Ord, som Simeon udtalte om dette Barns store, vidtrækkende Betydning for hele Menneskeslægten, baade Hedninger og Jøder. Thi her staar der en gammel Mand og favner et lille Barn; men dette lille Barn skal, naar det engang voxer til, favne den ganske Verden. Det er noget af det underfulde ved Kristendommen: den favner saa vidt, den vil omspænde den hele Jord.

Men Simeon har ikke talt ud. Nu velsigner han de unge Forældre, og saa udtaler han nogle Ord, som ogsaa højlig maa vække deres Undren, og som, hvis der ikke var gaaet en Velsignelse forud, maatte forfærde og bedrøve dem. „Se, siger han, denne er sat mange i Israel til Fald og Oprejsning og til et Tegn, som modsiges, for at mange Hjærters Tanker skulle aabenbares!“ Nu pludselig falder der Skygge og Skræmsel over ham, der før blev kaldt et Lys og en Herlighed. Før saa' vi ud over alle Bjærge til den vide Verden; nu snævres vi inde i et snævert Pas. Ja, den samme Kristendom, som favner saa vidt, den er det snævreste af alt. Ingen slipper udenom. En ad Gangen maa de forbi, og alle maa de forbi ham, denne ene. Han bliver deres Skæbne. Der er ingen Frelse uden i dette ene Navn, og hver enkelt maa tage Stilling til ham og har dermed truffet sit evige Valg. Dette er i Sandhed forunderligt, men det er forunderlig sandt.

Det er sandt den Dag idag. Den Kristendom, som nu

flyver ud med Stormfart over den ganske Verden, den henvender sig endnu til hver enkelt Sjæl som den enkelte, — og netop derfor kan den henvende sig til alle Folk. Israels og de hedenske Nationalreligioner gælder kun det hele Folk som Folk. Men Verdensreligionen henvender sig til den enkelte Sjæl, til det, som er fælles for alle Mennesker. Og du vil se det den Dag idag: her staar det egentlige Skel: for eller imod Jesus, der er endnu idag intet, der saaledes kan aabenbare et Menneskes Tanker, kan vise, hvad der boer og raader i et Menneskes Inderste, som netop Kristendommen. Mere og mere kommer den paa Dagsordenen, denne Kristendom, og den skal ende med at blive Sagen, den eneste. Til Fald og Oprejsning! Saadan har det været i dette Aar, saadan vil det endnu mere blive i det næste. Lad os betænke det paa Aarets sidste Sondag. Lad os betænke, at denne Kristendom, der fra Barn er vokset til Verdensreligion, den har Bud til alle, men den betyder overalt, hvor den kommer, enten Fald eller Oprejsning.

I.

Kristendommen har Bud til alle Folkene. Den gamle Anna ventede Jerusalems Forløsning, vi venter Forløsning for vort Land og for vor By. Men Kristendommen bliver endnu til Fald eller Oprejsning for ethvert Folk, den naar til. Den gamle Simeon sagde, at dette vilde ske med Israel; det vil ogsaa ske med Danmark. Et Aar er gaaet, og Danmark er allerede forlængst en Olding som Simeon og ligesaa ensom og forladt som den gamle Anna. Er det Fald eller Oprejsning, der forestaar? Det kommer an paa, om Folket vil vige fra Helligdommen eller værne om den, om det vil favne den enfoldige Kristendom eller foragte den. Herske vil Kirken ikke, og jeg tænker aldrig, den vil komme til det i dette Verdenslob, hverken i Pressen eller i det politiske Liv. Og det faar være; i den Henseende vil Kristendommen ikke være Landsherre, men et

Barn, som beder om Godhed. Og om Statskirken skal staa længe eller falde snart, det skal ikke ængste os, thi den gamle Folkekirke bærer Frikirkens Barn i sin Favn, og en fri og forynget Kirke vilde oprejses den samme Dag, den gamle Folkekirke faldt. Men Folkets Lykke og Fremtid beror paa, hvilke Tanker det vil lade herske i dets Lovgivning og Samfundsliv, om det skal være Kristendommens eller en anden, modsat Aandsretnings. Her vil et tydeligt For eller Imod paatrænge sig mere og mere. Fra en Side vil det lyde: Lad falde alle gamle Fordomme! Lad falde al Tale om en Aabenbaring og en Gud! Lad falde alle Skranker for Friheden! Lad falde Religionsundervisning i Skolerne! Og lad den frie Tanke oprejses! Lad Folkets uindskrænkede Selvstyre oprejses! Lad flere Sindssygehospitaler og Fængsler oprejses istedetfor Kirker! Lad flere Beværtninger og Forlystelsessteder og Biografteatre oprejses istedetfor Menighedshuse! Men fra den anden Side vil det lyde: Lad falde den uvirkelige Udviklingstheori og den forlængst fallerede Materialisme! Lad falde den forbandede Drikkefrihed, som ødelægger Tusinder af vore Hjem! Lad falde den misbrugte Pressefrihed og Pressefordærvelsen og Styglitteraturen! Lad falde de overflødige Ord og det forbenede Partigængeri i det politiske Liv! Lad falde urimelige Skranker mellem Samfundsklasserne! Og lad sagkyndige og gode, hæderlige Mænd oprejses iblandt os! Lad nationalt Haab og moralsk Tankegang oprejses! Lad sociale Forbedringer og bedre Menneskeboliger oprejses! Lad Flid og Sparsommelighed oprejses iblandt os! Lad kristen Sæd og Husskik og Søndagsfrihed oprejses iblandt os! Mange Tanker vil her aabenbares, og Kamp vil der staa, og Korset bliver det Tegn, som modsiges; men Folket selv maa afgøre, hvem de vil lade falde og hvem de vil give Oprejsning af disse to Aandsmagter, og det vil dermed besegle Danmarks egen Skæbne til Fald eller Oprejsning.

II.

Og Kristendommen har Bud til alle Hjem og til alle Aldersklasser derhjemme. Men hvor den kommer ind i Hjemmene, og paa hvilket Alderstrin den saa kommer, vil den altid blive enten til Fald eller Oprejsning.

Den har Bud til Børnene. Det skal aldrig glemmes, at det første Frelserbillede, vi har, er et Barn, svøbt og lagt i en Krybbe, og baaret af sine Forældre op til Helligdommen. Og enten Helligdommen bliver Folkekirke eller Frikirke, Barnedaaben agter vi ikke at lade falde. Barnet har Ret til at møde sin bedste Ven saa tidligt som muligt. Men da gælder det ogsaa om, at de Smaa maa naa frem til en Vækst af den samme Art, vort Evangelium skildrede med disse Ord: „Barnet voxede og blev stærkt og blev fuldt af Visdom, og Guds Naade var over det." Thi der er saameget, som vil lede til Fald for de Smaa, og skal der komme en Oprejsnings Tid, da maa den begynde i Barneverdenen. Som der stod om den gamle Anna, at hun talte om Jesusbarnet til alle, som forventede Jerusalems Forløsning, saadan maa vi onske Børnene, at de altid maa have en saadan Mo'r Anna, som kan tale til dem alle om Jesus. Vi trænger til en stærk Ungdom, thi der forestaar den svære Fristelser og store Kampe, og til en viis Ungdom, thi der er mange Daarer, som vil lokke den efter sig, vi trænger til en Ungdom med Guds Naade over sig, thi gaar den paa egen Haand, bliver det til Fald, men har den Guds Naade over sig, fører det til Oprejsning.

Og Kristendommen har Bud til de Voxne, til det Slægtled, som nu er modent og myndigt. Men det sér vi hver Dag tydeligt for vore Øjne, at hvor Mennesker ikke har Jesus med i deres Samliv og i deres Hjem, dèr ender det med Fald. Derfor sér vi saamange Hjem oploses og saamange Ægtefæller gaa fra hinanden. Vi sér Hjem, der lever over Evne, til det tager en Ende med Forskrækkelse, Hjem, hvor de aldrig er hjemme og hvor der altid leves paa Overfladen, Hjem som lægges øde af Dovenskab og Drik-

keri. Men vi har ogsaa sét til vor Opbyggelse, hvorledes Kristendommen kunde bringe Oprejsning, naar den fik Magt og Fodfæste i et Hjem. Da lærte Mennesker igen ligesom Jesu unge Forældre at undre sig over Guds Godhed imod dem. Da lærte de, ligesom de, at fuldbyrde alle Ting efter Herrens Lov, at indrette deres Husliv, deres Børneopdragelse, deres Gærning efter Guds Vilje.

Og ogsaa til de Gamle har Kristendommen Bud, med Fald eller Oprejsning, om de foragter den eller favner den. Meget staar jo for Fald, naar Mennesker bliver gamle, mange Ungdoms Forhaabninger, meget af det, de saa' op til og glædedes ved som unge, det dømmer den næste Slægt rask og slaar istykker, og deres Syn og Hørelse og Førlighed og Nattesovn gaar alle tilbage. Men hvis da Hjærtet ogsaa visner, hvis de bliver bitre paa de Yngre og knurrer mod Gud, da er Faldet uopretteligt, og alt ender med Døden. Vi maa dybt beklage de Gamle, som i deres Ensomhed ikke har en Gud at gaa til, og som ingen Længsel har efter Guds Helligdom. Men salige de Gamle, som oplever en anden Ungdom i deres Alderdom ligesom Simeon og Anna! som velsigner den næste Slægt, ligesom Simeon gjorde, — o vi trænge til Eders Velsignelse! — og som ikke viger fra Kirken nogen Søndag, blot de kan komme, ligesom gamle Anna, og som i deres Ensomhed og vaagne Nætter kunne bede til deres Gud, og gærne ville tale til andre om deres Jesus: et Vidnesbyrd fra de Gamle, som har prøvet meget, vejer jo saameget. Saadanne Gamle mærke Oprejsningens Kræfter i sig og véd, at naar de kaldes herfra, og det trætte Støvlegeme stedes til Hvile, saa vil deres Herre og Mester oprejse dem paa sin Dag.

III.

Saadan har Kristendommen Bud baade til alle Folk og alle Aldere, ja, og den har Bud til alle Sjæle, ogsaa til din Sjæl, — til Fald eller Oprejsning. Det skal altid siges til dig, naar du kommer i Guds Helligdom, ogsaa paa

Aarets sidste Søndag. Den lille Parenthes i Dagens Evangelium, som den gamle Simeon vendte direkte til Maria, den sprang hun ikke over. Her skal ikke blot holdes Tidsbetragtninger over Folket og Samfundet og Hjemmene, men her skal altid tales direkte til Sjælen, til din Sjæl. Og det vil altid gøre ondt. „Ja ogsaa din egen Sjæl skal et Sværd gennemtrænge!" det var et forunderlig alvorligt Ord, ogsaa det maa Maria have undret sig dybt over. Hvor kom den gamle Mand dog paa saadanne Tanker! Han saa' vel paa dette hellige Barn, paa dets urokkelige, alvorlige Blik – o, for kender du noget saa urokkelig alvorsfuldt som et lille Barns Blik, det kan se saa dybsindigt grundende paa os. – og han saa' paa denne unge, lykkelige, stolte Moder, og den gamle Vismand anede, hvilke Kampe og Smærter det skulde koste engang at være Moder til det store Modsigelsens Tegn. Mirjam eller Maria betyder Smærte, og af Smærten fødtes Glæden her paa Jord, men større end Smærten over at føde ham blev Smærten over at se ham dø. – men da fødtes ogsaa den største Glæde til Jord, da Paaskens Oprejsning kom efter Langfredags Fald. Og endnu idag er det saa, at Glæden fødes gennem Smærten. Du kommer i Guds Hus, du vilde opbygges her, du vilde maaske trøstes, og se, du synes længe, at der føjes kun nye Smærter til: ikke nok med dine daglige Bekymringer og Sorger derhjemme, men her jages Ordets Sværd dig gennem Sjælen: du er ikke god nok, som du er, din Bekymring og Sorg er dig intet Bevis paa, at Himlen er din, du faar at vide, at du har bedrøvet Gud med din Selvretfærdighed og Verdslighed, – og det bliver vel mange til Fald: nej vi kommer ikke i Kirke for at blive skældt ud dèr eller faa nye Byrder og Sorger ham vil vi ikke høre! Men salig er du, hvis du byder dit Hjærte til og siger til Guds Ord: stød kun til, giv mig Naadestødet, mit gamle Menneske trænger til at dø! Salig er du, hvis du bøjer dig under Ordets Tugt og ydmyger dig for din Gud, thi da skal Glæden fødes af

Smærten, og det vil blive dig til Oprejsning, til nyt Liv og ny Glæde. Jeg tænker ogsaa, her er nogen idag, det er maaske dig, som kan prise Gud, fordi hans Sværd og hans lægende Haand fandt din Sjæl i dette Aar.

Og saaledes har Kristendommen Bud til enhver Tid, og altid til Fald eller Oprejsning. Og nu vi staar ved et Tidsskifte, nu banker dette Bud paa med fornyet Styrke. Aaret er nu blevet en gammel Mand, og snart skal den nye lille Barnekonge fødes til Verden og støde Oldingen fra Tronen Men Kristendommen er ingen gammel, svag Mand, som nogen tror, den er ingen affældig, udlevet Olding; og naar det gamle Aar som alle de andre Aar ender med at bære et Barn i sin Favn, ender med Julens Højtid og med at tale til os om Jesusbarnet i Helligdommen, da minder det os ogsaa om, at den gamle Kristendom har endnu Barnets Livskraft og Haab og Forjættelser for Fremtiden over sig. Og derfor ville vi, som fandt op til Helligdommen paa Aarets sidste Sondag, ende med at prise Gud ligesom den gamle Anna. Vi vil ikke glemme Evangeliets Alvor, vi vil ikke glemme, at endnu i vor Tid og idag er Kristendommen det store Modsigelsens Tegn og maa blive enten til frygteligt Fald eller til underfuld Oprejsning baade for vort Folk og vore Hjem og for vor egen Sjæl, men vi vil, at den sidste Tone i Guds Helligdom skal blive Lovprisningens Tone, for Gud har været os god og bevist sin Trofasthed og Langmodighed imod os indtil denne Dag.

Saa priser vi dig da, vor Gud og Fader, for al din Kærlighed imod os, for alle dine Gaver, Tak for vort Fædreland og vort Folk, Tak for din Kirke, din Helligdom midt i vort Folk, Tak for vore Hjem, for Børnene som voxer op, for de Gamle vi endnu har iblandt os, for dem vi nu lever og arbejder sammen med, Tak for Livets Alvor, for Sværdet gennem Sjælen som var nødvendigt for mig, o men mest af alt Tak for din Julegave til os, Tak for Jesusbarnet, som vi har favnet igen, Tak for Oprejsningen, som den korsfæstede og opstandne Frelser gav os! Amen.

Aaret og Fadervor.

Nytaarsdag.

(Læs: Mt. 6, 5—13).

Der er Façademennesker og Lønkammermennesker. Façademenneskene, det er dem, for hvem alt er udvortes Form, som gør hvad der tager sig ud og hellere vil synes end være, som foretrækker Skin for Virkelighed og Spejlbillede for Tingen selv: hvad Mennesker mener om dem, det er Hovedsagen. Og da alt Aandsliv i det gamle Israel var religiost, saa blev det religiose Liv ogsaa til overfladisk Formvæsen hos disse Mennesker. Man saa' dem paa de fremmeste Pladser i Synagogen og paa de mest befærdede Gadehjørner staa og bede deres lange Bønner, og saa gik Folk udenom dem i en stor respektfuld Bue og sagde til hverandre: Levi er en meget from Mand, hvem der var som han! Men der er ogsaa Lønkammermennesker, som gaar ind i deres Kammer og lukker deres Dør og beder til deres Fader som er i Himlene, og det er naturligvis den eneste ægte Bøn, den som er rettet til Gud alene og ikke samtidig skeler til Mennesker; og dét er jo ogsaa Mennesket, det ægte Menneske, ikke den offentlige Person og Façaden, som andre Mennesker sér, men Mennesket, du og jeg, saadan som vi er for Guds Ansigt og i hans Øjne. Det var saaledes paa Kristi Tid, og det er saadan 1900 Aar derefter, omend Formerne skifter med Tiderne.

Nytaarsdag kan ogsaa afsløre Menneskers Tankegang. Der er dem, som netop ville gøre Aarsskiftet til en Gadefest, til offentlig Sammenstimlen, til Sjov og Knald og Bægerklang; som helst vil flygte bort fra Ensomheden og Alvoren og sig selv; og Nytaarsdag er jo ogsaa Anledning til en Mængde Formvæsen, tomme Lykønskninger om Glædeligt Nytaar fra Mund til Mund og paa Lykønskningskort; Visitter, hvor det gælder om ikke at træffe nogen

hjemme; ja fornemme Folk kører rundt til hinanden og lægger Kort af uden at ringe paa, — det er Façademenneskenes Nytaarsdag. Men dersom der er nogen Time, der maner til Lønkammerstilheden, da er det vel Grænsen mellem det gamle og det nye Aar, og nogen af Eder har sikkert ogsaa følt det, at da I havde udtrykt Eders Ønsker for Eders Kære og sagt hinanden Tak for det gamle Aar, saa trængte I til at gaa ind i Eders Lønkammer og lukke Eders Dør og tale til Eders Fader, som er i Himlen, tale med ham baade om Savn og Synd og Glæder i det gamle Aar og om Haab og Bekymringer for det kommende. Og naar vi da nu er forsamlede paa Aarets første Morgen i Guds Hus, da lad ingen af os være som dem, der ogsaa i Synagogerne vilde drive deres Skinvæsen; lad ingen være her forat gøre Nytaarsvisit hos Vorherre og mene, at han bryder sig det allermindste om Form og Høflighed; men lad os alle være forsamlede for Guds Ansigt, som de Mennesker vi er i Guds Øjne; og hvad vort Hjærte spurgte om i Lønkammeret, det vil Gud saa svare os paa herinde idag.

I.

Der er et Spørgsmaal, som ligger lige for og melder sig af sig selv, et saare naturligt og jordisk Spørgsmaal, som ogsaa paa en Nytaarsmorgen trænger sig paa, det er det simple Spørgsmaal: hvad skal vi leve af i dette Aar? Ja lad os dog endelig ikke være saa aandelige, at vi prøver paa at bilde os selv eller andre ind, at det Spørgsmaal ingen Interesse har for os. Det er strænge Tider, og der er ringe Udsigt til Bedring; Priserne stiger, Skatterne stiger, Fordringerne stiger, men Arbejdet og Udkommet bliver stedse vanskeligere at naa. Og Folk, som med Nød har kæmpet sig gennem det gamle Aar, sér maaske nok med Bæven paa det kommende, og slaar Sygdom saa til, og bliver Børneflokken større og talrigere, saa skal det Spørgsmaal nok melde sig: Hvad skal vi leve af?

Og hvis du spørger saaledes af et bekymret og alvorligt

Hjærte, saa svarer Guds Ord idag: Du skal leve af Fadervor! thi dèr lærer Jesus os ogsaa at bede den Bøn: Giv os idag vort daglige Brød! Thi Ordet er sandt, at Mennesket lever ikke af Brød alene, men af hvert Ord, som udgaar af Guds Mund; og Fadervor er ogsaa et Ord af Guds Mund, som Jesus har talt til os, før noget Menneske har lært at tale det til Gud; men Jesus var ogsaa selv et Menneske og véd, at Mennesker kan heilerikke blive mætte af Ord og Traktater alene, men de maa ogsaa have Brød at putte i Munden, og derfor lærte han os den saare naturlige Menneskebøn: Giv os idag vort daglige Brød! Ja vor Fader véd, hvad vi trænge til, før vi bede ham, og derfor har han ogsaa lagt os denne Bøn paa Læben.

Og er der nu Mennesker herinde, som tænker: det er let nok sagt, det er et billigt Præsteraad, at vi skal bede Fadervor, og saa skal det nok komme altsammen! saa svarer jeg: ingen af Eder véd, hvor let eller svært det er for mig selv at sige det eller at leve derefter: men det er ogsaa saa usigelig ligegyldigt, om det er let eller svært, naar blot det er sandt, og det skal du prove, for du viser dette Raad fra dig, som ikke er et Præsteraad, men et Jesusraad. Og jeg véd med Vished, at der er flere med mig herinde, som vil kunne sige det: Ja, ja, prov det, det er sandt, han har Ret, vi har erfaret det! Jeg siger ikke, at det skal komme let eller overflodigt, der skal sandsynligvis kæmpes og slides for det, og ogsaa ventes efter det; thi der er meget faa Skriftord, som lære os, at vi skal have det let og behageligt, og at vore jordiske Ønsker skulle opfyldes, og at der skal være sikkert og hurtigt Avancement og Gagestigning — der er andre Ord, som snarere peger i modsat Retning; men der er en gammel, velprøvet og velsignet, tusindtunget Erfaring ned igennem Tiderne, som siger, at vor Fader i det høje, han lever, og han plejer ikke at glemme sine Børn. De Kristne, der er sultede ihjel, de kan tælles, og de er blevet udmærkede paa en særlig Maade, saa de har gjort sig værdige til at forherlige Gud ved

denne svære Trosprøve. Men Undtagelsen stadfæster kun Reglen, at de Mennesker, som virkelig forlader sig paa deres himmelske Fader, de faar, hvad de behøve, som Regel gennem strængt, ærligt Arbejde; og hvor selvforskyldt Nød eller Sygdom hindrer dem heri, saa gennem andre Brødre og Søstre, som véd, at de kun tør bede Bønnen om dagligt Brød, naar de ogsaa selv er rede til at dele med dem, der trænge.

Bekymrede Mennesker, læg Eders Ve og Vel paa Gud i Himlen! Kristne Mennesker, lær endnu bedre end før at give!

II.

Der er andre Hjærter, som gik endnu dybere i Selvprøvelsen i denne Midnatstime; de saa' ikke blot deres jordiske Regnskaber og Husholdningsbøger for sig, men de tog ogsaa deres Livs Regnskab frem; og da Minderne fra det svundne Aar som stumme Anklagere drog dem forbi, om utallige Forsømmelser og Fald og Fejl, Mennesker de havde saaret, Tanker de havde huset, Ord de havde talt, ak gid de aldrig var sagt, og Gærninger de havde øvet – da var det dette Spørgsmaal, der truende rejste sig for dem: hvad skal jeg leve paa i dette Aar? Hvorledes skal jeg, skyldbetynget som jeg er, gaa det næste Aar imøde? Skal jeg slæbe al denne gamle Gæld med mig over i det nye Aar? Hvad skal jeg bygge paa, forat jeg kan faa fast Grund under Fødderne til at tage Livskampen op paany og gaa bedre og lykkeligere Tider imøde?

Og da svarer Guds Ord paa Nytaarsdag: Du skal leve paa dit Fadervor! Thi dèr lærer Jesus dig ogsaa at bede: Forlad os vor Skyld, som ogsaa vi forlade vore Skyldnere! Det er vor Fader i Himlene, vi beder til, saa det er Børnenes Bøn; men Børnene i et Hjem de lever altid under Syndsforladelsens Kaar; de har paa Forhaand for hele Livet deres Forældres Kærlighed og Tilgivelse; du véd, at det er saaledes; men de har den kun ved bestandig paany at komme og bede om Forladelse,

hvergang de have forsét sig; just saaledes er det med Gud og os; det var en virkelig Gave, vi fik, da Jesus velsignede os i vor Daab og gav os alle vore Synders Forladelse, da fik vi Barnekaar hos Gud; saa er det blot hver eneste Dag, naar vi have syndet, at komme og bede Fadervor af Hjærtet: Forlad os vor Skyld, som ogsaa vi forlade vore Skyldnere! Ja, dét kan man leve paa, og ikke paa nogetsomhelst andet; vore egne Forsætter og Løfter om Forbedring, vor egen krampagtige Kamp forat blive bedre, jeg foragter det ikke, men det er gyngende Grund at bygge paa: den fulde Syndsforladelse, det er den eneste faste Grund.

Men saa maa vi ogsaa som gode Børn gøre vort Mellemværende med andre Mennesker op og slutte Fred med vore Uvenner og tilgive dem, der har krænket os og bede dem om Forladelse, som vi har gjort Uret. Ellers bedrage vi os selv og gør selve Fadervor til Form og Skin. Nogle af Eder véd, at denne femte Bøn betød særlig meget for afdøde Biskop Monrad, hans bevægede Liv med dets dybe Skuffelser forklarer det let. Hans Datter har fortalt, at han en Morgen, kort for sin Død, kom ind i Stuen med et Ansigt, der lyste af Fred, og sagde: Jeg har ligget i Nat og tænkt paa alle dem, som have været mine Fjender, og jeg har kunnet tilgive dem alle! Med saadan et Ansigt skulle vi møde Aarets første Morgen.

III.

I som kender Herren, hvadenten I har fulgt ham længe eller tjent ham kort, I har ikke blot sét tilbage over det svundne Aar med alle dets Tab og Nederlag, I har ogsaa spejdet frem imod det nye Aars rødmende Morgenskær, og dette Spørgsmaal har ligget paa Eders Hjærte: Og hvad skal vi leve for i dette Aar? Det er Jer ikke nok at have noget at leve af, hellerikke nok at have en Grund at leve paa, I ønske ogsaa noget at leve for, noget at udrette.

Og Eder svarer Guds Ord paa Nytaarsdag: I skulle leve for Fadervor! — thi Jesus lærte os allerførst at bede:

Helliget vorde dit Navn! Komme dit Rige! Ske din Vilje, som i Himlen, saaledes ogsaa paa Jorden! For Navnet og Riget og Viljen skulle I da leve!

Navnet, det er det Fadernavn, som Jesus har aabenbaret os, den Fader som er i Himlene, som altsaa baade elsker os og har al Magt, og som er vor Fader, baade min og de andres, — for dette Navn skulle vi først og fremmest leve, saa al vor Higen og Færd gaar ud paa at hellige dette, det vil sige, give det den fremmeste Plads i vore Tanker og løfte det op paa den højeste Plads i Verden. Men det er vor beskæmmende Bekendelse paa denne Dag, at saaledes har vi ikke altid levet i det gamle Aar. Undertiden var det vort eget eller vort Partis Navn, vi virkede for, før vi tænkte paa at hellige vor Faders Navn, og altfor ofte er det Klogskabshensyn eller Vanemæssighed, som raader i Kirken istedetfor Navnets Helligelse. Lad os i det nye Aar ved barnlig Tro, ved mandig Bekendelse, ved ubetinget Hengivelse ære og hellige Navnet bedre end før! Jeg vilde give et Nytaarsraad med dette for Øje. Et Aarsskifte egner sig godt til at tage gode nye Vaner op. Gør det til en ubrødelig Morgenskik i dette Aar, hver eneste Dag først at tænke paa Gud, at læse et Stykke i Guds Ord og bede til ham i Lønkammeret — og saa gaa til Dagens mange Ting.

Dernæst vil vi leve for Riget. Vi har ikke blot et Hjem eller en Gærning eller et Land eller et Sogn at virke for; vi skal virke for Guds Rige paa alle disse Steder; og Riget rækker længer endda, det spænder over den hele Jord og vilde helst naa til alle Hjem og Lande. Men det er atter vor ydmygende Bekendelse: vi virkede ikke for Riget med vor fulde Kraft og Hengivelse til alle Tider i det gamle Aar, vi lod Snæversyn og Verdenssind spille med i vore Interesser og Handlinger, derfor kom vi hellerikke længere; men lad os da i dette Aar med Offervillighed og Nidkærhed og fremforalt med Bestandighed give os hen til at tjene Guds Rige og dets Komme baade her, hvor vi lever, og i

alle Verdens Lande. Og atter her vil jeg give et Nytaarsraad: lad Eders Offervillighed blive systematisk: giver i det mindste Tiende og ialfald giv regelmæssigt, i et bestemt Forhold, paa bestemte Dage, i en bestemt Kasse!

Og Viljen er det tredje, vi ville leve for: at Guds Vilje maa ske herude paa Jorden, som den nu sker i Himlen, det vil sige glad og ubetinget. Og her er det atter vor smærtelige Bekendelse: for denne Guds Vilje, som altid var god og viis, har vi foretrukket vor egen, og hindret Guds Vilje i at ske; eller vi har resigneret og misfornøjet bøjet os under den som Dyret under Aaget; derfor har Velsignelsen ikke altid fulgt os; og her maa vi alle bede: O Jesus, giv os det samme Sindelag som boede i dig, du hvis Mad det var at gøre din himmelske Faders Vilje!

IV.

Saaledes har vi besvaret Hjærternes Spørgsmaal paa Nytaarsmorgen i Lyset af vort Fadervor, baade hvad vi skal leve af og leve paa og leve for; men der er saa blot endnu det Spørgsmaal: skal vi i det hele taget leve eller dø i dette Aar? Om den legemlige Død taler jeg ikke, thi det er os ikke aabenbaret; høre vi Herren til, og bindes vi ikke af altfor mange jordiske Kærlighedsbaand herude, da var det selvfølgelig en stor Vinding at dø; thi det er saare meget bedre at være hjemme hos Herren.[1]) Men jeg tænker paa det egentlige Liv, det Gud har skænket vore Hjærter. Det kunde jo dø.

Men ængstes du i dit Hjærte derfor, da rækker Fadervor os endnu Hjælpen; thi det lærte os at bede: Led os ikke i Fristelse, men frels os fra det Onde! Og Gud er trofast, og vil ikke lade os fristes over Evne,[2]) og han er ikke blot vor Fader i Himlen, men vor Fader er ogsaa i Londom og sér i Londom og vil bo helt inde i vort Hjærtes Lønkammer og ved sin Aand byde det Onde Trods og overvinde det med det Gode.

[1]) Phil. 1, 23. [2]) 1 Kor. 10, 13.

Ja saa sér jeg ikke andet, end at vi skal takke og prise den Gud, som saa kærligt har antaget sig os og vil give os Svar paa alle Hjærtets urolige Spørgsmaal, og overgive os helt og ganske, med alt hvad vi har og er, i hans kærlige og almægtige Hænder; thi Hans er Riget og Magten og Æren i Evighed! Amen.

Gaaden og Barnet.

Søndag efter Nytaar 1914.
(Læs: Mt. 2, 13—18).

Mange af os kender vistnok det Billede af Flugten til Ægypten, hvor man sér den hellige Familie holde Rast i Ørkenen ved Foden af den mægtige Sfinx. I den maanelyse Nat ligger den vældige Stenkolos med sit Menneskeansigt og stirrer ligesaa gaadefuldt som altid ud i Natten. Som den ligger dèr, ligner den selve Verdensgaaden, det store, uløselige Menneskespørgsmaal: hvorfor ligger jeg her? hvor kom jeg fra og hvor gaar jeg hen? Men kunde den store Sfinx faa Liv og kunde dens Stenøjne se, da vilde den finde Svaret i denne forunderlige Nat. Thi se, dèr ved Foden af den store Gaade ligger der et slumrende Barn, og dette Barn er Gaadens Løsning. Her sér du ogsaa et Menneskeansigt, men det stirrer ikke blindt og spørger ikke forgæves, og ruger ikke over sin Gaade; det slumrer fredeligt og trygt og véd ikke, at det er paa Rejse; men der kommer den Tid, da Barnet er blevet Mand, og da vidner han i klare Ord om sit Ophav og om sit Maal: „Jeg udgik fra Faderen, og gaar til Faderen";[1]) og i ham finder ogsaa Menneskeslægten Svaret paa sin Gaade, thi „af ham og ved ham og til ham ere alle Ting, ham være Ære i Evighed!"[2])

Og se, nu er der Tider og Dage, da vi stærkere end

1) Joh. 16, 28. 2) Rom. 11, 36.

ellers fornemmer, at ogsaa vi er et rejsende Folk, og da vi paa vor Ørkenvandring holder Rast foran Sfinxens store Gaade, og det er naar vi rejser over Grænsen fra det ene Aars Land og til det andet. Thi Aaret, som just har begyndt sin Gærning iblandt os, det ligger ogsaa som den store, tause Sfinx og stirrer paa os med sine døde Øjne og sit uudgrundelige Ansigt, og om vi saa aldrig saameget spørger: „Sig os, 1914, hvad har du i din Favn, hvad bærer du i dit Skjold? Er du Ven eller Fjende, vil du os det godt eller ponser du paa ondt? Skal vi engang prise dig eller forbande dig?“ - - den store Sfinx forbliver taus og ruger over sin Gaade. Men se, paa Aarets første Søndag hviler Barnet ved Sfinxens Fod, og hvad Aaret nægter at svare paa, det tyder det hellige Barn for os. Thi vi kender Barnets Hemmelighed, og i over 1900 Aar har Jesus bevist sig som Menneskeslægtens Frelser og Konge og som den, der magtede at løse alle de tunge Gaader. Og derfor føler vi os ogsaa trygge, skønt vi er paa Rejse og i en Ørken, thi som Herrens Engel gik foran og gav Tegn baade til Opbrud og Hjemkomst, saadan vaager Guds Engle endnu over dem, der holder Rast og samler sig omkring det hellige Barn. Saa lad os da, overfor alle de Gaader, som Aarets Sfinx stiller os, sætte Jesusbarnet og Guds Englevagt, og ønske hverandre: Et velsignet Nytaar i Jesu Navn! Fred med dem vi elsker og Fred med vort gamle Fædreland! Fred med Guds Kirke iblandt os og Fred med vort eget urolige Hjærte!

I.

Du sér paa Aarets Grænseskel med særlig Omhed paa dine Kære, og dit første Ønske gælder uvilkaarligt dem: at du maa faa Lov til at beholde dem, og at de maa være raske og glade; og har det gamle Aar berøvet dig en eller flere af dem, da dvæler du endnu engang ved Mindet om dem og indskriver det gamle Aar som et Ulykkes-Aar i din Historie. Og det er kun naturligt og sikkert ogsaa efter

Guds Sind, at dine Tanker først gaar til dine egne. Vort Evangelium idag stiller os jo ogsaa den hellige Familie for Øje, og naar Herrens Engel siger til Josef: „Staa op og tag Barnet og dets Moder," saa er det jo det første kristne Hjem, vi sér bryde op. Dét undte Gud sin Søn i hans Fornedrelse og Fattigdom hernede paa Jorden, at han dog skulde fødes ind i et Hjem, og naar Julen og Hjemmet har sluttet saa inderlig en Pagt i vor Bevidsthed, saa er det med god Grund, thi Julenat fødtes ikke blot vor Frelser, men da fødtes ogsaa det første kristne Hjem til Verden, og selv om det er i en tarvelig Rejsestald, saa er der dog strax noget af Hjemmets Hygge, hvor den unge Gudsmoder smiler til sit Barn, og den trofaste Josef vaager over dem beggeto. Og Gud, af hvem alt Faderforhold paa Jorden har Navn,[1]) har selv nedlagt i Menneskehjærtet den dybe Trang til at være sammen og til at kalde nogen sine egne; han vidste, at ellers vilde det stakkels Menneske forgaa og fryse ihjel i sin Ensomhed. Se derfor er Hjemmet ogsaa det naturligste Sted at tilbringe en Nytaarsaften, og hverken en Restauration eller Raadhuspladsen; thi I vide ikke, om I næste Aar har hinanden, eller om Kredsen da er blevet brudt og indsnævret; og derfor forstaar jeg nu saa godt den ganske egne Klang, der kom i vor gamle Faders Stemme derhjemme, naar han paa Nytaarsklokkens tolvte Slag tog Glasset og sagde: „Skal vi saa sige Tak for det gamle Aar og ønske hinanden et glædeligt Nytaar, fremforalt at vi alle maa være raske;" og jeg tænkte, da jeg var yngre: „Ja, det følger jo af sig selv, men der kunde jo være saameget andet at ønske;" Livet lærer os jo først efterhaanden, hvor store Gaver selve Livet og Sundheden er.

Og dersom dine Tanker nu ved Aarsskiftet er gaaet til dem, du elsker, · er du Moder selv, kan der jo ikke tænkes andet, · og dersom du nu har tænkt: Skal jeg mon beholde Eder et Aar til? eller dersom Mindet atter

1) Efes. 3, 15.

har kaldet nogle af Rakels Taarer frem i dine Øjne, fordi du har faaet nye Grave at gaa til i det gamle Aar: – eller dersom der forestaar Opbrud og Udenlandsrejser i din nærmeste Kreds, du skal maaske selv for første Gang som ung til dit Ægypten. – se, da har Aarets Sfinx intet Svar at give, den giver dig kun Gaader at gætte: „Maaske jeg gemmer et Herodessværd under min Kappe og kommer og henter din lille Pige en Dag i det nye Aar! Og for dem, hvis Navne du nævner med Graad, og som du nu kun møder i dine Josefdrømme, for dem har jeg ingen Trøst at bringe, thi de er ikke mere! Og rejs, hvis du vil, men om du kaldes tilbage fra dit Ægypten, det siger jeg dig ikke!" Men naar Sfinxen ruger over sine Gaader, og Livet synes at være en Natterejse gennem Ørkenen, – se, da fæster vi vort Øje paa Jesusbarnet, og strax er alting ganske anderledes. Thi her er Pantet paa Guds Kærlighed, og dèr hvor vi sammen med vore Venner slaar Kreds om Julebarnet, dèr folder ogsaa Guds Engle deres Vinger ud og staar Vagt om os. Og derfor er vi trygge, trods det vi er et rejsende Folk; thi vil Gud tage en af de Kære bort, saa vide vi, at det er Herrens Engel, som kommer med Rejseordren; og har han taget nogle af dem fra os, saa tror vi, han vilde skaane dem for det onde Herodessværd her i denne kolde Verden og aabenbarer sig nu for Sjælen i dens Drømme; og rejser nogen af dem til andre Lande, saa troster vi hverandre som Tobias trostede sin Hustru: „Vær ubekymret, Søster! han skal komme karsk tilbage, og dine Øjne skulle se ham. Thi en god Engel skal ledsage ham, og hans Rejse skal lykkes!" Og saaledes kan vi i Jesu Navn paa Aarets første Søndag sige: Guds Fred med alle vore Kære!

II.

Vi vender vort Blik længere ud. En god dansk Mand og Kvinde vil ikke nøjes med at tænke paa sin egen lille hjemlige Rede. Vi vil ogsaa tænke paa vort gamle Fædre-

land. Utvivlsomt har det været med tungt Hjærte, at disse Forældre brød op fra Fædrelandet og førte deres betroede Skat i Udlændighed. Ægypten kaldte mange tunge og forsmædelige Minder frem hos en Israelit, og det var ingen lovende Begyndelse paa Kongedømmet uden Grænser, at den lille Messias skulde fordrives til Trældomslandet af en Edomitterkonge. Og det er ikke sagt, at den samme Profeti, som Matthæus senere fandt opfyldt i denne Udenlandsrejse, ogsaa er faldet dem i Sinde: „Fra Ægypten kaldte jeg min Søn." Ogsaa et Fædreland er en Guds Gave, og hjemlig Skik føles – og savnes — netop mest om Julen.

Og lad nu først vore Tanker idag gaa et Øjeblik til Brødrene og Søstrene under Fremmedaag og lad os sende gode og kærlige Nytaarsønsker over Grænsen Sønderpaa og ønske vore kære Slesvigere: Fred i det nye Aar! Deres Julehøjtid er Gang paa Gang blevet brutalt forstyrret af Gendarmer og Udvisningsordrer, som ikke har det mindste med Engle at bestille. Men hvor sindigt og stille vandt de ikke deres store Valgsejr i det svundne Aar, – – de skal nok sejre, naar det gælder Lovlighed og Retfærdighed og Taalmod, selvom de er de Smaa, naar det gælder Magten. Gud give dem i deres Gaarde og Huse at holde hellig Vagt om Jesusbarnet, saa vil de trods Fremmedaag altid have Fred i Sind og Hjærte, og saa vil de maaske ogsaa tænke deres ved den gamle Forjættelse: „Fra Ægypten kaldte jeg min Søn." —

Men naar vi saa fra dem vender vore Tanker til vort eget Danmark, saa maa først og fremmest en dyb og inderlig Tak opstige til Gud, som indtil idag holdt sin Haand over vort Folk; og naar vi dernæst tænker paa det, der optager Sindene og staar for Døren, baade Forfatnings-Striden og de urolige Arbejder-Forhold, og alle de nervøse Kamprustninger rundt omkring os, saa kan nok Ængstelse komme op i vore Sjæle: hvad skal vel Fremtiden bringe? Og Aarets Sfinx bryder ikke sin mystiske Tavshed, men

dets Aarstal minder os om Adskillelsen fra Norge for 100 Aar siden, og fra Sønderjylland for 50 Aar siden. Se, da vender vi atter vort Blik til Barnet, under hvis Tegn vi nylig har holdt Jul, og da bede vi: Gud, du som ogsaa hos os har givet Hjærterne Tro paa din Søn og Omsorg for hans Liv herhjemme, sé for denne din Søns Skyld ogsaa paa dette Folk som paa en Søn, lad ingen Herodesmagt stræbe Danmark efter Livet, men sæt Englevagt omkring dette Land, lad en Kæde af Forbøn holde dette Folk i Live og lad det ikke udslettes af Rigernes Tal! Hør os, naar vi bede: **Fred over vort Fædreland!**

III.

Men nu fortæller vor hellige Text os videre om, hvor ilde det gik til derhjemme i Israels Land, mens Barnet var i Ægypten. Den onde Kong Herodes lod alle Drengebørn i Frelserens Barneby grusomt dræbe, og en saadan Veklage steg op mod Himlen fra de fortvivlede Mødre ved deres tomme Vugger, at et Optrin fra Israels mørkeste Dage randt Fortælleren ihu. Det var i den anden Udlændigheds- og Fornedrelsestid, da Folket førtes bort under Fjendeaag til det fjærne Babel; da lød der saa utrøstelig en Graad og Klage, saa Stammoderen Rakel selv syntes at have rejst sig af sin Grav og jamrede over sine tabte Børn. Dèr hvor Jakob havde begravet sin Ungdoms Kærlighed, var senere Begravelsesplads for Børn, og her genlød nu atter Luften af de unge Mødres fortvivlede Graad.

Da jeg læste om dette nu i Aar, saa stod min Moder Kirken for mine Øjne, og jeg syntes atter at høre Rakels Graad i mine Øren. Thi den Tanke kan af og til ængste mig, at Kristendommen engang igen gik i Udlændighed, at Evangeliets Engel gik bort med Julebarnet til Ægypten og fjærnere Egne, til Muhammedanere og Hedninger, fordi Herodessindet og Herodesværdet fik mere og mere Magt i de gamle kristne Lande. Og Rakel har endnu Grund til Graad og Klage; jeg tænker ikke paa dem, som Dødens

Engel slog med sit Sværd i det gamle Aar, skønt jeg dybt savner mere end ét Ansigt her i Kirken og deroppe ved Nadverbordet, som nu hviler i deres Grave; men jeg tænker paa de Tusinder og atter Tusinder af Rakels Børn, af Kirkens døbte og konfirmerede Smaa og Unge, som ikke er mere iblandt os, fordi Verden og Synden fik Magt over dem. Thi mens der strides om Præsteløfte og Jomfrufødsel og Kirkespir, og mens der tales om Præstenød og om Frikirke, saa arbejder Herodes og hans Folk saameget desto bedre; og hvormeget der end er at takke Gud for, baade naar jeg tænker paa Ungdomssagen og naar jeg sér ikke saa faa gamle Konfirmander staa her Søndag efter Søndag, saa er det dog et forsvindende Antal imod de 1000, som jeg nu allerede har konfirmeret.

Hvad skal vor Kirkes Fremtid blive? Aarets store Sfinx tier, og røres ikke af Rakels Jammerklage; men lad os, som samlede os herinde paa Aarets første Søndag, fæste vore Øjne paa Jesusbarnet og græde ud for ham! Han viser os, at selv den utrøstelige Sorg er der Raad for; thi den Dag skulde komme, da dette Barn aabned os Porten til Paradis, og dèr har han samlet sine første smaa Martyrer omkring sig; og derfor vil vi bede: Herre, giv Fred til din gamle Kirke hernede! Vi lover dig at være tro mod Julebarnet, og om saa en Engel vilde fortælle os en bedre Barndomshistorie end dit Evangelium, og gøre det altsammen til fromme Drømme uden historisk Virkelighed, vi ville ikke tro ham; men sæt saa ogsaa dine Engle til Vagt om vor Kirke, og giv os rigtig Rakels Hjærte, saa vi maa sørge over de tabte Børn af Kirken, at de atter maa vindes tilbage til Barnets Tro!

IV.

„Da blev det opfyldt, som er talt ved Profeten," skriver den gamle Evangelist, og idet han taler med og blander sin Røst med de Personers, som han fortæller om, saa mærker vi hans eget Hjærtes Glæde over det Evan-

gelium, han har at berette, og over hvorledes det stemmer med de gamle Forjættelser. Men naar vi nu har hørt det paany og ønsket i Jesu Navn Fred over vore Kære og over vort Fædreland og over vor Kirke, saa maa ogsaa vort eget Hjærte have Lov at tale med paa Aarets første Søndag. Thi ogsaa dét kan bæve ved Tanken om det Stykke af Rejsen, det endnu har tilbage, især den sidste store Rejse, og ogsaa dét maa altid være paa Flugt for Herodes's Sværd, og værst er det, at nogle af hans Folk har ved Syndens Forræderi sneget sig ind i Hjærtets Bethlehem og stræber Barnet efter Livet, og ogsaa dét fælder Rakels Taarer over den tabte Barneglæde og Barnefred, og dog kan det stakkels Hjærte aldrig slippe sin Drøm om Englene og Paradiset.

Og spørger Hjærtet Aarets Sfinx om Raad mod Syndens Gaade og Dødens Gru og Længslens Suk, da faar det intet Svar fra den kolde Stenmund. O men vil Hjærtet vende tilbage fra Ægyptens fremmede Guder og atter være et Bethlehem for Jesusbarnet, trods alle de Trængsler, der da venter det fra Herodes og hans Folk: vil det saasandt forsage Synden og favne Frelseren, da tør det ogsaa bære sit Nytaarsønske frem for Gud: Fred udi Hjærtet du for alting give! og da blev det opfyldt, paa Aarets første Søndag kan Gud gøre det og skænke den Guds Fred, som er mer end Englevagt, og saa rejser vi trøstig ind i Aaret, og hvad gaadefuldt det end vil bringe over vore Kære og vort Folk og vor Kirke, saa løser Barnet alle Gaader, og dette Barn er vort. Amen.

Vor opvoxende Ungdom.

1. Søndag efter Hellig 3 Konger.

(Læs: Luk. 2, 42—52).

De fandt ham, ikke i en vild Leg med Jerusalems Forstadsdrenge, ikke i ivrig Beskuelse af Krambodernes

vidunderlige Indhold, ikke fordybet i Betragtning af det skønne Tempelkomplex; det sidste synes han først at have givet sig rigtig Tid til at beundre en af de sidste Dage, han levede.[1]) Men de fandt ham oppe i Helligdommen i livligt Ordskifte med Lærere og Skriftkloge. Og dengang det var gaaet op for dem, at han var blevet borte for dem, havde deres Forfærdelse været stor; med sammenbidte Læber og hede Kinder og bankende Hjærter havde de søgt under stedse voxende Uro, og maaske skjult deres Angest kærligt for hinanden: du skal ikke være bange, han er jo stor og fornuftig, vi finder ham saamænd nok; mens Selvbebrejdelsen sved i deres Hjærter, og Drengens Elskelighed stod mer straalende end nogensinde for Tanken og kaldte Taarerne frem i deres Øjne. Men da de havde fundet ham, blev Forfærdelsen næsten ikke mindre; thi dèr sad deres stille, beskedne Søn som Midtpunktet i en ivrig talende og spændt lyttende Kreds af ansete ældre Mænd. Og de forstod paa det hele, paa Drengens Svar og dets Betoning og paa hans Udtryk og Holdning og paa det hele Optrin og de andres Ansigter, at der maatte være sket noget forunderligt med ham, som de ikke ret forstod.

I.

Og vil vi prøve at forstaa det, saa maa vi allerførst prøve paa at klare os vore Tanker om den menneskelige Udvikling hos Jesus, om hans Barndom og Opvæxt. Der er kun overleveret os en eneste Linje om Barnets Væxt i disse tolv Aar: Barnet, hedder det, voxte og blev stærkt og blev fuldt af Visdom, og Guds Naade var over det.[2]) Denne Linje — som ganske naturligt begynder med at omtale den udvortes og rent fysiske Udvikling: han voxte og blev en stærk Dreng; og som derefter omtaler det sjælelige og tilsidst det religiøse Liv, — tyder ikke paa noget overmenneskeligt eller enestaaende, omend nok paa noget usædvanligt og ideelt: han blev fuld af Visdom, tog

1) Mt. 24, 1. 2) Lk. 2, 40.

altsaa med en mærkelig Visdom paa alting, og Guds Naade var over ham, det var tydeligt, at han havde Gud med sig. Men de fleste af os tænker sig det vistnok i vore Dage saaledes, at hans menneskelige Viden ikke gik udover sin Samtids Grænser. Nazareth var en lille Flække, omgivet af Bjærge og Høje; men to store og stærkt befarne Verdens-Landeveje krydsede hinanden lige udenfor Nazareth, den mellem Damaskus og Jaffa og den mellem Haifa og Hauran; og Bjærge lukker vel for Udsigten, men de aabner for Anelsen, og steg Drengen op paa de højeste Toppe, havde han saa at sige sit Folks Historie for sit Øje i et mægtigt Rundskue: dèr laa Middelhavet og sang om Rom og Hedningeverdenen, dèroppe Karmel og mindede om Elias og Profeterne, hist Esdralon, Skuepladsen for de store Verdenskrige, her Garizim, kronet af Samaritanernes Tempel, ikke langt borte Gilboa, kendt fra Sauls og Davids Historie, dèrovre Tabor, hvor Bjærgprædikenens nye Lov skulde gives, i Øst de fjærne Orkenbjærge hinsides Jorden, i Nord det æventyrlig skønne Libanon og Hermonbjærgets Top, hvid af evig Sne. Her var nok til at sætte en begavet og vaagen Drengs Tanker i Uro og Bevægelse. Men her endte vel ogsaa hans jordiske Viden: vi tænker os ikke, at han gik alvidende og tænkte: Ja, men endnu længere borte dèr ligger Amerika, som ikke er opdaget endnu, og det véd jeg, men jeg siger det ikke, og ingen af de andre véd det! Vi tænker os, at han har været en rigtig Dreng og en rask Dreng („han blev stærk", stod der):

„Har han leget? Hvorfor ikke?
Leget under Hyrdens Blikke,
tegnet Zions Mur i Sand,
og i Figentræets Skygge
lært af Spaanerne at bygge
Tempelbuer med Forstand."*)

*) Chr. Richardt.

Naturligvis har han leget, maaske som den kaarne Drengefører, med livlig Fantasi, men uden at blive vild eller lunefuld: han mindedes siden Drengenes Leg og huskede ogsaa godt, hvordan Børn kunde ødelægge Legen for hinanden, da han talte om de Smaa, som vil lege Brylup eller Begravelse paa Landsbyens Torv.[1]) Hans bedste Leg har vel været den, som endnu idag er en Drengs bedste Leg: at hjælpe sine Forældre eller andre Voxne: Lignelserne om Hønen, der samler sine Kyllinger under sine Vinger, om Konen som bager Brød med Surdejg og Manden der lægger Sennepsfrøet ned i sin Have, kan godt være Barneminder fra Marias Hønsegaard og Køkken og Have, hvor en lille Dreng har kastet Korn til Kyllingerne og set sin Moder ælte Dejgen og gaaet sin Fader tilhaande i Havearbejdet; og hans mange Billeder fra Byggepladsen senerehen kan minde os om Bygmesterens Søn, som tit har løbet Ærinder for Josef; hans Fortrolighed med Hyrdelivet kan indgive os den Tanke, at han har tjent noget til Hjemmets Underhold som Hjorddreng. I en stedse større Sødskendekreds er han voxet op og har som den ældste af Flokken tidlig vænnet sig til at tage sig af de Smaa; og finder vi senere, at Brødrene ikke troede paa ham, saa ser vi til Gengæld, at de var omhyggelige for hans Helsen og hans Ære,[2]) og at deres Kærlighed til ham blev Broen til deres senere Opstandelsestro.[3])

Vi tænker os fremdeles, at hans religiøse Liv har været tidlig udviklet og plejet, saaledes som det er naturligt for et Barn i et fromt Hjem. Hans Moder har lært ham at bede, hans Fader har, saasnart det kunde gaa an, taget ham med sig i Synagogen, hvor han har hørt Skrifterne blive oplæst og udlagt. Han har vidst af Erfaring, at Himmeriges Rige tilhører de smaa Børn. Men de færreste tænker sig vist i vore Dage, at Barnet, der laa i Krybben, og Drengen, der legede paa Højene omkring Nazareth mellem de pragtfulde Liljer, skulde have baaret paa en stor Hem-

1) Mt. 11, 16. 2) Mk. 3, 21. Joh. 7, 3—4. 3) 1 Kor. 15, 7.

melighed, de andre ikke anede: Se, jeg er jo egentlig den anden Person i Treenigheden, de skulde bare vide! Men jeg siger det ikke til nogen! Saaledes tænker vi os det ikke. Men saa tænker vi os, at der er vaagnet noget ganske nyt i Drengens Sjæl, da han som Tolvaarig sidder i Helligdommen, enten det nu er første Gang, han er der, eller han oftere har været der. Vistnok er det ganske forfejlet, naar den kirkelige Kunst ofte har fremstillet dette Optrin, somom den unge Jesus stod og belærte de Gamle og holdt Prædikener for dem. Men ved at spørge de Skriftkloge ud og besinde sig paa sine egne Svar, er der her paa det hellige Sted, saaledes maa vi tænke os det, sket et nyt Frembrud i hans Sjæl, ligesom vældet nye, skjulte Kilder op. Jeg tor ikke sige, han dèr allerede skulde være blevet sig sin evige Fortilværelse bevidst; langtfra. Men han har fundet sin egen Vej til Gud, det har dæmret for ham, at han er anderledes end alle de andre, et Tillidsforhold til Gud som hans Fader er brudt frem som noget aldeles nyt i Religionens Historie, udenat han selv véd deraf; og den stille Fordybelse og Indlevelse i dette Gudsforhold har saa siden, sammen med Studiet af Skrifterne, forvisset ham om hans Messiaskald under atten langsommelige, ubemærkede Aar. I Jordanfloden og paa Forklarelsens Bjærg har dette Kald og denne Sonnebevidsthed faaet nye Segl, og kanhænde der ogsaa i hans sidste Aar dunkelt har dæmret Evighedsminder paa Bunden af hans Sjæl „for Abraham blev til, har jeg været,"[1] jeg véd det ikke; jeg véd kun, at da ingen af os har den svageste Erindring om Ophold i en tidligere Verden, er alle theosofiske Dromme om denslags Ting det pure Fantasteri; hvorimod Kirken efter hans Ophøjelse enstemmig bekendte, at Drengen, som lagdes i en Krybbe og kaldte Gud sin Fader som Tolvaarig i Helligdommen, fra evige Tider horte hjemme hos Gud som hans enbaarne Søn.

1) Johs. 8, 58.

II.

Men naar vi nu tænker paa vor egen Ungdom, paa den næste Slægt, som er ved at voxe op omkring os, og sér paa den i Lyset af hin Tolvaarsdreng, som havde sin store Oplevelse i Helligdommen, saa onsker og beder vi om, at han ogsaa i den Henseende maa være det store Forbillede for os, og at vi maa folge i hans Fodspor. Vi onsker og beder om, at de ogsaa, ligesom han, i Overgangsalderens vigtige og kritiske Aar, maa finde op til Guds Helligdom paa egen Haand og gøre deres selvstændige religiøse Erfaringer.

Forældrene havde taget Barnet Jesus med sig op til den hellige Stad. Dermed passer det godt nok, at Forældrene hos os i Barnets Overgangsalder (som falder noget senere hos Nordboerne end i Osten) indmelder det til Konfirmations-Forberedelse hos Præsten. Og jeg ser saadan paa den Gærning, jeg har faaet betroet blandt de Unge, at det ikke er min vigtigste Opgave at meddele dem Kundskaber (som de bør have fra deres Skole), men min Bøn og Stræben er, om de Unge maatte naa frem til en religiøs Oplevelse. Sker det ikke, foler jeg mig skuffet, og ængstes for, naar det da vel skal ske? Jeg véd nemlig, at det kan ske. Jeg véd det først og fremmest fra Dagens Evangelium. Jeg véd det ogsaa af egen Erfaring, baade hos mig selv og hos andre. Det hændte mig selv i den Alder, at jeg vandt frem til et nyt Tillidsforhold til Gud som min himmelske Fader. Fra min tidligste Virksomhed har jeg ofte været Vidne til, hvorledes de ganske Unge kunde gribes af Gud, og fra de fleste af mine Konfirmandforhold mindes jeg enkelte, som ikke blot er blevet mine meget gode Venner, men som ogsaa er blevet vor Herres smaa Venner. Siden har amerikansk Religionspsykologi ogsaa fastslaaet, hvad vi længe havde vidst herhjemme, at Overgangsalderen, den farlige Alder, er Gennemsnitsalderen for et religiøst Gennembrud.

Dertil skulde ogsaa meget kunde lede de Unge. Den

ideale Trang vaagner jo hos mange i de Aar, og er det ikke ligefrem Karmel og Gilboa, de har for Øje, Længslen flyver dog vidt ud og højt op til fjærne skinnende Maal og høje, begejstrende Syner. Hvor skulde Øjet da hellere hvile end paa Ham, Verdens bedste Dreng og ædleste Helt, som døde ung, men vandt den største Sejr? Og Afstanden fra Idealet mærkes ogsaa bitterligt i de Aar, da saamange stærke Magter og Drifter vaagner med Vælde, og man selv har ondt ved at faa Selvkontrol over alt det meget, der banker paa og vil ind: hvem skulde Hjærtet da hellere aabne sig for end Ham, som stod sig i alle Fristelsens Kampe og kom for at hjælpe os mod de Magter, der var os altfor stærke? Og de store Verdenslandeveje gaar ogsaa tæt forbi vort Nazareth og kalder de Unge derud i den store Karavane, hvor man saa let kan blive borte, ud til Arbejde og Pligt og Rejser, til Kaplob og Skuffelser: hvem skulde de da hellere tage med sig end Ham, der kan føre dem trygt igennem alle Bekymringer? Lad da kun Bibelen tale til disse Unge, det er slet ikke for tidligt! Lad Helligdommen aabne sig for dem og Ungdoms-Lærere tale til dem og svare paa deres Spørgsmaal! Om det altsammen kunde hjælpe dem til den egentlige Konfirmation, — selvom den ikke helt faldt sammen med den kirkelige Højtid, vi kalder saaledes, — hvor de bekendte det: Nu véd jeg, at Gud er min Fader, og at jeg skal gøre alting i hans Navn!

Og nu er jeg glad over, at der staar fortalt om Drengen Jesus, at da han havde gjort sin religiøse Opdagelse, ganske paa egen Haand, saa drog han hjem med sine Forældre — og var ikke til at have at gøre med for Fremtiden, tvær og sur var han blevet, og vilde ikke hjælpe sin Fader paa Værkstedet, og vilde ikke kysse sin Moder Godnat mere, og drillede de smaa og var vigtig: stod der ikke saaledes? Nej; men der staar: han drog hjem med dem og var lydig og gik saa fremad i Vækst og i Yndest hos Gud og Mennesker. Dét staar der.

Og jeg haaber ogsaa meget, at naar de ganske unge i vore Dage bliver klare over sig selv og finder personlig deres Vej til Gud, saa siger de ikke: Hor, Far og Mor, I er jo ganske vantro, I ender jo i Helvede, I beder jo ikke Bordbøn og gaar aldrig i Kirke! Hvis de siger det, saa har de da hverken lært det af deres Præst eller af den kristelige Ungdomsbevægelse, endsige af Tolvaarsdrengen Jesus. Og naar deres Forældre siger: I Dag skal vi allesammen til Middag hos Bedstemor! saa haaber jeg da ikke, nogen svarer: Umuligt, jeg skal til Spørgsmaalsbesvarelse i Ungdomsafdelingen, det er ganske nødvendigt! Men jeg haaber noget andet. Jeg haaber, at en Aften, mens to Forældre er ved at gaa til Ro, saa siger den ene: Har du lagt Mærke til den Forandring, der er sket med Frits i den senere Tid? Han er meget nemmere nu, og er ogsaa blevet saa flink til at tage sig af de Smaa. Det er, siden han er begyndt at gaa i Kirke og i kristelig Forening. Ja, jeg har tænkt paa det samme, siger den anden. Drengen, som sover derinde ved Siden af nu, er forresten slet ikke blind for sine Forældres Fejl. Dem opdager man jo ogsaa i den Alder. Han har ogsaa bedt for dem i sin Aftenbøn, det véd de nu ikke af. Men han bliver sjæleglad, naar han sér, at de nu ogsaa har faaet Lyst til at gaa i Kirke. Det var næsten mer, end han havde ventet.

Og gid denne Glæde maa holde sig. Ja gid den dog maa. Thi mens der om Jesus fortælles, at hans Tempeloplevelse førte over i en fortsat Vækst i Visdom og Yndest hos Gud og Mennesker, saa erfare vi desværre kun altfor ofte, at den tidlige Ungdomsoplevelse med Gud tilsyneladende løber ud i Sandet og helt fortoner sig i de skæbnesvangre atten Aar, der følger efter til Manddomsalderen. Vi erfare det ogsaa i fromme, troende Hjem, ikke mindst hvis Faderen falder tidlig bort, som Tilfældet vistnok har været i Jesu Barndomshjem, endsige da i de Hjem, hvor Forældrene ingen Forstaaelse havde af Barnets Oplevelse. Man kan næsten sige det som en Regel, at den første Op-

levelse paa Grænsen af Barneaar og Ungdomsliv normalt maa efterfølges af en afgørende, bekræftende Oplevelse og Overgivelse til Gud noget senere i den modnere Ynglingealder, og om den skal indtræffe, det afhænger ikke mindst deraf, om den Unge, efter hint første Gennembrud, kommer ind paa gode, regelmæssige religiøse Vaner: Kirkegang om Søndagen, Altergang nu og da, daglig Læsning i Evangeliet, fremforalt daglig Bøn ved Morgen og Aften. Det bærer altsammen gennem de vigtige Voxeaar med deres vexlende Stemninger, som kan svinge fra Begejstring til Iskulde, og ind i den nye, trygge Hvile hos Gud.

Gud give, mange af Jer Unge maatte naa til dette, og Gud give, vore Hjem maatte hjælpe dem dertil!

III.

Thi tilsidst taler dette Evangelium til os Voxne om vort Forhold til den opvoxende Ungdom.

Vel maa det undre os, at Josef og Maria kunde være saa sorgløse og rejse hjemefter uden at forvisse sig om, at deres betroede Skat var med; at Moderen, da den stærke Spænding udlostes, kunde begynde paa noget som en Bebrejdelse; og at de virkelig ikke forstod det, som han talte til dem, og som var vendt ham. Det er ærligt skriftet, men svært at forstaa. Det viser, hvorledes det vidunderlige tilsidst kan blive noget gangske dagligdags, kan træde i Baggrunden og ligesom fortone sig. De undres ikke mere, som der Gang paa Gang fortælles, de gjorde i hine første Aar. Men det er nu snart tolv Aar siden, at alt det vidunderlige skete. Siden Julenat og Hjemfarten fra Ægypten havde de intet særlig mærkværdigt oplevet, ingen Engel set, ingen sære Drømme dromt. Man kan tilsidst vænne sig til at betragte alting som en Selvfølge. Nu var det ogsaa blevet en Selvfølge, at de to havde Jesus.

Men se, i Helligdommen sidder Israels yngste Ungdom, Menneskeslægtens Fremtid, og oplever den store,

hellige Forundring, at Gud var hans Fader og havde en Gærning til ham.

Og er der nu ikke nogen af os, som kender til det samme som disse to Forældre, der forundre os saameget: Alting er blevet saa underlig dagligdags, som en stor Karavane, der drager afsted og vi med. Det er snart længe siden, de selv var unge, og snart fjorten Aar siden, Livets Under gjorde dem forundrede, paa engang glade og alvorlige, dengang et Barn var skænket dem. De kan knap huske, hvordan det var ved Barnedaaben. Siden har der været saameget hverdagsagtigt, den ene Dag som den anden. Nu synes de maaske, deres Barn i den senere Tid ligesom er ved at blive borte for dem. Og bliver Drengen eller Pigen nu ovenikøbet religiøs, saa er de mange Steder ikke fri for at være ængstelige ved det. De har selv for længe siden tabt den hellige Forundring over, at de havde Lov til at kalde Gud deres Fader og tage deres jordiske Gærning op som et Kald i hans Rige. De har tabt deres Haab, det Barn, der engang legede for dem; har tabt deres Tro paa, at noget kan blive anderledes og bedre i denne Verden. Aa ja, bare det, at et saadant Under, som at vi har Jesus, begynder med at blive noget selvfølgeligt for os, og ikke noget, vi hver Dag undre os over og takker Gud for og vaager omt over, det kan blive Begyndelsen til, at han tilsidst ganske bliver borte for os.

Men lovet være Gud, i Helligdommen kan vi ogsaa finde en Ungdom i vore Dage, til mange Ældres Beskæmmelse. Er meget mørkt i vor Tid, det er dog et Lyspunkt: de mange Unge, baade i den studerende og i andre Samfundsklasser, baade hos os og i det fjærne Osten og Vesten, som kender den hellige Forundring og oplever noget med Gud. Og de sér forundrede paa den ældre Slægt, som ikke forstaar dem, og paa alle de Skriftkloge, som vil rive Blade — ogsaa Jesu Barndomshistorie — ud af Bibelen, og smiler ad de Bekymrede, som tror, at nu er Bibelens Dage talt. Vi er i vor Faders Gærning, siger de, vi

arbejder for Kristus, og saa anfægtes vi ikke af de bibelkritiske Stridsspørgsmaal og gribes hverken af Bibelkritikken eller Bibelpanikken: vi oplever jo selv med Undren det, der staar i Bibelen, ogsaa i Lukas det 2det, og saa véd vi, at det er sandt. Vi gemmer alle de Ord i vort Hjærte, og saa bliver de til Liv og Virkelighed.

Gud give da ogsaa idag mange af de Ældre at maatte finde Jesus herinde i Helligdommen og gemme Ordene i Hjærterne, og saa gaa hjem og skabe et bedre Nazareth, dèr hvor vi boer og lever, for den opvoxende Ungdem. Amen.

Jeg kom, jeg saa', jeg vandt.

2. Søndag efter Hell. 3 Kong.
(Læs: Luk. 19, 1—10).

Veni, vidi, vici, „jeg kom, jeg saa', jeg vandt" — saadan lod det Budskab, som Sejrherren i fordums Dage sendte hjem til det gamle Rom. Men den samme Hilsen, „jeg kom, jeg saa', jeg vandt" kunde den lille Zakæus ogsaa have sendt sine Venner fra Jericho, og lad det ogsaa blive den Hilsen, han sender os her idag med dette Evangelium!

I.

Jeg kom, — dermed begyndte hans Lykke. Jeg kunde ikke finde Lykken i Palmestadens yppige, skønne Vænger; jeg fandt ingen Ro i mit ivrige Arbejde; jeg havde ingen Tilfredsstillelse i at være naaet frem til den overordnede Stilling; mine mange Penge kunde ikke gøre mig glad; mit Hus og Hjem gav mig ikke den Fred, jeg inderst trængte til; — og saa kom jeg.

Dog nej, det begyndte ikke med dét. Han kom, — det var det første. Jesus kom, — længe før den Tanke var opkommen i den lille Zakæus's Sjæl; han kom til Bethlehem, længe før han drog ind i Jericho; ret i en salig Tid

kom han hid! Han gjorde Begyndelsen, den guddommelige Kærlighed bojede sig først ned til Jordens lave Egne, og I kende alle vor Herres Jesu Kristi Naade, at han blev fattig, da han var rig, for at vi ved hans Fattigdom skulde blive rige! Og Ordet om ham kom foran ham til Jericho, og naaede ogsaa den lille Overtolders Øre, Ordet om Jesus af Nazareth, som var Tolderes og Synderes Ven og gjorde de mange forunderlige Gærninger og talte livsalige Ord, kom som hans Herold til Palmestaden og vakte hidtil ukendte Længsler hos dette Abrahams Barn, der var faldet saa langt fra Stammen. Og nu kom han selv, Fortravet var der allerede, Børnenes brogede, jublende Flok, Skaren, som voxte for hver By de kom frem til, — han kom selv, og ikke blot Rygtet om ham, og var lyslevende i hans egen By.

Og da kom Zakæus, magnetisk draget af ham, som holdt sit Indtog gennem Byporten, kom den lille rige Overtolder nu og lod Forretning være Forretning og lod Folk glo og Mennesker snakke og Drengene raabe efter ham og Solen bage og Støvet kvæle, han kom, for han kunde ikke andet.

Herre, jeg kom — og velsignet den Dag!
Heden jeg trodsed og ænsede ikke
Drengenes Stene og Uvenners Blikke,
godt sad jeg gemt under Morbærløvs Tag.
Herre, — men du var den første, der kom,
kom over Jerichos glødende Slette,
dig kunde Solbrand og Vejstøv ej trætte,
Abrahams Vildfarne ledte du om!

Og saadan kom du jo ogsaa, eller, hvis du endnu ikke er kommen, saadan byder Evangeliet idag dig ogsaa at komme!

Thi sé, ogsaa her begyndte det med, at Jesus kom. Han kom til disse Egne, ogsaa til Danmarks Strande, og drog her igennem; velsignet være Ansgar, som for snart 1100 Aar siden kom herop og bragte os Evangeliet om Jesus Kristus og byggede hans Kirke, saa han siden har

boet iblandt os med sit Ord og sine Sakramenter! Og Jesus kom til dig, før du tænkte paa at komme til ham, i Daaben traadte han dig nær og tog dig i Favn og velsignede dig og kaldte dig ved Navn, saa du blev hans! Og vil du nægte, at siden kom han dig atter og atter nær og drog igennem den By og det Sted, hvor du boede, snart i et Ord, du hørte eller læste, snart i et Kristen-Menneske, som vidnede for dig eller levede sit Kristenliv for dine Øjne i Taalmod og Kærlighed, saa det kaldte paa det bedste i dig; snart i en Sorg og Smærte, hvorigennem det saa tydeligt blev sagt dig: „Mesteren er har og kalder ad dig;" snart i en Glæde og Gave, saa dine Hænder uvilkaarlig foldede sig til en Takkebøn, men den naaede ikke over dine Læber; snart kom han dig nær i en Længsel, der steg op fra Sjælens Dyb, efter mere Indhold i dette tomme, travle Liv, mere Fylde i Samlivet med de Kære, længere Udsigt end til Jordens Kreds og en Gravetsteds, som venter dig, klarere Indsigt i dette uroliges Menneskelivs Mening og Maal; og snart kom han igennem Samvittighedens manende Røst og Mindernes alvorlige Tale, som stansede dig og bebrejdede dig og lod dig føle, at du var dog igrunden saa lille. Og hvergang det er Søndag, og vi samles herinde i hans Hus om Evangeliet, saa kommer Jesus og drager herigennem, thi han er selv levende tilstede i sit Ord, som han var det i hine Tider i legemlig Skikkelse.

Saa kom da, ogsaa du! Nøjes ikke med dit Arbejde og din Rigdom eller Fattigdom, med dine Fortrin fremfor andre og din overordnede eller underordnede Stilling, med dit Hjem og Samlivet med de Kære, thi intet af alt dette er nok for en evig Sjæl! Og nøjes ikke med at høre et Rygte om Jesu Komme, saa Festtoget drager dig forbi, men ham faar du ikke Øje paa, og han kommer ikke indenfor din Dør! O men kom, kom paa Troens Vej, thi ad den Vej er det, han skal komme frem, søg at faa ham at se, og søger du, skal du ogsaa finde.

Det vil vi bede om: Herre og Frelser! Kom Menneskehjærter nær idag, lad Ordet komme os saa menneskeligt nær, saa det rigtig kendes, at det er mere end Ord, at det er et kongeligt Budskab, og at du selv i denne Time drager herigennem! Væk dybe Længsler i vort Bryst, at Troen maa vækkes tillive og vove sig frem at møde den Herre, som mødte os i vor Barndoms Morgen! Lad det dog ikke ske med en eneste af os, at du kom nok, i din utrættelige Kærlighed, men jeg lukkede mig inde i mig selv og kom ikke!

II.

Zakæus kom, og Zakæus saa'. Dog ikke strax; til at begynde med saa' det ud, som om han var kommet forgæves og sletintet skulde faa at sé. Thi han var lille af Vækst, og der var saa fuldt af Mennesker, som spærrede Udsigten. Men han beviste nu, at det for Alvor laa ham paa Sinde at naa sit Maal, og istedetfor at vende hjem med uforrettet Sag; løb han forud, hvor Menneskesværmen endnu ikke var naaet hen, og krøb op i et Morbærfigentræ, hvorfra han kunde faa ham at se. Dèr sad han nu i aandeløs Spænding oppe i sin Lovhytte og spejdede henad Vejen og var skjult af Bladenes Hang, thi han vilde saa gærne se, men han vilde vist nødig sees; han var kendt af mange i Byen, og for en Mand i en overordnet Stilling var dette jo en temmelig besynderlig Stilling, og Mandslingen var i Forvejen let udsat for at vække pinlig Opsigt, og havde Gadens Drenge faaet Øje paa den mærkelige Fugl, som sad paa Grenen, vilde Lystigheden sikkert blive stor. Men har han maattet vente længe og har han haft mange underlige og ængstelige Tanker deroppe mellem Løvet, saa fik han rigelig Løn, thi se, — dèr paa Vejen, midt i Menneskemængden, kom han nu gaaende, den han længtes efter, og var ikke til at tage fejl af, og nu saa' Zakæus's lykkelige Øjne Jesus komme, ja saa 'ham til sin Fryd og Skræk stanse nede foran Træet, hvor han sad og mente sig godt

skjult, og han hilste ham venligt med sin Tiltale: „Zakæus! Skynd dig og stig ned; thi jeg vil idag blive i dit Hus!"

Thi se, længe før Zakæus saa' Jesus, saa havde Jesus allerede sét Zakæus; thi intet var skjult for hans Øjne, og han véd hvad der bor i Mennesket, og især sér han det dybeste Saar, som ingen anden véd om; og som Nathanael var bleven sét af ham under Figentræets Skygge, saadan trængte disse Ildøjne forbi alle de andre Mennesker paa Vejen og gennem Morbærfigentræets Bladmur og op til det lille Menneske, som sad dèr og spejdede, ja helt ind i hans inderste Sjæl. Og han saa' meget, som bedrøvede ham, og som den lille Overtolder skammede sig ved, at nogen skulde se, og især han! — thi han vilde gærne se Jesus, men han vilde vist nødig sés af ham; og nu forstod Tolderen, at det er slet ikke sandt, at Tanker er toldfri, men han havde begaaet frygtelig Toldsvig overfor den levende Gud, saamange syndige Tanker som han havde ladet passere over Bevidsthedens Grænser; men Jesus saa' ogsaa noget, som glædede ham; han saa' en ydmyg Anger og en brændende Længsel inderstinde i Sjælen; og derfor kaldte han ham ved Navn og bød sig selv til Gæst i hans Hus.

Og da saa' Zakæus et Syn, vidunderligere end han havde drømt at se, thi saadan en Ømhed og Medynk straalede ud af disse Øjne, der saa' ind i hans, og saadan en Renhed og Majestæt lyste ud af dette Ansigt, at han strax fattede Mod og slap sit Tag og sprang ned af sit Træ for at ile i Forvejen for sin Hædersgæst:

Herre, jeg saa', — og det saligste Syn!
Aandeløs Grenen tilside jeg bøjed' —
Alting jeg glemte, jeg læste i Øjet
Blidhed som Duen og Klarhed som Lyn.
Herre, men du var den første, der saa',
saa' hvad for alle jeg søgte at gemme,
saa' hvor jeg længtes at høre din Stemme,
saa' hvor jeg rakte mig frem for at naa!

Har du sét ham, sporger Evangeliet. Du sukker maaske og siger: Nej, jeg saa 'ham aldrig, jeg søgte ham længe

og kom her ogsaa idag for at finde ham, men jeg frygter for, at jeg atter skal gaa forgæves herfra. Jeg er aabenbart for lille, mig vil han ikke se til, jeg formaar ikke at række mig op til den Tro, der behoves for at se ham; og jeg kan ikke komme til for Skaren, Menneskene hindrer mig i at komme til Troen, deres Ukærlighed forarger mig, eller deres kloge Kritik piller min Barnetro istykker for mig, eller deres Nød og Jammer skjuler Jesu Guddommelighed for mig. Men du maa ligesom Zakæus bevise din Søgens Alvor ved at løbe forud for Skaren, bort fra Menneskenes Uro, og stige op i Ensomhedens Morbærtræ og skrifte al din Synd og Længsel for Gud og i stadig og inderlig Bøn spejde henad Evangeliets Vej; og da skal du i din Lykkes Time faa ham at se.

Thi Jesus har for længe siden sét dig; og den Tanke maa vel forfærde dig; thi ogsaa vi vil saa gærne se, men vi vil saa nødig sés og gennemskues; og dog, dog vil vi intet hellere end at han skal se vor Nød og ogsaa vor Skam; og saaledes leger Mennesket saa underlig Skjul med Gud som et Barn og sidder og gemmer sig bag sin Undseelses og Engstelses og Tausheds Bladmur og vil dog brændende gærne, at han skulde bøje Grenen tilside og sige: Nu har jeg fundet dig!

Ja, Jesus sér paa dig i denne Stund; og vi beder nu: Herre og Frelser, du hvis Øje har fulgt os, mer vaagent og kærlig interesseret end vore Forældre, fra vor Daabs Stund, du som læser vore Tanker og sér os, naar vi er ganske ene, o stans foran den Sjæl, der længes herinde, drag Bladhanget, som skjuler dig, tilside, at vi maa se din Herlighed og Godhed, og høre dig nævne os ved Navn og tale venlig til os! Drag ind idag og bliv hos os!

III.

Zakæus kom, Zakæus saa', — og Zakæus vandt. Hellerikke strax, et Øjeblik saa' det ud, som han skulde tabe. Thi da han nu skyndte sig og steg ned, og tog imod Jesus

med Glæde, saa hørte han, hvorledes de, som kendte ham, allesammen knurrede og sagde: „Han er gaaet ind for at tage Herberge hos en syndig Mand!", og da blev den lille Mand atter saa bitte lille, for det var jo sandt, han var jo en syndig Mand, og han gjorde jo sin Herre og Ven Skam ved at huse ham under sit Tag. Men han gav ikke tabt, han lod Menneskene snakke, og blev hos Jesus og vandt Sejr. Og da han endelig var kommet i Hus, bort fra al den onde Hvisken og Snakken, da fulgte en endnu værre Skare ham i Hælene: dér stod nu hele Fortiden og alle Fortidens Synder og skyggede for Glæden. Thi den lille Overtolder havde ikke blot sét Jesus, men han havde ogsaa sét sig selv som aldrig før, sét sig selv som den Synder han var; men han gav ikke tabt: han lagde alting frem i Guds Ojnes Lys, thi han var nu hans rette Overtolder, og herefter skulde alle Tanker og alle Ord og Gærninger passere Toldkontrollen af Jesu Ojne; og saa kom han frem med det, som havde været det ømme Punkt, og hvor den lille Mand ret havde kunnet vise sin Magt over dem, der ellers kunde se ham over Hovedet: „Se, Herre, Halvdelen af min Ejendom giver jeg til de Fattige, og har jeg besvæget nogen, giver jeg det firefold igen." Det var Pengegriskheden og Uærligheden, som havde været hans Lænke, og fra den var han nu løst. Og da havde han vundet; og hans Hus havde faaet Frelse, for da havde Jesus vundet, han havde vundet en Sjæl, som ellers var gaaet fortabt; og det var derfor, Menneskesønnen var kommen.

Men det er det alvorlige, at man har sét Mennesker, som baade kom og saa'; men de vandt tilsyneladende aldrig; de kom og hørte Ordet, og de saa' ogsaa Jesus og hans Kærlighed og Sandhed; men de tabte det igen, de naaede aldrig rigtig frem til Vished om Frelse. Og hvad var det saa, som hindrede dem deri? Det var i nogle Tilfælde Frygten for Mennesker, de vilde ikke være det rigtig bekendt for Mennesker; de taalte ikke deres

Spot og Kritik, de vilde ikke oversés, og saa skikkede de sig lige med Verden og tabte Glæden og tabte efterhaanden Jesus af Syne. Eller det var noget andet: den gamle onde Fortid fulgte dem i Hælene og kom igen med sine Anklager og med sine Fristelser; man vilde ikke udlevere det til Jesus altsammen, men beholde noget af den gamle Synd selv, og forbudne Ting blev indsmuglede over Tankelandets Toldgrænse; og saa maatte man tabe Glæden. Thi det er da det mindste, man kan gore, at være sin Frelser bekendt, naar han vil gore vort Hus den Ære at drage derind; og det er netop i Huset, derhjemme i det daglige, i den daglige Gærning og de daglige Vaner og den daglige Omgang, at det skal kendes, at man er et Abrahams Barn: Kristendommen skal ikke sváve oppe i Morbærfigentræets Top imellem Stemningernes og Fantasiens grønne Blade, den skal ikke bestaa i, at man om Søndagen sidder og gynger paa en grøn Gren og hører Evangeliets Fugle synge og sér nogle skønne Syner drage forbi, men Kristendommen vil ind i Huset, ind i Portemonnæen, ind i Regnskabet, i Forholdet til Hustru og Børn og Tyende, ind i Sjælens inderste Sprækker og Kroge. Da først har man vundet, da først har man Vished om sin Frelse.

Kære Sjæl, har du denne Vished? Kan du sige: Jeg var fortabt, men nu er jeg frelst? O, føler du, at du kan det ikke, da kom ihu, at Jesus har vundet. Med mer end Guld og Penge, med sit eget dyrebare Blod har han vundet vor evige Frelse: ikke Halvdelen, men alt hvad han ejede gav han til de fattige Syndere, derfor kom Menneskesønnen, og han drog kun igennem Jericho forat naa til sit Kors, — og du maa have Del i hans Sejr, det maa være dit altsammen, endnu idag, du maa eje denne salige Vished; og derom ville vi bede: Herre og Frelser, sidder her nogen og føler, de har ikke rigtig Orden i deres Salighedssag, de er bange for at dø og tabe stadig i Kampen mod Synden og tør ikke rigtig vise Flaget — o vind dem, de er jo dine, læg ogsaa den salige Tryghed ind i

deres Sjæle, saa de og deres Hus bliver indviet til dig, og de maa kunne sige:

Herre, jeg vandt — og nu først er jeg rig!
Nu da jeg delte mit Gods med de ringe,
nu da jeg ikke har noget at bringe
uden et Hjærte, der ikke vil Svig.
Herre — nej du var den store, som vandt!
Om de saa bandt dig paa Fødder og Hænder,
aldrig du tabte, men Fjender og Frænder
alle som Fanger din Kærlighed bandt!

Troens Rose.

3. S. efter Hell. 3 Kong.
(Læs: Mt. 8, 1—13).

Jeg maa have Rede paa, hvad det var ved den Mands Tro, som fik Jesus til at undre sig over den. Den Troens Rose, med saa skær en Farve og saa yndig en Duft, som stod ved Jesu Fod dernede i Dalen, da han kom ned fra Saligprisningernes Bjærg, og som han stansede ved og gl dede sig over, den maa jeg ogsaa se at faa til at gro i min Have. Jeg venter ikke at finde en saadan Tro hos mig selv, at Jesus undrer sig over den, ak snarere maatte han vel undre sig over dens Lidenhed; men jeg maa eje en Tro af samme Art, selvom hans stod i fuld Blomst og min kun er en spæd, lille Knop.

Det véd vi jo alle, at det er Troen, det først og fremmest kommer an paa i Kristendommen. Vi skal „bare tro," siges der; men der er ikke noget som hedder „bare" i Kristendommen, ja maaske nok noget overfladisk og rodløst Skin, men ikke nogen ægte Vare, som holder; og derfor tager ogsaa de, som staar udenfor, storlig fejl, naar de forarges over, at det hele skal være afgjort med, om man tror eller ej; de tænker sig, at Tro det skulde bare være at

sige Ja og Amen til alle de gamle snurrige Dogmer, og véd ikke, at Troen det er Hjærteblomsten, er selve Livet og intet mindre. Derfor er det hver Søndag Troen, der skal vækkes, hvor den er død, og styrkes, hvor den er svag; og idag er det næsten Troens Søndag mer end ellers, for alle Texterne, baade Epistler og Evangelier, baade de gamle og ny, handler om Tro.

Men Troen har to Sider, en som er vendt mod Himlen, et Udenfor, en Genstand, den rækker imod og favner; med et Kunstord vilde man kalde det: den objektive Side i Troen; og saa har den en Naturside, en menneskelig Side, Inderligheden og Varmen; den subjektive Side. Den ene maa ikke overdrives eller udelades paa den andens Bekostning: betoner man alene den objektive Side, Kendsgærningerne, Guds Væsen og Egenskaber, saa havner vi tilsidst i død Dogmetro og stiv Orthodoxisme og Bogstavtrældom; men lægger vi al Vægt paa det Indre, paa Overbevisningens Styrke og Sjælens Grebethed, saa faar vi den falske Subjektivisme og ender i Sværmeri eller i hedensk Pantheisme, som regner alle Religioner for lige gode og lige sande, bare man er varm for det. Pas paa her; det er ikke uvedkommende Theorier, jeg opstiller forat kæmpe mod Vejrmøller, det er en Fare i Tiden; og hvor vi alle trænger til Vished i Troen og virkelig fast Grund under Fødderne, har jeg ikke Ret? Hjælp mig, du kære gamle Evangelium, med at studere Troens Væsen idag, men studere det til sand Opbyggelse! „Jeg er ogsaa et Menneske!“ siger den ene af Mændene i Evangeliet, ja og det er jeg med, ret et svagt Menneske, vi forstaar hinanden, - men maa jeg se paa din Tro, fremmede, hedenske Mand, og lære af den, at jeg kan lære den Jordbund ret at kende, som Troens Rose kan voxe i, det menneskelige Hjærte. Men du er Solen, o Jesus, som al Lyset og Livet kommer fra, lad mig lære dig bedre at kende, at jeg kan skue Troens Himmel, den Sol og Kilde, som Troens Rose lever af og rækker imod! Og naar vi saa sammen har

betragtet Troens Sol og Troens Jord, lad os saa gaa ud i Troens Luft og aande friere og bedre end før. Hellige Aand, velsign, velsign Ordet for os idag, at Troens Rose maa komme til at blomstre!

I.

Først sér vi paa Troens Sol, — det som kommer os imøde ovenfra og kalder paa Troen. Og det er Jesus Kristus selv, Guds Søn, den Almægtige og Alkærlige, som baade vil frelse os og ogsaa kan. Det er Ham selv, og ikke en død Lære, som Troen skal møde og holde sig til.

Lad os først slaa den Tanke fast: Jesus vil frelse os. Han siger lige ud i Evangeliet idag til den spedalske Mand de to stærke Ord: Jeg vil. Viljen er Personlighedens Centrum og Brændpunkt: hvad et Menneske vil, det er han. Kend hvad et Menneske vil, og du kender det Menneske. Og naar jeg hører Jesus sige med rene, klare Ord: Jeg vil! saa lytter jeg uvilkaarligt: nu maa der komme noget af Jesu Inderste, nu faar jeg at vide, hvad Jesus har til Vilje.

Han kommer ned fra Bjærget og møder en ulykkelig Spedalsk, en Uren, der falder ham for Fode med den Bøn: Herre, om du vil, saa kan du rense mig! og Jesus svarer: Jeg vil! Bliv ren! Og dette er da Jesu første Vilje til os: han vil, at vi skulle være rene. Saaledes hedder det ogsaa i et af Paulus's Breve: Dette er Guds Vilje, Eders Helliggørelse.[1]) Han vil, at vort Hjærte skal være rent, det skal tage Afstand fra Synden under enhver Skikkelse. Han vil, at vor Tanke skal være ren, den skal vende sig med Afsky fra alt stygt, som vil besøge den. Han vil, at vor Tale skal være ren, den skal aflægge al Simpelhed og al Tvetydighed. Han vil, at vor Karakter skal være ren, den skal skille sig fra al Humbug og al Lavhed. Og dette vil han, ikke blot som et Krav, en Fordring om Omvendelse; men han vil det som en Gave, han i sin Kærlighed vil unde os og hjælpe os til, naar Troen vil Ham. Thi naar

[1]) 1 Thess. 4, 3.

den vil Jesus Kristus, saa vil den ogsaa hans Renhed som et dybt og sandt Begær.

Han har ogsaa en anden Gang sagt de samme to Ord: Jeg vil. Det var i den sidste Aftenbøn, han bad med sine Venner, Natten før han skulde dø. Da bad han: Fader, jeg vil, at hvor jeg er, skulle ogsaa de, som du har givet mig, være hos mig, forat de skulle skue min Herlighed.[1]) Det er det andet, Jesus vil: han vil have os i Himlen. Og det ene følger af det andet, han vil have os rene og han vil have os i Himlen, thi uden Hellighed skal ingen se Gud; men salige ere de rene af Hjærtet, thi de skulle se Gud.[2]) Og der er et Ord af Jesus i Dagens Evangelium, som minder os om det samme. Thi da han mødte Høvedsmandens vidunderlige Tro, da stod et Syn for hans Øje, som denne Tro varslede om, og han udbrød: „Sandelig, siger jeg Eder, endikke i Israel har jeg fundet saa stor en Tro! Men jeg siger Eder, at mange skulle komme fra Øster og Vester og sidde tilbords med Abraham og Isak og Jakob i Himmeriges Rige!" Og det er da hans Kærligheds Vilje: han vil have mange om sig i sin Faders Herlighed, han vil se os evig hjemme dèr, frelste af Naade. Vor Tro skal ende med at være et Haab.

Men sidder her nu nogen og tænker: Ak, han kommer fra Bjærgets rene Luft og vækker min Viljes Længsel hernede i den urene Dal, — men hvor kan jeg gøre mig Haab om at naa frem til ham! Thi jeg har vandret i Aaringer hernede og er saa afmægtig, jeg har prøvet at rejse mig og tvætte mig ren, men min Vilje er saa svag og veg, mine Tanker er saa løse og lette, min Tale er saa tom og tankeløs, min Karakter er saa ustadig, mit Hjærte er saa urent og syndigt, — da er dette det andet, som Evangeliet skal minde os om, og som Troen skal se op efter og række sig imod: Jesus kan, hvad han vil. Derom var ingen af de to Mænd, vi høre om, i Tvivl; thi den Spedalske bad og sagde: „Herre, om du vil, saa kan du rense mig!" og

1) Joh. 17, 24. 2) Hebr. 12, 14. Mt. 5, 8.

Høvedsmanden stod og sagde: „Sig det blot med et Ord, saa bliver min Dreng helbredet!“ Vi trænger alle til at regne med vor almægtige Frelser, ganske anderledes end end vi gør. Thi maaske vi i vor Tid ikke fristes saameget til at tvivle om Jesu Vilje og Kærlighed; men vi har saa svært ved at tro paa hans Almagt, paa hans Evne til ogsaa at kunne gøre Undere i vore Dage. Men derfor skal vi høre det idag: Jesus er ikke paa Bjærgene mere eller i Dalen, men han er i Himlen, og al Magt i Himlen og paa Jorden er ham given. O fæst da Troens Øje paa ham, den almægtige Sol, fra hvem alt Liv kommer. Er det dig selv, det gælder, dit kolde Hjærte, din aargamle Syndevane, din Nød og Ensomhed: Jesus mægter at forvandle dig og skænke dig nyt Liv og ny Lykke. Og er det andre, du sukker mest for, ligesom hin Høvedsmand, er det din Dreng, din Ungdom, dine Kære, hvis Frelse du beder for, er det dit Land og dit Folk, du er forknyt og ængstelig for, er det Guds Riges Sag paa Jorden, som ligger dig paa Hjærte: Jesus mægter, dèr hvor han er, at sende sine Engle og Kræfter derhen, hvor du ikke kan naa, tro ham kun trygt!

Men sidder endnu det Suk i dit Hjærte: Ak, de havde det saa let dengang, de saa' ham jo for deres Øjne, de kunde jo gaa til ham selv med deres Bøn; men jeg har aldrig sét ham, og hvorledes skal min Tro da kunne naa ham, — da svarer jeg: er du nu saa vis paa, at det netop var dem en Hjælp, at de kunde se ham? at det ikke snarere var en Prøve for deres Tro? thi du maa huske, han gik her ikke med en Straalekrans om Hovedet, men han kom til dem som et ringe og ganske almindeligt Menneske! Men da svarer Evangeliet dig fremforalt: fordrer du mere end hin Høvedsmand, eller kan du ikke nøjes med det, han begærede? Han begærede kun dette: Sig blot et Ord! Og det er den Dag idag Troens Kaar. Thi vil et Menneske spørge: hvor er da denne Jesus, som vil min Sjæls Renhed og evige Frelse, og som kan, hvad jeg ikke kan, hvor

er han, at jeg kan tro ham? da svarer Evangeliet: han er i sit Ord! i det Ord, som ogsaa møder dig idag. Og det har endnu den samme Magt, som hin hedenske Officer allerede havde fundet i Menneskeordet, at sagde han til en Tjener: Gaa! saa gik han, og til en anden: Kom! saa kom han, og til en tredje: Gør det! saa gjorde han det. Ja, det er en Erfaring, som Sjælene gør den Dag idag, at selv kunde de ikke fordrive Tvivlens Taage og Syndens Magt, selv kunde de ikke kalde paa deres Troesvished og Glæde, selv kunde de ikke gøre Guds Vilje eller frelse noget andet Menneske; men Jesus kunde, hans Ord havde den Magt, at naar det sagde til Tvivlen og til Synden: Gaa! I har ingen Ret til at bo i det Menneskehjærte mere! saa gik de; og sagde det til den døde Tro og til den tabte Glæde: Kom! saa kom de og brød underfuldt frem af Hjærtets golde Jord; og sagde det: Gør det! saa skete det, som han talte, saa lærte vi at gøre Guds Vilje, og saa fik vi ogsaa de andre med.

II.

Men saa lad os et Øjeblik betragte den Jordbund, som Troens Rose kan voxe i, — det Menneskehjærte, som skal kunne tage imod Frelseren i hans Ord.

Og her minder Evangeliet os først om, hvorledes Smærten over Synden og Nøden er en frugtbar Muldjord for Troens Vækst. Thi det er jo fælles for hin Spedalske og for den Høvedsmand, saa forskellige de ellers var, at de følte sig begge dybt ulykkelige. Der er vist ingen af os, der rigtig kan udmaale den Nød, som en stakkels Spedalsk dengang var stedt i, fra det frygtelige Øjeblik da Præsten en Dag havde tydet en hvid, glansfuld Plet paa hans Hud som Spedalskhedens Plage, og han med det samme var jaget ud i Ensomheden som en, hvem alle skyede, og som hver Dag gik sin Nedbrydelse imøde. Aa, men det behøves hellerikke, hver har nok i sin egen Nød. Lad enhver herinde tænke paa sin Ruin, sin Ængstelse, der endte med

Sorg og Savn og Ensomhed, sin Synd og Skam, og det bliver ligesaamange sørgelige Historier: ja men har du aldrig tænkt over, hvordan disse onde Dage bragte dig nærmere til Gud, vakte Længsler efter Gud i dit Bryst, som havde slumret i de lyse og lykkelige Tider? Eller lad os tænke paa de Dage i vore Hjem, da en af vore Kære laa derhjemme ligesom Høvedsmandens Dreng og droges med Døden, - hvor vi græd dengang, hvor alle vore Tanker kredsede om et Sygeværelse og forstyrrede vort Arbejde, ja - og hvor en Trang til at bede, som havde slumret i Aaringer, nu vaagnede med Vælde og drev os til at banke paa hos Gud! Ikkesandt, saa er dog de Tider, om hvilke vi sige, at de behage os ikke, frodige Tider, Tider, som berede Menneskehjærtets Muld, for at Troens Rose kan skyde deri?

Og Evangeliet minder os om noget andet: om Ydmygheden overfor Guds Godhed, som ogsaa er en velskikket Jordbund for Troens Vækst. „Om du vil!" sagde den Spedalske: han saa' ind i dette Ansigt, der lyste af Godhed og Renhed, og tænkte: mon han virkelig vil have med saadan en som mig at gøre! men fik dog Mod til at bede ham om, hvad han knap turde haabe. Og Høvedsmanden staar dèr og siger: „Herre, jeg er ikke værdig til, at du skal gaa ind under mit Tag!" Han har allerede faaet Jesu Løfte og Tilsagn: „Jeg vil komme og helbrede ham!"

men han synes: det er altfor meget, altfor stor en Ære, at denne Guds Mand skal betræde mit Hus! og da bryder, ud af denne Hjærtens Ydmyghed, den fulde Tro paa Jesu Ord frem: „Sig kun et Ord!" Og hvis her nu er Mennesker herinde, som endnu ikke har kendt Nød og Sorg og Angst, men som endnu har lyse Dage og lette Kaar, som har jeres gode Hjem og nogen som holder af Jer og Haab om at det skal lykkes for Jer: o lad da denne Guds Godhed ydmyge Eders Hjærter, hvorfor skal I dog have det saa godt, naar Tusinder fortvivler og lider, hvorfor, - forat I skal ydmyge Eder under hans gode Haand, for at

Troens Rose ret kan blomstre i det ydmyge Hjærte; derfor!

Og endelig viser Evangeliet os, at Lydighed mod Guds Ord det er altid den Jordbund, hvor der er de bedste Voxekaar for Troen. Du finder det hos begge de to Mænd, vi har for Øje. Thi til den Spedalske sagde Jesus: „Gaa hen og fremstil dig for Præsten og offre den Gave, Moses har paabudt!" og han maatte mindes hin tunge Gang, da Sygdommen var brudt frem og Præsten havde fældet den frygtelige Dom: Spedalsk! og nu krævedes den Troens Lydighed, at han skulde gaa den samme Gang igen og denne Gang høre sin Frifindelsesdom: Helbredt! Og Høvedsmanden kendte fra sin jordiske Tjeneste den Lydighed mod Ordren, som han viste sine Foresatte og ogsaa forlangte af sine Undergivne, og stolede ogsaa paa, at naar Jesus havde sagt: „Gaa bort, dig ske, som du troede!" saa vilde han ogsaa finde Drengen karsk, naar han kom hjem. Og mine Venner, det kan ikke siges indtrængende nok: saaledes er det den Dag idag, paa Lydighedens Vej møder man sin Gud; den der giver sig ind under Guds Ord og prøver at vise Lydighed imod det, paa ham oplades ogsaa Troens Øjne; de som fuldtud tro ham, finder ham fuldtro: find hans Befalinger frem, min Broder og Søster, og gør efter dem, saagodtsom du formaar, og en Dag skal saa sikkert Troens dejlige Rose skyde frem i dit Hjærtes Jord. Det kan jeg love dig visst.

III.

Og saa gaar vi hjem — og lever Troens Liv i alle Livets daglige Forhold, thi det er den Luft, hvori Troens Rose vil trives og som den vil fylde med sin liflige Duft. „Gaa bort," siger Jesus, „dig ske som du troede!": i Livet vil Troen bekræftes. Troen skal ikke være en kunstig fremdreven Plante, som staar et Øjeblik i Blomst herinde i Guds Hus, men som visner, saasnart den kommer ud i Verdens Kulde; men Kirken skal være som Mistbænken, hvor Troens Rose dyrkes og hjælpes frem

for saa at flyttes ud i Frijord og blive til Gavn og Glæde derude i det fri. I Hjemmets Luft skal Troen folde sig ud: saa stor en Kærlighed og Ømhed skal vi vise hinanden, som denne Høvedsmand havde overfor sin Dreng, der endda var fremmed Folks Barn. I den daglige Gærnings Luft skal Troen kendes: overfor dem, der er over dig, og overfor dem, der staar under dig, ligesom hin Officer ogsaa havde sét en Forbindelse mellem sin daglige Tjeneste og hans Forhold til Herren. I Kirken og Menigheden skal Troen have sin Næring og Vext — saadan som den Spedalske først blev vist hen til Præsten og til Helligdommen, at lade sig syne og bringe sin Gave; og som det ogsaa andetsteds fortælles om Høvedsmanden, at han havde bygget Byens Synagoge: saadan glæder vi os ogsaa til at se din Tro og mærke din Offervillie og Hjælp i vor Menighed. Og i Himlen skal Troen tilsidst naa sin fulde Udfoldelse og Herlighed, naar Bordet, som Jesus talte om, skal dækkes i vor Herres Gildeshal, og de glade Gæster skal stromme sammen fra alle Verdenshjørner og sidde sammen med Troens Helte.

Vi glemmer ikke, at han føjede det alvorlige Ord til: „Men Rigets Børn skal kastes ud i Mørket udenfor, dèr skal være Graad og Tænders Gnidsel!" Det skal tvinge os til Troesproven og mane os til at vise vor Tro som en levende Tro, baade i Hjemmets og den daglige Gærnings og i Kirkens og tilsidst engang i Himlens rene Luft, og minde os om, at her undrede Jesus sig over en Hednings Tro, men en anden Gang staar der fortalt, at han undrede sig over deres Vantro, og det var i Nazareth, hans egen By.[1])

Og nu, kære Herre, hvad undrer du dig vel over hos os? O, har du længe maattet undre dig over vor Vantro eller vor svage, ringe Tro — vi undre os idag over din utrættelige, store Kærlighed, og vi beder dig: lad idag din Almagts og din Kærligheds Ord sige til vore Hjærters

[1]) Mk. 6, 6.

Tro: Kom! Kom dog, tyngede af Livets Nød, ydmygede af Guds Godhed, kom dog og vis Lydighed mod Ordet! Og naar du da kalder Troens Rose frem i vore fattige Hjærter, Herre, lad den dufte sødt i vort Hjem, i vor Gærning, i vor Kirke, og engang folde sig ud i sin fulde Herlighed derhjemme i Himlen, hvor du vilde have os med ved Højtidsbordet hos din Fader, Abrahams og Isaks og Jakobs og din Gud og Fader! Amen.

Troens Nattevandring.

4. S. efter Hell. 3 Kong.
(Læs: Mt. 14, 22—33).

Ved Nattetide foregaar disse Begivenheder, og Nattens hemmelighedsfulde Slør hviler over dem. Der er dunkle Ting deri, som vi ikke forstaar, Kræfter, som vi ellers ikke kender. Vi kender ikke andre Exempler paa, at et Menneskelegeme kan bæres oppe paa Bølgerne og skride hen over dem. Men som de jagende Skyer paa Nattehimlen nu og da lader Maanen skinne frem og kaste sit Glimt over Vandspejlet og oplyse de fjærne Bjærges Omrids, saadan kastes der ogsaa nu og da ænsesfulde Glimt ind over de natlige og besynderlige Hændelser, som Troen fæstner sig ved og tager Sigte efter. Vi lægger saaledes Mærke til, at Herren kom fra Bjærget, da han vandrede paa Søen. Dèr havde han i Timer været ganske alene, i Bøn til Gud. Dèr havde han da ogsaa igennem Bønnen, hentet de Kræfter, som kunde bære hans Legeme oppe over Bølgerne et Stykke Tid. Vi lægger ogsaa Mærke til, at saa længe Peter fæstede sit Blik alene paa Jesus og gik alene efter hans Ord, saa bares han oppe ved Troens Magt; men saasnart han lod sig aflede af Bølgerne under sig og af sin egen Afmagt, saa veg de underfulde Kræfter fra ham, og han sank.

I Troens Rige findes da de Kræfter, som skinner frem i Natten og bærer oppe, hvor vi efter Naturens Love vilde uhjælpelig synke. Her er Hovedtanken, baade den bærende og den blivende Hovedtanke i den natlige Begivenhed. Jeg siger ogsaa: den blivende. Og jeg mener dermed, at som der i ethvert Evangelium er noget, som hører Historien til, som skete dengang paa den Maade og ikke skal gentages, saa er der ogsaa i Evangeliet en Kærne, en Troes-Sandhed, som hører Evigheden til og til alle Tider vil kunne gentage sig og opleves paany, og at finde denne og at faa Hjærterne aabnede for den, det er netop Formaalet med Prædikenen. Troen har endnu sin Nattevandring at fuldføre. Og som Evangeliet begynder med, at Herren og hans Disciple var hver paa deres Sted, han paa Bjærget og de paa Søen, men ender med, at de atter var sammen og inderligere sammen end før; og som dette Møde og dette inderlige Forhold var kommet istand derved, at en enkelt af dem, Peetr, kom ud paa Troens Nattevandring, — saadan skal vi ogsaa bede om, at det maa blive den enkelte Sjæls Oplevelse ogsaa i denne vor Tid, at den gennem Troens Nattevandring maa naa til Klarhed og fuld Forening med sin Frelser, og at denne Time ogsaa maatte hjælpe os alle dertil.

Disciplene var gaaet ombord og i Forvejen paa Vej over til hin Side, og det var sket efter Herrens udtrykkelige Befaling. Han havde sét det funkle farligt i deres Øjne, dengang Skarerne var komne og vilde gøre deres Mester til Konge, efter at han havde bespist dem alle ude i Ørkenen. Da maatte han, skønt med blødende Hjærte, gøre sig streng. Thi han forstod jo godt den Begejstring og Kærlighed, der lued i deres Bryst, men han vidste ligesaa vel, hvor blandet den i et saadant Øjeblik er med vor egen Forfængelighed og Magtsyge, og derfor maatte de brat skilles fra ham og ud at prøve deres egen Tro og Dygtighed paa egen Haand.

Og selv gik han saa, da Skarerne var sendt hjem til deres Hytter og Gaarde, op i Bjærgenes Ensomhed. Det er først og fremmest Hjemveen, der drev ham derop. Efter de stærkt bevægede Dage, først med Prædiken og saa med den underfulde Bespisning, trængte han til at være ene med Gud. Og efter at have været omgivet af saamange Tusinder nu i Dagevis, behøvede han at hvile ud ved sin Faders Hjærte. Aldrig føler man sig jo mere alene, end midt iblandt Tusinder. Lukkede han sine Øjne, saa' han dem strax for sig, disse Blik, der brændte af Hunger, denne Forventning og Travlhed, da de alle fik Mad, og tilsidst disse hede Struber, der raabte Hyldestraab, disse utallige Hænder, der rakte sig frem imod ham for at bære ham i Guldstol, og han forfærdedes ved Tanken om at lade sig friste til at blive Massernes Konge, forfærdedes ved Tanken om, at disse samme Munde kunde snart raabe: Ned med ham! og disse Hænder knyttes til Had og Slag. Saa kom Hjemveen, den himmelske Hjemvé, over ham med Vælde, og saa søgte han tilfjælds. Der var meget at bede om. Imorgen var atter en Dag, da vilde og maatte han sige dem Sandheden ovre i Kapernaums Synagoge, hvorledes vilde de tage imod den? Han maatte bede for disse Tusinder, som nu var paa Vej hjem eller sad rundtom i Landsbyerne og fortalte om alt det vidunderlige, de havde sét og hørt, og for de Venner, han havde revet sig bort fra, og for hvem Dagen imorgen ogsaa skulde blive en skæbnesvanger Afgørelsens Dag.

— — Noget rykkede i ham. En Tanke blev ved at trænge ind paa ham, en ubestemt Ængstelse, som voxede til en sikker Fornemmelse af, at de maatte være i Fare nu. Vi kender jo noget saadant og høre af og til derom, hvorledes Mennesker pludselig, især i Bønnens Stunder, kunne overfaldes af en sælsom Uro og tænke paa en bestemt af deres Kære, som maa være i en overhængende Fare, hvadenten han selv véd deraf eller ej. Da folder vi vore Hænder til en brændende Bøn for dem, hvor de monne

stedes. Min kristne Ven paa Island spurgte mig ifjor, hvilkan Fare jeg havde svævet i en bestemt Januar-Nat; jeg vidste intet derom, men han havde følt det og bedet den bort fra mig. Saaledes tænker jeg, at Jesus nu oppe paa Bjærget blev klar over, at hans Disciple paa Søen var i Havsnød, og strax steg han ned og blev af Bønnens underfulde Kræfter baaret til dem over Bølgerne.

Vi er allesammen paa Vej, paa Natrefart, ligesom hine Disciple, — over til hin Side. Det var Hjemveen, som havde drevet Jesus op i Bjærgene: men det er Udveeen, som drev de fleste af os ud paa vor Fart. Vi bilder os altid ind, at der er renere ovre paa det andet Fortov, end dèr hvor vi gaar; altid lægger der sig en trylleagtig Taageglans, et dragende Fantasiskær over det, der ligger langt borte; fra min Skoletid mindes jeg endnu, hvorledes endog Frederiksholms Teglværker fra Knippelsbro, som jeg hver Dag gik over, saa' ud for mig som Lyksalighedens Land, at sejle dèr ned ad maatte være lykkeligt: og jeg har ligelæst, hvorledes en Præsteson fra Fyn fra Høgen i Haven kunde se over til nogle Smaaoer i Bæltet, og det blev for ham som de Saliges Oer. Det er „de blaa Længsler", som drager alle unge — ud vil jeg, ud, aa saa langt — hvorinen, det véd de ikke, blot over til hin Side. Og saa er der jo ogsaa en Trang hos alle de unge til at gaa paa egen Haand, til at være selvstændige. Selv at hejse sit Sejl, selv at sætte sin Kurs og styre sit Roer, det lokker alle Unge. Hvorhen de egentlig vil, det véd de ikke — blot over til hin Side, og det vil da sige: til den modsatte Mening af Faders og Moders og de Gamles og Præstens; man vil være i Opposition, ikke tro og synes som de, man vil danne sig sine egne Idealer og bort fra al Tvang og Tradition. Jesus nødte sine Disciple til at sætte over i Forvejen paa den anden Side. Jeg siger ikke, at Jesus nøder de Unge til saaledes at ville være paa Kant med alt

det hjemlige. Men noget i denne Trang er jo sikkert nok nedlagt i dem af Gud. Den Trang, at ville gaa paa egen Haand og finde sig sin egen Vej og styre sin Baad selv, den er af Gud. Voxne skal vi jo alle være engang. Og den Længsel efter Lyksalighedslandet ovre paa hin Side, den Tro paa, at en Lykke ligger og venter mig her i Livet, ogsaa den er af Gud. Den forstaar Jesus. Men derfor behøvede Ungdommen dog ikke at bryde ned alt, at ville være hinsides alt, hvad den lærte i sin Barndom, at kaste al Tro overbord og ville være Konge selv over sit Rige. Den kan kun altfor snart miste, hvad den har ejet. Snart ligger den hvide Landsbykirke der kun som en lille bitte Prik, snart er Barndomshjemmets Tag helt ude af Sigte, ak, og snart er ogsaa de Skikkelser og Ansigter, man endelig vilde skilles fra, for bestandig borte fra denne Jord; og da vil man dog saa nødigt skilles.

Det første Stykke gaar gærne lystigt nok. Man har Kræfter til at ro, og snart kan Skuden gaa for fulde Sejl, og det ligger der jo ogsaa, Barndomslandet, hvis det endelig skulde slaa fejl, — men hvem tænker paa det! Bare fremad, bruge sine Kræfter og sine Øjne og sin gode Forstand og ikke bryde sig om gamle Ammestueæventyr og Præstepræk.

„Men da Skibet var midt paa Søen, led det Nød af Bølgerne, thi Vinden var imod."

Midtsøs kom det. Midt ude i Livets Strid aabenbarede Nøden sig. Vinden var imod. Det gik ikke, som man ventede. Der stod ikke Lakajer og lukkede Døre op for os. Andre krydsede vore Planer. Forholdene var ugunstige. Og da rejste Bølgerne sig med Vælde. Da saa' man, hvor omskifteligt og lunefuldt alt var i denne Tilværelse, og da aabenbaredes ogsaa et Dyb, som maatte forfærde. Da erfarede man det, man saa nødigt vilde være ved, sin fuldkomne Afmagt. Der er en frygtelig Opvaagnen for den,

der har ladet staa til, hvorhen Strømmen drev ham, og som nu, midt ude i det gyngende, bundløse Dyb for silde opdager, at Roret nægter at lystre og Baaden krænger. Den Nattefærd har mange maattet døie, og er midt i den endnu.

„Men i den fjerde Nattevagt kom han til dem, vandrende paa Søen."

Det var sent, Klokken tre om Natten. Da først kom han; men han havde længe været hos dem, som vi saa', i sin Bøn. Og bier han længe, han kommer dog visst, og har ikke biet et Øjeblik længer, end det var godt for os. Han har været hos os, længe før vi vidste det, vi holdt maaske ikke af at vide det engang, vi kunde ikke lide den Tanke, at de bad for os derhjemme; skønt vi ikke troede paa noget, saaledes som vi sagde og troede, saa var der dog noget som en mystisk Magt i den Forbøn, hvis Trylle-kreds vi ikke helt kunde frigøre os for.

Og nu kom han vandrende. Hvorlangt vi er henne i Tidernes Nat nu, det véd vi ikke, om i den fjerde Nattevagt eller knap før det første Klokkeslag; men vi synes, det er længe, længe siden, Jesus vandrede hernede. Dog kommer han endnu, paa sin Maade. Ja er han ikke kommet tydeligt og kendeligt ogsaa til denne Slægt? I den Forkyndelse, der lyder i vore Dage; i den Fornyelse, der er skét i Kirkens Liv, baade paa Hedningemarken og i den gamle Kirke; i enhver Vækkelse, der gaar henover Landene, i den kristne Ungdomsbevægelse maa man ikke sige om alt det: det er Jesus, som kommer vandrende? I Nattens Nød, da Troen var ved at lide Skibbrud, kom han.

Disciplene blev rædselsslagne: „Det er et Spøgelse!", skreg de. Du ynker deres Overtro. Har vi ikke hørt det samme Raab? Er det ikke det, man siger om den levende

Kristendom, naar den kommer os nær og Mennesker bliver vakt: Tag Jer i Agt! Den gør Folk gale! Den er et Genfærd fra Overtroens og Fordummelsens mørke Tider, den taaler ikke Videnskabens Lys, men blegner for dens Hanegal, som det blodløse Spøgelse, naar Dagen bryder frem, den befolker vore Sindssygehospitaler! Vi kender denne Spøgelsefrygt, vi har Dagblade nok, som udbreder den. Men vi svare hertil: Alle store Oplevelser kan for en Tid gøre Folk sindssyge, baade Overanstrængelse og Kærestesorg, derfor vil vi dog vel ikke advare mod Arbejde eller mod Kærlighed? Det hænder ogsaa ofte, at Folk, som er blevne sindssyge af helt andre Aarsager, af Drukkenskab eller medfødt Anlæg, klæde deres syge Tanker i kristelige Billeder, fordi de for sent griber efter dens Virkelighed. Men Kristendommen taaler godt Videnskabens Lys. Den frygter hverken Bibelkritik eller Udviklingslære, ingen af dem formaar at mane den i Graven igen, som det stakkels fredløse Spøgelse. Den er ingen lysræd, blodløs Lære, som al sund Ungdom maa sky, men en livsfyldig Virkelighed. Den lever og vandrer gennem Tiderne, trods alle Tilraab.

Og da talte Jesus, staar der, og sagde: „Vær frimodige, det er mig!“ Saa hjemligt, saa fortroligt. Jeg véd ikke, hvorledes det hele har sét ud. Paa min Væg har jeg et Billede af denne Nattevandring: en lysende Taageskikkelse skrider hen over Bølgerne. Jeg holder af Kunstværket, fordi det intet tydeligt Jesusbillede giver, kun en Skikkelse i ubestemte Omrids, hvorfra en Lysglans straaler ud. Denne Lysglans fortæller Evangeliet intet om. Men fra denne varme Røst: „Det er mig! Frygt ikke,“ faldt dog vel en Lysstraale ind i deres Sjæle og mindede om deres almægtige Ven.

Saadan gaar det gærne, naar Jesus kommer en Sjæl nær. Den skælver og griber efter Forklaringsforsøg, der

kan opløse det hele i Indbildning og Sygelighed; og dog falder paa samme Tid et mildt Lys i Sjælen — der lyder noget hjemligt kaldende i Ordene: „Det er mig, frygt ikke!“ Jeg kørte forleden i Sporvogn ved Siden af en Moder med en lille Dreng paa Skødet. Han talte uafladelig, men ganske uforstaaeligt. Vi drejede ind i den oplyste Frederiksborggade, og pludselig raabte han, ganske tydeligt: „Der er Lys!“ Det saa ud, som om Lysets Virkning havde været det Indtryk, der havde virket stærkest paa Barnet og bragt Sprogets første Ord til hans Sind. Noget saadant fornemmer ogsaa den, der er i Nød, naar Jesus nærmer sig, — midt i al det taagede og frastødende: Det er ham, der er Lys!

Da vaagned Troen hos Peter, selvom den talte i Tvivlens Sprog og sagde: „Dersom —“. Den gav sig dog i Lag med Skikkelsen derude, og lod det komme an paa en Prøve. „Dersom det er dig, — da byd, at jeg skal komme til dig paa Vandene.“

Saadan begynder gærne Troens Natterejse. Den indlader sig, trods Tvivlens Dersom, med dét derude, og vover at tale med denne Skikkelse. Jeg tilraader ikke, at man selv vælger sig et eller andet bestemt Tegn af Gud: „hvis dét eller dét sker, saa vil jeg deri se Bevis paa, at du er til!“ saaledes som Peter gjorde, og som Mennesker ogsaa gør af og til i vore Dage. Gud kan i sin Kærlighed gaa ind derpaa, som Jesus gjorde med Peter, men det er dumdristigt. Troen selv er allerede et Vovestykke, og det er ikke værd at gøre Proven endnu vanskeligere. Det vigtigste er, at Troen, trods Tvivlen, taler ud i Natten og kommer i Forhold til det, der møder den.

Men Jesus sagde: „Kom!“ — paa engang en Indbydelse og en Befaling. Og paa det Ord gik saa Peter — og vandrede paa Vandet „for at komme til Jesus.“

Dèr har du selve Udtrykket: at komme til Jesus, som

vi endnu bruger om det Menneske, som begiver sig ud paa Troens Nattefart forat blive en Kristen. Vejen er den, at lyde Jesu Ord, at agte paa Indbydelsen og Befalingen, at sætte sin Lid til ham, naar han siger, at vi maa være hans, og at gøre hans Vilje, naar den foreligger for os i en eller anden Skikkelse. Det er efter hans eget Ord: „Dersom nogen vil gøre hans Vilje, som sendte mig, skal han erkende, om Læren er fra Gud, eller jeg taler af mig selv.“[1]) Det er en Vej ud paa det uvisse, ud paa Bølgerne, baaret oppe alene ved Troen paa hans Ord og Lydigheden mod hans: Kom! Men paa denne Nattevandring gøres den frelsende Erfaring. Den gøres oftest derved, at man først oplever sin egen fuldstændige Afmagt. Man sér det stærke Vejr, det vil sige: man fristes til med sine Sanser, med sine Tanker, at se paa Vanskelighederne og da bliver man bange; man synes, man er saa hjælpelost ene, Nat og Mørke og Storm og Bølger paa alle Sider, og da begynder man at synke, at opgive det og fortvivle.

Da har man kun ét tilbage, — et fortvivlet Nødraab. „Herre, frels mig!“ Saaledes raabte Peter, og det var Frelsen. Thi det var: at opgive alle Spekulationer og Beregninger, ogsaa Tanken om det umulige, og istedetfor af Sjælens inderste Dyb at raabe til Jesus. Og da gør man den store Erfaring. Da oplever man den Frelse, man ikke kunde forklare eller tænke sig til. „Strax udrakte Jesus Haanden og greb ham“ — ja, naar man er grebet af Jesus, saa er Tvivlen besejret; den udrakte Frelserhaand er mer end alle Beviser og Modbeviser, og da bebrejder man sig selv, som Jesus bebrejdede Peter: Jeg lidet troende, hvorfor tvivlede jeg!

Og da er alting igen saa naturligt. „Og da de steg op i Skibet, lagde Vinden sig.“ Da gaar man ikke paa Bølger mer, og begærer det ikkeheller. Men han gaar ind

[1]) Joh. 7, 17.

til os i Skibet, han er ombord hos os, er med i al vor Færd og Gærning. Og Vinden lægger sig, man gør sin Gærning med Fred nu. Og vi maa alle bekende: Du er sandelig Guds Søn!

— — Her ender vor Text, med det 33te Vers. Men det 34te Vers fortæller, at „da de var farne over, landede de i Genezareth" — ovre paa hin Side. Det 34te Vers, mine Venner, er vi ikke kommet til. Men har vi ham, Guds Søn, ombord, da skal vi og lande engang ovre paa hin Side i Lyksalighedslandet, vi drømte om som unge. Amen.

— — —

Det største.

5. S. efter Hell. tre Kngr.
(Læs: Mt. 13, 44—52).

Der er dog ingen, der har kunnet fortælle os Historier, som Jesus. De Lærde vil vide, at de Skriftkloge ogsaa har brugt Lignelser for Jesu Tid. Det er muligt; men deres Lignelser er alle gaaet i Glemme; Jesu Lignelser lever derimod den Dag idag over den ganske Verden. Alt hvad denne Mester rørte ved, blev nyt. Han var selv den Skriftkloge, han talte om, som er oplært for Himmeriges Rige og ligesom en Husbonde tager Nyt og Gammelt frem af sit Forraad. Ja han var selv Himmeriges Rige og bragte det til os. Og den gamle Kunst at fortælle Lignelser blev ny, fordi de nu skulde afmale det største, Verden havde set, og alle de gamle kendte Ting i Verden, Sæden i Jorden og Skadeurt i Kornet, Sennepsplanten i Haven og Surbrødet i Kokkenet, Købmanden paa Markedet og Bonden paa Marken og Fiskerne paa Strandbredden, de blev nu ogsaa nye, fordi de pludselig allesammen talte til os om det Største, der var kommet ind i denne Verden, Himmeriges Rige. For havde alle disse Vid-

undere i Naturen og i Menneskelivet ruget over deres Gaade, og naar de spurgte os: „Have I forstaaet alt dette?“ saa maatte Mennesket svare: Nej! Jeg forstaar Jer ikke, hverken Jeres Udgang eller Maal! Nu kom Jesus, den Skriftkloge fra Himmeriges Rige, og rørte det altsammen med sin Tryllestav. Da blev det altsammen til Tegn og Billeder, som pegede paa Himmeriges Rige, det Største i Verden. „Have I nu forstaaet alt dette?“ spurgte de, og hans Disciple kunde svare: Ja! Nu forstaar vi det, denne Verden og alle dens Ting skal berede os for det Største, skal bære Himmeriges Rige frem gennem Tiden til Evighedens Strand. Gud give mig nu ved sin Helligaand, at jeg ogsaa idag maa være en af de Skriftkloge, som er oplært for Himmeriges Rige; at jeg som Husbonden maa tage Nyt og Gammelt frem af mit Forraad og forkynde det gamle Evangelium paa ny Maade, naar jeg nu skal tale om det Største i Verden, om Himmeriges Rige. Og Gud give Eder, som høre, at kunne svare som Herrens Disciple, naar Aanden spørger Eder: „Have I forstaaet alt dette?“ Ja, Herre, vi har forstaaet det, vi har taget os det til Hjærte og vil tage det med os ud i det brogede Menneskeliv, paa Verdens store Marked og vide Marker, og leve derpaa til din Ære, og vi vil ikke slippe det, det Største af alt, Himmeriges Rige, saa det kan bære os over Dødens Hav til Evighedens Strand!

I.

Himmeriges Rige ligner en Skat, som er skjult i en Mark, siger Jesus, og atter ligner Himmeriges Rige en Købmand, som søgte efter skønne Perler, og atter ligner Himmeriges Rige et Vod, som blev kastet i Havet og samlede Fisk af alle Slags. Det lignes ved alt dette, men det er noget helt for sig selv, — det Største i Verden.

Og det er her endnu. Der maatte kunne fortælles mange nye Lignelser om det nu, thi Verden sér helt ander-

ledes ud nu end i Jesu Dage, den er blevet langt større og mangfoldigere. Himmeriges Rige lignes ved den traadløse Telegraf: som Mennesker kunne skikke Bud til hinanden paa mange Miles Afstand, uden Brev og uden Traad og uden at de kan høre eller se hinanden, saaledes kan Mennesket gennem Bønnens traadløse Telegraf tale til den Gud, de aldrig har sét. Atter lignes Himmeriges Rige ved et Lokomotiv; naar der ikke er Fyr under Kedlen, kommer det ingen Vegne selv, men naar det har Dampen oppe, kan det baade fare selv og trække en lang Række Vogne: saaledes er det ogsaa med en Kristen: uden Aand formaar han intet, men med Aanden kan han være meget for mange. Atter ligner Himmeriges Rige en elektrisk Sporvogn; som den ikke kan komme af Stedet, naar Stangen slipper Traaden, og Konduktøren maa ud at fange den igen; saaledes gaar ogsaa et Menneske istaa, naar det taber Kontakten med den levende Gud. Himmeriges Rige ligner Radium og Rontgenstraaler og Dynamit: skønt ganske lidet har det umaadelig Værdi og underfulde helbredende Kræfter, og det kan trænge ind gennem alt Stof og lægge alting klart og det kan sprænge en Verden i Luften.

Ja, denne brogede, moderne Kulturverden burde ogsaa minde os hver Dag om Himmeriges Rige, og inde i Storbyen ligesaa vel som ude paa det stille Land: men jo rigere og større Verden er blevet, jo mere har den skjult det Største i Verden. Og dog er Mennesket ikke kommet stort videre i Forstaaelse; det har vistnok lært at bruge Naturens Kræfter og at maale Stjærnernes Afstande og fundet store og vise Love baade for Samfundslivet og Stofverdenen, men grunder det over Tingenes egentlige Væsen og Oprindelse eller over sin egen Skæbnegaade, og sporges der: „Have I forstaaet alt dette?" da maa det tyvende Aarhundredes Barn svare: Nej, det er os lige ubegribeligt! Da maa det føle sig saa lille, og da bliver alle Tingene i Verden saa forsvindende smaa; men da

maa det endnu rejse Hovedet og lytte, naar der kommer en Røst og siger: Himmeriges Rige lignes ved alt dette! Alt dette er kun Billeder og skal minde dig om den sande Virkelighed, om det Største af alt, Himmeriges Rige!

II.

Det er her endnu; men det er skjult. Skatten laa i en Mark, Perlen i en Bod; og det Største i Verden er ogsaa skjult, for det er usynligt. Men er det mindre visst for dét, eller mindre værdifuldt? Jeg skulde tro, at allerede her i Menneskelivet er det, som du er vissest paa af alt og som er dig mere værd end alt andet, det er ogsaa skjult og usynligt. Eller har du nogensinde sét din Hustrus Kærlighed? Og dog var den det sidste, du vilde tvivle paa eller give slip paa, skønt Perlen er gemt og Skatten skjult. Thi du har sét alle dens Lignelser, Øjets Dugg og Mundens Smil, du har hørt Stemmens varme Klang, og du var hele Dagen omgivet af de tusinde smaa Tegn, som røbede grænseløs Hjærtensgodhed og salig Offervillighed. Og Livet selv, saa' du det nogensinde? Nej ogsaa dét gemte sig i alt det levende som en forborgen Kraft, men røbede sig paa uendelig mange Maader som Vækst og Duft og Varme og Bevægelse og Fryd og Jammer. Saadan er det ogsaa med det Største i Verden, med Himmeriges Rige. Thi det er netop den guddommelige Kærlighed hernede, og Livets Liv, det evige. Derfor maa det findes, om vi ikke skal have levet forgæves.

III.

Og nu kan de to smaa Lignelser om Skatten i Marken og den ægte Perle minde os om, at Vejene er forskellige til at finde det Største.

Hvor forskellige er ikke de to Mennesker, de tegner for os! Dèr gaar en sorgløs Bondeknøs bag Ploven og synger omkap med Lærken i Sky og støder saa mod noget,

som klinger, og da han skal bukke sig ned og se, hvad det er, saa er det det røde Guld, som laa skjult i Muld, og paa engang er denne Aladdin blevet en rig Mand! Og se saa paa ham, den mørke, skæggede Købmand i den lange, brune Kjortel, de kender ham alle i Basaren, hver Dag har de sét ham Aar efter Aar gaa rundt fra Bod til Bod og se nøje paa de raa Ædelstene og holde dem op mod Lyset i sin lille Tang – og lægge dem paa Plads igen, aldrig køber han noget, denne vidtberejste Noureddin. Indtil han en Dag paany har betragtet en Perle længe, med stedse større Interesse og Omhu, og pludselig spørger om Prisen og køber den for en svimlende Sum.

Og saaledes har hver Sjæl sin Vej og sin Historie om, hvordan han fandt ind i Himmeriges Rige og fik det Største i Eje. Nogle kom, saa at sige, sovende til det, det voxte op af den Mark, hvor de gik, det laa i Hjemmets Luft, i Hjærtets medfødte Anlæg; det kom en Dag uventet. Ynglingen var kommet til et Sommermode uden ret at tænke hvad han vilde dèr, og Skatten laa paa denne Mark, det var noget for ham, og saa var det hans med det samme, og glad var han! Men andre søgte længe, Alverdens Bøger pløjede de igennem, aldrig fandt de hvad de søgte, fra Bod til Bod gik de, de prøvede alle Religioner og Kirker og Sekter, de rejste i mange Lande og saa' sig om og spurgte sig for, altid sad Tvivlen dèr i Tankerne og gnavede; indtil de endelig, endelig efter aarelang Venten og Grublen fandt den længe ventede Fred og Vished i et Ord af Herren eller igennem en underlig Oplevelse.

Og lige rige blev de beggeto, thi de havde begge fundet det Største af alt, Himmeriges Rige. Men Guldets Glans og Perlens Straalebrydning var forskellige, og de blev aldrig ens. Tilfældig staar der kun om hin Drømmer, der fandt Skatten paa Marken: af Glæde derover gik han hen og købte den. Om den anden, vidtberejste Mand hører vi ikke noget om Glæden; dog var han sikkert ogsaa glad paa sin Maade. De, som pludselig, uventet vaagner op til

deres Tro, faar ofte den stærkeste Følelse af Glæde. Men de, som har søgt længe, faar kanhænde en dybere Vished. Lad dem da opmuntre og vejlede hinanden! Og Gud give os, som er Skriftkloge, oplærte for Himmeriges Rige, at have et saadant Forraad af Nyt og Gammelt, at tale saaledes om det Største, at vi maa kunne forstaa og hjælpe og vinde alle Slags Naturer.

IV.

Men hvor forskellige Naturerne og Vejene er, i én Henseende er Kaarene de samme: Prisen var den samme i begge Tilfælde, det Største vindes kun paa ét Vilkaar: det koster alt; thi intet andet og ikke Alverdens Herligheder tilsammen kan opveje dets Værdi. Tænk om hin Bonde eller Købmand havde sagt: Nej, det er for dyrt! hvor fattige var de ikke blevet for Resten af deres Liv! Der er mange, som endnu paa denne Dag sidder omgivet af alle deres Ting og Rigdomme og føler deres bundløse Armod, fordi de bar sig saaledes ad, de vilde ikke betale Prisen, ja de solgte maaske Skatten og den kostelige Perle for ussel forgængelig Lysts og Vindings Skyld, solgte den gamle Kobberlampe for nye! I enkelte ledige Stunder lister Følelsen af Lede og Tomhed sig over dem, og bittert fortryder de, at de dengang bøjede af og valgte Verdens mange Ting for det ene, det Største, Himmeriges Rige. De sér deres Barn blive konfirmeret og blive grebet af Ungdomsbevægelsens Trylleri, den unge Søn og Datter kommer begejstret hjem fra et Sommermøde, og da genkender de deres egen Ungdom, da vejer de al deres jordiske Herlighed mod den ene, lille Perle, de ogsaa engang holdt i deres Haand og kastede bort, og da gaar det Suk igennem deres Sjæl: Herre min Gud, hvor jeg er fattig imellem alle mine Kunstskatte og med alle mine Penge, og aldrig var jeg saa rig som dengang jeg fattige Svend ejede den kostelige Perle og intet mere! Ja i saadanne Øjeblikke føles det, at Himmeriges Rige er det Største, og at det koster alt; og da

bekræftes det paany, at Menneskesjælen er evig, den kan aldrig blive helt glad og helt mættet, selvom den ejede den ganske Verden.

Det største koster alt. Men atter maa vi spørge: „Have I forstaaet alt dette?" Betyder det da, at en Kristen intet maa eje? eller saa lidt som muligt? Skal jeg helst gaa hen og sælge de Ting jeg har, mine Billeder paa Væggen, mine Bøger paa Reolerne, mit Porcellæn og Sølvtøj, og saa for Exempel give de Penge, jeg faar ind, til Kirken eller de Fattige? Vil jeg saa komme Gud nærmere og blive viss paa, at nu ejer jeg den kostelige Perle, nu har jeg det Største, Himmeriges Rige i Eje? Atter her maa vi sige: Naturerne er forskellige. Der er Undtagelsesmennesker, som bogstavelig skal skille sig fra alt, hvad de ejer, og leve hele deres Liv paa Feltfod, enten de nu skal gaa ud som Missionærer blandt Naturfolk eller virke som Evangelister i Fattigbefolkning i de store Stæder, og de vil gøre det med glad Hjærte, fordi de har en høiere Ordre og en særlig Tjeneste. Men jeg tror ikke, det er Vejen for de fleste. Thi jeg kunde maaske ogsaa tage mange fattige Mennesker hjem til mig og være noget for dem, og naar de da midt imellem mine Møbler og Tæpper og Bøger og Billeder sagde: Nej hvor her dog er hyggeligt! saa fik de Lyst til at komme snart igen og tænkte med Behag tilbage paa den Stue, de havde været i, og fik selv Sans for Hygge og Hjemlighed; og saa blev ogsaa det en Hjælp paa Vej til det Største, til Himmeriges Rige.

Ja jeg mener dette: det som det kommer an paa, det er, at Gud har faaet det altsammen, at vi ogsaa i Menneskelivet er som Husholdere, der tager frem af Nyt og Gammelt, men tager det frem med Tak til Gud og for at tjene hans Rige dermed og glæde og hjælpe mange andre Mennesker dermed. Det koster alt, det vil sige: vi skal give os selv helt til Gud, give ham vor Vilje først og fremmest, saa vi kun vil, hvad han vil, saa vi slipper alt det, som han ikke vil bo sammen med, og saa vi gør med alt

det andet, hvad hans Aand tilskynder os til. Saa tænker jeg ogsaa, at en Kristen af og til vil gøre sit Regnskab op paany for Guds Ansigt og sporge sig selv: er der noget i min Leveviis, jeg skal forandre? Skal jeg give Afkald paa dette og bruge noget mindre herefter til mig selv? Men da vil det hellerikke falde ham vanskeligt at slippe det, thi det er dog altsammen Smaating overfor det Storste, det er jordiske, forgængelige Ting i Sammenligning med Himmeriges Rige, det evige Liv.

V.

Og tilsidst skal det vise sig, paa den store Dag skal det blive klart, at det Største var nok et Offer værd, at Himmeriges Rige var mere værd end al Jorderigs Rigdom. Endnu fortalte Jesus jo en Historie eller viste os et Billede. Fiskerne sidder paa Strandbredden, de har draget deres Vod i Land og sorterer nu Fiskene, saadan som Peter og Andreas og Johannes saa ofte har siddet og gjort. Men hvad er det, det er jo ikke Fiskere, naar jeg sér rigtig til, Engle er det, med lysende hvide Klæder og strenge, alvorlige Ansigter, og det er ikke Galilæa Sø, de sidder ved, nej dette er selv Evighedens Strand, og Bølgerne, der ruller mod Land, det er de sidste Bølger af Tidens store Hav, der gaar til Ro paa denne Kyst; og Fangsten, det er Menneskesjælene, og nu bliver de skilt; de som ikke duer, de bliver kastet ud igen, ud hvor de havde hjemme, og gaar tilbunds med den Verden, som de var gaaet op i; men Evighedsmenneskene, de som havde Himmeriges Rige i deres Hjærter og havde givet alt for at vinde det Største, de gaar ind til Herligheden og skal skinne som Sole i deres Faders Rige. Og naar de da staar dèr paa Stranden og sér ud over Tidernes store Hav, og der spørges: „Have I forstaaet alt dette?“ da svare de med Undren: Ja, — nu har vi forstaaet det! Dengang vi var derude endnu, da var meget dunkelt, da saa' det ofte ud, som det Største blev ringeagtet og Himmeriges Rige kom ingen Vegne og

denne Verden var alt; nu forstaar vi det, nu sér vi ret tilbunds i Tingene, nu skuer vi tilbage over alle de Veje vi gik, og nu ligger det klart i Evighedens Lys, at alt, alt i denne Verden var Billeder og maatte tjene det Største og hjælpe med til, at Himmeriges Rige kunde komme i al sin Herlighed, og at vi kunde komme med herhjem! Da skal vi lyksalig tage frem af vort Forraad, Nyt og Gammelt: alt det gamle, det kendte og kære er her blevet nyt, forynget og forklaret. Gud lade os alle faa Del i den Glæde! Amen.

Arbejderspørgsmaalet.

Septuaginta Søndag.

(Læs: Mt. 20, 1—16).

Jesus var ikke Socialist; for det var der ikke noget der hed dengang. Han har hellerikke givet os Løsningen paa det sociale Spørgsmaal; for han kom først og fremmest forat søge og frelse det fortabte. Men han hjalp alle Vegne hvor han kunde, saa vi kan være overbeviste om, at vi handler i hans Aand, dersom vi er besjælede af den samme Redebonhed til at hjælpe andre, ogsaa i deres timelige Kaar. Og hans Tanker var saa stærke og saa vidtrækkende, at de til alle Tider kan give frugtbare Synspunkter, og der kan derfor endnu falde Lys fra hans Ord og Lignelser over vore Dages Kaar og Kampe.

Naar vi nu idag atter har Lignelsen om Arbejderne i Vingaarden for os, saa vil vi allerførst minde hinanden om, at den blev fortalt i en ganske bestemt Hensigt, forat imødegaa et Spørgsmaal hos Peter, der vidnede om et lønsygt Sind: „Se, vi har forladt alle Ting," havde han sagt, „hvad skulle vi da have?" Jesus besvarede Spørgsmaalet; han lovede ham alt det, som de, der fulgte ham og forlod alle Ting for hans Skyld, skulde faa; de skulde

i Igenfødelsen, hvor Menneskesønnen sidder paa sin Herligheds Trone, sidde paa tolv Troner og dømme Israels tolv Stammer, og de skulde faa mange Fold igen og arve et evigt Liv. Men han rettede paa samme Tid Spørgsmaalet ved at fortælle Lignelsen om Arbejderne i Vingaarden: mange af de første skulde blive de sidste, de var ikke bedre end de andre, men de havde faaet det bedre; mange ere kaldede, men faa er udvalgte; det kom an paa, at de blev i den første Kærlighed. Dette vil vi ogsaa tage os til Hjærte. O vi som er kristne, vi er visselig ikke bedre end de andre, men vi har det saa langt bedre end de, lad os derfor se til, at vi kunne svare til vort Navn og bevares tro indtil Enden!

Men vi forbryder os sikkert ikke mod det hellige Ord, naar vi idag henter Lys derfra over vore Dages vanskelige Forhold. Der er jo et stort Spørgsmaal paa Dagsordenen i vor Tid fremfor alle andre, og det er Arbejderspørgsmaalet. Mere og mere vil det trænge sig frem. Og nu skal der ingenlunde fra en Prædikestol gives Anvisning paa Løsningen af det sociale Spørgsmaal, ikke vælges mellem Georgisme og Socialisme, ligesaa lidt som her skal tales om Staldfodring eller Kunstgødning eller Hygiejne, men her skal hellerikke tales om de gamle Jøder eller om de første Kristne; til os, som lever idag, skal der tales, og om vore Kaar og Vanskeligheder. Saa lad os da se, hvilket Lys der kan falde fra Arbejderne i Vingaarden over Arbejderne i vore Lande, hvorledes Lignelsen lærer os at tænke baade om Arbejdsløshed, Arbejdsglæde og Arbejdsløn.

I.

Tidligt om Morgenen gik hin Husbonde ud for at leje Arbejdere til sin Vingaard. Og det var naturligvis i Vingaardens Interesse, fordi det gjaldt om at begynde paa Arbejdet saa snart som muligt. Men naar han siden, ja saa sent som i den ellevte Time, paa sin Vej over Torvet sér Mænd staa ledige og spørger dem: „Hvorfor staa I her

ledige hele Dagen?" og de svare, mut og tonløst: „Fordi ingen lejede os." og han saa siger til dem: „Gaar I ogsaa hen i Vingaarden!" saa faar man Indtrykket af en Mand, som gærne antager sig andres Vel og tager Folk i sit Brod udelukkende for at beskæftige dem.

Og dette skal minde os om, at den største Nød, der kan times en Mand, det er den uforskyldte Ledighed. „Det er deres egen Skyld," hedder det: men dem taler jeg ikke om her; jeg taler ikke om dem, der spekulere i den københavnske Velgørenhed og trække herind til Byen om Vinteren ligesom Maagerne, som for faa Aar siden magelig kunde finde Fisk nok i Øresund, men det er lettere og fornøjeligere at blive fodret af gode Mennesker: her gælder endnu Ordet: vil nogen ikke arbejde, skal han hellerikke have Føden.[1]) „Og de kan jo tage paa Landet," siges der. — ja, hvor? Hvis det var dig, — hvor vilde du saa tage Billet til, og hvad vilde du saa tage fat paa? Lad os ikke skyde Spørgsmaalet fra os, selvom det er os ubehageligt og pinligt. Men lad os, ligesom hin Husbonde, have et aabent Øje for vore Medmenneskers Kaar og Nød, og lad os betænke, at det er den strengeste Nød, der taler disse dumpe, triste Ord: „Fordi Ingen lejede os." Thi hvadenten det nu er svigtende Helbred, der gør en Mand uarbejdsdygtig, eller, hvad der næsten maa føles tungere, en Mand er baade arbejdsdygtig og arbejdsvillig, han har baade flinke Hænder og Omlob i Hovedet, men véd ikke det Sted, hvor der er Brug for hans Kræfter, i begge Tilfælde er det en frygtelig Fristelse for en Mand baade til at blive trodsig mod Gud og mod Samfundet og til at kaste sig selv bort til Synd og Drukkenskab. Se derfor maa Guds Menighed have først et aabent Øje for denne Samfundsnød, saa den forstaar og føler den, og dernæst Husbondens Redebonhed til at hjælpe. Velgørenhed er god og maa aldrig standse, og selvom Retfærdigheden i sin Uklogskab holder af at snærte til Barmhjærtigheden, maa denne ikke

[1]) 2. Thess. 3, 10.

trættes; men ved Siden deraf maa vi ogsaa hjælpe til Selvhjælp, hvor vi kan, baade Mand og Mand imellem, saa vi gør hvad vi kan for at hjælpe en Arbejdsløs i Plads, og, hvis vi er Arbejdsgivere selv, ligesom hin ædle Husbonde ogsaa tager Folk i vort Brød for at skaffe dem Arbejde; – og ogsaa gennem Lovgivningsmagten og ved offentlige Institutioner, som Arbejdshjem, hvor da Retfærdighed og Klogskab maa gaa Haand i Haand med Visdom og Kærlighed. Og Ære være vore trofaste Hustruer herude paa Nørrebro, ja de fortjener tilvisse at roses, mange af dem; er de her ikke i Kirken, saa er det ikke, fordi de ikke gærne vilde, men de er trætte og overlæssede; thi der er mangfoldige Hjem herude, hvor Manden intet Arbejde kan finde, men hvor Konen saa foruden at bringe Børn til Verden og passe Huset og lave Maden endda maa fortjene til Foden, – – er det til at undres over, at hun ender med at blive nervøs og efterhaanden sløves for aandelige Interesser; hendes Nød er ikke Arbejdsløshed, men Overarbejde, og hun faar maaske endda kun en fattig Tak derhjemme for sit Slid. Dem maa Guds Menighed bringe Hjælp ved at bringe Vidnesbyrdet om Guds Fred og Godhed hjem til dem, og det er især Eders Sag, I Kvinder, som er her i Guds Hus, at være noget for Eders forslidte Søstre.

II.

Og her har vi rørt ved et andet ømt Punkt i det store Arbejderspørgsmaal. „Vi har baaret Dagens Byrde og Hede", hedder det, og det er Uglæden ved Arbejdet, som taler i dette mutte og tvære Ord. Som der ikke kan tænkes haardere Lod for en Mand end Uvirksomhed, saa gives der hellerikke sundere Glæde end Arbejdsglæden. Men her er det just en af Tidsalderens Ulykker, at man mere og mere er kommet til at se paa selve Arbejdet som en Plage og et Onde, og det er en af Storindustriens og Maskinernes bitre Frugter, at Arbejderen derved selv mere og mere gøres til en Maskindel selv, hvis Arbejde er ganske

upersonligt og ensformigt og interesseløst. Det er visselig ikke let at bevare Munterheden, som efter en af vore Sprogkunstneres Sigende netop er Ordet for den Glæde, Arbejdet giver, under disse Forhold. Ja, en Præst, han kan sagtens. Nogen tror nu, at en Præst overhovedet ingenting bestiller; det gør han saamænd hellerikke, hvis han er en doven Præst; men hvis han er Søn af en flittig Mand, saa er der maaske mere Fare for, at en Præst i en By bestiller for meget end for lidt. Og Faren er netop stor, fordi Arbejdet er saa herligt. Thi ganske vist er det hellerikke alt en Præsts Arbejde, som er lige morsomt, og netop Fattigplejen kan give ham mange triste Øjeblikke, men dog er der en stor Herlighed over dette Arbejde, fordi der høstes Frugter i denne Vingaard, og fordi det er saa personligt, og fordi der næppe gaar en Dag, hvor der ikke er en eller anden lille Lejlighed til at gøre Nytte. Og en Moder, hun kan ogsaa sagtens, det er jo endnu prægtigere end at lege med Dukker som lille Pige, at fostre og opdrage og skabe Lykke for levende Menneskeborn, selvom ogsaa hun har usigelig mange Bryderier og for alle Tider bliver os det store Forbillede paa sand Opofrelse. Men derom taler hun ikke selv, og sporger du en Moder, som bærer et lille Barn paa Armen: Er det dog ikke forfærdelig tungt? saa faar du et Smil til Svar. Og en Læge er lykkelig, selvom han har Nød for Øje den hele Dag, for han kommer altid som den der kan lindre Nøden, og en Lærer kan sagtens, for han arbejder med det herligste Arbejdsmateriale paa Jorden, levende danske Børn, selvom de ogsaa til Tider kan blive ham for levende; og en Kunstner er at misunde, thi hans Arbejde er at skabe, selvom han ofte maa kæmpe med Miskendelse og trange Kaar. Men den store Part af Menneskeheden maa gøre et rent mekanisk Arbejde og føler derfor mere af Dagens Byrde og Hede end af Arbejdets Fest. Her gælder det om, at Kristendommen kunde lære os alle at finde den Glæde, der dog er selv i det ringeste Arbejde, først og fremmest i selve

det at gøre sin Pligt fuldtud og at udføre sit Arbejde akkurat, hvad der altid gavner Karakterens Vækst og styrker Selvfølelsen i god Forstand; dernæst dette at voxe sig sammen med sit Arbejde og ogsaa at fylde sin Plads i Flokken af Arbejdskammerater og arbejde sig godt sammen med dem; og endelig dette at se sin lille Gærning som et Led i det store Hele: den der gør sin Gærning i Jesu Navn, han er en Arbejder i den store Vingaard, som hedder Guds Rige hernede paa Jorden.

III.

Men der er endnu et vigtigt Punkt i Arbejderspørgsmaalet, som vi mindes om i Lignelsen, og det er den utilfredsstillende Løn. Daglejerne knurrer, da de alle faar det samme, og siger: „Disse sidste har kun arbejdet én Time, og du har gjort dem lige med os!" og skønt de var blevet enige om en Denar, ventede de dog, staar der betegnende, at de skulde faa mer. Det Krav kender vi jo godt nok ogsaa i vore Dage. De venter stadig, at de skal faa mer. Og noget taler jo ogsaa for, at de, som har vanskeligt ved at finde nogen rigtig Glæde i deres Arbejde, de skulde, naar Fyraften kom, til Gengæld have en Løn, som kunde forslaa. Her er der jo naaet en hel Del, hvad rigtignok den kristne Menighed ikke kan tage sig Æren for; en anden Ting er det, at Socialismen selv har hentet langt flere Tanker og Tilskyndelser fra Kristendommen, end den selv véd af og vil erkende. Men har Menigheden noget at bebrejde sig her, saa er der nok endnu at indhente, hvor den kan bruge sine Kræfter og vise sin gode Vilje; thi mange faa endnu altfor lidet for deres Arbejde, og fremforalt skulde den rejse en Stemning imod Kasernesystemet og de skandaløse Menneskeboliger, som man endnu taaler i visse Gader, hvor Tusinder stuves sammen under usunde og urene Forhold; der er dog intet, der saadan kan skabe en sund og ren Glæde som en god Bolig og en smuk Stue; og dernæst venter der Menigheden en

stor Gærning i at lære de mange at bruge deres Løn, deres Fyraften og Fritid godt; at elske ædle Interesser frem i Folket og give dem Sans for alt det gode og skønne og sande.

Og nu venter vi visselig ikke, at det nogensinde vil lykkes Menneskeheden at faa den fulde Lighed frem i Kaarene, hvad allerede de højst forskellige Evner og Anlæg paa Forhaand udelukker; og en Dinar, som er meget for den ene, forslaar intet for den anden; altid vil der være Forskel paa Arbejdstimernes Antal; — hvor det forøvrigt allerede nu er saadan, at Aandens Arbejdere gennemgaaende har flere Arbejdstimer end Haandens; — og ligesaa med Hensyn til Arbejdslønnen: jeg selv faar ofte 5 Kroner for en Begravelse, hvoraf jeg selv maa afholde Udgifter til en Vogn, medens jeg til Gengæld undertiden ved min Pen kan fortjene 25 Kroner for en Artikel, det kun tager mig en Time at skrive; — det vil aldrig kunne udjævnes helt.

Men hvad det gælder om at faa bort fra Arbejdersporgsmaalet, bort fra Vingaarden og fra Jordens Overflade, det er det onde Øje. Det er dét, som formørker Tilværelsen, selvom Solen skinner aldrig saa dejligt over Vingaarden. Dette onde Øje, som baade findes i Overklassen, hvor man sér med Mistænksomhed og Uvilje paa de fordringsfulde Arbejdere, og i Underklassen, hvor man sér med Misundelse og Had paa de velhavende Kapitalister. Saa sér man sort paa hele Tilværelsen og stirrer sig blind paa dens Mangler, saa ender man ogsaa med at se sig gal paa dem, man lever sammen med til daglig, og istedetfor at hjælpe hinanden i de strenge Tider, saa sér man surt til hinanden, og det gaar efter det gamle Ord, at naar Krybben er tom, bides Hestene. Det kan vi Præster tale med om, naar vi sér Skilsmissesagerne bunke sig op paa vort Bord. Ja dette onde Øje, som kun sér paa egen Fortjeneste, som sér en Fjende i enhver Overordnet, som sér paa Arbejdet som en Byrde, det gælder om at gøre det

mindst mulige ved, som skeler til de andre og synes, de faar formeget. — det var dét, Jesus havde sét et flygtigt Glimt af i sin Discipel, da han spurgte: „Hvad skulle vi faa?", og derfor fortalte han Lignelsen. Ja det er det Indskud, som Kristendommen skal give i Arbejderspørgsmaalet: den skal pege paa det syge Sted og vise Menneskene, at Skaden i Samfundet det er først og sidst Synden, baade hos Store og Smaa. Men saa skal den ogsaa pege paa Lægemidlet, som kan afhjælpe Skaden; den skal ikke blot vise os det onde Øje, men den skal ogsaa vise os den gode Herre. Ja, den gode Herre. Han som har Lov at sige: „Er dit Øje ondt, fordi jeg er god?" O hvilken Bebrejdelse, der ligger i det Ord! Og han som alligevel, naar han sér, at vi fordærver det hele for os selv ved vor Synd og Selviskhed, taler os tilrette og nævner os med Vennenavn og siger: „Ven, jeg gør dig ikke Uret!" Nej det er saa sandelig ikke ham, vi skal klage over, det er os, som ødelægger det for hinanden og for os selv. Men i samme Grad som denne gode Herre faar Lov at raade og tale os alle til Hjærte, i samme Grad som Jesus Kristus, hans Kærlighed, hans Tanker, hans Tro og Fred og Kraft, gør sig gældende i Samfundet, baade i Overklassen og i Underklassen, i samme Grad skal de sidste blive de første og de første de sidste, det vil sige, vi skal komme paa lige Fod og finde hinanden.

Men derfor ender det store Arbejderspørgsmaal som et personligt Spørgsmaal til hver enkelt; og derfor skal vor Prædiken om Arbejderne i Vingaarden ogsaa ende med at vende sig til dig, den enkelte: er du blevet enig med din Herre og Mester? har du fundet din Plads i hans Vingaard og faaet noget af hans Sind overfor dine Medmennesker? Herre, du som er saa god, luk rigtig mit Øje op derfor, sig ikke til mig: Tag dit og gaa! men sig: Tag mig og mit og kom og bliv altid hos mig! Amen.

De Helliges Udholdenhed og Tro.

Sexagesima Søndag.

(Læs: Mk. 4, 26—32).

Jeg hørte som ung Student en Prædiken over denne Text, som greb mig stærkt. Prædikenen selv har jeg glemt, jeg husker kun Indtrykket, og saa et Ord, som var mig vel kendt, men som blev levende for mig i den Stund. Det er det Ord: „Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro." En ung Piges Dødsleje her i Sognet har atter kaldet Ordet til Live i mine Tanker. Hun har ligget her omme i en af Gaderne i halvandet Aar og holdt en Prædiken for os uden Ord om Taalmodighed og Mildhed under ufattelige Smærter, ja om de Helliges Udholdenhed og Tro, indtil hun endelig fik Lov at komme hjem forleden Nat. Og da jeg nu arbejdede med min Text i Ugen til denne Søndag, saa var der et Ord, som blev ved med at trænge sig paa, det laa imellem Linjerne, det klang som en Understrøm under Evangeliets Tanker, det kom igen og kom igen, til jeg forstod, at det maatte blive Themaet for denne Prædiken; og det var dette samme Ord: „Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro." Saadan kan det gaa med Ord, vi høre: de hager sig fast i vort Sind, saa vi ikke kan ryste dem af os mere, de synker i os og spirer, og der skyder Tanker op i os, som breder sig og atter sætter andre Tanker i Bevægelse — som Sennepsfrøet, der er saa lille til at begynde med og ender som et stort Træ, hvor Fuglene kvidrende bygger Rede.

„Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro": har man en Gang faaet Øre for dets højtidsfulde Klang og trøstefulde Indhold, saa slipper man det ikke saa let igen, — især naar man træffer paa det i dets oprindelige Sammenhæng og sér, hvor det selv er voxet op. Kender du Stedet? Det er i Johannes' Aabenbaring: det

tykkes den gamle Apostel, at han staar paa Strandbredden og sér det brølende Hav vælte sig for hans Fødder, og se, op af dette urolige, fraadende, oprorte Folkehav stiger en frygtindgydende Fremtoning: det er Dyret, Rædselsskikkelsen, som tager Magten og trodser Himlen og hærger Jorden og aabner Kampen og Forfølgelsen paa Liv og Død mod alle Kristne og sprøjter Forhaanelse og Blodsudgydelse omkring sig, - og da, midt i dette vilde Bølgebrus, midt i denne Forvirring og Kampgny og Rædsel og Raaben, da klinger det med ét, tyst men tydeligt, som af en stor, gylden Harpe: „Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro.“[1]) Her, Ansigt til Ansigt med Pinsler og Flugt og Død og Spot og Skræk: ja her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro.

Det Evangelium, som paa denne Sexagesima Søndag samler Menighederne i alle Danmarks Kirker, det har intet af Rædslen og Uroen og Kampen i sig, der staar tværtimod som en landlig Ro og et fredeligt Smil og en mild Venlighed omkring det; ikke til det brølende Havs skummende Bølger tager det os hen, men ud til den bølgende Kornmark, hvor Sommervinden ringler og hvisker i de gyldne Straa; — men tys, hører du ikke, det er det samme som klinger igennem dets Budskab, og Ordet er dette: „Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro.“ Her, ude paa Marken, og her, inde i Hjærtet, - ja her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro.

„Med Guds Rige har det sig, som naar en Mand kaster Sæd i Jorden og sover og staar op, Nat og Dag; og Sæden bliver høj, han véd ej selv hvorledes. Thi Jorden bærer Frugt af sig selv, først Græs, derefter Ax, derefter fuld Kærne i Axet “. Ja, kunde man ikke tro dét! Om nogen skal tage sig dette til Hjærte, da er det dem, der arbejder med den opvoxende Ungdom: Præster, som har Konfirmander og Menigheder; Lærere, som har Hjærte for de Børn, de daglig læser med i Søndagsskolen og i

1) Johs. Aab. 13, 10.

Hverdagsskolen; Ledere, som har med de Unge at gøre i K.F.U.M. og K.F.U.K. og paa Højskolerne; Forældre, som sér deres Børn voxe op i deres Stuer; vi herinde i den store By, hvor saameget vil kvæle Sæden, de derude paa Landet, hvor det ofte gaar saa langsommeligt: ja, tager man Ordet paa rette Maade, saa er det fuldt af Trost, baade naar man sér paa de andre og paa sig selv og paa hele Guds Rige —, saa er Lignelsen en Lektie i det Ord: Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro.

I.

„Af sig selv bærer Jorden Frugt, mens Manden sover og staar op, han ved ej selv hvorledes. — først Græs, dernæst Ax, derefter fuld Kærne i Axet," ja vist kan Ordet ogsaa misbruges! Det er overhovedet kun det gode, som kan misbruges! Og Texten er de dovne Præsters Text: dovne Arbejdere og Lærere og Hyrder kan jo gærne sætte en tyk Streg under Ordene „og sover!" — og saa sove videre paa Sofaen og ovenikøbet lade umaadelig aandelige: „Vi vil ikke drive kunstige Vintersirener frem, vi vil ikke tælle Omvendte, vi kan ikke være med i denne engelske og amerikanske Vækkelsesepidemi, vi vil ikke trække Spirerne frem af Jorden med Fingrene, det maa komme af sig selv i Vor Herres Time, de er jo døbte, og saa voxer den gode Sæd, vi véd ej selv hvorledes." Ja, det er der jo noget i; der er forresten altid noget rigtigt i enhver Vildfarelse, hvis den overhovedet skal kunne gaa i Folk. Og de kristne Arbejdere fristes til det samme: kender vi ikke alle disse Toner i Foreningernes og Menighedernes Aarsberetninger: „Vel er Foreningen ikke gaaet frem i Medlemsantal, men til Gengæld tør vi haabe, at den indre Fremgang har været saameget desto større; vi har ganske vist ikke sét noget, men Gud, som alene sér Hjærterne, maa alene afgøre det —". Ak jo, jeg forstaar det, og dog hører jeg deri ikke blot dette: her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro, men ogsaa lidt

af dette: her gælder det de Helliges Undskyldninger og Selvforsvar! Det er naturligt og nødvendigt at sove; men kun den, der virkelig saar, sover de Retfærdiges Søvn! Der var en Rektor, som engang skrev til mig: „Efter min Mening maa de religiose Følelser helst udvikle sig af sig selv!", han ønskede derfor ikke, at jeg skulde komme og tale paa hans Skole til de store Drenge. Ak, kære Hr. Rektor! sæt vi vilde sige det samme om græske Kundskaber og mathematiske Læresætninger: de skal udvikle sig af sig selv! Ingenting gaar af sig selv hernede, undtagen det som gaar i Forfald. Kun den Jord, man saaer i, bærer Frugt „af sig selv!"

Men dette skal ikke gøre os bange for dette gode Ord; og lad kun ogsaa Folk tro og sige, at du er doven og ligeglad og mangler Nidkærhed, - blot du selv véd, at du strøer din Sæd efter bedste Evne og saa lægger dette Ord ind til dit Hjærte og øser Trøsten deraf: Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro. Thi det er saa tungt for den, der Aar ud og Aar ind har bedt daglig for det samme Menneske, og Aar ud og Aar ind har sét det ene Hold skifte efter det andet, og han synes, han gjorde sit bedste baade med Arbejde og Bøn, men han saa' saa lidt, der kom tilsyneladende slet intet ud deraf; og aldrig føler man sig da saa afmægtig, som naar man staar og vil hjælpe et andet Menneske til Tro og Haab! Men det er ogsaa saa trøstefuldt for den, som stedse maa sende de Unge ud i Verden og taber dem af Syne; som sér sine Kære ældes og befæstes i deres Vaner og Tænkemaade og verdslige Omgang, da at tænke paa dette: „Først, dernæst, dernæst." „Kanske vil der gaa baade Vinter og Vaar og næste Sommer med og det hele Aar -- men én Gang vil han komme, det véd jeg vist ":

Græd ej, græd! Gud kun véd,
hvor din Sæd finder Blivested,

falder i Hjærter, som ej véd Raad,
modnes ved Tvivl og dugges af Graad,
spirer saa op til Guds Fred!

De gaar med noget inde i sig og véd det ikke selv. Det sidder derinde, fra dengang de gik til Præsten, fra det deres Fader og Moder sagde til dem i en bevæget Stund, fra det Ord de hørte og som tilsyneladende intet Indtryk gjorde paa dem, — og engang, naar de mindst venter det, eller mest trænger til det, da vil det pludselig spire frem til deres egen store Forundring. Livet gik sin Gang, de sov og stod op, navnlig sov, Nat og Dag, og Nætter og Dage blev til Aar, — og saa en skønne Dag, saa kom det, saa vaagnede det derinde og vovede sig op over Jorden. Vi faar det maaske aldrig at se. Hvad fik Dalgas at se? hvad fik Gustav Johannsen og C. C. Jessen at se? De, som plantede Hedegranen, fik ingen Skygge af den selv; de, som led Forfølgelse og Fængselsstraffe i Sønderjylland, fik ikke det sidste Aars Valgsejr at se. De, som saaede den gode Sæd hos de andre, fik maaske hellerikke Frugterne at se: her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro! — her gælder det: ikke se, men saa!

II.

Men den lille Lignelse kan ogsaa hviske en mild Trøst til en selv, naar det synes, som om man ingen Vegne kommer. Thi det kan nok være svært at være udholdende, naar det gælder de andre, at vente paa dem og bevare Troen til dem, — men somme Tider er det næsten sværere at vente paa sin egen sene Vækst og bevare Udholdenheden i Kampen og Bønnen og Troen til, at det nogensinde skal blive bedre. I de andre dèr kan dog slumre noget skjult, som unddrager sig vort Øje; — men os selv kender vi jo ud og ind, og naar man nu sletintet Fremskridt mærker og snarere synes, det gaar tilbage med en selv! Ja min Ven, saa er man ilde faren. Og visselig, det er

ikke Meningen med Ordet eller med nogen Prædiken at dysse Sjælene i en falsk Ro, at sige: Fred, Fred! og der er ingen Fred, at sige: det gaar nok, du gaar jo i Kirke, nu maa du ikke være hysterisk og overdrive! Thi der er noget frygteligt, som hedder, at man gaar tilbage, at man staar i Stampe (og saa gaar man tilbage), at man lader staa til og lader det gaa, som det værst kan. Og det er ikke Evangeliets Tanke, at vi bare skal sove og staa op og lade det hele passe sig selv; men det er Tanken, at vi skal blive ved at saa og blive ved at vente, skal læse Guds Ord, selv naar det keder, skal bede daglig, selv naar det trætter, skal søge til Herrens Bord, selv naar Lysten mangler, skal søge sammen med andre Troende, selv naar Kritikken vil holde igen. Men det er fremfor alt Evangeliets Mening, at „naar vort eget Hjærte anklager os, da er Gud større end vort Hjærte og kender alle Ting"[1], det er Evangeliets Mening, at Herrens Ord vender ikke tomt tilbage,[2] at „han som begyndte sit gode Værk i os, vil fuldkomme det indtil Jesu Kristi Dag";[3] og derfor taler Ordet om den lønlige, hemmelighedsfulde Vækst, om Gudsrigets og Gudslivets gradvise Fremgang „af sig selv" inde i et Menneskehjærte: først Græs, dernæst Ax, dernæst fuldmoden Kærne.

Det har vi jo ogsaa sét — hos de andre. Thi kender vi til det, at si saa' saa liden Frugt og havde saa lidt Held med at paavirke dem, vi gærne vilde, vi kender jo ogsaa til nogen Medkristne, hvis skønne, jævne Vækst vi fik Lov at være Vidne til. Engang var det bare Græs, der var ingenting at se paa dem mer end paa de andre. Men saa blev det til Ax, saa tog de Fart, de løb i Vejret, løb os over Hovedet ligesom din store Dreng derhjemme, kom i Uro og Længsel, svajede hid og did, men strakte sig og rakte sig altid opad, fremad. Og se, nu er de modne, kærnefulde Kristne, langt foran dig, synes du, saa du kan tage dem til Exempel og søge Raad og Trøst hos

1) 1. Johs. 3, 20. 2) Es. 55, 11. 3) Philip 1, 6.

dem, det gik saa jævnt og smukt det hele, og de véd det ikke selv, men vi andre kan slet ikke undgaa at lægge Mærke til det. Ak hvad det dog er for et opbyggeligt Syn, saadan at se Jesus gøre sig gældende og voxe og blive stærk i et andet Menneske! Og hvor det kalder paa de Helliges Udholdenhed og Tro! Thi det siger jo til mig: Saadan maa det ogsaa kunne gaa mig! Naar jeg blot holder ud og ikke taber Troen, saa kan Gud jo gøre det samme med mig, de Hellige har jo den Helligaand, derfor har de Ret til at kaldes Hellige, trods al deres Ringhed og Synd, og den Helligaand kan ogsaa kalde Aandens Frugter frem i mit Liv i Guds Time! Men vi maa ikke springe Mellemleddene over, vi maa ikke forlange Maj i Februar; det hedder: „Først, dernæst, dernæst," maaske jeg endnu kun er ved „først", men jeg kan kun plante og vande, det er Gud, som giver Væxten.

III.

Den lille Lignelse om Sædens lønlige Vext findes kun hos Markus, og han skal have Tak, at han gemte den til os. Og det er værd at lægge Mærke til, at Kapitlet, hvor den staar, ender med Billedet af den slumrende Frelser. Han sov saa barnetrygt og kærnesundt trods Stormens Hyl og Hvin; han havde arbejdet den lange, travle Dag og strøet sin gyldne Sæd, til Solen gik ned; saa kunde han sagtens sove sødt. Se, saa ender vi nok alligevel igen ude mellem de brølende Bølger. Ja men de bar ham, om hvem det gjaldt for alle os andre: „Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro."

Udholdenhed, det maa vi da bekende, at Jesus havde! Han som ikke blot holdt ud som den utrættelige Arbejder, hvis Normalarbejdsdag var meget mere end otte Timer, men ofte maatte blive ved til længe efter Solnedgang med at helbrede Syge, efter at have prædiket og fortalt Historier den hele lange Dag; men han om hvem der ogsaa staar, at han „udholdt et Kors, idet han ringeagtede Skænd-

selen" og „som har udholdt en saadan Modsigelse imod sig af Syndere, forat I ikke skulle blive trætte og forsagte i Eders Sjæle."[1] Og Jesus er den samme igaar og idag, ja til evig Tid, og derfor er han endnu udholdende, han holder ud med sine sene, langsomme Venner, han bliver ved med os, han bliver ikke træt; og derfor vil vi ogsaa sige, ligesom Hebræerbrevets Forfatter: „Ja tænker paa ham, som har holdt ud!" Tænker paa ham, thi saa vil I skamme Jer ved at nedlægge Vaabnene og lægge Hænderne i Skødet og blive trætte og forsagte i Eders Sjæle, og saa vil I opmuntres og styrkes ved Tanken om, at hans Udholdenhed gælder ogsaa os, som mest trænger til den.

Og nu tør vi maaske ikke tale om en „Tro" hos Jesus, som er „Troens Begynder og Fuldender", og det er sagtens med velberaad Hu, naar de hellige Forfattere aldrig bruger det Ord om Jesus. Men i overført Forstand tor vi dog nok tale om Jesu Tro paa Gud; thi naar han siger om sig selv: „Sønnen kan sletintet gøre af sig selv, uden hvad han sér Faderen gøre,"[2] og atter og atter tyer til Gud i Bøn, saa er det dog hans Form for Troens Liv; og kan man ikke ogsaa tale om hans store Tro til Mennesker, naar vi tænker paa, hvorledes han valgte uudviklede og uanselige Folk til sine Fortrolige og Disciple og sagde til dem: „Eder har jeg kaldet Venner, thi alt det, som jeg har hørt af min Fader, har jeg kundgjort Eder,"[3] og gjorde dem til sine Medarbejdere og betroede dem at fortsætte og fuldføre hans Værk, idet han sagde: „Ligesom Faderen har udsendt mig, saaledes sender jeg ogsaa Eder."[4] Men det kunde han gøre, fordi han ogsaa havde Tro paa sin egen Sag, Tro paa Guds Riges Sejr i Verden.

Og denne Tro sér vi et Vidne om i den sidste lille Lignelse, som vort Evangelium beretter om: Sennepskornet, som er det mindste af alle Frø, og som voxer op over Urterne og bliver til et Træ, som breder sine Grene ud, saa

1) Hebr. 12, 2–3. 2) Johs. 5, 19. 3) Johs. 15, 15. 4) Johs. 20, 21.

Himlens Fugle bygge Rede i dets Skygge. Ja jeg siger, denne Lignelse vidner om Tro, og tænker paa den Gang, den første Gang blev fortalt. Thi nu er der jo ingen Kunst ved at fortælle den, nu da vi kunne se tilbage paa en Gudsrigets Historie igennem Aarhundreder, nu da vi selv er iblandt de fremmede Fugle, som har bygget Danmarks Rede i det gamle Kristentræs Krone, nu da vi véd, hvorledes det lille Frø, som den lille Haandfuld Mænd gik ud i den store Verden med, er blevet en Verdensbevægelse, som har præget alle Folkeslagenes Sæd og Sprog og Love og Liv. Men dengang! Da stod han ene der og saa' endda Frafaldet begynde. Thi Jesus kendte ogsaa til de ringe Dage, de Tider, da det gik tilbage, da Skarerne vendte sig fra ham og blev kede af at høre ham og forargedes over hans Ringhed og Krav. Og dèr stod Disciplene skuffede og ængstede og vovede ikke at sporge, og tænkte: hvorfor gjorde han dog det, hvordan skal dette ende? Da fortalte han dem Troens Lignelse om Gudsrigets Vækst, om det bittelille Sennepskorn, som engang skulde blive et lovrigt Kæmpetræ, hvor alle Hedningefolkene, de vilde Fugle, kvidrende skulde bygge Rede!

Se dét er Tro paa Guds Riges Sejr! Og den har de behov ovre i Hedningeland endnu, i Afrika og Indien og Kina, hvor de Kristne endnu staar som den lille, oversete Flok midt iblandt uforstaaende Millioner og bare kan saa de ringe Frø i Tro paa Fremtidens Sejr; den har de Danske behov nede i Sønderjylland, hvor de er de Smaa mod Overmagten og alene kan haabe paa den retfærdige Sags Sejr, hvis de tør tro paa en almægtig og retfærdig Gud. Men den Tro har ogsaa vi behov, naar vi synes, at Guds Rige har dog saa ringe Fremgang, ogsaa herhjemme i de gamle, kristne Lande, og formaar saa lidet at gøre sig gældende i Dagens Strid og Avisfejder og Politik og sociale Kampe. Her gælder det de Helliges Udholdenhed og Tro. Riget er hans og skal engang sejre og opfylde hele Verden; men ogsaa her er det et

„Først, dernæst, dernæst“: „Hver i sit Hold: som Førstegrøde Kristus, dernæst de, som tilhøre Kristus, ved hans Tilkommelse; derpaa kommer Enden: naar han overgiver Faderen Riget, naar han har tilintetgjort hver Magt og hver Myndighed og Kraft.“[1]) Riget er hans, — han havde selv Tro til det i dets ringe Dage; han har ogsaa Tro til os, — vidunderligt at tænke, han tror os godt og har betroet os i denne Slægt at værne om hans Rige og føre det frem i Tiderne. Saa tør vi hellerikke give os Vantroen og Mistroen i Vold, selv naar vi synes, Bølgerne rejser sig og bruser, og Dyret en skønne Dag kan ventes at dukke frem af Havet!

O Herre, og naar vi selv engang staar paa Strandbredden og skal fare ud alene paa Dødens brusende Hav, lad da den bølgende Kornmark derinde i Hjærtet være naaet til Modenhed, til fuld Kærne i Axet; gør os færdige, Herre Jesus, at naar Stunden kommer, det da maa være dig, den store Høstmand, som skikker sin Engel ud med sin Le, fordi Frugten er tjenlig; giv os at bevare de Helliges Udholdenhed og Tro, til vi segner; og lad efter vor sidste Søvn følge en salig Opvaagnen. Amen.

Daab og Lidelse.

Fastelavns Søndag.

(Læs: Mt. 3, 13—16).

Der er naturligvis en Sammenhæng imellem vor Frelsers Daab og vor Daab. Ikke blot en Lighed, men en Sammenhæng. Jeg tænker ogsaa, det er blevet fremhævet i mangfoldige Prædikener, at de samme tre Begivenheder, der skete ved Jordanfloden: Himlen der aabnedes, Duen der dalede ned, og Rosten der lød, de samme gentager sig ved Døbefonten: Himlen aabnes, Aanden kommer, og Barnenavnet nævnes.

[1]) 1 Kor. 15, 23—24.

Det er ogsaa sandt og rigtigt. Men der er en anden Sammenhæng imellem hans og vor Daab, som vi tænker sjældnere paa. Paulus har gjort opmærksom paa den i Romerbrevets sjette Kapitel med stærke Ord, i hvilke vi øjensynligt har hans egne Daabsminder. „Vide I ikke," siger han, „at vi, saamange som blev døbte til Kristus Jesus, blev døbte til hans Død? Vi blev altsaa begravne med ham ved Daaben til Døden . . " og siden efter: „vi er sammenvoxede med ham ved Daaben til Døden."[1] Saaledes fornam han det hin Dag, da han som ungt Menneske steg ned i Floden udenfor Damaskus og tog sin Daab. Det var en Indvielse til Samfund med Jesu Lidelse. Det havde jo ogsaa lydt om ham: „Jeg vil vise ham, hvormeget han bør lide for mit Navns Skyld."[2] Og saaledes skal vi ogsaa tænke om vor Daab. Den er ikke blot Indgangen til den aabnede Himmel, til Aandens Gave og Barnekaar hos Gud; men den er ogsaa Indvielsen til Delagtighed i Jesu Lidelse.

Vi vil betænke dette idag paa Fastelavns Søndag, da Fastetiden, Mindetiden i hvilken vor Frelsers Lidelseshistorie atter skal betragtes af hans Menighed, tager sin Begyndelse. Vi vil særlig tænke paa dette idag, hvorledes Daabstimen ikke blot blev den rige indre Oplevelse i Frelserens Liv, da han paany befæstedes i sit enestaaende Forhold til Faderen, men hvorledes den ogsaa blev den højtidelige Indvielse til hans Lidelse. Han anede det selv. Det Ord, vi høre af ham: „Tilsted det nu, thi saaledes sømmer det sig for os at fuldkomme al Retfærdighed," det viser os tydeligt, at han med denne Handling gaar ind under tunge Pligter. Johannes har ogsaa forstaaet det. Fra den Tid af er det, han taler om Gudslammet, som bærer Verdens Synd. Her begynder hans Lidelses Historie. Den bliver strengest og mørkest tilsidst i den sidste onde Nat og paa Dødens bitre Dag; derfor talte han ogsaa om en Daab, han endnu havde at dobes med, og som

1) Rom. 6, 4—5. 2) Ap. G. 9, 16.

han undertiden ængstedes for, indtil den var fuldkommet.[1]) Men det begyndte allerede her ved Jordanfloden og satte sit Præg paa hele hans Gærning. Det vil vi dvæle ved idag. Vi vil se, hvorledes Jesu Lidelse allerede begyndte med hans Daab.

I.

Hvori bestod da Jesu Lidelse? Jeg nævner allerførst et Træk, som atter og atter møder os i Evangeliernes Kristusbillede. Jeg tænker paa hans Medlidenhed. Du véd, hvorledes vi Gang efter Gang læser om Jesus, at han ynkedes inderlig. Det er næsten et Grundpræg over Jesusskikkelsen. Det møder os, hvor han staar overfor timelig Nød og sér sultne og forkomne Mennesker. Han ynkes inderligt over Skarerne ude i Ørkenen, og saa er det, han beder sin Fader om et Under og bespiser de hungrige Stakler.[2]) Det møder os overfor Menneskenes bitreste Fjende og yderligste Magtesløshed, hvor de staar overfor Døden. Han kommer til Nain og sér det sørgelige Tog komme ud af Byporten, sér den jamrende Moder gaa bagefter sin eneste Søns Baare, og han ynkes inderligt og træder til og stanser Toget og stanser Smærten.[3]) Det møder os overfor den aandelige Nød, stærkest og skonnest hvor han sér ud over Skarerne, og den minder ham om en Flok vanskøttede og vilsene Faar, som ingen Hyrde har, og atter staar der: han ynkedes inderligt, og dette Ord brast ud af hans Hjærtes Dyb: „Høsten er stor og Arbejderne faa, beder Høstens Herre, at han vil uddrive Arbejdere i sin store Høst.“[4])

Og nu, hvad mener I om denne Tilstand, om Medlidenhed? Det kan se ud, somom der ikke findes ret meget af den her paa Jorden, især i de Egne, hvor Jesu Fødder endnu ikke har traadt, hvor Budskabet om ham endnu ikke har lydt; og vi har det alle saaledes, ogsaa her i Kristenheden, at Afstanden i Tid eller Rum er nok til, at Medlidenheden ikke vækkes. Hvem bekymrer sig her om,

1) Luk. 12, 50. 2) Mk. 8, 2. 3) Luk. 7, 13. 4) Mt. 9, 36.

at tyve Tusinde Kinesere drukner under en Oversvømmelse eller at ti Tusinde Indiere dør af Sult, de er jo saa langt borte, og vi kender dem ikke. Selv Balkanhalvøen ligger os saa fjærnt, at vi kun bevæges ganske overfladisk ved at læse om Lidelser og Lemlæstelser derovre. Saadan er vi. Men ikkesandt, naar det kommer os nær og bliver personligt, naar det angaar nogen af vore egne, da faar vi det at føle! Eller véd du nogen fortærdeligere Lidelse end at se dem du elsker lide uden at kunne lindre eller hjælpe dem. I, som har følt det, forstaar det og glemmer det aldrig, da I saa' Eders Elskede dø Tomme for Tomme under usigelige Lidelser, og I havde intet at række dem, knap nok kunde I finde Ord for en Trøst, og daarligt nok formaaede I at skjule Eders Taarer. Ak, hvor gærne vilde I selv lide i deres Sted, kunde I kun! Og hvis I saa' nogle af Eders Egne beskæmmes og vanæres, eller saa' dem vansires sørgelig og forandres af Sindssygens Kvaler, hvem kan maale den Smærte, I da følte!

Men sér I, dette var Hemmeligheden ved Jesu Kristi Lidelse, at som han steg ned dèr i Jordans Flod, saa gjorde han sig til ét med Menneskene, saa var ingen ham fjærn, ingen Afstand, ingen Tid skilte dem fra hans Sjæl, de var alle som hans egne kære Brødre og Søstre, og han følte al deres grænselose Nød, deres Synd og Skam, deres Sorg og Smærte, som sin egen: aner du saa noget af hans Lidelses Gang hernede? Det var dét, Johannes havde sét noget af, da han siden sagde: Se det Guds Lam, som bærer Verdens Synd![1])

II.

En anden Side af hans Lidelse var den Modstand han mødte. Som han stod der i Dalen med de smaa sladrende Bølger ved sine Fødder og Himlens dybe Blaa over sig og Junglens Herlighed omkring sig og saa' Sollyset skinne paa de hvide Duevinger, saa var det hele jo en stille, mild Idyl. Men det var Stilhed før Stormen, det var Indvielse til Kamp paa Liv og Død. Strax efter Daaben følger Fri-

[1]) Johs. 1, 29.

stelsen i Orkenen, som vi skulle høre om paa Søndag. Den skulde vise ham, hvem det var, som stod bagved al Modstanden. Følger vi Lukas-Evangeliet, da tager det os fra Fristelsen i Ødemarken til Synagogen i hans Barneby Nazareth. Det begynder ogsaa som en stille, højtidelig Gudstjeneste, hvor alle lytter til hans Udlægning af Profetens Ord. Men da rejser Stormen sig og ender med et rasende Folkerore, de trænger ham længer og længer ud mod Skrænten, og først i sidste Øjeblik, inden de vilde styrte ham i Kløften, formaar hans majestætiske Skikkelse at dæmpe de vilde Bølger.[1]) Og saa er det jo en Fortælling om stigende Modstand, som først skumler i Krogene og saa murrer i Forsamlingen og ender med hæftig Ordstrid og undertiden Stenkast og Sammensværgelser.

Jeg véd ikke, om du har prøvet Modstand. Nogle af Jer har sagtens ført en stille Tilværelse og ingen har fortrædiget Jer i nogen synderlig Grad. Men dersom I har kæmpet for en Sag, der var Jer hellig og dyrebar, og prøvet hvorledes Modstandere kunde fordreje Eders Ord og hæmme Jeres Skridt og ingen Midler skyede forat lægge Jer for Had og stanse og undertrykke Jeres Sag, da kender I noget til Modstandens Lidelse. Og her kæmpede Jesus ikke for sin egen Sag, men for andres, ja ogsaa for de Menneskers, som bekæmpede ham som hans bitreste Fjender. Forstaar vi saa noget af, hvad det var for en Lidelse, han døbtes til?

III.

Jeg nævner som det tredje hans uhyre Ensomhed. Jeg tænker ikke paa de Øjeblikke, da han søgte Ensomheden, og som vi snart skulle høre om, og færdedes i Ørkenen og paa Høje, thi det var lykkelige Timer i hans Liv. Jeg tænker meget mere paa hans Ensomhed midt i de store Skarer. Nogle af os har vel prøvet det paa Rejser, at færdes midt i Londons eller New Yorks

1) Luk. 4, 30.

travleste Vrimmel og Tummel — hvilken uhyre Ensomhedsfølelse der da kunde falde over en: den Tanke, at om du døde her, vilde ikke én kende dig, og om du forsvandt, vilde ikke én spørge efter dig. Der kan være ensomt paa Heden og paa Havet, men det er intet imod Ensomheden imellem en Storbys Millioner. Hvilken Ensomhed læser vi ikke i en Linje som denne, Johannes har skrevet om Jesus: Han betroede sig ikke til dem, thi han vidste, hvad der boede i Mennesket.[1] Det nyttede ikke, om han betroede sig til dem: de vilde dog ikke ane eller forstaa, hvad der boede i ham. Og nu tænker jeg endda ikke blot paa hans Ensomhed midt iblandt hans nærmeste Venner og Disciple. Du har vel ogsaa nok undertiden følt noget af dette, hvor ensom ethvert Menneske igrunden er, hvor sandt det Ord er, at enhver maa bære sin egen Byrde,[2] hvilken Ismark der skiller alle Mennesker fra hverandre, hvorledes der er Ting, som selv din bedste Ven aldrig vilde kunne forstaa eller dele med dig. Men hvor ofte læser vi ikke om Jesu Disciple de vemodige Ord, at de forstode ikke, hvad han sagde.[3] Johannes forstod ham hellerikke. „Jeg har behov at dobes af dig, og du vil dobes af mig?", og næsten med Magt maatte Jesus sætte sin Vilje igennem. Det blev hans Skæbne fra den Daabsdag af, at ingen forstod ham. Undertiden kunde de være fuldkommen stupide. Han taler i Baaden til dem om at vogte sig for Farisæernes Surdejg. Og de siger i deres Mangel paa Forstaaelse: „det er fordi vi har glemt at tage Brod med."[4] Og da han søger at indvi dem i sin dybeste Hemmelighed, i Lidelsens Daab, da sætter Peter sig op imod ham, og de andre vover ikke at spørge. Og han var et Menneske, og valgte Venner, at de skulde være hos ham,[5] og trægtne til at tale ud med andre og finde Forstaaelse, som du og jeg trænger til det, og dette var hans Lidelse, han fandt det ikke.

[1]) Joh. 2, 24. [2]) Gal. 6, 5. [3]) Luk. 18, 34. [4]) Mt. 16, 7. [5]) Mk. 3, 14.

IV.

Og endnu som det sidste Træk i hans Lidelse vil jeg nævne hans dybe Hjemve. Han hørte ikke hjemme her og han blev aldrig hjemme her, og han ejede fra sin Daabsdag af intet Hjem hernede, han var fattigere end Fuglen og Ræven. Du som har rejst i et fremmed Land, hvor du endikke forstod deres Sprog, du kender til det forfærdelig sugende Savn, naar Hjemveen voldsomt kom over dig, saa du brast i Graad; du tog deres Breve frem og læste dem for tiende Gang, du flygtede ud til et ensomt Sted, og vendte dig i den Retning, hvor dit Hjemland maatte ligge, og det var denne Salmelinje, som bedst tolkede din Sjæls Stemning: „Gid jeg havde Vinger som en Due, saa vilde jeg flyve bort og fæste Bo.“[1]) Nu forstaar du, hvorfor der saa ofte staar fortalt om Jesus, at han gik ud i Bjærgene og tilbragte Nætterne paa øde Steder: — det var Hjemveen, der var over ham, han talte jo et andet Sprog end alle de andre, og Evighedsminderne vaagnede i hans Sjæl. Her i Daabens Stund var Gud nær og Døren til Faderhjemmet aaben og der kom Duehilsen deroppefra og den elskede Faderrøst lød i hans Øre. Ja men bagefter. Bagefter, da en Ungersvend gik segnefærdig af Sult i Ødemarken og hørte Stemmen hviske: „Er du Guds Søn?“ I, som har ejet et Hjem engang og forlængst har mistet det, I véd, at aldrig kommer Hjemveen saa vældigt over Jer, som naar I har drømt, at I var hjemme og hørte deres Stemmer tale, og nu er ene igen med Jeres Minder. Og I forstaar, hvor Lidelsen var lang hos Jesus imellem de lykkelige Stunder, da den Røst lød.

— — Se det var den Lidelse, han gik ind til ved sin Daab. Her begyndte den; og den forstærkedes og blev bitrest tilsidst. Og endnu brænder Medlidenheden i hans Sjæl, da han hænger paa sit Kors og tænker mere

[1]) Slm. 55, 7.

paa deres Nød end paa sin egen og beder: „Fader, forlad dem, thi de vide ikke hvad de gøre." Og her brød Modstanden løs i hele sin Vælde, da de brølede „Korsfæst!" og haanede og spottede den Korsfæstede. Her naaede Ensomheden sit Højeste: hvem i Verden er saa ensom som han, der hænger dèr paa sit Kors og dør! Og her blev Hjemveen til Gudforladtheden, da hans tørstige Læber skreg: „Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig!" Da fuldkommedes den Daab, han havde angstedes ved.

— Og nu vender jeg tilbage til den Tanke, jeg begyndte med at fremsætte: der er en Sammenhæng mellem vor Frelsers Daab og vor Daab, og det er til Jesu Lidelse, vi er døbt.

Se ethvert Menneske, baade den største blandt Kvindefødte og alle vi Smaa, vi fødes til en Verden med Sorg og Synd og Død. Og vi har visselig behov, at Jesus skal døbe os, og han vægrer sig hellerikke ved at døbe os, men i Døbefontens Jordansflod skænker han os Sejrskræfter over Sorgen og Synden og Døden, thi han skænker os Syndernes Forladelse. Men denne Daab maa vi voxne gaa ind under, ganske som han. Og da er det, vi skal mindes om idag, at det betyder en Daab til Lidelse. Vil I leve i Eders Syndsforladelses Naade og sejre over Jordens Sorg og Synd og Død, da maa I være et med den lidende Frelser, da maa I vente at dele Kaar med ham, da maa Medlidenhedens Ild svie Eders Hjærter, da vil Modstandens Storme rejse sig imod Jer, da vil Ensomhedens Byrde falde tung over Sjælen, og da vil Hjemveen stemme altid stærkere mod Eders Bryst. Kender I disse Lidelsens Tegn, da er I paa rette Vej, da træder I Frelserens Fodspor, og da skal I ogsaa i salige Stunder, naar I mest trænger dertil, kanhænde ogsaa i denne Fastetid og i denne Paaske, erfare, at Himlen er Eder aaben, og Aanden svæver over Jer og Eders Fader i Himlen nævner dig med Barnenavn. Amen.

Led os ikke i Fristelse!

1. S. i Fasten (1915).
(Læs: Mt. 4, 1—11).

„Led os ikke i Fristelse!" Saaledes beder vel mange af os hver Dag og har bedt saaledes i mange Aar. Maaske vi har bedt den Bøn saa ofte, at vi ikke mere undre os over dens besynderlige Form. Thi i Virkeligheden er den jo formet ganske mærkeligt: „Led os ikke i Fristelse" siger vi; og et andet Sted hedder det: „Gud frister ingen."[1] Vanskeligheden er denne: Enten leder Gud ikke et Menneske i Fristelse; og saa behøver vi ikke at bede ham om at skærme os; eller ogsaa gør Gud det, — og saa maa det jo være ret, og saa skal vi ikke bede ham om at fritage os.

Men nu har Jesus selv lært os at bede med de Ord. Og Bønnen er da for det første Udtrykket for en barnlig Tænkemaade, barnlig i Ordets bedste Forstand. Den tager Livets Tilskikkelser, dem allesammen, som Guds Ledelse; og det er de jo netop ogsaa for Guds Børn. Den lægger det hele i Guds Haand, hvad der saa end skal komme, og hvor jeg saa end skal føres hen. Saaledes hed det jo ogsaa om Jesus ikke, at Gud fristede ham; thi han frister ingen; men at han blev „af Aanden ført ud i Ørkenen for at fristes af Djævelen." Det kunde altsaa tænkes, at vor Vej maatte falde et Sted hen, hvor Fristelsen var uundgaaelig. Men fordi vi kender vor Svaghed, beder vi barnligt: Er det muligt, saa før mig ikke de Steder hen; og føjer saa naturligvis til: men du, Fader, véd bedst, hvad der tjener mig og hvad jeg kan taale, gør med mig hvad du vil! Og sker det, at vor Fader ikke kan opfylde vort Fadervor, at vi maa igennem en Fristelse, saa har vi det Ord at klynge os til: „Trofast er Gud, som ikke vil tillade, at I fristes over Evne, men som sammen med Fristelsen vil skabe ogsaa Udgangen af den."[2]

[1]) Jakob 1, 13. [2]) 1 Kor 10, 13.

Saaledes er Bønnens Form et Udtryk for den barnlige Tillid til Gud. Men den er tillige præget af Jesu egen Oplevelse. Der ligger frygtelig alvorlige Minder bag den Bøn. Han har selv i sin Ungdom og før han gik til sit Kald været ledet i Fristelsen og véd, hvor bittert og svært det var. Derfor vilde han gærne forskaane sine Disciple for de Erfaringer, saavidt det var muligt. Derfor lærte han dem at bede: Led os ikke i Fristelse! og at se paa Fristelsen med Alvor og Bæven, — men saa ogsaa at vide, at naar vi ikke gik der selv i formasteligt Vovemod eller Letsind, og Fristelsen dog kom over os, saa var vi ogsaa da i Guds Haand, og da turde vi trygt regne med, at naar vor Fader ikke havde villet opfylde vor barnlige Bøn, saa vilde han til Gengæld staa os bi med sin Aands Kraft og atter lede os lykkeligt ud af den igen — som dem, der var blevet stærkere end før, lutrede og hærdede ved Striden, rigere paa Erfaring og inderliggjorte i vort Gudsforhold.

Saa lad os da paany betragte Jesu Fristelse i Ørkenen, og bede Aanden lede ogsaa os derud idag, at vi kunne lære noget om vore egne Fristelser. Vi skal se tre Steder, hvor Mennesker kan ledes hen, og hvor Fristelsen kan lure paa dem, — om vi da fra idag med større Inderlighed maa lære at bede: **Led os ikke i Fristelse!**

I.

Jesus var i Nød. Da han havde fastet i fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter, blev han omsider hungrig, led altsaa ligefrem Sult. Det kan man da for Alvor kalde Nød; jeg tænker, de færreste af os har provet Hungerens Kvaler. Til denne Hungersnød kom tilmed Følelsen af en stor Forladthed og Ensomhed, som maatte lægge det Spørgsmaal nær: „Er du Guds Søn?" Her er Mulighed for en stor Fristelse — enten til Tvivl om Guds Kærlighed eller til **Fortvivlelsens Selvhjælp.**

Den Dag idag er Noden en stor Fristelse, især Fattig-

dommen og Næringssorgen. De Mennesker, som Maaned efter Maaned er dømt til Lediggang, fordi ingen har Brug for dem; som maa se det ene Stykke efter det andet vandre paa Laanekontoret; som ikke véd, hvor de skal faa Penge til Huslejen, og tilsidst ikke kan skaffe Brød i Huset til sig selv og Børnene, — i Sandhed, de ledes i en haard Fristelse. De fristes let til at spørge sig selv: Kan der være en kærlig Gud til, naar hans Skabninger skal lide dette? Og der kan ogsaa opstaa farlige Tanker hos dem om at gøre Oprør mod hele det Samfund, der er saaledes indrettet, og tage selv, hvad ingen vil give dem.

Dette er maaske ikke din Nød. Men saa har du lidt Skuffelse og Modgang paa anden Maade. Maaske Sygdom atter og atter krydser dine Planer og hindrer dit Arbejde. Maaske du bestandig føler dig tilsidesat, eller nages af svidende Savn og Ensomhed. Du er maaske ikke ligefrem syg, men du er altid halvsyg, afkræftet, og plaget af et tungt Sind. Visselig er dette en svær Nød, og kan ogsaa blive en Fristelse. Hvorfor lægger Gud dette paa dig? Er han magtesløs, eller er han ikke kærlig, eller er han slet ikke til? Du fristes maaske til Tider til at kaste det hele fra dig og til fortvivlet Selvopgivelse.

Bed den Bøn for dig selv: Led os ikke i Fristelse! naar du hører om, hvormegen Nød der rammer andre rundt omkring dig.

Men dersom den har ramt dig selv, min Broder og Søster, — sig saa til dig selv det Ord, som Jesus sagde: „Der er skrevet: Mennesket skal ikke leve af Brød alene, men af hvert Ord, som udgaar igennem Guds Mund.“ Thi det Ord er sandt, og det er netop dét, Nødens Fristelse skal lære os. Den, der altid er rask og altid har hvad han behøver, kommer saa let til at tage alt dette som en Selvfølge, — og Gud og hans Rige træder saa let i Baggrunden. Men naar vore Støtter bliver slaaet fra os, naar Helbredet vakler og Lykken svigter, — da mindes et Menneske om, at der er en anden Verden end denne, og

at mit Forhold til den er uendelig vigtigere end Sundhed og Ære og Penge: ja, at den, der kun lever for dette, han lever i Virkeligheden sletikke. Guds Ord bliver dyrebare i saadanne Tider. Fra Dag til Dag bære de en oppe over alle Skuffelser og Savn og bringer Evighedslivet til vor Hjærte.

Hvormange tusinde Mennesker, tror du ikke, har erfaret dette i disse forfærdelige Tider? Det Tog af Husvilde og Hjemløse i Tusindvis henad Belgiens Landeveje, de utallige Hjem, der er ramt af Sorg, de Ungersvende, der stonner af Smærte og døer en ensom Død af Saarfeber og Kulde, nu ja, de kunde vel ogsaa fristes til at oprøres mod Tanken om en kærlig og retfærdig Gud og til fortvivlet Selvopgivelse; og det sker vel ogsaa for en Del. Men du vil ogsaa kunne høre et tusindtunget Vidnesbyrd fra alle de hjemsøgte Lande om det helt modsatte, om fyldte Kirker, om ivrig Sporgen efter det gamle Evangelium, om Læber, som ikke mer kan tale, men som endnu bevæger sig i Bon. Det er Mennesket, som atter har lært det og sagt det til sig selv: jeg lever ikke af Brød alene, jeg levede sletikke, dengang jeg troede det, troede at Kultur og Videnskab og Materialisme var nok; jeg sér nu, da den store Nød er over os, at de foragtede Ord, som udgaar gennem Guds Mund og læses i Bibelen og tales af hans Kristne, de har Næring for Sjælen, de bringer det evige Liv nær til mig og lærer mig Livets egentlige Værd. Alt det andet bliver saa ringe og ubetydeligt og fattigt mod dette, at turde tro paa Guds Sejr hernede trods alt og Guds Magt til at frelse gennem Døden.

Vi, som endnu gik fri, vil bede: Led os ikke i Fristelse! O lad ikke denne Landenød være nødvendig, forat vi skal lære at elske Guds Ord og agte os værdige til det evige Liv.

Men til dem, der lider den store Nød, ogsaa herhjemme — til dem skal du ikke strax sige: Husk nu, min lidende Broder: Mennesket skal ikke leve af Brod alene, men af

hvert Ord, som udgaar igennem Guds Mund! Det skal man sige til sig selv, men ikke til den, der er stedt i bitter Nød. Ham skal man hjælpe. Thi Bønnen lod: Led os ikke i Fristelse! — os, altsaa ogsaa de andre. Og da maa vi hellerikke lede dem i Fristelse ved at filosofere og komme med Talemaader om, at det er nok deres egen Skyld, og Fattigdom hører nu engang med til denne Jord, og de maa trøste sig med, at det bliver nok bedre i en anden Verden. Men vi skal kæmpe mod Nøden og Fattigdommen i vort Samfund og skal ikke blot give den Fortvivlede Guds Trøst, men ogsaa give den Hungrige Brød. Saa faar vi dem vel nok en Dag med os til Helligdommen.

II.

Men ogsaa i Helligdommen kan Fristelser lure paa os. Djævelen førte Jesus op paa Helligdommens Tinde og fristede ham til formastelig at kaste sig ned for at lade sig bære paa Englehænder og ses af Mennesker.

I sin Nød søger et Menneske maaske til Kirken. Eller maaske han aldrig ret længe i sit Liv har glemt Kirkevejen. Men der staar i et gammelt Ord: „Forvar din Fod, naar du gaar til Herrens Hus!“[1]) Ogsaa herinde i Guds Hus gør vi vel i at bede: Led os ikke i Fristelse!

Talte jeg til Præster, saa vilde jeg tale om de Fristelser, der kan lure paa en Præst oppe i Guds Helligdom, saaledes som jeg har prædiket derom til mig selv. Der er Fristelser baade til Forfængelighed og Menneskefrygt og Menneskeforagt, baade til Hovmod og Forsagthed. Men nu taler jeg til Eder og mig selv som Kirkegængere. Og da er Herrens Text denne alvorlige: „Der er atter skrevet: Du maa ikke friste Herren din Gud.“ Du maa ikke lege med det hellige; det er Meningen.

Djævelen fulgte ham til Helligdommens Tinde. Djævelen er endnu en flittig Kirkegænger; vogt dig for hans Følgeskab. Tag ikke dit verdslige Sind og dine verdslige

[1]) Præd. 4, 17.

Vaner med dig i Guds Hus. Lad hellig Stilhed hvile over os i Herrens Helligdom, selvom vi kommer en halv Time før. Vi trænger alle til „en halv Times Tavshed."[1] Lad dog den jordiske Hvisken og Passiaren om ligegyldige og verdslige Ting fare fra Guds Hus. Du forstyrrer baade din egen og andre Sjæles Stilhed dermed, og det er Djævelens Værk. Hæv dig hellerikke op paa Tinden i Kritik over den den stakkels Præsts Prædiken, men lyt til Guds Ord: „der staar skrevet!" Kast dig hellerikke ned fra Tinden i latterlig, taabelig og modbydelig Præsteforgudelse. Det er djævelsk Haan af det hellige.

Lad os ogsaa vogte os for vore Stemningers Bedrag. Vi kommer ikke i Guds Hus for at faa en behagelig Flyvetur og bæres og vugges af blide Stemninger som paa Englehænder. Det fører kun til Fald, til Reaktion og Tilbageslag, naar vi atter forlader Kirken, og Stemningerne forlader os. Vi kommer her, forat vor Sjæl, vor inderste Personlighed og Vilje, skal lade sig ydmyge og opbygge.

Lad os vogte os for at tage Ordet forfængeligt. Det er Djævelens Maade at bruge Bibelen paa: at plukke de enkelte Skriftsteder ud af deres Sammenhæng og anvende dem, som det passer ham. Vogt dig for at høre efter alt det, som behager dig, og som beroliger dig, saa du atter bæres som paa Englehænder; mens du lader alt det ligge, som stiller Krav til din Samvittighed og sporger efter Hjærtets Omvendelse. Vogt dig for at gøre Kirkegangen til en Forestilling og en Underholdning. Du er her for Guds Ansigt, forat dømmes af hans Ord, og saa hjælpes af hans Ord.

Lad os vogte os for al Forfængelighed i Guds Hus, det er til Fornojelse for Djævelen. Vi er her ikke for at ses eller for at se hinanden. Venligt og tjenstvilligt vil vi færdes mellem hinanden, glade over at være mange sammen paa Guds Kirkevej. Men lad os aldrig forstyrre hinanden eller dømme hinanden.

[1]) Johs. Aab. 8, 1.

Det er altid gaaet Kirken ilde, naar Djævelen har villet lokke den op paa Tinden, forat æres af Mennesker og herske over dem. Vi er her for at tjene, tjene Gud og tjene hverandre. Da vindes der herlige, skjulte Sejre ogsaa i Helligdommen. Da synger Engle med og tjener os, og Sjæle frelses.

III.

Vi kan ikke altid blive i Kirken. Vi maa ud i Verden igen; — og dèr venter Fristelsen os atter.

Djævelen førte Jesus op paa et højt Bjærg og foregøglede ham Alverdens Herligheder: de var hans, blot han vilde gøre Knæfald for Satan. Men han viste ham bort med Foragt og rev Masken af hans Ansigt: „Vig bort, Satan! Du skal tilbede Herren din Gud og tjene ham alene!"

Nogle fristedes af Nøden, og andre fristedes endog i Helligdommen. Men langt de fleste fristedes af Verden og al dens Herlighed, og dèr vandt Djævelen de største Sejre. Den gamle Slange er snild. Han viser dem ikke Synden i dens Modbydelighed, men Verden i dens daarende Skikkelse: Indflydelse, Velstand, Glæde, Ære og forlanger kun Tilbedelse, det vil sige, at den skal have hele Hjærtet, at Mennesket skal gaa op i denne Verden; saa véd han, at de senere vil blive Vantroens og Syndens og tilsidst Dødens Bytte. Saa ender de med at snyde og smugle og forføre andre og træde dem ubarmhjærtigt ned.

Men Jesu Svar er dette: „Du skal tilbede Herren din Gud og tjene ham alene!" Og det skal du gøre netop i Verden.

Thi en Kristen skal leve i Verden, det er Meningen, baade forat opdrages her og forat bruges her; og derfor vilde Jesus ikke bede om, at Disciplene skulde tages bort af Verden, men at de maatte bevares fra det onde.[1]) Og

[1]) Johs 17, 15.

derfor skal vi altid bede: Led os ikke i Fristelse! Og den Bøn opfyldes, naar vi altid tilbeder Herren i al Verdens Skønhed, altid takker ham for al den Herlighed, vort Øje ser, baade i Natur og Kunst og Videnskab og Poesi, — og naar vi tjener ham alene, indretter hele vort Liv som en Gudstjeneste, gør hele Verden til et Tempel, og i smaat og stort, i vort Hjem, i vor Gærning, i vor Politik, i vore Sorger og Glæder, tjener ham alene, bruger alting til hans Ære og lever for hans Ansigt, og giver alt, Tid og Tanke og Evner og Kræfter, til ham som et helligt, indviet Offer.

Da sender han os sine Engle til Hjælp. Vi sér dem ikke her, men naar vi engang skal dø og bort fra denne Verden, da faar vi dem at se. Amen.

At bede, søge og banke paa.

2. S. i Fasten. (Læs: Mt. 15, 21—28).

Naar Vor Herre Jesus siger: „Beder, saa skal Eder gives; søger, saa skulle I finde; banker paa, saa skal der lukkes op for Eder," saa siger han igrunden dermed: for det første bed! og for det andet bed! og for det tredje bed! Men vil man blive i Billedet, som han bruger, saa maatte man nærmest tænke det i den omvendte Orden: du skal ind og bede en Mand om noget: det første, du da maa gøre, er at banke paa eller ringe paa, hvor han bor; det næste er at søge ham, at gaa igennem forskellige Værelser, til du bliver vist ind, hvor han tager imod, og finder ham dèr: da først kan du fremføre din Begæring, og saa faar du rimeligvis ingenting, hvis han er Millionær, snarere faar du noget, hvis han har noget mindre at give af. Tænker vi derimod paa den aandelige Verden, paa Bønnens Rige, saa tager vi bedst Ordene i den Orden, hvori

vor Frelser nævnte dem. Saa udtrykker de en Stigning i Bønnen og siger: bed, og bed endnu mere, og bliv ved at bede, til du bliver bønhørt.

Saaledes sér vi det levende afmalt i vort Evangelium idag, hos den kanaanæiske Kvinde. Her sér vi først Bønnens Udspring, og saa Bønnens Kamp, og tilsidst Bønnens Sejr; eller hvis vi ikke vil tage Billedet fra Kampens Verden, men tænke paa en Vej, hvor Oplevelsen jo ogsaa fandt Sted: her sér vi først Bønnens Start, og saa Bønnens trange Vej, og tilsidst Bønnens Maal. Vi som endnu kæmper Bønnens Kamp og vandrer paa Bønnens Vej, — og nogle af Eder er maaske midt i Striden og nærved at segne paa Vejen, — lad os bede Guds Aand om, at vi idag maa lære af den kanaanæiske Kvinde baade at bede og at søge og at banke paa.

I.

„Nød lærer nøgen Kvinde at spinde," men den lærer ogsaa ofte et verdsligt Menneske at bede. Hvis vi kunde studere Bønnens Historie, vilde vi faa at se, at i de fleste Tilfælde er det en eller anden Form for Nød, som har sat Bønnen i Gang hos Mennesker. Her var det en Datter, som plagedes ilde af en ond Aand. I husker, hvorledes vi for faa Søndage siden talte om, at Medlidenhed var en af de bitreste Lidelser hernede paa Jorden. Det vil ofte være Tilfældet, at det netop er andres Nød, enten i de Kæres Kreds eller i de nærmeste Omgivelser, som lægger os Bønnen paa Læben. Et elsket Barn, som er sygt, eller, endnu bitrere, en Søn eller Datter, som plages af en ond Aand; Tidens onde Aand har besat dem, saa de gaar deres Fordærvelse i Møde og skejer ud og bringer Skam over Hjemmet, — det skal nok kalde Alvorstanker frem hos Forældre, som for ikke har haft Tanker for de Ting, og faa dem til at stamme paa Bønnens Sprog. Maaske det ogsaa kunde tænkes, at Mennesker i vore Dage kunde faa Øjnene op for deres Folks og Lands Nød. Med

Sorg og Skam har de sét, hvorledes en ond Aand ogsaa har faaet Magt saamange Steder herhjemme, saa Folkesjælen er syg til Døden; nedbrydende Kræfter og Ligegyldighed for Danmarks Ve og Vel har lammet Folkeviljen, derfor tænker de kun med den største Ængstelse paa den Fremtid, der engang venter deres Sønner og Døtre, naar de selv er gaaet bort og maaske slap for at faa det værste at se. Gud kalder vel ogsaa derigennem paa mange iblandt os og vækker Alvor i Hjem, hvor der før kun tænktes paa forfængelige Ting, og lader saadanne Mennesker føle et Savn efter Troen paa et ledende Forsyn og en Trang til at tro, at end lever den gamle af Dage, til hvem de kunde betro deres Nød.

„Herre, hjælp mig!" saaledes bad hin Kvinde: hendes Datters Nød var blevet hendes egen Nød; og naar vore Kæres eller vort Folks Nød ligger os saadan paa Hjærte, at det er blevet vor egen Nød, saa beder vi den samme Bøn. Og saa lader vi os ikke standse af vor egen Skamfuldhed og Stolthed, som foreholder os, at vi kan ikke være bekendt at anraabe Gud, naar vi sletikke har brudt os om ham før, fordi vi nu er kommet i Ulykke, da vi dog igrunden er de samme Hedninger som før. Thi „Nød bryder alle Love", og er det virkelig Alvor med Nøden, saa sætter et Menneske Undseelsen til Side og gaar over Grænsen og vover sig ind i Troens og Bønnens Land, hvor Davidssønnen endnu drager om.

Men den, der tager dette Skridt, er naturligvis nu blevet Part i Sagen, og er et Menneske begyndt at stamme paa Bønnen og søge Guds Hjælp for sine Kæres eller sit Folks Nød, saa kan det hellerikke vare længe, før det ogsaa maa faa Øje for sit eget Forhold til den Gud, det beder til. Da først faar det ret sin egen Nød at se. Det faar at se, at der er en anden lille Datter, som har haft onde Kaar og er blevet sultet og forsømt i sit Hjem, og det er Sjælen. Dèr hvor der ikke bedes, dèr ligger Sjælen paa Sygelejet og plages ilde af den onde Aand. Men

det er det første Skridt paa Bønnens Vej, det er Kampsignalet til Bønnens Kamp, at et Menneske vaagner op til at føle sin Syndenød. Jeg har jo levet som en Hedning, skønt jeg er døbt med Kristendaab; Tyrus og Sidon, den hedenske Storby og Købmandsby har været mit Hjemsted; Landet hvor Davidssønnen drager om har været som et Fantasiland, hinsides Grænsen; Bibelen, Guds hellige Bog, har jeg forsømt og glemt, mens jeg daglig læste de daarlige Aviser og tomme Romaner; Bønnens hellige Sprog har jeg ikke talt længe; Himlen og Haabet har jeg ingen Ret til mere, jordiske og forfængelige Ting og mange Synder og Forsømmelser har præget og plettet mit Liv, Tidens onde Aand har saamegen Magt over mig; — jeg vil bede, men kender jeg den Gud, jeg beder til, og kendes han ved mig? Se den der tænker saaledes, er ikke blot vaagnet op til at stamme paa Bønnen, men han er blevet et søgende Menneske.

II.

Det fejler sikkert ikke, at der ogsaa findes saadanne søgende Mennesker i denne Kreds; Mennesker, som ikke mere finder sig hjemme i Filisternes hedenske Egne, men som hellerikke tør tage Plads ved Gudsbørnenes Bord; de er omflakkende Folk, de leder ude paa Vejen efter deres Frelser.

Og der er Hindringer nok, som vil spærre Adgangen for en søgende Sjæl. Der fortælles i vort Evangelium, at Herrens Disciple stillede sig i Vejen for Kvinden og sagde til Herren: „Skil dig af med hende, thi hun raaber efter os!“ Naar et Menneske søger at nærme sig til Gud og hans Rige, da sér det altid nøje paa de Kristne og venter hos dem at finde Opmuntring og Tilskyndelse. Ak hvor ofte er det ikke siden sket, at vi, Herrens Disciple, istedetfor kærligt at tage det søgende Menneske ved Haanden og lede det nærmere til Kristus, har stødt det længere bort, maaske uden vort eget Vidende, ved at vise dem Uven-

lighed og Uvillighed eller Sladderagtighed og Dommesyge eller Surhed og slet Humør. Er dét de Kristne, har de Søgende da tænkt, ak de er jo ikke en Smule anderledes og bedre end mine gamle Venner i Verden, ja de var endda ofte gemytligere og hjælpsommere, saa er det hele vel en Indbildning! Mine Brødre og Søstre, lad os alvorlig agte paa, at vi ikke skal blive en Forargelse og Hindring for noget Menneske ved vor Klodsethed og Kantethed, men lad os istedetfor bruge vore Øjne, om vi ikke skulde træffe paa saadanne søgende Sjæle, som vi da kunde være noget for og ved vor Forbøn og Samtale og Deltagelse bringe nærmere til Frelseren.

Men ikke blot Herrens Disciple kan være en Hindring. Du som søger din Gud, du maa ogsaa bevise din Søgens Alvor ved at sætte dig ud over den Hindring og sige til dig selv: det er jo ikke Mennesker, jeg søger, men Gud, og de er naturligvis ikke fuldkomne, fordi de er Kristne. Men naar du da prøver at gaa nær til Frelseren og som Kvinden i Evangeliet raaber til ham og kaster dig ned for ham, da synes du ogsaa, at du møder saamange Hindringer for Troen hos ham selv.

„Han svarede hende ikke et Ord," stod der: Jesus tav, og Jesus tier endnu, o men hvorfor tier han? Hvorfor er han endnu som denne tause Sfinx, en Gaade og fuld af Gaader? Hvem fatter denne Skikkelse, der færdes paa Vejene og kaldes Davids Søn og dog skal være Guds Søn? og da han naaer Vejs Ende og torster og forbløder paa et Kors, hvem fatter, at dette maatte til, forat Gud skulde kunne tilgive Syndere? og hvem fatter, at saa er der dog endnu et Helvede og en Fortabelse for de Genstridige? Saaledes styrter Spørgsmaalene frem hos det søgende Menneske; men han forbliver taus.

Og endelig brød han Tausheden og sagde: „Jeg er ikke udsendt uden til de fortabte Faar af Israels Hus." Endelig taler han og handler og taler atter i Gaader og handler underligt. Thi hvorfor er det kun til nogle,

han er udsendt? og hvorfor sér det saadan ud den Dag idag? hvorfor er der dem, som er fromt og religiost anlagt, mens andre synes ganske upaavirkelige? hvorfor voxer nogle op i gode kristne Hjem, mens andre fra deres Barndom af kun sér og hører Ugudelighed og Usædelighed? og hvorfor har kun nogle Folk faaet Del i Frelsens Budskab, mens Hedningeskarer endnu gaar ind i det store Morke, er de da fortabte, eller gik Jesus ogsaa derhen? Saaledes myldrer Spørgsmaalene ogsaa frem i den søgende Sjæl, naar den hører Jesus tale og sér ham handle.

Men da skal du, ligesom hin Kvinde, atter bevise din Søgens Alvor ved at bryde igennem alle disse Spørgsmaal, og ikke lade dig stanse hverken af Kritik over hans Disciple eller Kritik over Frelseren selv, — men søge helt ind i din egen Sjæl. Og da skal du finde, at dèr er den egentlige Hindring. „Jo Herre, de smaa Hunde æder jo dog af de Smuler, som falde fra deres Herres Bord," — saaledes lød hendes sidste Ord, paa engang snildt og ydmygt. Det vil jo sige: jeg véd godt, Herre, jeg er det ikke værd — o men giv mig dog hvad jeg beder om og lad mig blive hos dig. Naar det søgende Menneske har naaet til at finde sin egen Uværdighed, da mangler kun det sidste, — at banke paa med en Tro, som vil frelses.

III.

„Beder, saa skal Eder gives, søger, saa skulle I finde, banker paa, saa skal der lukkes op for Eder." Ja naar et Menneske af sin Nød har lært at stamme paa Bønnen og gennem sin stammende Bøn er blevet et søgende Menneske, saa gælder det om, at det søgende Menneske kommer tilbunds i sig selv og erkender sin egen Uværdighed og Afmagt, at det kan lære at banke paa med en Tro, som vil, og da skal der lukkes op for ham, og Sejren skal vindes og Maalet naaes.

Men I, som saaledes har søgt og kæmpet, I skulle nu

vogte Jer, at I ikke stanser paa det sidste Stykke af Vejen og nedlægger Eders Vaaben, saa I aldrig naaer til Fred. Du kender din egen Uværdighed. Du føler, du har saa ringe og svag en Tro. Din Bøn er saa daarlig, at Gud vist ikke kan regne den for en Bøn. Du vilde saa gærne, men du kan ikke. Du har haft det saadan længe, og det vil stadig ikke blive bedre. Du kunde ikke dø, som du er, du er ikke viss i din Salighedssag. Din Synd har endnu Tag i dig. Ja se alt dette lyder jo ydmygt nok, og Ydmyghed skal der ogsaa til, — men det er ikke Meningen, at du skal blive ved med at ligge ydmygt foran den lukkede Dør, men nu skal du tro, trods din Uværdighed og Afmagt og denne Tro skal vise sin Alvor og Ægthed i at ville.

Du kender maaske den lille Sang, der begynder saaledes: „Min Tro, den er saa lille, men Herre, dog jeg tror — og om du ikkun vilde, den kunde blive stor." Det lyder jo ogsaa fromt og ydmygt, men det er igrunden aldeles forkert. Thi det er, somom det var Herren, der ikke vilde give os Troens Fred og Vished, somom det var hans Skyld, at Troen var saa lille og Døren var lukket. Det skulde snarere hedde: „Min Tro, den er saa lille, men Herre, dog jeg tror — og om jeg ikkun vilde, den kunde blive stor." Ja Menneske, om du ikkun vilde. Vil du virkelig høre Herren til, det er Spørgsmaalet. Det er Viljen, som er dit Verdun, dèr skal det afgørende Slag vindes. Vil du, derpaa kommer det an. Vil du forandre alt det hos dig selv, som Gud viser dig skal være anderledes? Vil du, som er hidsig eller bærer Nag til nogen eller huser en lønlig Synd, vil du tage Kampen daglig op imod det og forsage det? Vil du villig bære, hvad Herren lægger paa dig af Skuffelser og Sorger og Pligter? Vil du finde dig i Menneskers Tilsidesættelse og Ringeagt og ærlig bekende, at du er en Kristen? Vil du indøve dig fra Dag til Dag i kristne Vaner, læse din Bibel, bede trods Træthed og Tomhed og gaa til Alters trods Tvivl og Uklarhed? Dét er Prøven. Kristendommen er ikke en Erkendel-

sessag, det nytter ikke at forstaa alting, og det skader ikke, at der er meget, man ikke forstaar endnu; den er heller ikke en Følelsessag; der er Mennesker, som er blottede for Fantasi og Begejstringsevne, og der er Perioder, hvor vi er nervøse og sjælelig afslappede og derfor ikke kunne opløftes og glædes; gør altsammen ingenting; — vil du? det er det afgørende; tilsidst er Kristendommen en Viljessag. „Gud intet ondt dig gøre vil, men al din Vé den gør din egen Vilje," men Mands Vilje er ogsaa Mands Himmerig: den, der vil frelses, bliver frelst. „O Kvinde, din Tro er stor, dig ske som du vil," — hun vilde, altsaa kunde hun. Du skal spørge dig selv om det idag, naar du kommer fra Kirke: var det nu ikke paa Tiden at gøre dette Troens Spring, at sætte al min Vilje ind paa min Frelsessag, at banke paa Himlens Dør, til den aabner sig for mig og jeg kommer helt ind i Samfundet med min Gud og Frelser. Saadanne helstøbte Kristne trænger vi til. De har Indflydelse hos Gud. De faar deres Bønner hørt for deres Kære, som er i Nød, og for deres Land og Folk, som er i Fare.

Saa begynd da for Alvor at bede, I som endnu lever i denne Verden, somom den var den eneste. Søg Herren, I som er begyndt at stamme paa Bønnen, og sæt alle Hindringer til Side. Og I som har søgt længe og kender Eders egen Uværdighed og Afmagt saa godt, tro ham dog, tag en afgørende Viljesbeslutning, hellere idag end imorgen, og hvorfor ikke nu med det samme, bank paa Himlens Dør, og den skal lukke sig op. Amen.

— — —

Sandhed.

3. S. i Fasten. (Læs Joh. 8, 42—51).

Der skal være en stor Forskel paa Galilæa og Judæa. Galilæa, siger de, er smilende, frugtbart, yndefuldt, Judæa

derimod øde, stenet, dystert. Og som Landskabet, saadan ogsaa Befolkningen: i Galilæa muntre, indladende, venlige: i Judæa derimod haarde, lukkede, fremmedfjendske. Det er saadan den Dag idag og synes at have været ligesaadan paa Jesu Tid. I Galilæa havde han sin lykkelige Tid og sine egentlige Venner. I Judæa rejste Modstanden sig tidlig og tog stedse til, altid disputerede de, afbrød ham, krænkede ham, tog Stene op, og endte med at dræbe ham. Der er Galilæatexter og Judæatexter, lyse og letforstaaelige Evangelier, strenge og vanskeligere Evangelier. Vort Evangelium idag er en Judæa-Text, fra hans Besøg i Jerusalem paa Lovsalsfesten. Der falder haarde Ord fra begge Sider — men altid ogsaa Glimt af en evig Sandhed og Kærlighed.

Jeg vil samle Textens Tanker idag om Ordet Sandhed. Det dukker op flere Gange og ligger bagved det altsammen. Jeg tror ogsaa, det Ord har Erinde til os. Saadan føler jeg det selv. Véd I, det lyder maaske underligt, men en Prædikant kan med Aarene føle det saaledes, at han har mindre at prædike om for hvert Aar. Ikke saaledes, at man har udtømt sig selv — jeg haaber, det evige Ord aldrig skal udtømme sig selv, — ikke saaledes, at jeg frygter for at gentage mig selv, det vil jeg kun gøre med Vidende og Vilje. Men der kommer en anden Indskrænkning for en Prædikant: Sandhedssansen skærpes med Aarene. Ting, som man talte frejdig om som ung, vejer man mere nu og betænker sig længere, for man vil tale om dem: fordi man synes, der skal være Sandhed i det altsammen, og ængstes mere for at sige noget, som man ikke kan staa helt inde for selv. Jeg ønsker det ikke anderledes. Men jeg ønsker, at I alle, mine Brødre og Søstre, maa forlange det samme, baade af Eders Præst og af Jer selv. At Trangen til Sandhed, til fuld Sandhed, maa blive mere levende hos os alle fra Aar til Aar. Du Sandhedens Aand! Saa vejled os da ogsaa idag til al Sandhed, naar vi nu betragter vort Evangelium og taler om det: at være af Sand-

hed, at staa i Sandheden og at kæmpe for Sandheden.

I.

„Siger jeg Sandhed, hvorfor tro I mig da ikke?“ spørger Jesus; Svaret kan jo kun være: fordi de ikke selv er af Sandhed. Der er noget, som hedder at være af Sandhed. De er maaske flere end vi véd af. Det er Folk, som gærne vil kende Gud, naar blot de kunde, gærne vil leve et godt Liv, blot de vidste hvordan. Som en af dem engang skrev saa smukt til mig: „Jeg vil saa gærne kun det gode.“ Nogle af dem staar maaske i Modstandernes Række af en vildledet Sandhedstrang. De har forsét sig paa nogle Kristne, som har forarget dem og stødt dem bort: skal det være Kristendom, tænker de, maa vi saa bede os fritaget. Eller de har forsét sig paa et eller andet i selve Kristendommen, som de ikke forstaar, og soger Sandheden ad en forkert Vej, ad Tankens og Forstandens istedetfor ad Samvittighedens.

Vi siger til den første Slags: Er I af Sandhed, saa vil I hellerikke bedømme Sandheden efter dens slette Repræsentanter, men efter dens højeste og reneste Skikkelse, og saa skylder I Jesus Svar paa dette hans Spørgsmaal: „Hvem af Eder kan overbevise mig om nogen Synd? Men siger jeg Sandhed, hvorfor tro I mig da ikke?“ Betragter Jesusskikkelsen og dømmer saa, om denne ikke ogsaa har Ret, naar han taler om de religiøse Sandheder. Men til dem, som strander paa Tankens Vanskelighed, vil vi sige: I skal gaa den praktiske Vej istedetfor Spekulationens Hører hvad han siger: „Hvorfor forstaa I ikke min Tale? fordi I ikke kunne høre mit Ord.“ Et Menneske kan kalde sig en flittig Kirkegænger og høre mange Præsters Prædiken – og ikke faa det mindste ud deraf, hvis han ikke hører med Hjærtet, hører det som Guds Ord, som kræver ubetinget Lydighed. I lære aldrig at forstaa Kristendommens Tale, hvis I ikke ville høre dens Ord, det vil sige, tage Jer det til Hjærtet og prøve at gøre der-

efter; da oplader det sin Sandhed for Eder, som har bevist Eders Kærlighed til Sandheden.

Det sér vi atter og atter, ogsaa i vore Dage. Jeg tænker nu paa et Menneske, hvem jeg allerede traf i hans sidste Skoleaar som en erklæret Fritænker, dog ikke en af dem, som kalder sig saaledes for at gøre sig vigtig, men en, som gik stille med det og mente, det kunde ikke være anderledes. Han tilbragte, jeg tror otte eller ni Studie-Aar i og udenfor København uden at bede en Bøn i de Aar, uden at læse et Ord i Bibelen, uden at høre en eneste Prædiken, ja, endnu mærkeligere, uden at et eneste Menneske i de Aar talte til ham om Gud. Saa gik han ud til en Gærning paa Landet. Dèr mødte Gud ham i Skovenes Stilhed og i en Bog, som faldt i hans Hænder. Han kom herind til Johanneskirken en Søndag Morgen og gik til Alters. Nu er han en overbevist Kristen. Det blev han, fordi han altid havde været af Sandhed, havde levet op til det, der stod for ham som ret og rent, og aabnede sit Hjærte for Sandheden, da den mødte ham. Den Stjærne lyser over enhver redelig Sandhedssøger, over enhver ædel Fritænker: „Den som er af Sandheden, hører min Røst;“[1]) den, som er af Gud, hører Guds Ord.

Værer velkomne, I som er af Sandheden, ogsaa her i Johanneskirken! Maatte I erfare, at dette er ogsaa et Sandhedens Tempel, at her taler Sandhedens Konge til alle sine Tjenere. Men til sine Modstandere i Jerusalem siger Jesus: „I ere af den Fader Djævelen, og Eders Faders Gærninger ville I gøre.“ Sandhed er ikke i ham, som er Løgnens Fader og Manddraberen fra Begyndelsen; og vær overbeviste om, at intet gør det saa vanskeligt at modtage Sandheden fra Gud som det, at gøre efter sine Begæringer, som er efter Djævelens Væsen. „Salige ere de Rene af Hjærtet, thi de skulle se Gud.“ Det er meget svært at se Gud, naar Hjærtet giver Rum for slette og uordentlige Begæringer. Da bliver Ordet det Menneske ubehageligt

[1]) Joh. 18, 37.

og støder det bort. „Mig tro I ikke, fordi jeg siger Eder Sandheden.“ Gud give enhver af os at se sandt paa sig selv. Til Sandhed i det Inderste har han Lyst.[1])

II.

Men Ordet vender sig nu til alle Eder, som har givet Sandheden Ret og Medhold i Eders Hjærter; som regner Eder for Kristne og tror paa Kristus. Os minder det om, at vi skulle blive staaende i Sandheden og gaa frem i Sandheden. Kom, lad os holde Selvprøvelse i vort Evangeliums Lys.

Lad os blive sande i vort Tankeliv. „Dersom Gud var Eders Fader,“ siger Jesus, Kristne beder jo Fadervor og tror paa Guds Faderkærlighed. Ja gør I nu ogsaa det? Gør du Alvor af den Tanke, at Gud er din Fader, saadan som du sér, Jesus gjorde det? Den Tanke bar ham oppe i al Modstanden og Modgangen. Er den ogsaa levende for dig? Tror du virkelig for fuldt Alvor, at Gud bryder sig om dig personlig og interesserer sig ligesaa levende for dit Ve og Vel, som din gamle Fader gjorde hernede paa Jorden? Eller skæver du ikke snarere sky op til ham deroppe, somom han var en stor Slags Overpolitibetjent, som sidder og passer paa dig og vil fange dig? Lever du ikke, somom du og alt dit var ham temmelig ligegyldigt? Fylder den Tanke dig med daglig Glæde og Tryghed: de følger mig derhjemme og glæder sig til min Hjemkomst? Ellers, hvad er saa din Kristendom?

Eller tænk paa din Bøn. Glæder du dig til det, naar du skal bede, eller gaar du til det som en kedelig Pligt, du ikke tør forsømme? Har du dine Tanker og dit Hjærte med i Bønnen, eller flyver de alle mulige andre Steder hen? Kalder du det: at ære Gud, som Jesus vilde? Og kommer der saa noget ud af, at du beder? Har du mærket nogen Bønhørelse i det sidste Aarstid? Hvis ikke, hvad er saa

[1]) Salme 51, 8.

dit hele Kristenliv? Bønnen skulde jo være dets Aandedræt og Livstegn.

Tag en anden Tanke frem. „Dersom Gud var Eders Fader," siger Jesus, „da elskede I mig." Elsker du Jesus? Du holder ikke af at blive spurgt saaledes af en Ubekendt paa Gader og Stræder, nej men her lægger Ordet det lige for som et naturligt Spørgsmaal: Elsker du Jesus? Sender du ham mange Tanker i Dagens Løb? Er han din første og sidste Tanke Morgen og Aften? Taler du gærne om ham — som man jo gærne gør om den, man holder meget af? Gør du noget for ham, ofrer du noget for ham, — som den ægte Kærlighed jo ingen Grænser kender for sin Offerglæde? Læser du gærne om ham? Lyder du gærne hans Ord, — det har han selv sat som Kendetegnet paa Kærligheden?[1]) Ellers, — hvad er vor Kristentro, hvis den ingen Kristuskærlighed er?

Han taler om Himlen, om den evige Salighed: „Dersom nogen holder mit Ord, han skal i al Evighed ikke smage Døden" — tror du dette? Tror du, du skal i Himlen? Glæder du dig til det? Eller ligger det hele hen i en ubestemt Taage, i en dunkel Uvished? Du véd, der er et Liv efter Døden, — men tror du det, betyder det noget for dit Liv, for den Maade, hvorpaa du tager dine Glæder og Sorger og Pligter og Lidelser hernede? Hvad er det ellers for en Kristen, som ikke venter at komme i Himlen, som tror, at hans elskede Hensovede ikke existerer mere, at han aldrig skal faa dem at se, og at alt er forbi ved Graven?

Men saa Djævelen da og Helvede: hvad tænker du om de Ting? Intet maaske? Du tror, Djævelen er et Fabeldyr og Helvede en overtroisk, barbarisk Forestilling? Men Jesus taler om Djævelen i denne Text som om en frygtelig, personlig Virkelighed, og fra Ham, den kærligste af alle, har vi de alvorligste Ord om Fortabelsen. Er dette Sandhed for os? Hvis det var det: — selvom jeg

[1]) Johs 14, 23.

ingen personlig Erfaring har om en personlig Djævel, hvis jeg har klare Ord for det af Jesus: maa den Tanke da ikke fylde mig med hellig Alvor, med langt større Frygt og Bæven og Omsorg for Sjælenes Frelse og Forbøn om deres Omvendelse?

Du sér, at hvor vi vender os hen i Tankelivet, overalt møder vi en underlig Vaghed og Ubestemthed: skal vi ikke bede om, at Sandhedens Aand ganske anderledes maa gennemtrænge vore Tanker, saa vi bedre og bedre lære at tænke sandt om den Sandhed, Gud har aabenbaret os!

Og lad os saa tænke paa vor Tale. „Jeg siger Sandheden," siger Jesus — kan det samme siges om os? Vi maa gøre alt for, at det maa blive Tilfældet. Det maa være en given Ting, at Kristne taler Sandhed. Der staar i en af Jakob Knudsens Bøger: „Naar jeg skal være ganske ærlig, sagde Fru Sorensen, for nu skulde hun til at lyve." Lad os være ganske ærlige — og tale saa sandt, som vi kan. Ogsaa undgaa Talemaader og Overdrivelser. Hvorfor skal vi sige, at vi har hørt det 100 Gange og søgt paa 100 Steder, hvis vi maaske kun har hørt det 3 Gange og maaske søgt 10 Steder?

Pas paa, naar du fortæller en Tildragelse for 10de Gang, om den foregaar ligesaadan, som da du første Gang fortalte den. Fortæl aldrig dine Drømme, thi der mangler altid nogle Overgangsled, som du saa selv maa digte til.

Indrøm det ærlig, naar der er noget, du ikke véd. Du hører paa den andens forbavsede Spørgsmaal, at det er en frygtelig Mangel i din Dannelse, at du ikke har læst 2den Del af Goethes Faust: „Naah... 2den Del... jeg forstod ikke rigtig.... joh .... nu husker jeg .... men den staar ikke saa klart for mig, det er flere Aar siden." Den anden er klar over Situationen, skønt han tier; og du har beskæmmet Kristen-Navnet. Vedgaa dine Huller — og fyld dem saa siden i al Stilhed!

Det er meget lettere at sige Sandheden, sagde en

Fader engang, for den er kun én, og den kan man altid huske; sine egne Løgnehistorier kan man tilsidst ikke holde Rede paa og ender derfor altid med at blive grebet. Hans Søn agtede desværre ikke derpaa, og jeg besøgte ham siden i Vestre Fængsel.

Løgneren mister Retten til Venskab, Retten til at blive troet, og det er en Livsbetingelse. Men har jeg grebet et Menneske i Usandhed, varer det længe, inden jeg igen bryder mig om, hvad han siger: for det kan jo ogsaa være Løgn. Medmindre han kommer selv og erkender sin Svaghed og beder om Forladelse. Den som kan gaa denne svære Gang, ham tror jeg særligt. Og vi maa gaa denne Gang, hvis vi som Kristne har løjet.

Det er det forsigtigste at bruge andres Aandrigheder saa lidt som muligt, og navnlig ikke at lade andre blive i Indbildningen, hvis de roser os for det gode Indfald, som ikke var vort eget.

Det er det sandeste, naar én fortæller dig en morsom Historie, du kender ud og ind, da at afbryde Fortælleren med, at du kender den, fremfor at høre interesseret efter og slaa en kunstig Latter op. Dit kristne Hjærte saares derved.

Og især naar vi taler om Guds Riges Ting, maa vi være varsomme med ikke at sige mere, end vi véd. Kristne taler undertiden om, at „det har bedrøvet dem meget," naar Sandheden er, at de er blevet dygtig gale i Hovedet.

Jeg tilstaar, at nogle af vore Salmer kan volde Vanskelighed til Tider. Det er lidt svært at høre en Kvartet, som har sine Tanker alle andre Steder henne, synge: „Alle Vegne hvor jeg vanker, jeg min Jesus har i Tanker." Det er undertiden forstemmende at høre et Ligfølge synge „Jeg rejser og véd, hvor Rejsen gaar hen," naar man har Grund til at tro, at de færreste har dannet sig noget Begreb om, hvor de igrunden rejser hen. Men er man opmærksom derpaa, kan man lære at synge de stærkeste Salmer som et Udtryk for det Ideal, man gærne vilde naa, og bede i sit Hjærte om at naa det.

Gud lægge denne Sag — om den vederhæftige, usvigelige Tale hos os Kristne — tæt hen til vore Hjærter idag. Jeg har læst om en gammel Professor, som en Aften spaserede med en ung Dreng langs Bredden af en Sø. Stjærnerne kom frem paa Himlen og spejlede sig i Søen. Da udbrød den gamle: „Se hvor trofast Stjærnerne møder frem paa Pletten og spejler sig i den blanke Sø, gid vi altid maatte være trofaste og sanddru som de.“ Og Drengen saa' op til Stjærnerne, og saa' op i det gamle Ansigt, der lyste ligesaa klart af Sandhed og Renhed som Spejlbilledet i Søen; og dèr og dengang besluttede Drengen i sit Hjærte, — der havde nok været lidt i Vejen dèr indtil den Dag, at han, med Guds Hjælp, aldrig mere vilde sige et usandt Ord i sit Liv.

O Sandheds Aand, væk den samme Beslutning i vore Hjærter, at vi altid maa træde i Mesterens Spor, som altid sagde Sandheden!

Og endnu, mine Brødre og Søstre, lad os se til, at vi er sande i vort Væsen og i al vor Færd. Det er vigtigere end alt andet. Derfor kunde Jesus sige: „Jeg ærer min Fader,“ fordi han altid levede til Guds Ære. Sandhed, som Ordet bruges i Johannes-Evangeliet og af Jesus, kan næsten altid ombyttes med Ordet: Virkelighed. At være virkelige, derpaa kommer det an, — i vore Dage mere end nogensinde. Vi har det ikke godt selv, medmindre det er saaledes. Det Ord er sandt: „De Ugudelige have ingen Fred.“[1]) Og Brorsons Salme kunde være digtet igaar: „Mangen vel har Trang i Livet, og dog ingen Frihed faar; hvo sig Gud ej helt har givet, stille hen i Angest gaar: Kød og Blod under Fod! Saa faar Kæmpen Lyst og Mod!“ For Gud er vi jo altid aabenbare, og engang skal alting frem for Dagens Lys. For Mennesker vil vi hellerikke længe kunne spille Rollen; vor Færd rober os. Vi bliver altid opdagede; det samme gør Klatgæld, som holdes skjult

1) Es. 48, 22.

for Forældre, og Breve, som Unge sender til hinanden bag Forældrenes Ryg. Og Hykleri kan være sikker paa sin Afsløring, og en naadig Gud vil ogsaa rive Bindet fra Selvbedragerens Øjne. Hvad siger du om den meget kristelige Pige, som engang i from Bekymring for sin Frues Sjæl sagde hende Sandheden: at hun tog Guds Navn for fængeligt, fordi hun saa ofte sagde „Men Gud!", og som selv en Dag, da Fruen beskedent og venligt fraraadede hende at bruge alle sine Penge til Pynt, udbrød: „Jeg maa da ved Gud ogsaa have noget at hænge paa min syndige Krop!" Det er sket her i Byen for faa Aar siden, og du skal ikke korse dig saameget over den enfoldige Pige som over din egen Saarbarhed. Eller hvad mener du om den fromme, særdeles helliggjorte Mand, som rejste med sin Hustru i England og skrev: „Vi har kun én Sovesofa og en haard Slagbænk i vort Værelse: jeg ligger paa Sofaen og min Hustru paa Slagbænken, men jeg beder Gud om, at hun maa hvile godt og sove sødt paa det haarde Leje." Han var en enfoldig Sjæl — jeg har selv kendt ham —, du er sikkert klogere end han: — men desto større er dit Ansvar. O mine Brødre og Søstre, lad os bede om, og lad os stræbe efter at blive rigtig reelle! Saadan som Jesus var. „Hvo af Eder kan overbevise mig om nogen Synd?" Ingen kunde, endikke hans Fjender. Altid var der Sammenhæng og Harmoni mellem hans Ord og hans Færd. Han sagde: „Elsker Eders Fjender, beder for dem, som gøre Eder Skade og forfølger Eder,"[1] og hans første Bøn paa Korset gjaldt hans Fjender. Han sagde: „Ingen har større Kærlighed end denne, at han sætter Livet til for sine Venner,"[2] og den næste Dag satte han Livet til for dem. Han sagde: „Det er saligere at give end at tage,"[3] og han maa have været meget salig, for han giv sit Liv og tog ikke Ære af nogen. Saaledes altid. Lad Jesu Virkelighed da minde os om at blive virkelige i al vor Færd. Og han vil ikke blot minde os, han vil

[1]) Mt. 5, 44. [2]) Johs. 15, 13. [3]) Ap. Gern. 20, 35.

selv virkeliggøre det i os, thi han er i Sandhed en virkelig Frelser, mægtig til at frelse fra Synd.

III.

Og da kunne vi ogsaa udrette noget for Sandheden, og det er det højeste, vi kan naa. Thi „vi formaar intet imod Sandheden," siger Paulus, „men for Sandheden."[1] Du sér, hvor haardt Modstanderne gik Jesus imod, hvorledes de kaldte ham en Samaritan og kaldte ham besat. Men de formaaede intet overfor ham, fordi det var Sandheden, de stod overfor. Saaledes er det den Dag idag. Undertiden har Verden en frygtelig Virkelighed for os. Al denne Modstand, al den Kapital, alle de Tilhængere, al den Overlegenhed, al den Synd, som reklamerer overalt og har Raad til at pynte sig med Guld og Fløjl, al den Vantro, som prædikes fra Dag til Dag i Verdens Aviser, den er saa virkelig, — og alt det, vi synes, vi har at stille op imod det, det sér saa fattigt og fjærnt og luftigt og uvirkeligt ud! Ja men hvordan saa' det ud, da Jesus stod alene dèr i Judæa og Jerusalem? Sandheden vil sejre tilsidst. De, som vanære Gud, vil ikke beholde Marken. „Saa staar da omgjordede om Eders Lænd med Sandhed!"[2] Dette er den sande Virkelighed, den evige, usynlige Verden, den levende Guds Rige! Lever vi i Sandhed som Kristne, da skal denne Verdens Børn, som har Sans for Realisme, nok erkende det, thi for Kendsgærninger bøjer de sig. Vi faar det ikke mageligt paa den Maade, men vi faar det meget velsignet. Vi bruger maaske ikke saamange Ord som for og som de andre, men der staar en Mand bag de Ord, vi bruger. Vi har Faderens Kærlighed bag os, og foran os Jesu eget Ord om, at vi ikke i al Evighed skal se Døden. Døden, denne den rædsomste Virkelighed af alle her paa Jorden, denne al Verdens Herligheds sikreste Ende, den har tabt sin Magt overfor Livets Virkelighed. „Sandelig, sandelig siger jeg Eder" Jesus er

[1] 2 Kor. 13, 8. [2] Efes. 6, 14.

viss i sin Sag. Op, Løgnen har bredt sig længe nok, lad os ruste et Felttog imod den. Den gamle Manddraber har længe nok handlet ilde med Menneskesjæle, det er paa Tide, at hans Regimente lider et Knæk. Gud velsigne os alle til at staa paa Sandhedens Side og kæmpe for den til vor sidste Dag. I Jesu Navn. Amen.

Jesus lægger Planen, og vi udføre den.

Midfaste Søndag.

(Læs; Johs. 6, 1—15).

I.

Jesus vidste, hvad han vilde gøre. Og længe før den Dag, da han sad paa Bjærget og oploftede sine Øjne og saa' Skaren komme, ja længe før den Dag havde han vidst, hvad han vilde gøre. Han vilde frelse den fortabte Verden. Han havde siddet paa Evighedens hellige Bjærg og oploftet sine Øjne og sét Slægter komme og gaa, han havde sét, hvordan Synd og Nød og Død herskede over dem alle, og ingen rakte deres hungrende Sjæle Livets Brød, men hjælpelose og herrelose vankede de i Verdens Ørken, til den store Nat tilsidst kom over dem og Sjæl efter Sjæl gled ind i det tause Mørke, ganske alene. Derfor fattede Guds Søn allerede i Tidernes Morgen den Plan, at han vilde frelse dem, og derfor var han kommen ned til Jorden i Tidens Fylde, forat udføre sin Plan.

Ja, Jesus vidste, hvad han vilde gøre. Og han vidste ikke blot, hvad han vilde gøre paa den Dag, som nu var opgaaet, og hans Tanker gik ikke blot tilbage til Dagene fra Evighed af, men han saa' ogsaa frem til det, der skulde komme. Paasken, Jødernes Højtid, var nær. Og længe skulde det ikke vare, saa skulde ogsaa hans sidste Paaske, baade Jødernes og Hedningernes store Højtid her paa Jor-

den, oprinde. Den sidste Gang, han havde været i Jerusalem, havde Jøderne allerede søgt at slaa ham ihjel, baade fordi han brød Sabbaten, og fordi han kaldte Gud sin egen Fader og gjorde sig selv Gud lig.[1]) Det er vel Grunden til, at han nu befandt sig oppe i Galilæas Egne og endnu ikke vidste, om han dette Aar skulde komme til at fejre nogen Fest i Jerusalem.[2]) Men den guddommelige Kærligheds Plan udfoldede sig mere og mere for hans Øjne, og han vidste, at ogsaa Forfølgelsen og Forviisningen var et Led af den. Og klarere og klarere laa Vejens Ende for ham, og ved Vejens Ende stod et Kors. Disse Tanker har ogsaa levet i hans Sjæl den Dag, da han beredte Maaltidet i Ørkenen for Folket. Det sér vi af hans Tale den næste Dag i Kapernaums Synagoge. Da prædikede han selv over Bespisningen i Ørkenen, og Themaet for hans Prædiken var dette: Jeg er Livets Brød, og den som æder mit Kød og drikker mit Blod, skal have et evigt Liv.[3]) De samme, som paa denne Aften vilde tage ham med Magt forat gøre ham til Konge, de skulde paa den Morgen tage ham med Magt forat korsfæste ham, og han skulde dø paa Golgathas Høj, ganske alene.

Han vidste, hvad han vilde gøre. Han kendte ikke blot Vejens Maal, men for hver Dag han vandrede Vejen, vidste han, hvad han vilde gøre i det enkelte Tilfælde. Ogsaa paa denne Dag vidste han det. Den Morgenstund, da han sad oppe paa Bjærget og opløftede sine Øjne og saa' Skarerne komme, da vidste han, at dette skulde blive en af hans store Dage, da Faderen i Himlen vilde give ham en Gave. Han skulde have den Glæde at mætte de Sultne. Han kendte selv til den forfærdelige Tilstand at være segnefærdig og svimmel af Sult. Han mindedes, hvor frygtelig en Fristelse det havde været, da Røsten hviskede ham i Øret: „Er du Guds Søn, da sig, at disse Stene skulle blive til Brød." Men han havde forstaaet, at det var Guds Plan med ham dengang, at han skulde prøves, og han havde sejret.

1) Joh. 5, 18. 2) Johs. 7, 8. 3) Johs. 6, 35—54.

Gud være priset, at han havde sejret. Paa denne Dag kom Sejrens Lon. Her kunde han takke sin Fader, og saa vilde Underet ske. Her gjaldt det ikke ham selv, men her gjaldt det de mange fattige Mennesker; og her var det ikke Fristeren, der opfordrede ham til at gøre et Under, men her var det Faderen, som vilde give sin Søn en Gave.

Ja, han vidste, hvad han vilde gøre. Og han véd endnu, paa denne Dag, hvad han vil gøre. Som han sidder deroppe paa Salighedens Bjærg, den Enbaarne i Faderens Skød, og oplofter sine Øjne og sér den Slægt, som idag vanker i Verdens Orken og strider sin Strid, saa har han endnu en Kæmpeplan for: han vil drage alle Mennesker til sig og fylde Jorden med sin Herlighed. Hans Ansigt er ogsaa rettet paa os, som er samlet her idag i denne Kirke og i denne Time, og han kender hver enkelt af os og læser vore Tanker, og han véd, hvad han vil gøre og har en Plan med hver eneste af os. Og det er hans Kærligheds Plan, at du skal blive frelst. Og dersom du for Tiden er stédt i Vanskelighed og Nod, og ingen anden kender maaske dine Kaar, saa véd han ogsaa dét, og ogsaa dette er et Led af hans Frelsesplan med dig. Der er en stor Trost i denne Tanke. Men der er ogsaa altid en stor Alvor i hans Trost. Thi det er den Dag idag, som det var hin Dag i Orken, at Jesus lægger Planen, men vi maa udføre den. Og naar vi nu har betænkt, og glædet os over den Tanke, at Jesus har en Plan for og véd hvad han vil gøre, baade med Verden og med sin Kirke og med dig, saa bliver Spørgsmaalet dette: Véd du saa ogsaa, hvad du vil gøre? Vil du være med til at udføre hans Plan?

II.

Det første, vi skulle gøre, er at tage et Overblik over Stillingen. Det er dét, Jesus begynder med i Dagens Evangelium. Han holder Krigsraad med sine Disciple paa Bjærgét. Ikke fordi han selv trænger til et Raad, thi han vid-

ste, hvad han vilde gøre, - - men forat tvinge dem til at tænke sig om. Maaske de vil blive klare over, at de overhovedet ikke véd Raad. Saadan gik det Filip. Maaske de vil gøre den Smule, de kan. Det var Tilfældet med Andreas. Han kom med en lille Dreng, som havde fem Byggbrød og to Smaafisk. Andreas skal I idetheletaget lægge Mærke til. Han kommer altid med nogen til Jesus. Han har ikke udrettet og sagt saameget som Peter, - men han har vundet Peter for Jesus.[1]) Uden Andreas ingen Peter. Det var ogsaa en ubekendt og uanselig Præst, som en Dag, da han stod og prædikede i sin lille Kirke for en ringe Menighed, vakte Charles Haddon Spurgeon, som blev det forrige Aarhundredes største Prædikant. Det tænker jeg ofte paa, naar jeg gaar paa Prædikestolen: idag vil Herren maaske kalde en af de Unge her i Kirken, som han vil bruge til store Ting i vort Folk og i vor Kirke. Dengang var det sin Broder, Andreas vandt, og det har alle Dage været en svær Kunst at vinde sine egne. Idag er det en Dreng, han fører til Jesus. Og næste Gang vi træffer Andreas, er det en hel Flok Hedninger, han vil føre til Jesus.[2]) Han er Foregangsmand baade for Ungdomsarbejdet, Søndagsskolen og Hedningemissionen.

Men som Jesus den Morgen begyndte at indvi sine Venner i sin Plan ved at tvinge dem til Eftertanke, saaledes vil han ogsaa allerførst, at vi skulle besinde os og blive klar over vor Stilling, forat vi kan kende og udføre hans Plan. Det skal Kirken gøre. Der er altfor lidt af dette i Kirken. Vi mangler Overblikket og lægger ingen Planer. Vi skulde spørge, langt mere end vi gør: hvad er Øjeblikkets Nød? hvor staar Folket, og hvad kan vi gøre for Skaren? hvilke Midler staar til vor Raadighed? hvilke Samfundsklasser trænger særlig til vor Omsorg? og hvorledes lægger vi bedst Arbejdet tilrette? Og saaledes skal den enkelte spørge. Hvor staar jeg, hvad er min Nød, og hvad kan jeg gøre? Maaske du da vil finde,

1) Joh. 1, 42. 2) Johs. 12, 22.

ligesom Filip, at du overhovedet intet formaar. At indse det er allerede en frugtbar Begyndelse. Maaske du som Andreas er begyndt med et lille Arbejde, men du føler, at det er saa usigelig ringe, og du kan ikke se, hvordan det kan blive et Led i Guds Plan. Lad det da være det første, Gud siger til os idag: Overvej alvorligt, hvad du gør for Guds Rige, og, hvis du intet gør, hvad Gud da skal gøre for dig.

Nu skrider vi til det første Punkt i Udførelsen af Planen. Jesus begynder med Begyndelsen. Der er en lille Dreng, som har fem Brød og to Fisk. Det er det menneskelige Tilknytningspunkt for den guddommelige Indsats. Det behagede Gud, at det store Under skulde gaa igennem en lille Barnehaand. Kom med den Smule, du har; det er det, Gud vil sige os, saa skal jeg velsigne det. Jo mindre du er, jo mere du ligner den lille Dreng, jo mere kan jeg gøre for dig. Det er en Lov i mit Rige, at det altid begynder smaat, og at Børnene først og fremmest har Adgang dertil.

Se ogsaa dette skal baade Kirken og den enkelte betænke, naar vi ønsker, at Guds Plan med os skal virkeliggøres. Kirken maa ikke tabe Modet, selvom Begyndelsen er ringe, og den maa være tro mod det lidet, som allerede er begyndt. Jeg tror, det er et daarligt Tegn, naar der for Tiden lyder den Klage fra saamange Søndagsskoler, at det kniber med at faa Arbejdere. Vi maa ikke over alle de nye Arbejder og Methoder glemme den naturligste og frodigste af alle Begyndelser. Dersom en Kristen ønsker at faa Del i Udførelsen af Guds store Frelsesplan, kan jeg ikke tænke mig en naturligere Indvielse end at begynde som Klasselærer i en Søndagsskole. Men dersom du føler, at du endnu intet kan gøre for Gud, men det er Gud, som først maa gøre noget for dig, det er Naadens Under, der først maa ske med din Sjæl, lad da Drengen

i Evangeliet minde dig om, at Guds store Gave altid maa modtages af en Barnehaand. Din Plads er netop Barnets overfor Gud. Gaa du til ham med den Smule, du har en lille, vaagnende Længsel, en svag og famlende Bøn, en Tro, som knap fortjener Navn af Tro, en Anger, som endnu ikke gaar i Dybden og bring alt dette hen til Jesus og overlad Resten til ham, og Gud skal ogsaa gøre sit Under for dig i den Time, det behager ham.

Thi det er det næste, vi sér idag i Planens Udfoldelse, at Jesus sagde: „Lad Folket sætte sig ned," og de tog alle Plads paa Gronsværet, i stor Forventning. Den Kunst, at være stille og bie paa Gud, hvor er den svær at lære, især i vore urolige og travle Tider! Hvor er det svært, baade for Kirken og for den enkelte Sjæl! Men den maa læres, om vi skal opleve Underet og faa Velsignelsen.

Travle Kirke, du ofrede hvad du kunde, du satte saameget i Gang, men du synes, der kom saa lidt ud deraf, véd du hvoraf det kom: du glemte Stilheden, du forstod ikke den hellige Kunst, at vente paa Gud! Og travle Menneskesjæl, du synes, du har sagt det altsammen til Gud, du synes ogsaa, du har udleveret alt til ham, du har intet skjult for ham og intet forbeholdt for dig selv, du har barnlig bedt ham om Hjælp og klaget din Nød for ham, men ligesaa urolig, ligesaa bekymret, ligesaa hjælpeløs gaar du om. Hør Jesu Ord: Lad Folkene sætte sig ned! Du har gjort dit, bi nu paa Herren, vent paa hans Time, og du skal faa at se, han har en Plan ogsaa for dig, langt underfuldere end du havde tænkt.

Nu fortælles der videre, at da Folket havde sat sig ned, gik Disciplene omkring til alle de mange smaa Grup-

per og Klynger, saa de alle blev mætte. De lærte den Dag at tjene og at gaa praktisk tilværks.

Det er den Dag idag vor Mesters Veje. Hans Plan med os alle er: at vi skal tjene ham. Det er det højeste, et Menneske kan naa til, at blive den Højestes Tjener. Og han har et Sted til enhver af os, hvor han netop vil, at vi skal tjene ham. De vidste godt allesammen den Dag, hvem der gav Gildet. Og hvis nogen vilde takke Andreas eller Filip, saa skulde de nok lære dem at lade Takken gaa videre: det er Mesteren, I skal takke, vi er kun hans Tjenere. Saadan gælder det ogsaa om, at enhver af os, ligemeget hvad Stilling vi har, Præst i en Menighed eller Moder i et Hjem, gør vor Gærning som en Tjeneste i Guds Rige, saa vi alle Steder ære hans Navn og minder Mennesker om Gud. Da er vi med til at udføre hans store Verdensplan: at fylde Jorden med Herrens Kundskab og Herlighed.

Og her gælder det ogsaa for Kirken om at den gaar praktisk tilværks. Havde de glemt en eneste den Dag, saa han var død af Sult, da havde Underet tabt sin Herlighed. Arbejdet maa deles, saa det bliver overkommeligt. Det er Kirkesagens store Kongstanke: at dele København i saa mange og smaa Felter og Sogne, at Tjenerne kan naa ud med Evangeliet til alle Mændene. Og saaledes maa ogsaa de kristne Lande dele hele den grønne Verden i smaa Stykker og Grupper, og drive Mission hver i sit Distrikt, saa de alle kan naaes. Og derfor deler vi i vore Dage ogsaa efter Aldersklasser og Samfundsstillinger, saa Kirken baade har Børnegudstjeneste og Ungdomsarbejde og Omsorg for de Gamle, og saa der er nogen, som tænker paa de Syge, og nogen, som har den Naadegave, som arbejder blandt Studenterne, og atter nogen blandt de Drikfældige. Og i Menighedsplejen bære vi os ligesaadan ad, vi deler vort Sogn i Gader, og hver har saa sit Menighedsbud, som gaar med Brød og Kul og med Hilsen fra Jesus til vore Fattige. Gud give os alle,

først at lade os tjene af Jesus, og saa at tjene ham Resten af vort Liv.

For vi skal ogsaa tænke paa Resten. Det er det sidste, Jesus viser os i vort Evangelium: „Samler de tilovers-blevne Stykker sammen," siger han, „forat intet skal gaa tilspilde," og dermed lærer han os ogsaa at tænke paa Fremtiden og indprenter os den hellige Sparsommelighed.

Det véd enhver Husmoder, at i en Husholdning gælder det om at intet maa gaa tilspilde, ingen Madrester maa kastes ud; det skal anvendes altsammen, og ingenting, som kan bruges, maa kasseres. Og det skal Guds Børn ogsaa lære, at de maa ikke være tankelose og uordentlige, naar Gud velsigner dem eller lærer dem noget, men alt hvad de oplever, det skal de tage Lære af, saa de samler sig en Beholdning af Erfaringer fra de svundne Dage, baade de strenge og de lyse, som kan hjælpe dem i de kommende. Saadan skal Kirken i Tidernes Løb opsamle sin Historie i Erindringens Kurve, som den ene Slægt lærer af den anden. Og saadan et Overskud skal vi alle se at faa, saa vi ikke en skønne Dag igen er forlegne og bekymrede og ingenting har lært, ligesom Herrens Disciple, da de siden sad i Baaden og sagde: Vi fik ingen Brød med! og Herren maatte minde dem om, hvormange Kurve fulde de dengang havde talt.[1])

Se, kristne Venner, nu er godt to Maaneder allerede gaaet af dette Aar. I husker, hvordan vi paa Nytaarsdag gik ud paa det uvisse, som Skarerne i Ørkenen. Og Aarets tolv Maaneder stod foran os paa Række som tolv tomme Kurve. De skulde efterhaanden fyldes med Oplevelser og Erfaringer og Minder, med alt det Gud lærte os fra Dag til Dag. Hvormeget fik du i dine to Kurve, som nu allerede er lukkede og sat til Side? Lad os bede Gud om, at baade

1) Mt. 16, 7—11.

denne Søndag og alle de kommende Dage maa finde os som flittige Samlere. Og naar Rejsen da engang er endt, og det skal ses efter, hvad vi fik udrettet og samlet, give da Gud, at vi maa staa hos ham paa Salighedens Bjærg og takke ham med Jubel, fordi vi fik Lov til at udføre hans Plan med os. Han vidste jo altid, hvad han vilde gøre, men vi skulde hjælpe ham med, at det blev gjort. Amen.

Undfangen af den hellige Aand.

Mariæ Bebudelsesdag.

(Læs: Luk. 1, 25—38).

Juletoner midt i Fastetiden — hvor sælsomt det dog klinger! Hvem vil tænke paa Julen midt i Marts? Det vil Herrens levende og troende Menighed, naar den fejrer Mariæ Bebudelses Dag.

Den har i Aar paany sænket sig i Minderne om Jesu Lidelse, og nu stanser den et Øjeblik og sér tilbage og spørger: Naar begyndte denne Lidelseshistorie? og den sér, at den maa gaa længere tilbage end til Vadestedet i Jordanfloden, hvor Johannes døbte Jesus: helt tilbage til Julenat maa den gaa, til den Nat, da han fødtes til Verden som et Menneskebarn. I et undertrykt Land, som et Fattigmandsbarn, blev han født og lagt i en Dyrekrybbe, fordi Menneskene ikke havde Plads til ham; som ganske lille maatte han flygte til Fremmedland, den eneste Udenlandsrejse, han kom til at gøre, og imens blev Smaabørnene i hans Barneby Martyrer for hans Skyld: — det er altsammen Fastetoner i Juletiden, Lidelseshistorie fra Barndomsaarene.

Men naar Herrens Menighed saa har sin lidende Mester for Øje, sér ham forraades af en af sine egne, sér hans blodige Sjælestrid i Urtegaarden, sér ham tages til Fange og

bindes og fornedres, sér ham dømmes og forsmægte og dø, saa stanser den paany og dvæler ved Synet og spørger: hvem er denne Mester, som maa lide alt dette og fornedres saa dybt? Da gaar den atter tilbage, til den Nat, da han blev forklaret paa Bjærget og Røsten lød: „Denne er min Søn, den Elskede, hører ham!", og længere tilbage, til den Dag igen, da han tog sin Daab og det allerede lød over ham fra den aabnede Himmel: „Denne er min Søn, den Elskede, i hvem jeg har Velbehag," ja længere endnu, helt tilbage til den Stund, da Engelen besøgte Jomfruburet i Nazareth, da usynlige Klokker ringede Julen ind imellem Galilæas Bjærge, og Navnet over alle Navne blev nævnt for første Gang paa Jorden: „Du skal kalde hans Navn Jesus." Da blev det allerede sagt af Engelen: „Han skal være stor og kaldes den Højestes Søn, og der skal ikke være Ende paa hans Kongerige," og da Maria undrende spurgte, hvorledes det skulde gaa til, lød Svaret: „Den Helligaand skal komme over dig, og den Højestes Kraft overskygge dig; derfor skal ogsaa det hellige, som fødes, kaldes Guds Søn." Det er da Svaret, der toner os imøde gennem hele hans Lidelses Historie, hele hans Jordeliv, og lige fra den første Adventstid og Juletid: han er Guds Søn, det lille, fattige Barn, den stilfærdige unge Haandværker i Nazareth, den hjemløse, vandrende Profet, den lidende og korsfæstede Jesus, han er Guds Søn! Og det er han lige fra Begyndelsen af, ja fra Evighed af, — det er dét, som Juletonerne i Fastetiden vil indprente os.

Men der er jo Theologer i vore Dage, hvem disse Juletoner i Fastetiden skurrer i Ørerne, det er de yderliggaaende, tyske Rationalister og deres danske Lærlinge. De taler og skriver imod Jomfrufødselen og mener, de derved gaar i Reformatorernes Spor. Derfor maa Menigheden ogsaa klare sig sine Tanker om den Sag, og derfor vil vi ogsaa paa denne Mariæ Bebudelsesdag sammen betragte det Led i vor gamle Trosbekendelse fra Kirkens

ældste Dage: Jeg tror paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen af den Helligaand, født af Jomfru Maria. Vi vil prøve at besvare det Spørgsmaal: hvad Værdi har Troen paa Jesu overnaturlige Undfangelse, og hvorledes naaer vi til denne Tro?

I.

Man kan ikke sige, at Jomfrufødslen er tydelig varslet i det gamle Testamente; den er kun svagt antydet. Det vilde derfor være en ganske urimelig Antagelse, at dette Under skulde være digtet, blot for at en messiansk Spaadom skulde opfyldes. Matthæus er den eneste, som efter sin Skik hentyder til en af Immanuelsprofetierne hos Profeten Esajas, og selv dette Ords Fortolkning er stærkt omstridt, og det har ingen Efterklang faaet hos de senere Profeter. Det er med denne Profeti som med de fleste andre: de føre ikke til nogen klar Kristentro; men de kan stadfæste Troen, naar den først ad anden Vej er vundet. Profetstedet lyder: „Se, den unge Kvinde er svanger og føder en Søn, som hun giver Navnet: Med-os-er-Gud."[1] At man skulde have digtet et Undfangelses-Under alene paa Grundlag af denne Linje, er dog en meget urimelig Tanke.

Og hvis man drister sig til at henvise til hedenske Myther og vil sætte dem i Forbindelse med Jomfrufødslen, saa véd man simpelthen ikke, hvad man gør, eller man røber en meget lav Tankegang. Ingen Bro fører over den favnedybe Kløft, der skiller de hedenske Guders uanstændige Besøg hos jordiske Kvinder fra Evangeliets rene, hellige, kyske Beretning om Englebebudelsen i Nazareth og Undfangelsens Under.

Hellerikke sér jeg, at Dogmet om en overnaturlig Undfangelse paa Forhaand er indlysende som en theologisk Nødvendighed. Det er Bagklogskab at ville hævde det. Store og fromme Tænkere har kunnet tænke sig det anderledes. Det er altsaa hellerikke Nødvendigheden, som

1) Esajas 7, 14.

har affødt Dogmet. Og man bør derfor ogsaa være varsom med at frakende de Mennesker, som tænker anderledes deroni, den kristne Tro. Det er ikke det samme, som at Kirken skulde lade fem være lige og tage alle Lærdomme for lige gode Varer; — langtfra. Kirken vil ikke vige fra det, den selv lever paa og har levet paa, saalænge den har været til, og den vil stemple det som en ulykkelig og skæbnesvanger Vildfarelse, naar nogen af dens Tjenere eller Børn forgriber sig paa dens urgamle, fælles Trosbekendelse. Men den vil ikke udstøde den, der fejler, medmindre han paa særlig udfordrende Maade bekæmper Menighedens Fællestro, saa han afstedkommer Forargelse og vækker Tvivl hos Sjælene. Er han ellers en Mand, som vil høre den Herre Jesus til, da maa han før eller senere føres enten helt bort fra Troen eller tilbage til Sandheden, hvis virkelig Trosbekendelsen er mere end en Kæde af sammenføjede Ringe, hvis den virkelig er en Organisme, det vil sige en levende Helhed. Derfor vil Kirken saalænge som muligt bære over med den, der fejler, og vente paa ham.

Ogsaa vi kunde tænke os det anderledes, dersom vi selv skulde digte eller gætte. Kong Skjold kom sejlende paa en Snekke i dyb Slummer; ingen véd hvorfra; saaledes kunde et himmelsk Kongebarn med straalende Stjærneøjne ogsaa findes paa Marken Julenat. Josef og Maria kunde være paa Vandring i den hellige Nat, og hun hørte en spæd Klynken som af et Barn: „tys, nu lød det igen, hørte du det ikke?“ Men han havde intet hørt: „du er træt, min Ven, og har drømt, jeg vilde ellers have hørt det!“ „Nej, kære, jeg tager ikke fejl nu igen, dèr var det...“ og se, imellem Græssets Straa skinnede et sælsomt Skær, og dèr laa det vidunderlige Barn, baaret herned af Englehænder. Saaledes kunde man fantasere. Den Hellige kunde ogsaa fødes ind i Menneskeslægten som ethvert andet Barn, og den hellige Aand værne om dets Spire fra

Livets første Stund i Moders Liv, saa det fødtes til Verden uden Synd.

Der kunde tænkes saameget. Og man kunde helt opgive at tænke derover, saaledes som en Del Kristne vistnok gjorde i den ældste Tid. Det sér ud, somom Opstandelsens store, underfulde Kendsgærning saa ganske overskyggede, eller rettere overstraalede Undfangelsens stille, mystiske Akt, saa ingen tænkte derpaa eller spurgte derom.

Indtil de fik at vide, hvorledes det var gaaet til. Thi naar man vil spørge: hvorfor er denne Jomfrufødsel os da berettet, saa maa Svaret være, ganske simpelt og ligetil: fordi den er sket.

Og spørger man: af hvem er den da fortalt os? saa svare vi: af den, der alene kunde vide det. Jeg tænker ikke her paa Jesus selv. Det er en Indvending, der ofte er gjort mod Troen paa Jesu overnaturlige Undfangelse: hans egen fuldstændige Tavshed derom. Der staar fortalt, at Mennesker, som faldt i Beundring over hans Tale, udbrød: „Er dette ikke Josefs Søn?"[1], og siden, da de forargedes over hans stærke Fremhævelse af hans egen Person, afbrød de ham og sagde: „Er dette ikke Jesus, Josefs Søn, hvis Fader og Moder vi kende?"[2]; men i intet Tilfælde besvarede Jesus deres Spørgsmaal med at vise hen til sin overnaturlige Undfangelse, og dette, siger man, er tilstrækkeligt Bevis paa, at han ikke selv har troet paa den, og at den ikke er en historisk Virkelighed. Men dette er en ganske forhastet og forkert Slutning. Thi for det første vilde han, selvom han var overbevist om sin underfulde Herkomst, næppe have brugt den som et Forsvar overfor sine Fjender: thi hvorledes skulde han kunne bevise den? Vilde han opnaa andet derved end at at kalde ny Spot og Forargelse frem? Og for det andet var vel hellerikke den Mulighed helt udelukket, at han selv var blevet holdt i Uvidenhed om sin første Indgang i denne

1) Luk. 4, 22. 2) Johs. 6, 42.

Verden, ligesom han selv siden har sagt om sit andet Komme til Verden, at „om den Dag og Time véd ingen, endikke Englene i Himlen, hellerikke Sønnen, men alene Faderen."[1] Det var vel muligt, at hans Moder har følt det som en Vished i sin Sjæl, at om dette maatte hun ikke tale til noget Menneske, ja ikke engang tale med ham selv; han skulde selv lose sin egen Messiasgaade, selv voxe sig til Klarhed over sit enestaaende Forhold til sin Fader, han skulde ikke have det fra noget Menneske, endikke fra sin Moder, det skulde altsammen helt og holdent være hans eget.

Hvor er da Kilden til vor Viden om hans overnaturlige Undfangelse? Ja, vi har allerede nævnt den, — den eneste mulige. Kilden kan ingen anden være end hans egen Moder. Efter hans Opstandelse og Himmelfart, da Faderen har sat det guddommelige Segl paa hans Bedrift og paa hans Person, da har Gud løst hendes Tunge, da har hun frit kunnet fortælle alt om sin Søn og Frelser, ogsaa om hans forunderlige Indgang i denne Verden. Og den, der vil læse Lukas-Evangeliet med Omhu, vil finde, at han imellem de Kilder, han saa flittigt havde spurgt ud, ogsaa har besøgt Maria eller nogen, der stod hende særlig nær. Vi véd ogsaa, at han har overnattet i Herrens Halvbroders, Jakobs Hus i Jerusalem.[2] Gang paa Gang træffer vi i Barndoms-Evangeliet paa smaa Sætninger og Sidebemærkninger, som genspejler Marias Stemning og Tanker,[3] og som tydeligt vidner om, at Begivenhederne er sét med hendes Øjne og gengivet efter hendes Erindring. Der hører megen Selvsikkerhed og Indbildskhed til for at mene, at en Professor eller Præst eller theologisk Kandidat i Nord-Europa i det tyvende Aarhundrede skulde vide bedre Besked om Jesu Fødsel end den dannede, antiokenske Læge, som var samtidig med Begivenhederne og kunde tale med dem, der selv havde oplevet dem. Man maa ligefrem have noget bestemt imod den eneste, naturlige For

1) Mk. 13, 32. 2) Ap. Gern. 21, 18. 3) Luk. 1, 29. 2, 19. 33. 51.

klaring (som her er den underfulde), for at kunne benægte den og opstille en anden. Man maa have bundet sig selv til en filosofisk Anskuelse og slutte saaledes: dette Under maa ikke kunne finde Sted, altsaa har det heller ikke fundet Sted.

Hvad har man da mod dette Under? Jeg forstaar det ikke. Thi mig tykkes netop, at hvis man overhovedet kan tale om en Forskel paa Undere, paa lette og paa svære Undere, saa véd jeg da intet, der synes at være saa let at begribe som dette. „Intet vil være umuligt for Gud." men at Livets Gud kan fremkalde et nyt Liv under et levende Hjærte, intet er da saa let og ligetil at fatte.

Medmindre man selv aldrig har mødt Livets Gud, selv aldrig har oplevet det guddommelige, nye Liv i sit eget Hjærte. Nej, saa forstaar jeg jo nok, at et Evangelium om en overnaturlig Undfangelse maa lyde som en dunkel Tale.

II.

Og her staar vi ved det andet Spørgsmaal, vi havde opstillet idag. Vi har undersøgt, hvad Værdi Troen paa Jesu overnaturlige Undfangelse har, og fundet, at den har en Kendsgærnings Værdi, den har selve Virkelighedens historiske Værdi. Nu spørger vi: hvorledes naaer et Menneske da til denne Tro?

Hvorledes skal dette gaa til? spurgte Maria, og du spørger maaske ogsaa: hvorledes skal dette gaa til, at jeg ogsaa kan komme til at tro paa dette Under?

Det kan vi andre ikke beskrive for dig, endsige hjælpe dig til. Det ene Menneske kan ikke give det andet Menneske Troen, og man kan hellerikke kunstigt tvinge Troen frem hos sig selv. Men intet vil være umuligt for Gud; han er ogsaa den Dag idag den eneste, der kan lade dig opleve Underet. Det sker endnu alene ved den hellige Aand: han maa komme over dig, og den Højestes Kraft maa overskygge dig.

Men er der da slet ikke noget, man selv kan gøre, forat

det Under kan ske med én, spørger du maaske. Jo, — det eneste, du kan gøre, det er at sige, som Maria sagde: Mig ske efter dit Ord! Den, som tager Herren paa Ordet, ligesom hun, og ikke sætter Spørgsmaalstegn ved Guds Ord eller vil lade sin egen Fornuft og sine egne kloge Tanker dømme over dem og gøre Forskel paa Undere, som man kan tro, og Undere, som man ikke kan antage; og den, som ydmyg bøjer sig under Guds Ord og lydig gør efter det, saavidt som han kender det og saalangt som han mægter det, som Herrens ydmyge og lydige Tjener eller Tjenerinde, han er paa sikker Vej til at opleve Underet. Han har det Jesus-Ord lysende over sig som en Forjættelsens Stjærne: „Dersom nogen vil gøre hans Vilje, som sendte mig, skal han erkende, om Læren er af Gud, eller jeg taler af mig selv.“[1])

Og paa denne Lydighedens Vej kan han ogsaa møde opmuntrende Tegn. Saaledes gik det Herrens Moder, da hun som Tjenerinden havde sagt: mig ske efter dit Ord! og slog ind paa den Lydigheds Vej, der skulde bringe hende saamange Lidelser. Til hende sagde Engelen: „Se, Elisabeth, din Frænke, ogsaa hun har undfanget en Søn i sin Alderdom!“ Altsaa ogsaa hun har allerede oplevet Underet fra Gud, saa maa du, Maria, kunne opleve det samme! Saaledes kan vi ogsaa pege paa levende Kristne midt iblandt os, — der findes jo saadanne, — og sige: Ogsaa disse har jo øjensynligt oplevet det ny og underfulde fra Gud, du kendte dem jo selv, de var jo dine egne Venner eller Slægtninge, og du véd, hvor tvære og selviske og tørre de var før, og se nu, hvor fine og fromme og kærlige og glade og ivrige for Guds Rige de er blevet, altsammen fordi Jesus er født i deres Hjærter, og nu er det deres højeste Stræben, at han skal blive stor, og der skal ingen Ende være paa hans Kongedomme: det samme maa kunne times dig! De siger ogsaa, de fik det ved den hellige Aand, de tog det ikke af sig selv, han

[1]) Jobs. 7, 17.

kom over dem og den Højestes Kraft overskyggede dem; men de bøjede sig ogsaa under Ordet og gik ind paa Lydighedens Vej som Herrens Tjenere og Tjenerinder, ogsaa naar det bragte dem Lidelser: gør som de!

At opleve dette Under er vigtigere for dig end at tro Jomfrufødslen, og den eneste Vej dertil. Thi Beretningen om den overnaturlige Undfangelse kan kun have Betydning for dem, der har ham kær. Maria, som havde ham kær før alle andre Mennesker, hun var ogsaa den eneste, som vidste om hans overnaturlige Undfangelse. Og Herrens Menighed, som nu er Maria her paa Jorden, af hvis Skød Jesuslivet fødes paany i Daaben og Troen, den som har ham kær over alle, den alene kan gemme paa Hemmeligheden om hans overnaturlige Undfangelse. De andre kan ikke forstaa den og vil kun spotte den. Men Maria — Mirjam — betyder Smærte, og af Smærten fødes Kærligheden til Verden, og for Herren selv bar Herrens Moder paa Jesu Lidelse og Skam, da den rene unge Kvinde blev mistænkt for at have været sin Ven og Trolovede utro: det var Fastetonerne, der begyndte at klinge allerede da de første Juleklokker lod. Og du faar ogsaa snarest Jesus kær, naar du betragter, ikke hans jordiske Oprindelse, men hans jordiske Udgang, hans Lidelse og Dods Historie. Dèr skal du begynde. Den er og bliver Evangeliets Kærne og Stjærne. Det kan man ogsaa se deraf, at medens nogle af Evangelisterne tier helt om Jesu Fødsel, og medens de vandrer hver ad sine Veje, hvor de fortæller om hans Jordeliv, saa mødes de alle fire ved Gethsemane Have og følger ham nu Time for Time og Skridt for Skridt til hans Grav. Thi dèr var Kærlighedens Under størst, og dèr vil du ogsaa snarest komme til at opleve det.

Det er i dette Kærlighedens Under, Menigheden fordyber sig særligt i denne Fastetid for at beredes til Paaske. Men midt i Fastetiden kom saa Juletonen med Mariæ Bebudelses Dag. Og for dem, der har faaet ham kær

i Gethsemane og paa Golgatha, er ogsaa denne Tone meget kær og liflig. Men holder man ikke af den og nægter man Jomfrufødslen, saa er det, fordi man ikke har ham kær paa den rigtige Maade og mangler Marias ydmyge, undrende Sind og vist ikke har gjort den store, underfulde Oplevelse.

Gud give, jeg idag maa have været Herrens Sendebud til dig, som bebudede den for dig! At jeg maatte sige det til dit Hjærte: Frygt ikke, hvad dit Navn saa end er, thi ogsaa du har fundet Naade hos Gud! Ogsaa for dig er Underet sket baade Julenat, da Jesus blev født, og Langfredag og Paaskemorgen, da han døde og opstod! Tænk rigtig over denne Hilsen, hvad den har at betyde, og boj dig under Ordet, der lød over dig fra din Daab og til denne Dag, og saa skal Underet ogsaa ske med dig ved den hellige Aand. Amen.

Begejstring, som kan holde.

Palmesøndag.

(Læs: Mt. 21, 1—9).

Der sker ingenting i dette Evangelium. Et Tog drager blot forbi. Det er som et levende Billede, et Billede af Begejstring, et Folk i Fest. Der skulde ikke synes at være meget at prædike om her. Men lad os gribe Billedet i Flugten og tale om den Følelse, som besjæler og behersker Billedet. Vi vil tale idag om Begejstring.

O hvor vi trænger til at begejstres! til at en stor Begejstrings Bølge skal komme og tage os allesammen og løfte os op over alt det smaa og smaalige og forene os i en stor fælles Oplevelse og faa os allesammen til at synge i Kor! Jeg saa' i sin Tid Nansen komme hjem og holde sit Indtog i Kristiania. Dèr stod de pakket, Hoved ved

Hoved, et Folk i Fest; en Flotille af Smaabaade legede og kredsede omkring hans Skib med Tønden oppe i Masten; alt hvad der kunde bære Flag flagede – og saa, da han kom, en Jubel, et Brus af Stemmer: det var Norge som hyldede sig selv i den Mand, det var Varsel om den store Glæde i 1905. Og naar jeg sér paa det kendte Billede af vore Landsoldater, der kommer hjem efter Krigen i 48, 49 og drager gennem Stroget, sér dem med Kranse om Halse og Bajonetter, dem begejstrede Kvinder har kastet fra Vinduer, – de skæggede Karle sér derop og hilser, og langs Toget løber Hustruer og Børn. – ak da tænker jeg altid: den der havde levet den Gang og oplevet dette! Og jeg kan ogsaa glædes, naar jeg paa 1ste Maj sér det store Arbejdertog med sine Bannere og Festtegn i tætsluttede Rækker drage igennem Gaderne — ja jeg venter ganske vist aldrig selv at faa en 8 Timers Normalarbejdsdag — men dét er jo ogsaa mere en Anledning; det er hele deres Sag, disse Folk den Dag hylder, den de tror paa og er begejstrede for.

Dog er det jo ikke det hele Folk, og Religionen har de desværre holdt ude, efter slet tysk Monster. Men naar jeg læser om Reformationens Indtog her i Landet og Staden, saa sér det ogsaa ud, somom her virkelig engang har været en stor religios Begejstring herhjemme, som tog det hele Folk: i de Dage kunde Hans Tavsen og de andre tale hver Dag i Sankt Nikolaj og, naar dèr ikke var Plads, paa en Trappe paa Torvet, og Skarerne vilde samles og kunde ikke trættes af at høre det nye Evangelium. Men Dagens Evangelium viser os en Skare, som er begejstret for Jesus, og det retter derfor det Spørgsmaal til os: Kender vi til denne Begejstring for Jesus, og er det en Begejstring, som kan vare?

I.

Se, som Jesus den Dag paa Palmesøndag drog henad Vejen, saa drager han jo endnu idag paa denne Palmesøn-

dag igennem Landene og kommer ogsaa idag forbi os paa denne Kirkevej: men hvor er Begejstringen for Jesus? Hvor er det dog muligt, at Mennesker ikke alle begejstres for ham? Hvorfor er alle vi herinde ikke begejstrede for Jesus? Mon vi har sét rigtig paa ham? Hvis nogen den Dag kunde have sagt: det er Synd for Træerne, alle de Grene de hugger af, det burde forbydes! Eller: er dét en Maner at smide sin nye fine Kjortel i Landevejens Støv! eller bare udbrød: næ se det søde lille Æsel! — og sletikke lagde Mærke til ham, der red derpaa, ja saa var de jo selv udenfor, midt i al den Begejstring. Og naar Folk ogsaa i vore Dage bliver ved det udvortes og siger: hvad skal alle de Kirker til, de vi har er jo ikke fulde, de Penge maatte meget hellere bruges til Hospitaler og Skoler! eller hvis de blot har travlt med at kritisere eller forgude Præsten; hvis de siger: lad os endelig ikke gaa for vidt og blive fanatiske, alt med Maade, ogsaa Religion! ja saa har de ikke faaet Øje for ham selv endnu, saa véd de ikke, at han er Midtpunktet i al Kristendom. Den der rigtig sér paa Jesus, han maa hylde ham! Ham vil det gaa ligesom den unge Mand paa Skovgaards Billede, den unge Mand i den fine spinatgrønne Frakke, som synes den er altfor pæn til at kaste paa Landevejen, de er jo gale, de andre, at de vil; — — men da, i sidste Øjeblik som Kongen riger forbi og han sér hans dejlige Aasyn, som lyser af mild Majestæt, da glemmer han al Kritik og rives ganske med, og en — to — tre smøger han Frakken over Hovedet, det kan lige naaes endnu, det er da den mindste Hyldest han kan give!

O jeg vilde ønske, jeg kunde tage Jer allesammen ud paa Vejen og vise Jer, hvor vidunderlig og god og tilbedelsesværdig vor Herre og Konge er! I Unge, som nu snart skal konfirmeres, gid I den Dag maa se ham selv skride ned ad Rækkerne, saa Eders Konfirmationsdag maa blive en Hyldestdag, hvor I begejstret indvier Jeres unge Aar til ham! I skal jo ikke love ham noget mere, som i gamle

Dage, I skal blot tage imod hans Velsignelse, o men var jeg Jer, saa vilde jeg da netop frivillig love ham det i mit Hjærte: jeg vil altid være din tro Discipel! Og I Børn, som allerede har lært Jesus at kende i Søndagsskolen, ja de mente Jer det godt dèr; og jeg kan endnu høre i mit Øre de skingrende Barnestemmer, som sang: „Naar han kommer, naar han kommer at sanke Juveler;" og derfor var det ogsaa Børnene, som gjorde Jesus den største Glæde paa hans Indtogsdag, thi da de Voxne var vrede og sagde: „Hører du, hvad de siger?" saa svarede han: „Ja! Har I aldrig læst: af Umyndiges og Diendes Mund har du beredt dig en Lovsang,"[1] og vi trænger allesammen til at komme i Børneselskab engang imellem, de kan lære os at begejstres for en Frelser. Men I, som staar i Jeres Ungdoms skønneste Flor, baade Kvinder og Mænd, det er da vel ikke forgæves, at Gud har ladet Jer være unge i Ungdommens Aarhundrede? tror I, han lod den kristne Ungdomsbevægelse fremstaa og for første Gang i Kirkens Levnedsløb kaldte paa Tusinder af Unge i alle Verdens Lande, for at I skulde være udenfor? Jeg véd godt, at vi staar endnu kun ved Begyndelsen; jeg véd, at der ogsaa kunde famles og gribes fejl, og en Tale bliver visselig ikke en Ungdomstale, fordi Taleren siger „kære unge Venner" paa passende Steder; — men jeg véd ogsaa og saa' med mine egne Øjne, at straalende Idealer lyste paa vor Ungdoms Himmel og kaldte os til at følge: jeg læste vort stolte Program i den hellige Text, naar der stod, at de skulde finde et Føl bundet, paa hvilket der endnu aldrig har siddet noget Menneske[2]: ja saaledes skal ogsaa de Unge bære Frelseren frem paa stærke Arme, som aldrig før har baaret nogen anden, som ikke først har trællet sig trætte for fremmede Herrer; jeg saa' i Jesus Kristus ikke blot Syndefordriveren, ikke blot ham, den enkelte grædende og skamfuld listede sig til i sine svage Øjeblikke, saa vi altid skulde tænke paa ham i Forbindelse

1) Mt. 21, 16. 2) Luk. 19, 30.

med vort Livs Nederlag og mørke Punkter; men jeg saa i ham den Konge, der holdt sit Indtog, som drog frem i sit store Triumftog og tog os med i sit Følge og gav os nok at gøre i et helt Liv, – et Erobringstog kaldte han Jer til, og derfor kaldte han Jer fra Ungdommen af, og I begejstres ikke? Og I, unge Studenter, jeg lider at se Eder komme med Fakler at hylde Eders fejrede og højtagtede Lærer, det klæder Jer vel at se op til de store Aander; men naar I har kastet Eders Fakler i det store Baal, saa brænder det hastig ud; – men kom saa og tænd Eders Begejstrings Fakkel her, hvor Verdens Lys skinner over Vejen, og indvi Jeres Fremtid til hans Tjeneste og hellig Eders Studier til hans Ære! Hatten af for ham, I lærde Herrer, I trænger til at komme ud paa Vejen fra Eders stille Stuer og støvede Bøger, der er en Fejl i Eders System, hvis denne Profet ikke er blevet Midtpunktet i Eders Tanker, der er en Skævhed i Eders Historieskrivning, hvis den ikke har ham og hans Tog gennem Verden til Ledemotiv. Og I, Zions Døtre, I Mødre og Kvinder, synger af Hjærtet for Marias Søn: hvor han har holdt sit Indtog, dèr er Tusinder af smaa bundne Pigefødder i Kina blevet løste og Millioner af fortvivlede, fornedrede Enker i Indien blevet ført ud i Frihed, og det var først ham, som gav Eder Ære og Menneskeret i Verden! I Skarer, som elsker Friheden og kæmper Jer frem mod Lyset, lær at synge Hosanna, Davids Søn! Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn! thi kommer I i Eders eget Navn, saa bliver det til Omvæltning og bitter Strid, men kommer I i Fredsfyrstens Navn, da skal den store Folkefred komme og Eders Lykkedrømme opfyldes. Og I som helst gemmer Jer i Skaren og ikke synes, I er værd at Guds klare Sol skal skinne paa Jer, I som synes, I er de dybest faldne – se, din Konge kommer til dig, sagt modig, o saa sagtmodig, sig ham kun alt, han holder sin Ganger an og hører naadigt og venligt paa Eders Bøn og skænker Jer en hel og fuld Tilgivelse og en naadefuld

Oprejsning! Og I som ikke kan synge med, fordi Røsten kvæles af Graad, I Sørgeklædte, som føler Eders Ensomhed dobbelt i de store Skarer, se, han græder ogsaa, han kender ogsaa til Sorg, men han er Herren, som magter Eders Fjende, thi han kom just fra Bethania, hvor han havde opvakt Lazarus af Død og Grav, og han er ogsaa Konge i det Land, hvor Eders Døde er gemt hen.

II.

Ja vel maa vi alle begejstres for denne Konge. Og dog, dog er der noget i Palmesondags-Begejstringen, som ligesom holder igen og ikke rigtig kan faa os revet med, og det er jo fordi vi kender Historiens Ende, fordi vi véd, at Fredagen derefter skulde han drage frem ad den samme Vej, og da skulde ingen Hyldestraab ombruse ham, og Grenene, som varme Hænder havde svunget den Søndag, skulde ligge visne og brune i Landevejens Støv, og ham selv, det grønne Træ, skulde de føre til Retterstedet. Og ligesom vi Danske har saa svært ved nu at begejstres, naar vi læse om de sejrrige, lykkelige Krige i 48, fordi vi kender 64 med Skammen og Smærten, saadan har vi Kristne svært ved at begejstres over Palmesondags Indtog, fordi vi kender Langfredag. Og derfor skal vi ikke blot sporge idag: hvad der kan begejstre os hos denne Konge, men vi skal ogsaa sporge: hvad er det hos os selv, som kan slukke denne Begejstring. En enkelt Søndags Begejstring, det har intet Værd, men kunde det ikke blive til et Liv i Begejstring?

Nederlaget, det var det, som slukte Begejstringen. Det var det, som fik Kongen til at briste i Graad den Dag. „Vidste du dog endog paa denne Dag, hvad der tjener til din Fred, men nu er det skjult for dine Øjne.“ Og nu er der ogsaa nogle af Jer, som er blevet bange for Jer selv, bange for Eders Begejstring, fordi I tænker paa Nederlaget, der kom imellem. Men, I svage Kristne, hold Jer nær til ham, stol ikke paa Eders egen Kraft, ikke engang paa Eders

egen Bøn, det er kun som de Klæder I breder paa hans Vej, som de Grene I svinger til hans Ære, Bøn i sig selv hjælper ikke, men han hjælper, naar vi beder, og han skal forny Eders Begejstring og Glæde og Mod!

Og Tvivlen, den var det, som slukte Begejstringen · Sjælemørket og Anfægtelsen, da Disciplene saa' deres Herre i Fjendevold og forladt af Gud. Men det er ikke Eders Tro og Følelser, som skal frelse Jer, det er ham selv, hold Jer nær til ham Dag ud og Dag ind, selvom Sindet er mørkt og Bønnen kold som Is! Det er en Sygdom i Nutiden, al denne Tvivl, jeg finder aldrig Tvivlen hos Paulus, jeg har søgt efter den i hans Breve, den er der ikke; nu vel, han havde sét Jesus med sine egne Øjne, men han havde ogsaa været i Dødsfare, mellem Rovere, i Floder, under Skibbrud, under Piskeslag, i Sult, i Nattevaagen, og hvo véd, hvorledes det var i hans Sjæl i de lange Fængselsaar i Kæsarea? Men han var en Begejstret, grebet af Kristus,[1] at leve er mig Kristus,[2] sagde han: hel og fuld Hengivelse, anden Vej er der ikke til sand Begejstring!

Og Kritikken, hvad de andre siger, Menneskefrygten, naar Sagen møder Modstand, den var det, som lammede Begejstringen den graa Fredag Morgen, da det paa engang saa' ud, somom Slaget var tabt, og de mange, de Ledende, alle var imod ham; ja men den sande Begejstring, det skal ikke være Genskin af de andres Begejstringssol, men det skal være en Ild, som brænder i dit eget Hjærte, saa du siger: Om ikke en eneste vilde hylde dig, jeg vil til min sidste Dag brede min Kappe for din Fod og svinge min Palmegren for dig og synge dig min Sang, jeg sér jo ikke paa alle de andre, men holder mig nær til ham alene, saa slukkes min Fakkel ikke.

Stemning, — nu vel, jeg vil ikke, som Præster ofte gøre det, skænde paa den stakkels Stemning, den har sit Værd, den er Varmebølgen, i hvilken Hjærtet kan smælte,

1) Philip 3, 12. 2) Phil. 1, 21.

saa hans Navn bliver aftrykt derinde. men Stemning er ikke nok, og det er ikke din Stemning, som frelser dig, men din Frelser, som hele Livet skal stemme dig. Og derfor gælder det om, at vi faar vor Stemning, vor Begejstring omsat, og det strax og hver Dag, i Lydighed og Tjeneste. Naar Herren siger: „Gaar hen!" saa gaar vi hen selvom Landsbyen laa i det indre Afrika. Naar nogen vil hindre dig og holde dig tilbage, da svarer du: „Herren har det behov!" Ja, Kristne, lyde og tjene det er Kongeverber, det er Tegn paa den Begejstring, der holder; det er dertil vi er kaldede, „frelste for at tjene," siger Englænderne: - bestiller I noget rigtigt for Jesus? Er I med til at udbrede hans Rige? Gor I Jeres Gærning og lever I Jeres Liv og strider I Jeres Strid for hans Ansigt fra Uge til Uge? Da nynner Hjærtet paa sin Sang, da tier Hosannaraabet aldrig helt i Sjælen, da faar vi at se det opbyggelige Syn: en Begejstring som holder.

O Jesus, der er Vaar i Luften, lad det ogsaa blive Foraar i vore Hjærter! Nu stunder Paasken til, lad Hojtiden befæste Frelsen i vore Sjæle! Et Liv i din Tjeneste, mindre tør vi ikke bede om, knyt os fast til dig, saa vi deler Skam og Ære med dig! Amen.

Han længes efter dig.

Skærtorsdag.

(Læs: Luk. 22, 14—20).

„Jeg har hjærtelig længtes efter at spise dette Paaskelam med Eder, forend jeg lider," saaledes hilser Jesus sine Venner ved Nadverbordet. Vi vilde ved en saadan Lejlighed meget snarere have sagt: „Jeg har formelig gyst for at skulle holde dette Afskedsmaaltid, jeg har ligefrem gruet for denne Aften." Thi det falder os saa tungt at tage Af-

sked, det er saa svært at sige det sidste Farvel. Men naar Jesus alligevel, i den Nat da han blev forraadt, kan sige: „Jeg har hjærtelig længtes efter at holde denne Fest med Eder," da er det, fordi han tænkte ikke først paa sig selv, som vi, men han tænkte paa, hvormeget han endnu havde at sige sine Venner, og havde endda en Gave til dem tilsidst, en ny Pagt, han vilde slutte med dem, et nyt Paaskemaaltid, han vilde indstifte. Derfor længtes han efter at samles med dem, selvom det var den sidste Glæde før hans Lidelse.

Men den samme Hilsen: „Jeg har hjærtelig længtes efter at holde Nadver med Eder," moder han endnu os med idag; omend med en anden Klang, et andet vemodigt Tonefald end hin første Aften. Thi hvor mørk Natten end var, og hvor bitter den Lidelse der forestod end var, og hvor svage ogsaa disse Disciple skulde vise sig, - det vidste han dog, at naar han havde indbudt dem til Nadver oppe paa Salen og gjort alting rede, saa vilde de ogsaa komme og ligesom han glæde sig til Festen. Men naar Jesus i vore Dage indbyder sin Menighed til Nadver og siger: „Gør dette til min Ihukommelse," saa lader mange af hans Disciple, somom de ikke høre det, saa holder de sig tilbage og har alle mulige Undskyldninger og længes sletikke efter at holde Maaltid med ham. Det er jo Tilfældet den Dag idag, sikkert ogsaa med mange af Eder, som i disse Aar er kommet her i Kirken. Især er det Tilfældet med Mændene; - mens der i sidste Aar har været omtrent 4000 Kvinder til Alters i St. Johannes Kirke, saa har der kun været godt 1300 Mænd. Det har været en af mine Glæder som Præst her ved Kirken at se, hvorledes det mere og mere er de samme Ansigter, jeg sér om Søndagen; det viser jo, at det ikke er en stadig skiftende Flok af tilfældige Kirkegæster, men det er en Menighed, som begynder at føle sig hjemme her og har sine faste Pladser. Og jeg har været lykkelig ved efterhaanden at vinde nogle gode, jævnaldrende Venner, Mænd

som jeg gærne vil skifte Ord og Tanker med som jævnbyrdige; mens jeg tidligere mest havde at gøre med yngre, der vel kunde forfriske en, men dog alle ventede, at jeg skulde være den ydende. Men det har været mig noget af en Sorg og en Skuffelse at se, at mange af mine Venner her i Kirken ligesom kun kommer til et bestemt Punkt og ikke længere; det er, somom der hos mange endnu mangler det sidste, afgørende Skridt. Jeg slutter det netop blandt andet deraf, at de holder sig stadig borte fra Nadverbordet. Dette tyder paa en Skrøbelighed i Troslivet, et sygt Sted eller en Misforstaaelse i Kristendommen. Jeg har bedet Gud om, at han vilde bruge denne Skærtorsdagsprædiken til, at de maatte blive anderledes. Jeg vil prøve paa at vise, hvad det er for Sider af Kristendommen, som disse tilbageholdne Venner ikke synes at have Øje for. Og jeg vil paa samme Tid med al Styrke sige det til Eder alle: Det samme Sind, som besjælede vor Frelser, da han første Gang ventede sine Venner ved Nadverbordet, besjæler ham endnu. Du skal vide det: Han længes efter dig.

I.

En Kristen, som ikke gaar til Alters, synes for det første at mangle Syn for hvad man kunde kalde kristen Skik eller kristne Vaner. Men dette er en aabenbar Fejl. Al Opdragelse beror paa Indøvelsen af gode Vaner, og hele Livet er en Opdragelse.

Jesus Kristus havde selv Vaner. Der fortælles om ham, at han „efter sin Sædvane" gik i Synagogen paa Sabbatsdagen;[1] hvorledes han „efter sin Sædvane" gik til Oljebjærget, til Gethsemane Have[2]: her var hans Skovkapel, hvor han efter Dagens Møje dvælede i Bøn for Guds Ansigt; en anden Gang hedder det, hvordan Skarer samles om ham, og han lærte dem atter „som han plejede"[3]: han havde for Skik altid at yde noget, naar Mennesker var samlede om ham. Her staar ogsaa, hvorledes

1) Luk. 4, 16. 2) Luk. 22, 39. 3) Mk. 10, 1.

Jesus tog Brød „og takkede"; ganske det samme fortælles ved Bespisningen i Ørkenen, og paa denne for ham ejendommelige Bevægelse var det, at Disciplene i Emmaus-Herberget genkendte den opstandne Frelser.[1])

Naar nu Jesus har indstiftet et nyt Pagtsmaaltid og sagt: „Gør dette til min Ihukommelse," saa betyder det, at han indfører en Kristen-Skik. Saaledes forstod ogsaa den ældste Menighed det; de gik langt hyppigere til Alters, end vi synes vi kan, en Tid tilsyneladende daglig.[2]) Det er en misforstaaet Aandelighed at tro, at man kan undvære Vaners Hjælp i sit Kristenliv. Især kan man ikke undvære dem i golde og døde Tider. Og dem har vi jo alle. Vi er nu engang ikke ens i Sind og Stemning til alle Tider, skal vist ikke engang være det; som der er særlige frodige Tider, hvor alt lykkes og vi synes, Gud er saa nær, saa er der andre, trange Tider, da vi synes at gaa istaa og ikke rigtig har noget ud af vor Bøn og Bibel. I saadanne Tider skal Vanen sætte ind og være Baandet, som holder os til Gud og hjælper os igennem til den næste Frembrudstid, da nye Kilder fra Sjælens Bund atter vil vælde frem.

En af disse Vaner er netop Altergangen. Jeg taler her ikke om den berygtede Vane-Altergang, som vel nu er afskaffet de fleste Steder, da man især paa Landet gik til Alters engang om Aaret, hele Sognet, med hele Husstanden, Karl og Pige og Røgter og dem alle, og saa forresten gav Kirken en god Dag det meste af Aaret. Men jeg taler om det, at man gør sig det til Vane, at som man vil tale til Gud hver Dag, selvom man synes, Bønnen naaer kun til Loftet, og vil læse hans Ord hver Dag, selvom man synes, man faar ingenting ud deraf, saadan vil man ogsaa til hans Bord, selvom man ingen Trang føler og ingen Virkning fornemmer. Det er altsammen Baand, som binder til Gud. Og længes du ikke, saa husk det: Han længes efter dig!

1) Luk. 24, 30—31. 2) Ap. Gern. 2, 46.

II.

Der er en anden Side i Kristenlivet, som de Kristne, der ikke bruger Nadveren, ogsaa synes at have for liden Sans for. Lad mig kalde det: Loyalitet. Loyalitet mod Jesus Kristus.

Mænd skulde netop synes at have Forstaaelse af denne Side. Det er muligt, de mener, at der i den kirkelige Forkyndelse bliver slaaet vel meget paa Følelsens Strenge. Jeg føler mig ikke selv ramt af denne Beskyldning: her grædes ikke mere end nødvendigt i Johanneskirken. Anklagen gælder maaske mest Fortidens Synd og rettes maaske ogsaa mest af dem, som ikke har gjort noget Forsøg paa at gaa i Kirke i en Del Aar. Men hvordan det nu forholder sig med dette, og hvad Grunden kan være til, at Mændene stadig er i Mindretal i Menigheden: det skulde synes, at denne Side i Kristenlivet: vi skylder Jesus Kristus Lydighed, maatte kunne finde særlig Indgang hos Mænd, fordi den appellerer til den praktiske Handlekraft og kræver Viljens Indsats. Jesus er ikke blot en Frelser, han er Herre. Han vil lydes. Ikke slavisk og blindt, men personligt, og dog ubetinget. Det er dette, jeg mener med Loyalitet: en Lydighed, som beror paa Hengivenhed. Han har selv lagt stor Vægt paa dette og især i de Samtaler, som i denne samme Aften fandt Sted i denne Kreds, da Nadveren var holdt. Derpaa vilde han, at Kærligheden til ham skulde kendes: at man holdt hans Befalinger.[1])

Nuvel; og naar han da har indstiftet Nadveren og budt os at mindes ham paa denne bestemte Maade, saa staar det til os at gøre derefter, selvom vi ikke fatter det og ikke indsér Nødvendigheden eller Nytten deraf, gøre det paa hans Ord. Just denne Befaling har faaet en egen Vægt ved det, at den blev givet i hans Dødsnat, for han lider. Saa lydig var han, at han var lydig til Døden.[2]) Det anstaar sig da ikke for os, hans Disciple, som har saa gode

[1]) Johs. 14, 21—23. [2]) Phil. 2, 8.

Kaar i Sammenligning med ham, at være selvstændige paa dette Punkt og nægte ham Lydighed.

Jeg vil gærne gore det saa personligt som muligt. Kristendom er nu engang den personligste af alle Religioner. Vor Gud er en Personlighed, og han henvender sig til vor Personlighed. Det vigtigste hos en Kristen er derfor ikke hans Meninger. Jeg bryder mig meget lidt om Meninger. Hellerikke Meningen om Nadveren, om den rigtige Opfattelse, lægger jeg synderlig Vægt paa. Det afgørende er: dit Forhold til Jesus Kristus. Han indstifter ikke et nyt Pagtsmaaltid til ingen Nytte. Vil du være loyal imod ham, maa du ogsaa være det paa dette Punkt, – selvom jeg godt véd det kræver Viljesanspændelse og Overvindelse at tage et Skridt og bryde med aarelang Slendrian. Lad det tilskynde dig, min Broder, at han længes efter dig!

III.

Jeg kommer til en tredje Side i Kristenlivet, som ogsaa synes at blive oversét hos de Kristne, der ikke gaar til Alters. Lad mig kalde den: det mystiske.

Jeg gaar ikke til Alters, siger man, for jeg forstaar det ikke. Hør, min Ven: hvad forstaar du overhovedet? Forstaar du Livet? Forstaar du dig selv? Forstaar du Forholdet mellem Sjæl og Legem? Og hvad forstaar du i Kristendommen? Forstaar du Jesu frelsende Død paa Korset? Forstaar du Bønnens Indvirkning paa Gud? Forstaar du Aandens Gærning i et Menneskehjærte? Hvorfor vil du saa forstaa Nadveren? Mon der overhovedet vilde være saameget ved den Religion, som man forstod alting i? Mon det ikke snarere vilde tyde paa, at Religionen var af en meget menneskelig Herkomst? Et fornuftigt Menneske forlanger ingen fornuftig Religion. Han gaar ud fra, at der er Dybder hos Gud, han ikke mægter at lodde. Hellerikke Guds Gærning i mit eget Hjærte mægter jeg at følge eller fatte. Hvor griber Gud ind, og hvor er det min egen Vilje?

Og sæt, Gud nu ogsaa havde noget for med mig, naar jeg kom til Alters? „En ny Pagt i mit Blod, det som udgydes for Eder“: mystisk Tale, ja, men der maa jo ligge en vidunderlig Virkelighed bagved. „Mit Legeme, som gives for Eder“: Mystik, ja, men tyder det ikke paa en overordentlig intensiv, stærk og inderlig Forening mellem ham os os? Det er ikke vor Sag at trænge ind i Mysterierne. Det har netop været Kirkens Ulykke, at den vilde gøre det. Hver vilde forstaa det paa sin Maade, som skulde være den eneste rigtige, og saa blev Kirkerne netop delt paa deres forskellige Nadveropfattelse: Katholikkerne kom med deres Offerlære og Forvandlingslære, de Reformerte med deres Mindemaaltid, Lutheranerne med deres tre Præpositioner „i med og under.“ Gid dog de Kristne vilde være lidt mindre nysgærrige, saa blev de ogsaa nok mindre stridbare! Mig er det nok, at mens jeg faar Brodet og Vinen ved min Herres Bord, faar jeg ogsaa en Velsignelse af ham. Jeg tænker, den er saare forskellig for de forskellige Nadvergæster, og jeg har følt, den ogsaa er forskellig til de forskellige Tider i mit eget Liv. En Dreng, som for første Gang gaar til Alters, faar ikke det samme ved Herrens Bord som en gammel from Kone, som Hundreder af Gange har været til Herrens Bord, og jeg faar ikke det samme, naar jeg gaar til Alters for at takke for en Glæde, som naar jeg kom der for at hente Styrke til min Strid og Sorg. Det lader jeg Herren om. Men vær forvisset om, at netop i Mysteriet ligger noget af Kristendommens Kraft. Fjærn Mysteriet, og du har tabt Kraften. Lad derfor ikke det mystiske i Nadveren skræmme dig. Kærligheden er altid mystisk. Ingen kan forklare sin Kærlighed; men den er det visseste af alt. Og Kærligheden siger: Kom til dette Maaltid! Han længes efter dig.

IV.

Endnu en Side i Kristendommen maa jeg minde om, som ogsaa træder frem i den hellige Nadver, og som er

for svagt udviklet hos den Kristne, der ikke gaar til Alters. Jeg mener: Sansen for de Kristnes Fællesskab, de Helliges Samfund, det vi bekender i vor tredje Trosartikel.

Denne Side var altid fremme i de Gamles religiøse Maaltider, og vi sér allerede hos Paulus, at man lagde stærk Vægt paa den i den første Menighed. „Fordi der er ét Brød, er vi mange ét Legeme."[1]) Mens vor Tid kendetegnes i høj Grad som en Sammenslutningens og Organisationens Tid, saa synes de Kristne at gaa i den stik modsatte Retning — dèr raabes der bestandig paa mere Frihed, og dèr vil det enkelte Individ gaa sine egne Veje. Jeg tror, der mistes store Værdier derved. Jeg tror aldrig, vi har trængt saameget til Sammenhold som netop i vor Tid. De store Opgaver og de mange Fjender viser i den Retning.

Men netop for denne Side af Kristenlivet er den hellige Nadver ogsaa et Udtryk. Pagtsmaaltidet er et Samfundsmaaltid. Apostlene blev bundet sammen for Livet ved at gaa til Alters sammen hos deres Mester, Natten før han døde for dem. Og saadan føler vi det den Dag idag. Du skal gaa til Alters for Menighedens Skyld — og for din egen Skyld, for dèr at forenes med Nadvermenigheden. Du maa ikke være sær, hører du? Du maa ikke holde dig tilbage for dig selv; jeg forstaar godt det konne, der er ved en sky og blufærdig Sjæl, jeg ærer den Beskedenhed og Ydmyghed der siger: jeg er ikke værdig endnu, — men det er alligevel galt. Det er ogsaa egoistisk. Vi synes, det var saa rart at have dig med. Gør det for vores Skyld. Siden vil du nok gøre det for din egen Skyld. Du maa ikke svigte os og blive borte. Og, for fjerde Gang, min kære Broder: han længes efter dig.

V.

Jeg vil opkaste et Spørgsmaal tilsidst. Mon den Kristen, som holder sig tilbage fra Nadverbordet, har nogen

[1]) 1 Kor. 10, 17.

rigtig glad og tryg Vished i sit kristne Haab? Jeg tvivler derom. Der synes at være en Forbindelse imellem Nadveren og Haabet. Der var det allerede i den første Nadver: han sér ind i Guds evige Rige fra sin Plads ved Nadverbordet. „Jeg skal ingensinde mere spise det, førend det bliver fuldkommet i Guds Rige: jeg skal ikke drikke af Vintræets Frugt, førend Guds Rige kommer.“ Haabets Kærte skinner over den første Altergang. Den gør det endnu. Vi beredes dèr til at møde ham. En Kristen er ikke saa bange for at skulle møde den Dommer, som han ofte har været til Alters hos her paa Jorden. Han fik det atter og atter bekræftet ved den nye Pagts Maaltid. Saadan som to Venner her paa Jorden har deres Tegn, hvormed de bekræfter deres Kærlighed for hinanden, saadan besegles ogsaa Pagten mellem ham og mig, naar jeg gaar til Alters. Og det vil sige: jeg befæstes i Haabets Vished.

Prøv dit Hjærte, min Broder og Søster! Har du et fast Frelseshaab, er du rigtig viss i din Salighedssag? Du synes, det er hovmodigt at sige, at man er viss paa at komme i Himlen, du turde da aldrig sige det. Det lyder jo beskedent, men det er ikke en Beskedenhed, som ærer Gud. Gud vil ikke holde sine Børn hen i taaget Uvished. Han vil samle dem om sit Bord – her om Nadverbordet, og hisset ved det store Bord, hvor Abraham og Isak og Jakob og alle de Hellige og din salige Moder og alle Frelste sidder tilbords. Det minder Nadverbordet os ogsaa om, og Mindet bliver her til et Haab.

Kom, alle Kristne! og dél denne Glæde med os andre, vent ikke, til du synes, du er god eller trosstærk nok, men benyt ogsaa denne Hjælp til at blive mere viss i din Frelsessag og glad i dit Haab. Jesus har tændt Festens Lys for dig. Han har beredt sit Bord for dig. Han længes efter dig. Amen.

Hvad skal vi tænke om Jesu Død?

Langfredag.

(Læs: Mt. 27, 51—66.)

Naar Mennesker er døde, gaar det i Reglen først rigtig op for de Efterlevende, hvad de har ejet. Da skønne de først rigtig paa de Kære, og da melder de kendte, pinefulde Selvbebrejdelser for de Døde sig. Vi har ikke været saa gode imod dem, som vi skulde, og nu er det for sent.

Jeg vil ikke sige, at dette helt og holdent var Tilstanden hos Jesu Disciple, da han var død. Ikke helt. Thi vistnok havde de noget at bebrejde sig, og gjorde det da sikkert ogsaa. De maatte tænke paa, at de havde bedrøvet ham dybt Aftenen før, ved at skændes om den bedste Plads, og hvor daarlig de havde hjulpet ham, da han saa bønlig bad dem derude i Haven om at vaage med ham. O havde de anet, at de saa snart skulde miste ham! Da havde de kappedes om at vise ham deres Kærlighed, og lyttet endnu ivrigere til hans Ord. Men dersom nogen vilde sige, at nu lærte de først at elske ham, nu han var død, saa vilde det ikke være sandt. De havde elsket ham usigeligt, mens de havde ham, og de havde allesammen troet, at han var den, han sagde, Guds egen Søn. Især den sidste Tid var det blevet dem klart.

Men heri laa netop det forfærdelige i deres Sorg. „Vores Gud er død." Tænk den Tanke. „Ham vi kalde vor Gud, han er død, besejret af sine Fjender." Den Tanke grænser til Vanvid. Thi var han Gud, kunde han jo da ikke dø; men var han død, havde han dog ikke været Gud. Og saa kunde Tankerne blive ved at kredse, til de stansede helt i Fortvivlelse. Der var saa i al Fald ikke mer at leve for. Thi Ens Gud, det vil jo sige Ens Et og Alt; og det havde han været, han, den Døde. For saa er der intet mere. Hvad skulde de tænke andet om Jesu Død?

Ja, hvad skal vi tænke om Jesu Død? Der kan

vel ikke gives naturligere Spørgsmaal for en Menighed paa Langfredag. Vi véd jo, at siden da er alting blevet anderledes. Korset er nu de Kristnes Æresmærke. Og Jesu Kors er blevet Midtpunktet i de apostoliske Skrifters Tankegang og dermed i alle Tiders kristelige Forkyndelse. Det skulde saa vel ogsaa være Midtpunktet i vort Liv, men er det dét? Og hvis det ikke er det, hvad kommer det saa af, og hvorledes skal det blive det? Unge og Gamle, lad os da bede Guds Aand vejlede os paa denne Langfredag, naar vi stiller os dette store Spørgsmaal: Hvad skal vi tænke om Jesu Død?

Vor Text handler jo om Øjeblikket lige efter, at han var død, da Tankerne for første Gang opsteg hos Menneskene, og Rygtet for første Gang bar det forfærdelige Dødsbudskab om: Jesus er død. Hvad tænkte de da derved? Naar vi sér nøje efter, saa viser det sig, at Spørgsmaalet strax dette hin Tids Mennesker i mange Lejre, at Svaret paa højst forskellig Maade anelsesfuldt brød frem i Hjærterne. Men det samme vil sikkert være Tilfældet med os, saa mange som er forsamlede herinde. Jeg er viss paa, vi er naaet til højst forskellige Standpunkter med Hensyn til Jesu Kors. Nogle har sletintet Standpunkt maaske; andre højst uklare og taagede. Nogle er naaet frem til at se én Side af hans Kors, andre en anden. Vi vil finde, at alle Tankerne fra den første Langfredag Aften gaar igen endnu iaften. Nu vel: hvad tænkte da de første om Jesu Død, og hvad skal vi tænke om den?

Hans Fjender tænkte deres. De tænkte: Han var en Forfører, som nu er død, og frygtede saa alligevel en lille Smule for, at han dog ikke skulde være død. Og satte saa en Sten for og Rettens Segl og nogle Skildvagter, — forat passe paa den Døde.

De tænker saadan endnu. Han er død for længe siden, og var en Forfører, eller en Sværmer, eller en Epileptiker,

eller har overhovedet aldrig existeret. Men skønt de tænker saaledes, efter hvad de sige, kan de dog aldrig ret lade den Døde have Ro. Atter og atter vælter de Vantroens Sten for hans Grav og sætter Videnskabens Segl for og posterer Historikerne udenfor til at patruljere foran Graven, at han ikke skal slippe ud. Det er, somom de dog inderst inde frygter for, at han maaske dog alligevel ikke skulde være død.

Er her vantro Mennesker her i Kirken, jeg vil ikke haane Dem. Jeg vil kun sige til Dem: lad den Frygt holde sig frisk i Deres Bryst! Den er ikke til at foragte, og den kan skabe den Uro, som engang faar Dem til at lede efter Sandheden og tilsidst kan bringe Dem til Troens Vished.

Den hedenske Høvedsmand tænkte noget andet. Han saa' Jesus dø, og udbrød: „Sandelig, denne var et retfærdigt Menneske!" Der er dem, der ikke er kommet længere ved at betragte Jesu Liv, og som ogsaa finder dette bekræftet i hans Død. Hans Død var en Helts Død, vil de sige. Han døde som en Besejret, men som den ædleste Martyr. Det gik ham, som allerede den græske Filosof Plato havde spaaet: at naar den Retfærdige aabenbaredes her paa Jorden, vilde Menneskene bringe ham til Pælen. Han blev sig selv tro til det sidste.

Er her Mennesker herinde, der sér saaledes paa Jesus: han er det bedste Menneske, der har levet, han er vort Ideal, og døde som han havde levet, saa vil jeg sige til Eder: Erkender I dette, saa vig aldrig fra Eders Pligt, at følge dette Ideal. Nøjes aldrig med ringere. Men gør I dette, vil I ogsaa faa et andet Syn for ham med Tiden. I vil trænge til hans Hjælp, og I vil da faa Øre for de af hans Ord, der lover Jer denne Hjælp. I vil da nok ogsaa en Gang se mere baade i Jesu Liv og i hans Død. Vent, jeg vil faa Ret en Dag, og hilser Jer til Lykke til den Dag.

Evangelisten har atter et andet og rigere Syn for Jesu Død. Matthæus fortæller, hvorledes mange af de Helliges Legemer opstod, efter at Herren var død, og gik ud af Gravene efter hans Opstandelse og kom ind i den hellige Stad og aabenbaredes for mange. Hvad betyder dette sære Tegn? Det kan kun betyde, at han ved sin Død har overvundet Døden. Den Tanke er ikke saa vanskelig at fatte for Kristne. Den, der vil hjælpe os stakkels Dødens Børn ud af Dødens Favn, han maa selv stige ned i Dødshulen og kæmpe den store Enekamp med Dødningekongen. Han maatte dø forat besejre Døden og forat det kunde slaas evig fast for os alle, at han har besejret den. Derfor tænkte den gamle Kirke sig ikke blot, at han efter sin Død gik til Paradiset forat hvile og kvæges efter sine Vunder, men at han bragte Glædesbudskabet til de Fromme og til de Ventende om, at Døden var overvundet. Da var det, de sprængte Dødens Porte og et Øjeblik færdedes i den hellige Stad, hvor de engang var baaret ud fra som Døde. Jeg tænker, her er ogsaa Mennesker, som mest har Øje for denne Side af Jesu Kors. De, hvem Døden har saaret dybt med Savn, eller som med Angst har følt dens kolde Skygge i deres eget Hjærte, de griber gærne denne Tanke: Jesus døde forat besejre Døden.

Men der var dem, der stod tættere endnu ved hans Kors og ikke blev inde i Staden. Det var den lille Kreds af Kvinder, som havde fulgt ham og tjent ham i de sidste Aar. De havde det saadan, at de fattede intet af det, der var sket, men de kunde ikke skilles fra hans Kors. De stirrede paa dette Kors, de dvælede ved hans Grav, de viste deres Kærlighed i at berede Urter og Salve til hans Legem. De tilbad ham, den Døde. Korsets Gaade havde dræbt deres Glæde, men ikke deres Tilbedelse.

Saadan er der endnu Mennesker der har det. De vilde

saa gærne tro, men de stanses af Korsets Gaade. De føler, det er dèr, de skal vente Frelsen, men de véd ikke, hvorledes. De elsker Kristendommen, men de har en død Frelser. De synes, alting taler imod, og er bedrøvede derover. De prøver at tro, — trods alt.

I som har det saaledes: tilbed Frelseren, som hine Kvinder gjorde, og en Morgen vil han ogsaa møde Jer. Bliv ved at bie og at bede, og en Dag skal Korset afsløre sin Gaade, og I skal sé, Gaaden var Eder selv, Eders Synd og Eders Tanker, og Korset er meget mere Gaadens Løsning. Da skulle I ikke tro trods Korset, som Peter ogsaa gjorde det en Tid; hans første Taler viser det; — men I skal tro for Korsets Skyld.

Da skal det gaa Jer, som det gik dem, vi nu skal se. Thi der var nogen, som stod endnu nærmere ved Korset og ved den Korsfæstede. Det var Johannes, som vaagede hos den Døde, og Josef og Nikodemus, som kom og tog den Døde ned af Korset og bar ham til hans Grav. Johannes's Tanker har han selv skriftet. Han anede allerede igennem Skriftens Profetier, at det var efter Guds Vilje, Jesus var gaaet i Døden.[1]) Men ogsaa Nikodemus's Tanker maa vi kunne gætte. Thi hvorfor træder nu netop han frem her af Mørket? Kan det betyde andet, end at Ordene fra hin Nattetime tre Aar tilbage atter vaagnede til Live i hans Sjæl? „Ligesom Moses ophøjede Slangen i Ørkenen, saaledes skal Menneskesønnen ogsaa ophøjes,"[2]) saaledes lød de dunkle Ord. Dengang forstod han dem vel næppe. Her var de jo opfyldt for hans Øjne. Saa meldte han sig da som den seneste af alle Disciple. Han havde ingen klar Tro, men det dæmrede i hans Sjæl: Jesu Kors er Guds Vej til vor Frelse. Menneskets Søn er ophøjet paa sit Kors, forat alle de Slangebidte kunne læges fra Synden ved at se op til ham.

[1]) Johs. 19, 35—37. [2]) Johs. 3, 14.

Nogle af os er netop naaet saalangt, at vi aner det samme. Der er Ting, vi véd med os selv, og som vi ikke har noget andet Sted at bære det frem til end til Jesu Kors. Vi fatter dunkelt, at netop dette maatte til, og intet mindre. Vi har ondt ved at gøre Regnskab for det overfor Tanken, i vor Fattigdom véd vi ikke hvorledes vi skal udtrykke det, men det staar saaledes for os: kun ved Jesu Kors er der Frelse fra Synd. Kristne Venner, lad os være ærlige og ikke sige mere, end vi i Sandhed kan staa ved. Jeg selv forstaar saa lidet af Korsets Naade. Men jeg kan skimte, at det er det helligste Sted, og at Guds Frelses Tanker er aabenbarede her, og jeg ønsker at vende altid paany tilbage til dette Hvilested og hente Fred og Trøst derfra.

Han selv — hvad tænkte han selv derom? Beskæmmende nok, hans Venner var saa bedøvede af Sorgen, at de havde glemt det, men hans Fjender var flinkere til at huske det. De sagde: „Vi kommer ihu, at han sagde, mens han endnu levede: Efter tre Dage oprejses jeg!" Men senere vaagnede ogsaa Hukommelsen hos hans Disciple. Da kom de ihu, at han allerede den første Gang, han var i Jerusalem, anelsesfuldt havde talt om sin Død og Opstandelse: „Nedbryder dette Tempel, og paa tre Dage vil jeg oprejse det."[1] Da erindrede de, hvor tidlig han i Galilæa havde forudsagt den Tid, da Brudgommen skulde tages fra dem.[2] De erindrede, hvordan han Aaret forinden ved Paasketid i Galilæas Ørk havde talt om, at det Livets Brød, han gav, det var hans Kød, som han vilde give for Verdens Liv.[3] Og de erindrede, hvorledes han havde talt om Hyrden, der sætter sit Liv til for Faarene; ingen tager det fra ham, men han sætter det til af sig selv og har Magt til at tage det igen; Faderen har givet ham Magt dertil.[4] Og hvorledes han altid, naar han talte om den

[1]) Johs. 2, 19—22. [2]) Mt. 9, 15. [3]) Johs. 6, 51. [4]) Johs. 10, 17—18.

store Verden derude, saa ogsaa førte Talen hen paa sin Død, som om de to Tanker, Verdens Frelse og hans Død, hørte sammen.[1]) Ja, alt dette erindrede de siden, og saa forstod de da, at det var ikke trods sin Død, at Jesus blev Verdens Frelser, men det var ved sin Død, han blev det; saa forstod de, at det var efter hans Faders Vilje og ganske frivilligt, han var gaaet i Døden; at det var ikke kommet ham overraskende som et Uheld, der overgik ham, men det var et Led i hans kæmpemæssige Frelsesplan. Saaledes tænkte Jesus Kristus om sin egen Død.

Kan vi saa være mere i Tvivl om, hvad vi skulle tænke om hans Død? Vi samler hvad vi have hørt, og siger til hans Fjender: I som tænker, han er død og borte, og dog frygter for, at han skal gaa igen, — I tænker fejl, men I frygter med Rette! I som sér en Heltedød i hans Korsdød og kaare ham til Eders Helt, følg altid Eders Helt efter, saa bliver han mere end en Helt, han bliver Eders Frelser! I som har mærket Dødens strenge Tag i Eders Hjærter, se op til hans Kors og tænk: han døde forat besejre Døden! I som nærme Eder hans Kors med Tilbedelse, men staar foran den tunge Gaade: bliv ved at tilbede ham, og vær som hine Kvinder i Stilhed for Gud, og den Korsfæstede vil møde Eder som en levende Frelser! Og I som føler Synden tynge haardt paa Samvittigheden og trænger til Fred i Hjærtet, se ogsaa I op til Jesu Kors, og tænk, at her er Stedet, hvor I kan gaa hen med Eders Skyld og finde Guds Tilgivelse og Kærligheds Aabenbarelse! Men hvem I saa er, og hvor I staar, lytter alle til Jesu egne Tanker om hans Død: dét var Faderens Vej, det var hans egen frie Beslutning, det var Verdens eneste Frelse!

Saaledes bør det os at tænke om Jesu Død. Men før vi skilles, vil vi mindes, at det er ikke et Tankespørgsmaal, men det er et Livsspørgsmaal. Klare Tanker gør det

[1]) Johs. 6, 51; 10, 16; 12, 23—24.

ikke, men en greben Samvittighed. Og som der staar i vor Text, at Folket, som saa' ham dø, slog sig for deres Bryst og vendte tilbage, lad det gaa os ligedan! Lad os gøre Bod ved hans Kors og angergivne gaa til vore Hjem. Thi hvor meget eller hvor lidet vi formaa at gøre os Tanker om hans Kors, det er Erfaring gennem alle Tider i Kirken, at hvor Korset rejses, hvor Korsets Evangelium forkyndes i Aands og Krafts Bevisning, dèr angrer Syndere deres Synd og bliver frelste: og Hedningerne udbryder den Dag idag det samme, som hin hedenske Høvedsmand, naar de sér Jesus Kristus afmalet levende for Øje som korsfæstet: Sandelig, denne var et retfærdigt Menneske og Guds Søn! Og der maa saa nødig oprinde en Langfredag her paa Jorden, og der maa saa nødig holdes en Aftengudstjeneste paa en Langfredag her i denne kære St. Johannes Kirke, uden der var nogle Sjæle, som angrede deres Synd, naar Korset atter blev rejst iblandt os, og slog sig for deres Bryst, og vendte hjem som nye Mennesker. Amen.

Paaskesejren.

Paaskedag.

(Læs: Mt. 28, 1—8.)

Folk er saa glade, fordi det er ved at blive Foraar. Der er ogsaa noget hjærtebefriende over Vaarens Vidunder. Den store Sejr, som Lyset og Livet har vundet derude over Vinterens Mørke og Kulde, føles ogsaa som en Foryngelse inde i Menneskesjælen. Og saa er Sejren vundet saa tyst og stille, uden Bulder og Blodsudgydelse. Fjenden var flygtet, da Krokus og Erantishærene med lynende Sværd i Tusindvis brød igennem Jordskorpen, og Lærkerne ringede Paaskesejren ind i Luftens Rige.

Vi er ogsaa kommen sammen her idag for at høre Sejrsbudskab. Vi hilser Opstandelsens Vaar og Paaskesolens Sejr. Mægtig, men tyst, skrider Sejrherren frem paa sin Heltebane. Skyggerne maa vige, ikke med ét Slag, men efterhaanden og sikkert. Jeg saa engang en Solopgang paa Sicilien. Jeg skal sent glemme det Vidunder af Stilhed og Sejr. Se først kom de kølige Vinde og varslede Dag. Saa dæmrede det matblaa Morgenlys. Saa var der højt oppe i Luften nogle smaa rosenrøde Fjerskyer — som Engle der løb forud for Solkongens Triumfvogn. Saa rødmede Snetinderne paa Ætnas nøgne Skuldre dybt under Morgenens Kys. Og da steg den røde Solkugle frem over Havet med sin gyldne Kongekrone. Sejren var vundet; og dog forstod jeg, at paa Bunden af de dybe Dale vilde Duggen endnu ligge længe i Græsset, og der var Kløfter, hvor Solens Sejrsbudskab ikke vilde naa hen før Middagstid.

Saadan er det ogsaa med Paaskesolens Sejr. Den er viss, men den er endnu ikke fuldstændig. Først stod Jesus op af Graven. Saa vandt Livet og Glæden Sejr i hans Venners Hjærter. Saa drog Solen ud paa sin Bane over alle Verdens Lande. Den fandt ogsaa Vej til vore Hjærter. Og helt har den først sejret, naar Opstandelsens Dag oprinder. Lad os se paa Solopgang idag! Lad os glæde os sammen over Paaskesolens Sejr!

I.

Førstegrøden er Jesus. Den 16de Nisan bragte man det første Neg til Templet som Takoffer for den kommende Høst. Den 16de Nisan, vistnok den 9de April Aar 30, stod Jesus op af Graven som Førsteneget af de Opstandnes store Høst. Selve Solens Opgang saa' ingen. Ingen har sét Opstandelsen; men mange har sét den Opstandne. Hans Venner burde have taget ham paa Ordet og holdt Vaagenat foran Graven for at se Underet og tage imod ham med Hosiannaraab, naar han traadte frem. De havde

ikke turdet tage hans Løfte bogstavelig. Kun Engle saa' Synet og var Paaskesejrens Udraabere for han selv: som sædvanlig bragte Engle det Budskab, som intet Menneske kunde bringe. Da Stenen var væltet fra, stod han rolig og udsovet op. Hans Klæder laa efter ham i Orden og sammenlagt, som Tegn paa, at her havde ikke været Gravrøvere. Opstandelsens Vaar var kommet, og Morgenens Konge gik i Havens Gange. Faderen i Himlen havde sat sit Segl paa Sønnens Værk. Som en fransk Professor aandrigt har sagt: Jesu Død paa Korset var Betalingen, men Opstandelsen var Kvitteringen. Her blev han, som Paulus sagde, „kraftig godtgjort som Guds Søn ved Opstandelse fra de Døde."[1] Det var med det samme evig slaaet fast, at Livet er stærkere end Døden. Dødningekongen havde maattet give sit Bytte tilbage! En Helt var gaaet ind i hans Hule, mens Slægten ventede udenfor i aandelos Angest. Den store Tvekamp derinde endte med Livets Sejr. Nu véd vi det, o vi trængte til at faa det at vide! at Døden er ikke det sidste Ord, men hos den Herre, Herre er Udgange af Døden.[2] Dette var den første Paaskesejr.

II.

Saa kiggede Paaskesolen ind ad Ruderne til Jesu Venner og vandt sin stille Sejr i deres Hjærter. Maria Magdalene var den første. Hun havde bevist sin Kærlighed først, og fik først det velsignede Budskab. Jeg antager, at Peter var den anden.[3] Han havde det mørkest i sin Sjæl og trængte mest til Solopgang og Sejrsbud. Siden falder Paaske-Eftermiddagssolens skraa Straaler over Landevejen til Emmaus, hvor de to Vandrere faar Følgeskab af den Opstandne. Nu gaar Budskabet fra Mund til Mund, og af og til besegles det af et Besøg af den Opstandne, snart hos en enkelt Sjæl — hans egen Broder Jakob var en af dem, snart hos en større Forsamling af Disciple, éngang endog 500 under ét.[4]

[1]) Rom. 1, 4. [2]) Slm. 68, 21. [3]) Luk. 24, 34. [4]) 1 Kor. 15, 5—7.

Her er to Ting at lægge særligt Mærke til. Det ene er dette: at det kom dem ganske uventet. Næsten modstræbende maa de tvinges til at tro, at deres Mester lever. Det har sin Betydning at iagttage det. Thi det viser, at de var alt andet end præparerede for en Opstandelsestro. Maria Magdalene finder Graven aaben. Men langtfra at dette vækker Glæde eller Haab hos hende, vækker det langt snarere Angest og Sorg: hun tror, at slette Mennesker har været paa Spil og forstyrret Gravfreden. Hun finder siden ham selv i Urtegaarden, men tror, det er en Havekarl - lige til det Øjeblik, da Stemmen nævner hendes Navn: saa kærligt talte ingen paa denne Jord, uden han. Selv Johannes troede først, da han stod derinde i Graven og saa' Ligklæderne. Og Disciplene paa Emmausvejen lader kun højst uvilligt denne Fremmede slutte sig til dem, og da de endelig aabner for Slusen, styrter det frem, hvorledes Kvinderygtet om den tomme Grav og om at Jesus lever synes dem utroligt og derfor kun kan bedrøve dem. Disciplenes Vantro bliver saaledes et vigtigt apologetisk Moment, et Bevis for Opstandelsens Virkelighed: de selv havde aldrig vovet at digte en Opstandelse.

Og det andet, vi skal lægge Mærke til, er, at denne Opstandelsestro forvandlede dem fuldstændigt, og at Forvandlingen holdt sig til deres sidste Stund. Den sorgbetyngede, grædende Maria Magdalene bliver en jublende Budbringerske: „Jeg har seet Herren;" og snart er de Kvinder, som bringer glad Budskab, en stor Hær.[1]) Rygtet sætter allerede Fart i Peter og Johannes, saa de løber omkap til Graven; men siden løber de omkap ud i Verden forat naa længst ud med det glade Budskab. Thomas tvivler, selv da hans Fæller søger at overbevise ham; men siden faar han Syn for Sagen og er med til at bringe Opstandelsestroen ud, Traditionen siger: til Indien. Og saaledes alle de andre. De er andre Mænd fra den Dag af, da Paaskesolen har sejret i deres Hjærter. De lægger gla-

[1]) Slm. 68, 12.

delig deres Liv ned for denne Tros Skyld. Atter maa vi spørge: hvorledes skal dette Forvandlings-Under forklares undtagen derved, at Opstandelses-Underet virkelig er sket?

III.

Thi nu begynder Paaskesolen at beskrive sin Sejrs-Bane ud til den store Verden. Her bliver Paulus Hovedmanden, som har „arbejdet mere end alle de andre." Baade i hans og i de gamle Apostles Forkyndelse var Jesu Opstandelse det store Midtpunkt — Grækerne en Daarskab og Jøderne en Forargelse, men overalt Sjæle til Frelse. Det blev Paaske alle Steder, hvor dette Budskab kom frem. Overalt lød det: „Vaagn op, du som sover, og staa op fra de Døde! og Kristus skal lyse for dig!"[1] Det blev et Sejrstog uden Mage. Under ubeskrivelige Lidelser og rasende Modstand — en ustandselig Seir: „i alt dette mer end sejre vi," siger han paa sin sædvanlige begejstrede og originale Maade.[2]) Vi meer end sejre: thi vi staar os ikke blot selv, men vi forvandler vore Fjender til Venner! Et Triumftog sammenligner han det med: „Gud ske Tak, som altid forer os i Sejrstog i Kristus og lader sin Kundskabs Duft blive kendelig ved os paa ethvert Sted. Thi en Kristi Vellugt er vi for Gud iblandt dem som frelses og iblandt dem som fortabes for disse en Duft af Død til Død, for hine en Duft af Liv til Liv."[3] Kristus den Opstandne er Triumfator; og Paulus og hans Venner er som Cæsars gamle Veteraner, som altid sejre og snart er vant til at svinge Rogelsekarret til deres udødelige Hærforers Ære. Aldrig gaar dette Budskab umærkeligt henover Menneskesjælene. Dets Rogelse er Blomsterduft fra Josef af Arimathæas Have, bragt hid af Opstandelsens Morgenvinde, Fjenderne fornemmer kun Ligstank deri, de oprøres over et Budskab om en henrettet Jøde, og den døde Kristus bliver dem selv til Død; men alle længselsfulde

[1]) Efes. 5, 14. [2]) Rom. 8, 37. [3]) 2 Kor. 2, 14—16.

Sjæle kender Livsens Duft i Ordet om den Opstandne, og det bliver til Liv i deres egne Hjærter.

Den Dag idag beviser dette Budskab sin samme Sejrskraft i Verden. Du har heri et nyt Tegn paa Opstandelses-Troens Sandhed. Det passer for den ganske Verden. Det hører til dette Budskabs eget indre Væsen, det vil selv ud til alle Jordens Folk: „Gaa til mine Brødre og sig dem: Jeg farer op til min Fader og Eders Fader, til min Gud og Eders Gud" og siden: „Gaa ud i al Verden og gør alle Folkeslagene til mine Disciple!" Alle snævre, nationale Skranker har det sprængt, det er et Verdensbudskab. Og det beviser sin Ret dertil, hvor det kommer frem. Skulde det ikke være saaledes? Der er Grave i alle Lande, vi vandre alle over Grave, hvor vi gaar: skulde da ikke et Ord om Opstandelse have Bud til alle Menneskehjærter? Vor Tid er atter blevet en Paulustid. Der har aldrig været saamange Missionærer i Kirken som idag, og aldrig saa rivende et Fremskridt i Hedningeverdenen siden Apostlenes Dage som nu. Gamle Kulturfolk, som i Aarhundreder har ligget brak, vaagner nu med ubrugte Ungdomskræfter og griber med Begejstring efter Evangeliet om Jesus. Atter sporger jeg: skulde en ædel og højt oplyst Ungdom vie sit Liv til at forkynde en død Mand? Skulde store, friske, kloge Folkeslag give sig til at tilbede en Dødning? Nej, Evangeliet lever, fordi Jesus lever. Paaskesolens Sejr i den store Verden indtil denne Dag viser, at Jesus har sejret.

IV.

Men i den gamle Kristenhed sover man! „De har taget min Herre bort, og jeg véd ikke, hvor de har lagt ham," klagede Maria; men har de vantro Kristne ikke travlt, ligesom de vantro Jøder dengang, med at tage Kristus og Kristendommen bort – bort fra Kulturen, bort fra Folkelivet, bort fra Skolen? Er det ikke den kristusfjendske Presse, som læses helst? Er det ikke den kristus-

fornægtende Videnskab, som fører det store Ord? Vi kan faa det at se engang til: hans egne Bygningsmænd forkastede Hovedhjørnestenen, og derfor skal Vingaarden gives til fremmede Folk, som vil hilse Opstandelsens Budskab med Glæde. Og derfor er der ogsaa saamange af de Kristne herhjemme, som klager ligesom Maria: „de har taget min Herre bort, og jeg véd ikke, hvor de har lagt ham“; thi Vantroen smitter, den ligger i Luften og indaandes af alle, og en skønne Dag opdager en Kristen, at Troen er død i hans og hendes Hjærte.

Og derfor maa der ogsaa spørges idag: har Paaskesolen vundet Sejr i dit Hjærte? Det fejler jo sikkert ikke, at her er kommet Mennesker herind i Guds Hus idag, som bærer paa en frisk Sorg. „Kvinde, hvi græder du?“ spurgte Engelen, ak, ingen Haabets Engel spørger dig, men du græder, græder ikke mindst, naar de store Højtider oprinder, thi da myldrer atter Minderne frem af deres Grave ligesom Foraarsblomsterne derude. Du græder, og det bebrejder ingen dig, — men har du da ikke et Paaskehaab, som kan løfte dit bedrøvede Øje op mod Himlen og kalde Solens Aprilsmil frem i Taarens Regnbyger? Ak, du er saaret og syg: Tvivlen sidder dig i Hjærtet og lammer dit Haab. Da det kom til Stykket, da Kisten blev sænket derned og Graven kastet til, da viste det sig, at din Opstandelsestro sank med i Graven. Tidens Sygdom, Tvivlen, havde ogsaa smittet dig. Haabet visnede ligesom Kransene paa Graven. Undersøg dit Hjærte! Hvoraf kom denne Tvivl? I mangfoldige Tilfælde kom den af Utroskab: du havde ikke kæmpet udholdende nok mod din Synd. Og dèr hvor Synden faar Magt, dèr breder Tvivlen sig; og hvor Tvivlen raader, dèr sidder Sorgen paa Tronen. Vi trænger til nye Sejre i den gamle Kristenhed. Stenen skal atter væltes fra, Vagtposterne kastes til Jorden, og den døde Tro gaa frem af Graven.

Dette sjælelige Opstandelses-Under kan intet Menneske selv fremkalde. Kunde det dét, var det intet Under,

ingen Oplevelse med Gud, men en kunstig, selvlavet Fantasitilstand. Og det er intet mindre end et Under, en Oplevelse, vi behøve. Jeg kan kun sige dig to Veje, paa hvilke Oplevelsen snarest kan ske. Den ene er Kærlighedens eller Længslens Vej. „Herre, dersom du har baaret ham bort, da sig mig, hvor du har lagt ham, at jeg kan tage ham," klager Maria, og hvilken Ømhed og Kærlighed rober ikke denne Bøn af den svage Kvinde! Begynder du at længes efter Gud og faa Kristus mere kær, da er du paa Vej til at kende ham. Den anden Vej er det kristne Vidnesbyrds Vej. Da hun havde sét og kendt Jesus, ilede hun til Disciplene og sagde: „Jeg har sét Herren", og vakte derved ogsaa Troen og Haabet hos dem. Saadanne levende Kristne findes jo endnu. De siger det samme: Jeg har sét Herren! Jeg har erfaret, at Jesus lever og giver mig Sejr over Synden og Lys i Tvivlen og Trøst i Sorgen. Den kristne Menigheds Existens er jo et stort Bevis paa Herrens Opstandelse. Naar du da beder Længslens Bøn og færdes med levende Kristne, da vil Herren en Dag nævne dig ved Navn, som han sagde: Maria! saa det klang helt ind i hendes Sjæl — du vil erfare, at Gud taler til din Sjæl. Men denne Oplevelse er ligesaa uforklarlig som den jordiske Kærlighed: den Forelskede véd, at kun en eneste kunde nævne hendes Navn saadan, at Kærlighedens Under skete, og Sjælen følte, at der kaldtes paa den, skønt hun ikke kan forklare, hvori det bestod. Og dog er intet i Verden vissere end denne Oplevelse. Saaledes er det ogsaa, naar Paaskesolen sejrer i en Sjæl. Det er gaadefuldt og underfuldt, men usvigelig visst.

V.

Da véd Sjælen, at det bedste er gemt for den til sidst: den storste Sejr er den sidste Sejr; den herligste Oplevelse er i Vente paa den store Opstandelsens Dag. Thi hernede gælder det endnu for os: „Ror ikke ved mig; thi jeg er endnu ikke opfaren til min Fader"; og derfor

maa en Kristen altid vandre varligt. Men ogsaa vi kunne føje til: „Jeg farer op til min Fader og min Gud.“ Thi Førstegrøden er Kristus; men dernæst de, som tilhøre Kristus, ved hans Tilkommelse.[1] Aa hvad for et vidunderligt Foraar er der dog ikke i Vente! Brødre og Søstre, tænk Jer den Dag: da ikke blot Paaskeliljerne skal smykke de Kæres Grave og de andre Foraarsblomster myldre op, men da alle Stene skal briste og væltes fra, og frem af Gravene skal det straalende friske Opstandelses-Legems Blomsterkalk bryde frem, et tusindtalligt, uoverskueligt Mylder af dejlige, forløste, nyskabte Menneskebørn, Opstandelsens glade Børn. O tænker du ikke ofte den Tanke, naar du besøger deres Grave? Og ogsaa du selv, som føler, at det udvortes Menneske fordærves fra Dag til Dag, klynger du dig ikke til den Tanke, at naar den jordiske Telthytte nedbrydes, da har vi en Bolig hos Gud, evig i Himlen, som ikke er gjort med Hænder![2] Det bliver Verdens store Paaskedag, den livsalige Genkendelses Dag, Livets evige og endelige Sejr!

Og den vil komme. Pantet er os givet: Førstegrøden er os skænket. Det Skælv, der gaar gennem Sjælen, det dybe Aandens Suk, den indre salige Forvisning om, at vi er Guds Børn, den er Forvarslet[3] Guds Løfte om, at den fulde Forløsning stunder til, og de første svage Spirer er allerede kommet op over Jorden. Gud give dig at opleve dette, og Gud unde alle vore Kære det samme!

Herre, opstandne Frelser! Tak for den Solopgang, den Paaskebuddets Sejrsgang, vi saa' idag! Tak, at du opstod, og viste dig for dine Venner! Tak, at Opstandelsens Budskab gik henover Landene og endnu har Magt over Hjærterne i den gamle Kristenhed! Tak for den store Opstandelses Morgen, den evige Vaar, vi har i Vente! Amen.

[1]) 1 Kor. 15, 23. [2]) 2 Kor. 5, 1. [3]) 2 Kor. 5, 5.

Den store Urtegaardsmand.

2. Paaskedag.

(Læs: Johs. 20, 1—18).

Mørkt begyndte Dagen — en graadtung Morgen efter en søvnløs Nat. Det var saa tungt at vaagne, hvergang de forgrædte Øjne, der brændte af mange tunge Taarer, et Øjeblik fik et kort Blund med urolige Drømme. Naar de saa vaagnede op, saa var den forfærdelige Virkelighed der igen, og de samme rædsomme Oplevelser kredsede paany i haabløs Gang i de trætte Hjærner, alt det de ikke vilde tro og dog ikke kunde forandre ved, og atter vilde de sørgelige Selvbebrejdelser overfor den Døde, dem vi ogsaa kender saa godt, ubønhørlig melde sig: aa at vi dog ikke kunde bede med ham den Torsdag Aften! vi saa' jo dog hans store Angest, og han bad os saa mindelig derom! De kunde endnu høre hans klagende Stemme for deres Øren: at vi dog ikke var hos ham, da han døde, eller døde med ham, han maatte jo tro, at vi svigtede ham!

Da banker det paa Skodderne, hvor Johannes og Jesu Moder er tilhuse, og hvor Simon Peter ogsaa holdt til; — han havde det jo værst, men de to var gode Trøstere. Hyss, banker det ikke? Mon det er Fjenderne, der nu ogsaa vil tage os; de fare sammen ved enhver uvant Lyd. Der lyder en Kvinderøst derude. Saa er det en af vore. Ja; det er Maria Magdalene. Hun kan knap faa Ordene frem, saadan har hun løbet: Barn, sæt dig dog, er de efter dig, hos os kan du være rolig. Nej, det er ikke dét, - men hun kommer fra Graven, endnu mens det var mørkt, gik hun derud for ikke at blive sét af nogen og da hun kommer derud, er Stenen væltet fra og Graven tom. De har taget Herren, og vi véd ikke, hvor de har lagt ham.

Peter, hører du. Peter hører ikke, eller vil ikke høre.

Det er kun en Ulykke mere, de har ikke engang undt ham Gravfred. Men Johannes hører: Graven er tom, Peter, hvad Dag er det idag? Sagde han ikke, at paa den tredje Dag --? Da kommer der Fart i Peter: Han maa findes! Død over den, der har ranet hans Lig! Eller hvis han lever o saa vil vi ogsaa leve! Og saa har vi det vidunderlige Kapløb og det herlige Træk med Johannes, der stanser udenfor, men Peter, som iler lige derind i Graven, og Klæderne ligger der, det tyder ikke paa et Røveri, og Tørklædet omhyggeligt sammenrullet for sig selv, det tyder snarere paa en, som fredeligt er gaaet herfra, og det gryer ad Dag inde i deres Sjæle: men først mange Aar derefter kunde han udtrykke det saadan: „Lovet være Gud og Vor Herres Jesu Kristi Fader, som har genfødt os til et levende Haab ved Jesu Kristi Opstandelse!"[1])

Mørkt begyndte Dagen, en graadtung Morgen efter en søvnløs Nat, og nu skinner Solen i tusende fine Dugdraaber og i Marias Taarer, som vilde den sige: „Kvinde, hvorfor græder du?" og virkelig, nogen siger det, to hvide Skikkelser sidder derinde i Graven og sporger hende: Kvinde, hvorfor græder du? men hun har hverken Øje for Sol eller Engle, hun græder bare, fordi de har taget hendes Herre bort, og hun véd ikke, hvor de har lagt ham og én til sporger bagved hende med en venlig Røst: „Kvinde, hvorfor græder du?" og da hun vender sig om, staar Jesus der, men Graaden blinder hende, hun mener, det er Urtegaardsmanden og siger: „Herre, har du baaret ham bort, da sig mig, hvor du har lagt ham, saa vil jeg tage ham."

Hun mente, det var Urtegaardsmanden. O mine Brødre og Søstre og det var han ogsaa, og det er han endnu. Den store Urtegaardsmand han er iblandt os paa denne Morgen. Er I kommet forat lede efter ham, saa er I kommet til det rette Sted. Hvorfor græder I, er det

[1]) 1 Pet. 1—3.

over ham, stans Eders Graad, han er opstanden og møder Eder nu; er det over Eders Kære, som I har mistet, eller over Eder selv, thi man kan ogsaa miste sig selv, — han er den store Urtegaardsmand, som forstaar sig baade paa de Døde og paa Eders Sjæle: lad os nu være stille og lytte til et Evangelium om den store Urtegaardsmand.

I.

Den store Urtegaardsmand kender alle sine Blomster ved Navn.

Da Jesus nævnte hende ved Navn og sagde: Maria! da vendte hun sig om og sagde til ham: Rabbuni, hvilket betyder: Mester! Saa kærligt kaldte ingen anden Røst i den vide Verden, det maatte være Jesus. Ja, det var Jesus, som var ude at finde sine Venner en for en, det var Faarenes store Hyrde, vor Herre Jesus, hvem Fredens Gud førte op fra de døde med en evig Pagts Blod[1]) — som dukkede frem i Livets Solskin fra Dødens mørke Hulvej, og nu gik ud at lede efter sit tabte Faar, som han kendte og kaldte ved Navn. Siden gjorde han jo ligedan ved Simon Peter og ved sin Broder Jakob og ved Thomas.

Det betyder, at Jesus bryder sig om den enkelte. Det er heri, han adskiller sig fra alle Hedenskabets digtede Guder. De bryder sig aldrig om Menneskeliv. Man kan altid vente sig det værste af dem. De skal altid formildes og tages Hensyn til, og endda maa Mennesket altid være forberedt paa at blive lunefuldt eller ligegyldigt eller grusomt behandlet. Men her er en Frelser, som bryder sig om os. Han har opdaget en Menneskesjæls Værdi. „Hvad gavnede det dig, om et Menneske vandt den ganske Verden, men mistede sin Sjæl.“[2]) Man kan nemlig miste sin Sjæl; — Gud gør den intet ondt, men man mister den selv. Det er, naar man ingen Herre har, naar man gaar sine egne vilde Veje, og ender med at give sig hen i sin trøsteslose Graad. Men saa er det, den op-

[1]) Hebr. 13, 20. [2]) Mt. 16, 26.

standne Frelser gaar ud og leder efter den tabte Sjæl. Saa nævner han den ved Navn, taler saa kærligt til den, at den maa vende sig om, saa kærligt har aldrig nogen Røst talt til den, han bryder sig om mig, siger Sjælen, det forstaar jeg, og saa har den kun et Svar, den falder ned og siger: „Rabbuni", hvilket betyder: Mester! Du skal være min Herre og Mester, Konge over mine Evner og over mine Drømme, over mit fattige Hjærte, thi jeg hørte paa din Røst, da du kaldte mig ved Navn, at du elskede mig.

Han kalder os ved Navn, og dette betyder ikke blot, at han elsker os, men at han kender os tilbunds. Hun kendte ikke ham, men han kendte hende, og ikke blot af Navn, men heltigennem. Saaledes følte de det altid, naar de stod overfor ham. Saaledes følte Nathanael det: disse to Øjne læser mig ind i min Sjæls lønligste Kammer, og de har sét mig igennem Figentræets Løvhang og tydet min Ungdoms tause Drømme. Saaledes følte hin Kvinde fra Sichar det derude ved Brønden: disse Øjne sér helt ned til Bunden af den Brønd, der er i mit Hjærte, og o hvad faar de ikke at se dèr! Derfor stod der ogsaa om ham, at han havde ikke nødig at betro sig til Menneskene, thi han vidste, hvad der boede i Mennesket.[1] Og hvergang jeg tager min Bibel for mig og læser, hvad den siger om Menneskehjærtet eller lægger Mærke til, hvorledes den skildrer Mennesket, da er det altid denne Tanke, der bemægtiger sig mig: Hvor Bibelen dog kender Mennesket, denne Bibel, som jeg læser, den har jo læst i mit Hjærtes hemmeligste Bog og kender mig ud og ind. Det vækker vor dybeste Tillid til Bibelen. Thi naar den altid taler Sandhed, naar den taler om Mennesket – og det maa jeg tilstaa, at det gør den, — skulde den da ikke tale Sandhed, naar den taler om Gud? Thi hvilket Menneske véd, hvad der er i Mennesket, uden Menneskets Aand, som er i ham? Saaledes har heller ingen erkendt, hvad

[1]) Johs 2, 25.

der er i Gud, uden Guds Aand.[1]) Og saa maa det være Guds Aand, der taler i hans Ord. Saaledes føler vi det endnu idag, naar Guds Ord tales, og Guds Aand er deri. Da hviler disse to mærkelige Øjne paa os og sér os ind i Sjælens Dyb: han nævner dig ved Navn, dig, — han kalder dig frem, du er kendt, din Sjæl er en aaben Bog for ham: se, naar et Menneske saaledes føler sig truffet, taget paa fersk Gærning, raabt op ved Navn: Du er Manden! da vender det sig om, da flyer det ikke længere fra Gud, det véd, det er forgæves, da falder det ned for hans Fødder og siger: Rabbuni, hvilket betyder: Mester! O Mester, jeg ser, du véd alle Ting, saa vil jeg hellere sige dig alting og skrifte det hele for dig, og saa skal du være Konge over alle mine Tanker, over al min Fremtid!

Han kalder os ved Navn; og Navnet betyder mig selv, mit Jeg, min hele Personlighed. Mit Navn, det er ikke en Del af mig, det er ikke mit Hoved eller mit Legeme eller en af mine Evner, men det er hele mit Menneskevæsen. Og det er til Navnet, til Personlighedens Inderste, at Jesus taler. Han taler ikke blot til Tanken. Han kommer ikke med uomstødelige historiske Beviser for sin Opstandelse. Thi Tanken er upersonlig, og vil et Menneske gribe Kristendommen ad Tankens Vej, da svarer den: Rør mig ikke, thi du vil dog kun kunne fatte i Stykkevis, og derfor vil du kun finde en Kristus, der endnu ikke er opfaren til sin Fader. Og hellerikke taler han blot til Følelsen. Han vil ikke vække Stemninger og bryder sig ikke om din Begejstring eller Rørelse. Thi et Menneske kan ogsaa selv være helt udenfor det, som dets Fantasi har grebet; og vil det derfor blot staa i Fantasiforhold til Kristendommen, da svarer den atter: Rør mig ikke, du naaer ikke den levende Kristus med Fantasiens Arme, men kun dit eget Billede af en Kristus, der endnu ikke er opfaren til sin Fader. Men Kristus taler til hele et Menneskes Personlighed, til dets dybeste

[1]) 1 Kor. 2, 11.

Trang og til dets inderste Vilje, til den Egn i Sjæle-livet, der ligger dybere end baade Erkendelse og Følelse; og som derfor er uanfægtet baade af Videnskab og af de skiftende Stemninger; og da, naar et Menneske føler sig grebet i sit inderste Jeg, føler sig kaldt paa ved Navn dèr inderst inde, da vender det sig om, da falder det ned for ham og siger: Rabbuni, Mester! Du som mestrer min inderste Personlighed, du skal være Mester over min Vilje, over mit hele Væsen, baade Legem, Sjæl og Aand!

II.

Saaledes kender den store Urtegaardsmand alle sine Blomster ved Navn. Men han har endnu et Kendemærke. Den store Urtegaardsmand vil have alle Slags Blomster i sin Have.

Han vil, at hans Have skal strække sig udover hele den vide Jord. Fra Josef af Arimatæas Urtegaard er han gaaet ud den første Paaskemorgen, men han vil, at der skal ikke findes en Strimmel Jord nogetsteds i Verden, hvor der voxer en Urt, som ikke er hans. Han kan aldrig faa nok. Hvergang han sér en Blomst, siger han: den maa jeg have. Og derfor har ikke blot hver Blomst i hans Have sit eget Navn, og véd, at den er plantet af ham og kendt og elsket og plejet af ham; derfor gaar der ikke blot et Aandepust af inderlig Kærlighed og Gensynsglæde henover Haven; men der lyder strax den første Paaskemorgen et Budskab og en Befaling i Haven: Gaa til mine Brødre! Og dette Bud har altid fulgt med Kristendommen, og er egent for den. Enhver som véd sig selv kaldt ved Navn, som er vendt om og har hyldet Jesus Kristus som sin Mester, til ham lyder Ordene: Bring mit Paaskebud videre ud til de andre! Bring det først til dine Brødre, til dit eget Hus, til dem der staar dig nærmest; men stans ikke ved dem; bring Paaskebud til Danmark, til dine Landsmænd, vi trænger herhjemme til, at en Luftning fra Opstandelsens Morgen skal gaa henover vor Have

og kalde os til ny Frodighed, ny Frejdighed, ny Vaar. Og videre ud vil dette Paaskebud; som der er Grave over hele Verden, saa trænges der til, at det skal blive Paaske over hele Verden — de saa' det, de som først hørte Paaskebudskabet, og saa løb Peter og Johannes igen Kapløb ud i den vide Verden, om hvem der kunde vinde flest Sjæle for Gud; senere Kirketider er sakket langt bagud, de beholdt Paaskebudskabet for sig selv, men saa tabte det ogsaa mange Steder sin Friskhed og Magt. Nu er det nye Tider, og Gud ske Lov for det! Det Paaskebud, der tror paa sin egen Sejr, det vil altid missionere. Og derfor hilser vi med Glæde den kristne Ungdomsbevægelse, som i alle Landene kalder og samler de unge Mænd og Kvinder om Jesu Kristi Banner, thi derpaa kendes det, at Jesus Kristus er opstanden og lever: tro mig, Ungdom begejstres ikke og vier ikke sit Liv til en død Mand! Og derfor hilser vi med Glæde baade Frivillighedsbevægelsen og Lægmandsbevægelsen og hele den nye Fart og Fremgang ude paa Missionsmarken, thi derpaa kendes det atter, at Jesus Kristus er opstanden og lever: vær viss paa, Tusinder af ædle Mænd og Kvinder giver ikke deres Liv for en død Mand! For hver Sjæl, der vaagner op og vender sig til Gud, for hver Blomst, der plantes i Livets Have, for hvert Stykke, der tages ind i hans Have, bekræftes vi paany i dette: Jesus er opstanden og lever! Vi kender den store Urtegaardsmand, der vil have alle Slags Blomster i sin Have! Intet Folk er saa fjærnt, intet Menneske saa ubetydeligt, at han ikke vil have den lille fattige Markblomst med; dig vil han ogsaa have med.

III.

Jeg véd tilsidst et tredje om den store Urtegaardsmand:

Engang vil han flytte sine Blomster til en endnu bedre Have.

„Jeg farer op til min Fader og Eders Fader, til min

Gud og Eders Gud," saa lød hans Ord. Naar hans Fader og Gud ogsaa er vor Fader og Gud, saa vil han ogsaa engang tage os derop, hvor han er faret hen. Nogle flytter han ganske tidlig derover i det andet Land: det er dem, han véd ikke vilde kunne klare sig i denne kolde Verden. Det forstod I Forældre vel nok, dengang I græd for Jeres lille Skat, som I maatte rede Seng til derude i de Dødes Have. Eders Barn skulde voxe op paa Paradisets Eng og lege i Solen fra hans dejlige Ansigt, og det skulle I tænke, naar I smykker Eders Grave til Festen: Hernede ligger kun deres sidste, fattige Dragt, men Sjælens Blomst har Urtegaardsmanden flyttet nænsomt og kærligt til et bedre Land, hvor aldrig Sol gaar ned. Og naar du selv til Tider bæver for den lange Rejse, og et og andet minder dig om, at her har du ikke blivende Sted, giv da i Tide din Sjæl i Urtegaardsmandens Haand og under hans kærlige Pleje, og naar Stunden kommer, da du smærtelig skal skilles fra dit Legem og fra alt dit hernede, saa er det Paaskens Engel, der kommer og bærer din Sjæls Blomst over til Landet paa den anden Side af Graven, hvor Paaskesolen skal gaa op i sin fulde Glans, og du skal kende og skue Ham, du her kaldte din Mester, og rore ved ham og tilbede ham, for nu er du faret op til din Gud og Fader ligesom han. Amen.

De lukkede Døre.

Konfirmations-Søndag. 1. S. efter Paaske 1915.
(Læs: Johs. 20, 19—31).

Han kom gennem de lukkede Dore, og intet Under, eller da kun et ringe Under, naar han var gaaet gennem selve Dodens lukkede Dor den samme Morgen! De sad bag de lukkede Dore, af Frygt for Jøderne, og dèr

stod han saa midt iblandt dem med sin vante Hilsen: Fred være med Eder!

Vi sidder her idag bag de lukkede Døre, ikke af Frygt for Jøder eller Hedninger, men forat faa Stilhed til vor Højtid for Gadens Larm og Sporvognskimen og Automobiltuden. Maaske der nok er dem, der vil beskylde Kirken for, at den er slem til at sidde bag lukkede Døre, af Frygt for Jøder og Hedninger, Modstandere og Meninger; den lukker sine Døre, siger de, for alle Fremskridt, og lever sit Liv, som om Middelalderen endnu var derudenfor; den lukker Dørene for Arbejderbevægelsen og prøvede endog en Tid at ville lukke Kapellerne paa Kirkegaardene for dens Faner; den lukker dem for Fredsbevægelsen, og herinde hedder det: Fred være med Eder! men derude hedder det: Krig være med de andre! den lukker dem for Ligbrænding, af Frygt for Hedningerne, den lukker dem for Videnskabens Fremskridt, af Frygt for Jødernes Skabelsesberetning; og saa lukker den endda Dørene fra Mandag til Lørdag, af Frygt for nogle Udgifter til Opsyn og Rengøring, og bestyrker derved det Drag mod Romerkirken, som træffes i vore Dage hos andægtige Sjæle. Saaledes lyder Kritikken, som ingen Skaansel kender, naar det gælder den gamle danske Folkekirke.

Vi føler os nu ikke saa særlig ramt af denne Kritik, men vil naturligvis lære af den, hvad vi kan. Vi minder om, at den første, der skrev med Forstaaelse om den moderne Arbejderbevægelse herhjemme, var Sjællands Biskop, Dr. Martensen; at baade Kirkens Vinduer og Døre staar aabne for Videnskabens Lys, og vi befrygter intet fra den Kant, da den samme Gud, som gav os Frelsens Lys i Jesus Kristus og i sit Ord, har tændt Tankens Lys i Videnskabsmandens Pande; og at naar Kirken ikke har kunnet være den førende altid i Fredsbevægelse og Afholdsbevægelse, saa er det blandt andet af den Grund, at man lader den staa saa temmelig alene i det uoverkommelige Arbejde i Menneskekærlighedens og Moralens Tje-

neste. Og det maa ogsaa altid fastholdes, at Kirkens Hovedopgave er den, som den er ene om her i Verden, at forkynde Sjælene Fred i den opstandne Herres og Frelsers Navn.

Og derfor maa Kirken snarere vende Spørgsmaalet om og spørge sine strenge Kritikere: det skulde da vel aldrig være hos dig selv, min gode Ven, at de lukkede Døre findes? Det er da ikke dig, som er blevet en Tvivler og nu sidder dèr bag Skodder og lukkede Døre og kryber ind i dit Sneglehus og vil intet høre om Bud fra Gravens Land og om Fredshilsen fra den Opstandne?

Vi spørger saaledes, fordi vi véd, at Tvivlen er en gammel Sygdom i den kristne Kirke og kunde trænge ind ligesom Snefog og Flyvesand gennem alle Sprækker trods de lukkede Døre. Den sad ogsaa med i hint lille Lag, der gemte sig, af Frygt for Jøderne, bag de lukkede Døre hin Søndagaften. Den sad i Thomas's Hjærte, og hvormeget de andre gode Venner end ruskede i Dørene og bankede paa og forsøgte med alle Nøgler, han blev derinde bag sine lukkede Døre og sagde: Medmindre jeg faar Syn for Sagn og haandfaste Beviser, medmindre mine Øjne sér hans Skikkelse og mine Fingre rører hans Saarmærker, vil jeg ingenlunde tro!

Og det er nu at mærke, at Tvivlen opstaar i Reglen ikke af theoretiske Tankevanskeligheder, men langt snarere af Skuffelser i det praktiske Liv. Det var ogsaa Tilfældet med Thomas. Hans Tvivl havde ikke meldt sig før, skønt Jesus baade havde talt om den evige Fortabelse og om Bønnens Virkelighed og de onde Aanders Tilstedeværelse og om at give sit Liv hen til Soning af Verdens Synd. Men Tvivlen meldte sig først, da den forfærdelige Begivenhed var indtraadt, at hans Herre og Mester var blevet uretfærdig dømt som Gudsbespotter og forsmædelig korsfæstet og nu lagt i Graven som et Lig. Og saaledes er det ogsaa gerne gaaet med vore moderne Tvivlere. De færreste Mennesker er særlig filosofisk anlagt, og nogle

religiøse Forudsætninger findes hos de allerfleste. Men Livet er saa underlig ubønhørligt, og naar bitre Skuffelser og store Sorger rammer dem, hvor de maaske endda prøvede at gaa i Bøn til Gud, og dog skete Ulykken, — da er det, de i mangfoldige Tilfælde lukker Døren i og laaser den af for den evige Tilværelse; især dersom de i Forvejen var begyndt at gaa paa egen Haand ligesom Thomas og ikke holdt sammen med Disciplene, ikke mere kom i Kirke, men var altfor travlt optagne af deres jordiske Arbejde og maaske af deres jordiske Lyster. Og se, da er det, man faar travlt med at forlange Beviser, især hvis nogen ivrige Kristne vil vidne for dem og prøve at omvende dem, da er det, Tanken bliver saa opfindsom med at finde paa Indvendinger: Modsigelser i Bibelen, og Ulykkerne i Verden, og Forudbestemmelsen og den frie Vilje, og Fortabelsen og Guds Kærlighed. Det, der begyndte som en Følelsessag, det bliver nu et Tankespørgsmaal, og ender maaske som en Viljesbeslutning; man siger ligesom Thomas: Uden Beviser saa vil jeg ikke tro.

Jeg er nu ikke saa ængstelig for Thomas, saalænge jeg kun finder to Ting hos ham: saalænge han bare er sand, og saalænge han ikke er tilfreds med sig selv og sit Standpunkt. Det er dog et Tegn paa Ærlighed hos ham, at han siger: Jeg kan dog ikke tro, fordi alle I andre siger det, eller for at gøre Jer en Glæde og en Tjeneste, jeg maa dog selv overbevises. Og naar han den næste Søndagaften er med i deres Kreds, da er det et Tegn paa, at han følte sig ikke færdig, han holder ogsaa til dèr og lukker Døren op paa Klem, og han er derfor lige langt fra den selvsikre Hallelujakristendom og fra den overlegne Vantro, som derfor begge er langt mere udsatte for Fald end han.

Og derfor kom Jesus Kristus ogsaa og hjalp sin Ven over Tvivlen. Han er selv det eneste Svar paa et Menneskes Tvivl. Det var han ogsaa hin Aften for Tho-

mas. Thi du sér, han frafaldt sit Krav, da Tilbuddet blev ham givet: han behøvede ikke nu at røre Naglegabet med sin Finger. Kristi Sjæl, hans underfulde, elskelige Personlighed, havde alt overbevist ham, — den Kærlighed, som søgte ham den ene, og overbærende nedlod sig til ham og bebrejdede saa mildt. Den opstandne gik gennem Tvivlens lukkede Døre lige ind i Disciplens Hjærte og lyste sin Fred derinde. Saa er det den Dag idag. Kristi Legeme kan vi ikke vise nogen, og selvom Spiritister vilde gøre et formasteligt Forsøg derpaa, vilde det ikke overbevise en ærlig Tvivler. Men lad ham undersøge Jesu Sjæl, lad ham engang blive Konfirmand paany og læse sine fire Evangelier med friske Øjne, og han skal blive stillet overfor helt nye Spørgsmaal som f. Ex. dette: hvad er det største Under, at dette er digtet, eller at det er sét og sket og derfor skrevet! Og naar da denne Frelserskikkelse er gaaet gennem Tvivlerens lukkede Døre og har lyst sin Fred derinde, da har Tvivlen ogsaa gjort sin Gavn, da har Troens Overbevisning vundet den Selvstændighed, som Barnet ikke kunde have paa sin Konfirmationsdag. Da vil Thomas ogsaa se med mildere Øjne paa Kristi Legeme, som nu er hans Menighed paa Jorden, og selvom han godt sér dens Saar og Mærker, saa vil han hverken pege paa dem eller røre ved dem og irritere dem, men hellere dække over dem og bøde paa dem.

Jeg er standset ved en forstandig, og jeg tror aldeles rigtig Bemærkning, som den nye svenske Ærkebiskop gør i et Hyrdebrev til sin Kirke. Han viser, hvorledes de neutrale Lande, som kan stille sig kritisk iagttagende paa Afstand, fristes ganske anderledes til Tvivl paa Guds Kærlighed og Almagt end de krigsførende Nationer som er midt i Ulykkerne. Der kommer Bud paa Bud om, at de netop i deres Ulykke kaster sig ganske paa Gud fordi der ikke er andet at gøre.

Dette er sikkert rigtigt. Og nu vil jeg ikke sige, at det er en Ulykke at faa sin Dreng og Pige konfirmeret,

og at opleve at de bliver 14 og 15 Aar, og hvis det var en Ulykke, er den ialfald uundgaaelig. Men er det ingen Ulykke, — saa er det ialfald en stor, stor Fare. En stor Flok af unge, store Børn, — et vakkert Syn, det tør I godt taale at høre, Far og Mor har sørget for, at I sér saa pæne og saa store ud allesammen, — men et Syn, som kan faa os Voxne til at græde stride Taarer, Taarer som I Unge sletikke begriber. Hvilke Muligheder, hvilke Fremtidsudsigter! Døre, der slaas op til Fremtidens forjættede Land — og dog holdes Dørene lukkede for vore Øjne! Om vi kunde se ti Aar frem i Tiden! Og hvor er saa vi om ti Aar! Hvad for Fristelser venter der ikke derude, hvad for Farer gemmer sig ikke bag lukkede Døre inde i de unge Sind og Hjærter, Farer, som de desværre ikke engang frygter.

Dét Syn af dit store unge Barn, der saa forunderlig hastig, synes du ikke, er blevet femten Aar, du var det næsten selv for nylig! - det maner os alle til at kaste al den golde, overflødige Tvivl bort og springe ud i Troen, fordi det er simpelthen det eneste, der er at gøre, og sige: Herre Jesus Kristus, min Herre og min Gud — frels mit Barn, vogt min unge Søn, vær god ved min lille Pige, gaa gennem de lukkede Døre, som ikke engang Far og Mor kan bryde igennem, og lys din Fred derinde, idag og altid! — Amen.

Før Overhøringen.

„Desuden gjorde Jesus mange andre Tegn for sine Disciples Aasyn, som ikke er skrevne i denne Bog. Men dette er skrevet, forat I skulle tro, at Jesus er Kristus, Guds Søn, og forat I, naar I tro, skulle have Livet i hans Navn.“ Med disse Ord, hvormed Evangeliet til denne Søndag ender, endte oprindelig Johannes sit Evangelium. Og man har det Indtryk, — som vi ogsaa saa godt kender,

enten det er et Arbejde, De i lang Tid har syet eller broderet paa, eller det er et andet kært Arbejde, som har taget os lang Tid og mange Tanker, at det er med en underlig glædeblandet Vemod, man sér det afsluttet: man er glad over, at det er blevet færdigt, men man vil alligevel savne, at man ikke mere har det at sysle med: saadan har den gamle Apostel nok ogsaa følt det, da han lagde Pennen fra sig. Og jeg har følt noget af det samme, tilstaar jeg, ved at staa ved Afslutningen af dette Holds Forberedelse. Det er jo altid et Maal, naar den sidste Time er kommet, og Højtidsdagen er oprunden: men der er jo ogsaa en sær Følelse, at lige som man er begyndt at lære disse Ansigter og Navne at kende, saa skal man slippe dem.

Der var mange andre Tegn, han gjorde, sagde Johannes — men dem tog jeg ikke med i denne Bog. Den gamle sér tilbage, og det vælder frem med lyse Ungdomserindringer (vel den, der altid har en saadan Flok af hvide Fugle efter sig, som Maagerne der følger Skibet) — ligefra hin Dag ved Bryllupsfesten i Kana, da han saa' det første Glimt af Jesu Herlighed, og til den Aften, vi har hørt om idag, da den Opstandne stod iblandt dem. Han tog dem ikke alle med: han gjorde et Udvalg — der kunde ikke blive Plads til dem alle, og andre havde jo ogsaa fortalt Evangeliet for han, og det vilde han ikke gentage. Jeg tænker som han. Der var jo Stof nok, Stof til mange mange flere Timer, men der maatte gøres et Udvalg: jeg valgte at udelade det, som jeg tænkte endnu ikke vilde have Bud til Folk i saa ung en Alder, jeg lod de svære Dogmer ligge, talte ikke om Treenigheden, talte lidet om Forsoningen, talte kun faa Ord om de sidste Ting og om Livet efter Døden, talte kun en Time om Sakramenterne; jeg valgte at tale med Ungdommen om det, som jeg mente havde mest Bud til dem nu: talte i mange Timer om Bønnen, om Pligterne, om Guds Rige,

om hvor Gud møder os her i Livet, og hvad han har til os.

„Men det jeg skrev, det er skrevet forat", siger Johannes: han har et „forat" med sit Evangelium, et Formaal, en Tendens: „forat I skulle tro, at Jesus er Kristus, Guds Søn, og forat I, naar I tro, skulle have Livet i hans Navn." Han har altsaa et aldeles praktisk Formaal — ikke et æsthetisk eller theologisk eller biografisk: men forat I skal faa Troen paa Jesus og derved have Livet i hans Navn. Ganske det samme kan jeg sige om den Undervisning, der har fundet Sted i Vinter. Den skulde ikke være en Skolegang, eller en Underholdning, jeg vilde ikke uddanne smaa Theologer. Den var af ganske praktisk Art og havde et ganske bestemt Midtpunkt. Midtpunktet var Jesus Kristus. Han var Undervisningens Genstand, og dens Formaal. Han var Kilden til alle Sandheder og Samtaler, Exemplet i alle Forhold, og den det alt viste hen til. Derfor var Evangelierne vor eneste Lærebog, og Hensigten var, at de Unge skulde faa god Tro til ham, komme i personligt Forhold til ham og dermed vinde Livet. Ja det var overalt min Hensigt: at lade de Unge forstaa, at Troen var ikke en Lære, men en virkelig Livsforbindelse med Frelseren, og at den var noget for Livet her, for alle Livets Forhold, dets Krav og Fristelser og Glæder og Sorger, for Hjem og Skole og Fritid og Værksted, at den var Livets Liv, Hjærteslaget i det altsammen. Naaede vi dette Maal? Tiden skal vise det I skal vise det, unge Venner! Vi kan ikke fremlægge Resultater idag. Men vi kan tale sammen et lille Øjeblik og give Jeres Forældre et Indtryk af, hvordan vi plejede at arbejde.

Før Konfirmationen.

Der er i Dagens Evangelium et Ord af Jesus og noget, han gør, som ikke rigtig er efter Dogmatikken, som Theo-

logerne har sine Vanskeligheder med at klare og som derfor aabenbart er virkeligt og sket saadan. Der stod, at den opstandne Frelser aandede paa Apostlene og sagde: „Modtager den Helligaand." Jeg troede ellers, at Aanden først kom paa Pinsedag? Men saaledes staar der nu.

Det er en Slags Konfirmation, om I vil: en Bekræftelse for dem paa, at det er Frelseren, de har i deres Midte, en ny Velsignelse han skænker dem, noget af hans nye stærke Opstandelsesliv, han gør dem delagtige i: han giver dem en Forsmag paa Pinsen og meddeler dem netop saameget af Guds Aand, som de i Øjeblikket kan rumme.

Netop saadan noget skulde Konfirmationen ogsaa være. Denne Fest er ikke efter Dogmatikken, den kan ikke siges at være befalet i Skriften. Den er udsprunget af Livets Trang. Der kommer mere efter denne Dag: det haaber vi; der er ogsaa gaaet noget forud.

Der er gaaet det forud, at I er blevet døbt engang. „Hvem I forlade Synderne, dem er de forladne" denne Ret har Jesus givet Apostlene og gennem dem Menigheden. Og det er Vorherres Morgengave til Menighedens smaabitte Drenge og Piger, at han forærer dem Syndernes Forladelse. Hans Mening er denne: I maa have det med Gud, ligesom I har det med Fader og Moder: I véd, I har altid paa Forhaand deres Tilgivelse, bare I vil bede om Forladelse. Den Gave rakte Menigheden Jer i Jesu Navn, da I blev døbt. Men I forstaar nok: det er os en Trang at minde Jer derom, at sige det til Jer, og at byde Jer Velkommen her i Guds Hus og Kirke, nu I er kommen til Skels Aar og Alder og selv kan skønne paa Gaven. Saadan maa I forstaa denne Dag. Det er Menighedens Fest for de Unge.

Der kommer vel ogsaa med Guds Hjælp en Pinse efter denne Dag: en Dag, da Gudslivet bryder bevidst igennem i Eders Hjærter, og da I bliver personlige Kristne. Gud lade det ske i de unge Aar! Da vilde I skaa-

nes for mange Smærter og opleve et rigt og skønt Ungdomsliv.

Men idag har Eders Frelser ogsaa nok en Velsignelse til Jer: saameget som I kan rumme paa dette Trin, i denne Alder. April er ikke Juli, og et 14aarigt Hjærte behøver ikke det samme som en 20aarig. Det véd Han bedre end nogen. Men naar vi nu velsigner Jer i hans Navn, og Far og Mor og Menigheden beder for Jer, saa aander den Opstandne ogsaa paa Hjærterne og siger: Modtager den Helligaand! Og som han tog Thomas frem og sagde: Ræk din Haand hid! saa siger han det ogsaa til Jer, med Navns Nævnelse: Ræk din Haand hid! men ej til et Løfte, som du i din unge Alder ikke kan give, men til et ærligt Haandslag, et Velkommen og Goddag til Liv og Sjæl fra Ungdommens bedste Ven; det kan I alle trænge til. Saa lad os, i Mindet om hans første Møde med os ved vor Daab, sammen med hverandre bekende vor kristne Tro.

Slutnings-Ord.

„Fred være med Eder!" - saaledes lød den Hilsen, hvormed den Opstandne hilste sine Disciple paa begge Søndagsbesøg; og vi forstaar, at der stod: Saa blev Disciplene glade, da de saa' Herren.

Fred være med Eder! den sædvanlige jodiske Hilsen lød saaledes. Men det var gaaet med den ganske som med det danske Goddag, at man sagde det uden at tænke over Ordets Mening. Det var anderledes, naar Jesus sagde det. Han bragte Freden, naar han kom, ja han var deres Fred. De mærkede det i deres Hjærter, naar han sagde det, de blev saa glade og fik det saa godt herinde.

Fred være med Eder! Vor Fest er nu ved at ende. Men jeg staar her ikke forat sige Eder et rørende Farvel. Jeg har aldeles ikke i Sinde at slippe Jer, tro ikke det.

Jeg haaber at se Jer og mødes med Jer mange Gange efter idag, baade her i Kirken og hjemme i min Stue og inde i K. F. U. M. og K. F. U. K., som I endelig alle maa melde Jer ind i, og som Forældrene endelig maa tilskynde deres Sønner og Døtre til at søge. Det er et brilliant Ungdomslag og ledet af dygtige, forstaaende Kristne. Jeg vil langt snarere sige Goddag! til Jer allesammen og mene det.

Lad denne Dag være en god Dag! Lad den være det hele Dagen! Tag Kirkefreden med Jer hjem, og lad den ikke helt forjages af Telegrammer og Gaver og Fremmede og søde Sager! Lad den tone derinde i Hjærtet under det altsammen og ende tilsidst som en Tak til Gud, naar I er blevet alene bag de lukkede Døre! Og lad saa hver eneste Dag være en god Dag! Lad den altid blive indviet med en Morgenbøn og med et Guds Ord! Og lad det i al Eders travle Færd og glade Lystighed tone der inderstinde i Sjælen: jeg er Guds Barn. Saa skal der aldrig komme den onde Dag, da Freden i Hjærtet er blevet forstyrret, og nogen Fremmede er kommet imellem Jer og Jeres Sjæls Ven. Den Dag, man ikke mere kan se sin Gud i Øjet og ikke har mere at tale med ham om, den er en ond Dag. Jeg kan ikke lide at tænke, at det skulde ske med en eneste af Jer.

Fred være med Eder! Det er Vor Frelsers Goddag til Liv og Sjæl til alle sine unge Venner. Det vil lyde med forskellig Klang, efterhaanden som I voxer til, og Livet skifter med Sorg og Glæde. En der er rigtig bedrøvet over sin Synd og skamfuld over sig selv — for ham er den Hilsen som sød Musik, naar Jesus endelig kommer gennem de lukte Døre og siger: Goddag, Fred være med dig! Og den, der er utrøstelig for sin Moders Død, ham gør det dog saa godt, naar den kendte Røst siger til Hjærtet: Fred være med dig! da blev den bedrøvede Discipel alligevel glad, da han saa' Herren. Og glade Disciple vil den Herre helst se. Der ligger mange mange Glæder

og venter paa Jer, naar I vil blive hans Disciple. Gaa ud og find dem!

Modtager alle Herrens Velsignelse! Herren velsigne dig og bevare dig! Herren lade sit Ansigt lyse over dig og være dig naadig! Herren løfte sit Aasyn paa dig og give dig Fred!

Herren er min Hyrde.

2. S. efter Paaske.

(Læs: Johs. 10, 11—16).

Jesus Kristus har brugt mange Billeder om sig selv. Han er Brudgommen; saalænge Brudgommen er hos dem, vil Bryllupsfolkene ikke faste, siger han; han er altsaa Festens Midtpunkt, Glæden lyslevende. Jeg er Verdens Lys, siger han; her vilde blive meget mørkt, dersom han og alt det, der stammer fra ham, paa engang forsvandt af denne Tilværelse. Jeg er Vintræet, siger han, I er Grenene; i ham har vi Livet, og fra ham har vi vor Næring. Jeg er Vejen, siger han, han fører Mennesker til Himlen. Og dog er der et Billede, som er kærere for hans Menighed end alle de andre. Det er Billedet af Hyrden, der vogter og værger sin Hjord.

Det har altid været saaledes. Naar du stiger ned i Katakomberne, de gamle kristne Gravkamre fra de første Aarhundreder, og Munken, som fører dig om, holder Voxlyset op mod de fugtige Vægge, da sér du de gamle kristne Billedtegn, som Martyrmenigheden har malt, dengang den var forvist fra Solens Lys og maatte dyrke sin Gud og synge sine Salmer under Jorden og mellem Grave. Du sér Fisken, som paa Græsk skrives med de fem Begyndelsesbogstaver i Jesus Kristus, Guds Søn, Frelseren; Duen, Helligaandens og det glade Budskabs Tegn; Palmegrenen, Sejrens Tegn; Korset, engang Galgens forsmæde-

lige Tegn og nu Naadens og Frelsens Tegn. Men du finder ogsaa dèr den ældste Kristusfremstilling, vi kender: den unge Hyrde med Lammet paa Skuldrene og med det mandige og dog saa milde Udtryk. Ham tænkte de helst paa. Og det er dobbelt kønt, at de Forfulgte helst malte ham. Aldrig er det den strenge Dommer, de maler; Hævntanker synes at have ligget dem fjærnt, og det skønt de havde maattet se deres egne martres og dø. Hyrden bad de til, og selv dernede i de underjordiske Gange vidste de, at de var i gode Hænder, at han vilde holde Øje med sin Hjord.

Og det er saaledes endnu. Især Børnene véd ikke noget kærere Kristusbillede end den gode Hyrde. Og til de sidste Tider har den kirkelige Kunst fremstillet ham saaledes. Begge Brødrene Skovgaard har saaledes malt ham. De er højst forskellige, men begge fulde af Skønhed og Kraft. Paa Joakim Skovgaards Billed sidder Hyrden midt i Forgrunden, en ganske ung Svend; ved hans Fod glider den sagterindende Aa. Der ligger et lykkeligt Lam i hans Skød med Snuden i hans ene Haand; med den anden klapper han blidt dets Pels; saa det har det godt. Et andet Lam kommer og puffer med Snuden til hans Skulder. De andre gaar og nipper af det grønne, saftige Græs, en hel stimende Flok i Baggrunden. Paa den blaa Sommerhimmel driver store hvide Skyer. Der er i Billedet udtrykt en Modsætning, som har været Kunstneren bevidst: Modsætningen mellem det spændte, næsten bekymrede Udtryk i den unge Hyrdes Ansigt og den fuldstændige Tryghed hos Lammene, der ikke aner nogen Fare. Paa den unge Skikkelse ligger hele Ansvaret; de nyder bare Engen og Aaen og Hyrdens Omsorg. Ogsaa Niels Skovgaards Billed viser en Modsætning: Modsætningen mellem det værgeløse Lam og den glubske Ulv. Og Forgrundsfiguren er atter Hyrden, en mandig Skikkelse; han holder i den ene Haand det lille blødende Lam, som han lykkelig har reddet fra

Fjendens Kløer, og kværker med den anden Ulven med det glubende, dampende Gab; den er saa prægtig, at det næsten gør En en Smule ondt for det kønne Dyr, men Morderen maa jo af med Livet, og Hyrden agter hellerikke at slippe sit Tag. Men Modsætningen præger hele Billedets Baggrund: paa højre Side sér vi atter den rindende Bæk med skyggefulde Træer langs Bredden og den saftige, solbeskinnede Eng, hvor Faareflokken græsser godt; men paa venstre Side gaar Engen efterhaanden over i Ødemark og nøgne Fjælde, og over de vilde Bjærge trækker en truende mørk Tordensky op. Vi aner ret Modsætningen mellem de trygge Græsgange, hvor Hyrden gaar og Solen skinner, og de frygtelige Klipper, hvor Uvejret raser og Ulvene huserer. Ve det Lam, som farer vild derude; og lykkelig den Hjord, som græsser under Hyrdens Varetægt.

Og Hyrdebilledet er endnu ældre end fra Martyrkirkens Dage, thi de kendte det allerede i den gamle Pagt. Det kommer frem hos Profeten Ezechiel i hans skønne Hyrdekapitel, der ender med de smeltende Ord: „Og I, mine Faar, min Græsgangs Faar, I er Mennesker, jeg er Eders Gud, siger den Herre, Herre."[1] Det gaar igen i Sacharias' Bog, hvor vi sér den forkastede Hyrde, der lønnes med Utaknemlighed og Had.[2] Men sit klassiske Udtryk og, hvem véd, maaske sit allerforste, har Hyrdetanken dog faaet i den berømmelige Hyrdesalme, den 23de, den mange af Eder vistnok kan udenad, ialfald Begyndelsen: „Herren er min Hyrde, mig skal intet fattes; han lader mig hvile paa de grønne Græsgange, han fører mig til de sagte rindende Vande."

En Oplevelse oppe i Stokholm for snart tyve Aar siden staar mig nu for Øje. Jeg besøgte en Søndagsskole og overværede en Klasselæsning. Læreren var en svensk Officer, en stout og kon Karl, lys og høj, i den klædelige svenske Uniform, og med et Ansigt der lyste af Godhed

[1]) Ezech. 34, 31. [2]) Sach. 11, 12.

og Mandighed. De havde netop Hyrdesalmen som Text den Dag. Og saa skrev Kaptejnen de fire Ord op paa en Tavle: „Herren er min Hyrde" og spurgte Børnene: Sig mig nu, Børn, hvad for et af de fire Ord vilde I nu særlig sætte en Streg under som det allervigtigste? Herren, sagde de allesammen. Vil I det, sagde Kaptejnen, — aa ja saamænd, det er ogsaa godt at have en Herre, som kan raade og styre os, vi duer ikke til at regere os selv. Lad os kun sætte en Streg dèr. Jeg vilde nu have sat den et andet Sted, kan I gætte hvor? Hyrde, raabte de: de tænkte vel: før begyndte vi forfra, lad os nu prøve bagfra. Skal den staa dèr, sagde Læreren, — lad gaa! det er godt at have en Hyrde, som kan vogte os og føde os og hente os hjem, naar vi fare vild: — men jeg vilde nu have sat den et andet Sted, hvor tror I? Er! raabte de alle i Kor; nu begyndte de igen fra den Ende. Vil I sætte den under er? sagde han og lo: — ja ja da, I kan have Ret: hvad hjalp det, hvis han havde været vores Hyrde, men ikke var det længer, eller blev det engang, men ikke var det endnu, lad os kun sætte Stregen dèr. Jeg vilde nu have sat den et andet Sted: — og nu kan I jo tænke over til næste Gang, hvor —!

Og jeg har tænkt: naar nu Hyrdebilledet fra Johannes det rode igen er malt os for Øje, gid Gud den Helligaand da vilde sætte en tyk Streg under alle de fire Ord: **Herren er min Hyrde!**

I.

Allerforst vil vi sætte en Streg under Ordet Hyrde; thi det er jo det Billede, som Evangeliet vil have frem. Og det taler stærkt til vore Hjærter og kalder ret paa vore Følelser. Thi det betyder jo hans omme Kærlighed til os og siger, hvormeget han er for os. To Gange klinger det som Ledemotivet i vor Text: „Jeg er den gode Hyrde", og begge Gange udtrykkes hans store Kærlighed, men sét fra to forskellige Sider.

Den første Gang hedder det: „Jeg er den gode Hyrde, den gode Hyrde sætter sit Liv til for Faarene." Og det er Tonerne fra Paaske, der endnu klinger i de Ord. Han led med os, da han gik imellem os, og jeg véd næsten intet skønnere og mere gribende Jesusbillede end det i Slutningen af Matthæus det 9de, hvor der staar, at da han saa' Skarerne, ynkedes han inderlig over dem, thi de var som vanskøttede, vilsene Faar, der ingen Hyrde har, og da var det han udbrød: „Høsten er vel stor, men Arbejderne faa; beder derfor Høstens Herre, at han vil uddrive Arbejdere i sin Høst!" Men han led ikke blot med os, saa det skar ham i Hjærtet; han led tilsidst for os, saa hans elskende Hjærte brast derved, og det er dog det skønneste af alle Jesusbilleder: den slagne Hyrde, den kærlige Frelser, der hænger paa sit Kors. Det er Nerven i Kristendommen, dèr ved Korsets Fod blomstrer Verdens dejligste Rose, dèr springer den Kilde, hvorfra de sagterindende Vande vinder sig frem gennem de favre Riger. Vil du se ham ind i hans Hjærte, da maa du gaa tilbage til Langfredag, dèr kan du læse det, til dine Øjne græder: han elskede mig og gav sig selv hen for os! Jeg vil saa gærne, at vi nu alle skulle lejre os under dette Kors, det er Fristedet for Sjælefare, og fra dette Kors udgaar en frelsende Kraft til hver eneste Sjæl herinde i Kirken idag. Det er Hyrden, der sætter sit Liv til for Faarene; han sætter det til, han kommer der ikke af en Fejltagelse eller med Vold, han har frivillig valgt den Død; dèr gik Guds Vej for ham; som han senere sagde: „Burde ikke Kristus lide dette og indgaa til sin Herlighed?"[1]) og vor Fornuft og vor Kærlighed oprøres og svarer: Nej, Kristus, nej, du burde ikke lide saaledes, vi burde dø og straffes, men du burde æres og ophøjes; men det dybt derinde i os, som ikke kan undvære ham, og som begærer at frelses, det maa give ham Ret og takker ham og kender Hyrdens Kærlighed deri, at han sætter sit Liv til for

[1]) Luk. 24, 26.

Faarene. O husk det nu, det er Evangeliets Evangelium: den gode Hyrde sætter sit Liv til for Faarene; naar Ulveungerne vil gribe Jer i Struben, naar Synden skæmmer dig og skræmmer dig, naar Døden vil hente sit Bytte, saa er han gaaet i Kampen for Jer og har tæmmet dem begge, baade Synden og Døden; det kostede ham Livet dengang, o glem det ikke, træd varligt herefter, ham maa I ikke gøre mere Sorg; men tab heller aldrig Modet, han giver aldrig tabt. Nu har du hørt det igen paa denne Dag: den gode Hyrde slipper aldrig sine Faar.

Og én Gang til gentager han det: „Jeg er den gode Hyrde" og føjer til: „Jeg kender mine, og jeg kendes af mine", og nu er det ikke den døende Hyrde, der afbildes, men den levende Hyrde, ikke den hengivende Kærlighed, men den gensidige Kærlighed; og det er atter Paasketonerne, der klinger igen, og Minderne om hine Dage, da han som den Opstandne gik omkring og ledte sine vildfarne Faar op og kendte deres Sorg og Nød og blev kendt af dem til deres usigelige Glæde. „Jeg kender mine ": Som Hyrden den Dag idag dernede i Orienten kender hver eneste Faar i Flokken, for os andre sér de alle ens ud, men han sér Forskel paa dem alle, – saadan kender den gode Hyrde ogsaa os hver især; ja hvor han dog kender vor Trang, og hvor han dog kender vor Svaghed; du vil selv se det, hvis du rigtig vil studere din Bibel: hvor vi dog er kendt, hvor vi er opdagede, hvor vore Hjærters Tanker er læst fra Ende til anden! og den, der kender Menneskehjærtet saa vidunderlig, naar han skildrer dets Nød og Synd, skulde han ikke ogsaa tale Sandhed, naar han taler om dets Lægedom og Lindring og Frelse? „Jeg kender mine,"

kan Tanken forfærde, den maa dog mest fryde os; han kender hver eneste Sjæl herinde i dens Ejendommelighed, og han kender os forat hjælpe os. „Og jeg kendes af mine," føjer han til. Jeg har læst om en Rejsende nede i Østerland, som laante en Hyrdes Klæder og fløjtede ad

Faarene. Ikke et kom hen til ham. Saa kaldte Hyrden, som var iført den Fremmedes Dragt, paa Flokken. Allesammen kom de springende. De kendte ham paa Røsten. „Jeg kendes af mine" — ja, Frelser, vi kender dig! saaledes lyder det fra alle kristne Hjærter herinde idag: vi kender dig paa din Røst, thi mellem alle Verdens Roster din er ene den, der troster, du er saa god imod os, du hjælper os altid, du forstaar os tilbunds, du gør alt for os, vi kender dig ogsaa idag, som du kommer os imøde i dit Evangelium om den gode Hyrde!

II.

I kender ham! Nu vel, — da maa vi ogsaa sætte en tyk Streg under Ordet „Herre": Herren er min Hyrde. Thi det Ord: „Jeg er den gode Hyrde" det er ogsaa et Herre-Ord.

Det taler med myndig Selvbevidsthed; han stiller sig selv i Forgrunden og siger Jeg. Det skulle I lægge Mærke til: saadan taler ingen anden. Buddha viste bort fra sig selv, og Sokrates viste ind i Mennesket selv; men Jesus peger paa sig selv og siger Jeg! Jeg og ingen anden! Han er Midtpunktet i sin Religion, han vil ogsaa være Midtpunktet i dit Liv. Han véd saa nøje, hvem han selv er, og lægger intet Skjul derpaa. „Jeg er den gode Hyrde", det vil sige: jeg er din retmæssige Herre, jeg taaler ingen ved min Side. Alle andre, som vil være Herrer over Menneskene, dem stempler han med Lejesvendens Navn. Alle andre Religioner, som vil samle Mennesker, de er Lejesvende. Naar Ulven kommer, naar Døden og Synden kommer, da er de magtesløse. Her behoves intet Bevis. Solen behover ikke at bevise, at den lyser bedre end Maanen og alle Stjærner, det er indlysende. Jesussolen er Herre over Muhammeds Maane og alle Hedningers Stjærneguder. Han er Sejrherren fra Paaskemorgen. Der var Sten for Graven og Segl for Stenen og Vagt for Seglet, og han brød gennem Sten og Segl og Vagt.

Soldaterne flyede skrækslagne, og hvis deres Herrer vilde gaa i Rette med dem og sige: Hvorfor holdt I ikke paa ham? de maatte svare: Holde paa ham? Vi kunde lige saa gærne holde paa Solen, da den stod op imorges! Den kommer til os, Kristendommen, med bydende Magt, som Herren til Tjenere, højt over os alle: og saaledes maa den være, thi en Religion, den skal kunne bære mig, den skal kunne holde, naar alt andet vakler og viger, den skal jeg kunne lægge mig til Hvile paa og dø med Smil, derfor skal jeg ikke spinde den ud af mine egne Tankers Væv, det kan aldrig bære, ligesaa lidt som et Menneske kan løfte sig selv op ved sin egen Haartop: den maa derimod nedlade sig til os og løfte os op til sig.

Det taler lige til vor Forstand. Det er dumt, frygtelig dumt, at tjene andre Herrer eller trodse denne Herre. Israel kom beskæmmet og bedrøvet tilbage til Gud og sagde: „Andre Herrer end du har hersket over os [1]", er der nogen herinde, som maa sukke ligesaadan, saa vær kloge og erkend Jeres Utroskab og Nød og sig op hos Lejesvenden, hvem det saa er. Jeg er den gode Hyrde: tro mig, det er til dit eget Bedste at tjene ham. Skal jeg minde dig om Søren Kierkegaards Historie om Hestene, de prægtigste Heste af ædleste Race, stolte Dyr med fri Rejsning og glimrende Skabning; der var en Velhaver, der købte dem for at prale med dem, og han vilde køre dem selv, skønt han ikke havde Forstand paa at køre. Og da der var gaaet en kort Tid, var Hestene ikke til at kende mere, de gik og ludede og trak paa Benene som to gamle udtjente Krikker. Manden kunde se, der var noget i Vejen, og trak dem til Dyrlægen, og han saa' paa Dyrene: de fejlede ingenting, men de var daarlig kørte. Og saa lod Manden Kongens Kusk køre dem, og Kongens Kusk han kan køre! og i samme Nu de mærkede, at kyndige Hænder holdt Tøjlerne, saa blev de som forvandlede: de rejste Hovedet, og Næseborne fnyste, og

[1]) Es. 26, 13.

Øjnene funklede, og hver Fiber og Sene var spændt, og de fløj og dansede henad Vejen, saa alle vendte sig om og saa' efter dem og sagde: Saa' du de prægtige Dyr? Det er Historien om, at det gælder om, at den rigtige kommer til at kore os. Og hvis du ønsker at blive et Vrag og faa et spildt Liv og sætte dit Adelspræg som Menneske overstyr — saa sørg blot for, at den forkerte Herre kommer paa Bukken, og du skal sikkert gaa tilgrunde. Lad dine Drifter herske over dig, din Forfængelighed, din Selviskhed, dine Penge, dine urene Lyster; lad andre Mennesker herske over dig, Aviserne og Partiførerne og Kammeraterne og den forgudede Ægtefælle, og jeg skal love dig, du skal nok ende med at blive en ussel, ulykkelig Skabning. Men betro dig til den rette Herre, giv ham Tøjlerne, sig til ham: Herre, du skal herske over mine Tanker! Du skal bestemme over min Tid og mine Penge og Kræfter! Du skal byde over mine Drømme og over mine Længsler! over Legeme, Sjæl og Aand! — og du skal faa at se, det bliver din egen Lykke baade her og i al Evighed! Naar han nu møder dig igen idag og kalder ad dig i sit Evangelium, da er der kun ét Svar, som er klogt og tilbørligt: Her, Herre! Her!

III.

„Herren er min Hyrde," — nu en Streg under Ordet: er!

Det betyder først: dette er Virkelighed! Det er mer end et dejligt Billede, det er det virkeligste af alt.

Men dernæst betyder det: dette er Nutid! Det er nu og her og idag, det lyder til dig: „Jeg er den gode Hyrde!" Thi allerede den Dag, han talte Ordet, saa' hans Øjne frem til de fjærne Græsgange, hvor de store, fremmede Flokke gik, der aldrig havde kendt Rosten; men de var ogsaa hans, dem vilde han ogsaa føre did, at der skulde blive én Hjord, én Hyrde. Og det er nu og

os. Nu kalder han Eder alle, hvor I saa har Eders Græsgang: kom nu!

Han kalder paa din Vilje og siger: Jeg er din Hyrde, følg mig! Hvad véd du om imorgen? Kommer du ikke nu, medens han er, hvad véd du, om du saa er imorgen? Og kommer du ikke, nu han kalder, kan det blive en lang, lang Omvej, du kommer til at gaa, gennem mange Smærter og trange Skuffelser. Han er din Hyrde, her er intet at vente efter og betænke sig paa!

IV.

„Herren er min Hyrde", — ikkesandt, saa vil vi tilsidst, som Svar paa Herrens Hyrdeord, sætte tre Streger under det fjerde Ord: Herren er min Hyrde, han er ogsaa min, min, min! Min med Følelse og Forstand og Vilje, min med hele Sjælen!

Før et Menneske saaledes kan sige: min Frelser! min Hyrde! før er der jo ingen levende Forbindelse med Gud, ingen Vished i Frelsessagen. „De er vist umaadelig sikker i Deres Tro", var der engang en Dame, der sagde til mig; vi gik nede paa Sicilien op ad en smal, stejl Bjærgsti; hun gik foran og holdt op i Kjolen med den ene Haand og skyggede med Solskærmen i den anden Haand; nu vendte hun sig om i Samtalen og spurgte: „De er vist umaadelig sikker i Deres Tro, er De ikke?" Sikker og sikker; jeg hviler ialfald trygt i min Kristentro og er overbevist om Guds Kærlighed til mig. Og da er man jo forunderlig tryg. Jeg mindes, da jeg engang sejlede i tæt Taage over Atlanterhavet; Oceandamperen sagtnede mer og mer sin farlige Fart og tudede ustandselig i Taagehornet, Skibsfolkene lider ikke Taagen, og Passagererne saa' ængstelige ud; da gik det jublende gennem min Sjæl: Hvor godt at vide, at om vi i næste Nu havde en Skibsbov ind paa os og gik tilbunds, saa var min Sjæl i samme Stund paa Paradisets Eng! Ja det er den Tryghed, der var paa Skovgaards Hyrde-

billede, den, som Faarene har, — men det spændte, ængstelige Udtryk, der var i den gode Hyrdes Ansigt, det kan jeg ikke glemme, mon det ikke er der endnu, mon han ikke ogsaa sér med det Udtryk paa os alle, som er forsamlede herinde, — om vi dog vil lejre os paa de grønne Græsgange og blive hos vor gode Hyrde, som satte sit Liv til for os og kender alle sine!

Saligt det Menneske, hvis Troesbekendelse er denne: „Herren er min Hyrde, mig skal intet fattes; han lader mig ligge paa de grønne Græsgange, han fører mig til de sagterindende Vande. Ja, ogsaa om jeg skal vandre i Dødens Skygges Dal, vil jeg ikke frygte, thi du er med mig, din Kæp og din Stav skal trøste mig." Amen.

Til de Vakte og Anfægtede.

3. Søndag efter Paaske.
(Læs: Joh. 16, 16 – 22).

„Om en liden Stund!" det Ord klinger som et Omkvæd igennem dette Stykke af Herrens Aftentale; — „om en liden Stund", det klinger ikke blot kont og poetisk, men der ligger saamegen venlig Opmuntring og kærlig Trøst deri. „Om en liden Stund!" — tidt har jeg tænkt det, naar jeg undrede mig over at se, hvor fattede ældre Mennesker kunde være i deres Sorg, og hvor stærkt de kunde bære deres Savn: det kommer vist ikke blot af deres Tapperhed og Visdom, og endnu mindre af, at de er afstumpede i deres Følelsesliv og sløvede i deres Sorg; men mon det ikke kommer af, at der indeni dem nynner en sagte Stemme paa den samme Melodi: „Om en liden Stund!" — jeg kan jo ikke have saa langt igen nu, og saa er Savnets Tid forbi, og jeg skal igen mødes med dem, jeg tabte her. De Unge derimod synes, de sér frem ad

en lang, lang Vej, det varer en Evighed, før de kan være ved Vejs Ende, og derfor er de ofte langt hæftigere i deres Sorg, de tænker paa, hvor ene de nu skal vandre, og hvor længe det vil vare, inden de skal se det kære Ansigt igen. „Om en liden Stund!" hvilken Alvorsprædiken der dog ligger i det korte Ord; „I skulle græde og jamre," siger Jesus, „men Verden skal glæde sig," men hvorlænge skal den Glæde vare? Det skulde Verdens Børn betænke, naar de indretter sig, som om de altid skulde blive her, og lægger deres Planer om flotte Rejser og pragtfuldt Landsted: om en liden Stund, saa skal du paa en meget længere Rejse og flytte ud af dit Legemes Bolig, og al Herligheden her er forbi: da gælder det om, at denne Verden ikke var alt for dig, men at du havde det bedste i Vente. „Om en liden Stund", det skulde Mennesker betænke, naar de giver sig hen i Nydelser og Lyster og Synd: en stakket Glæde var det kun, hvis det da fortjener Navn af Glæde, saa kommer der en frygtelig Opvaagnen, og alt det, som daarede dem her, er forbi: „om en liden Stund", og det skulde Mennesker ogsaa tænke paa, naar de gaar og er uvenlige og ukærlige mod hinanden og smaaskændes og mundhugges: kun en kort Tid har I hinanden, skynd Jer at bruge den og vær gode mod hinanden, der er ikke Tid til at trættes, snart skal I skilles og aldrig mere mødes hernede. „Om en liden Stund" o men hvilket lifligt Evangelium klinger der ikke ogsaa i det Ord! Vor Trængsel, som er stakket og let, sagde Paulus, han, som havde lidt mere end nogen af os, virker over al Maade og Maal en evig Vægt af Herlighed![1]) Stakkels lidende Menneske, det skal ikke vare længe, saa kommer Befrielsen! Ensomme, bedrøvede Menneske, hold ud, det er kun et Øjeblik, saa har din Kummer Ende! „Om en liden Stund"; hvad er det hele, Menneskelivet er dog saa kort, og for hvert Aar ruller Tiden raskere, tænk dig om, naar var din Fader eller Moder

[1]) 2 Kor. 4, 17.

saa gammel, som du nu er? Regn efter: — ja dèr sér du, du husker meget vel den Tid, da syntes du allerede, de var gamle, ja saa gammel er du nu, og du har da næppe længere Tid igen end fra dengang, og maaske ikke engang saalænge! „Om en liden Stund“ to Nætter og en Dag, det var alt, men Disciplene syntes, det var sletikke til at holde ud at tænke paa, at de skulde af med ham nu, aa bliv hos os! vi kan ikke undvære dig! vi er som nyfødte Børn, som deres Moder døer fra! og saa trøstede han dem: „I skulle være bedrøvede, men Eders Bedrøvelse skal blive til Glæde,“ om en liden Stund! Og det er da denne, de Kristnes særegne Sorg og Glæde, vi skal tale om, det er Disciplenes Bedrøvelse, som vi hellerikke slipper fri for, vi skal betragte, Anfægtelse kalder vi den, og den har vi godt af at høre om, for ingen kan vide, naar han skal stedes i den; og Syndesorgen er der ogsaa noget, der hedder, naar et Menneske vaagner op til at se sig selv og sin fortabte Tilstand og endnu ikke har kunnet finde Hvile og Fred i Troen paa sine Synders Forladelse; den Sorg og den Glæde skal vi høre om idag, og Omkvædet skal ogsaa dèr være Herrens skønne, trøstefulde Ord: „Om en liden Stund!“

I.

Anfægtelsen er en Sygdom i Troeslivet; men Sygdom forudsætter, at Livet endnu er tilstede. Og førend en Kristen kan gøre Erfaringer om Anfægtelse, maa han dı allerførst have faaet Del i selve det kristne Liv. Troen maa være kommet til Gennembrud. Paa denne Oplevelse vil vi da til en Begyndelse tænke. „Naar Kvinden føder,“ siger Jesus, „har hun Bedrøvelse, fordi hendes Time er kommen; men naar hun har født Barnet, kommer hun ikke mere sin Trængsel i Hu af Glæde over, at et Menneske nu er født til Verden.“ Jeg taler nu om de Mennesker, der er naaet til deres Livs afgørende Time og staar foran det personlige Troeslivs Gennembrud. Maa-

ske jeg ogsaa taler til saadanne Sjæle herinde idag. Et saadant Gennembrud gaar sjældent af uden Smærte. Og nu har ganske vist enhver Sjæl sin Historie, og aldrig har to Sjæle det ganske ens. Det er jo noget af Guds uendelige Rigdom, at der fødes heller aldrig to Mennesker ens paa Jorden; at naar en ung Moder i sin Stolthed og Glæde paastaar, at der er ikke Mage til hendes Barn i Verden, saa har hun bogstavelig Ret: der er virkelig ikke og har aldrig været og bliver heller aldrig Mage til det lille Menneske, som er født til Verden. Alligevel har jo alle smaa Børn meget tilfælles: og ogsaa i Aandens Verden er der mange Love og fælles Træk. Her vil vi nu ikke give en Beskrivelse af det aandelige Livs Opstaaen; thi dette er ikke en theologisk Afhandling, men en Prædiken til en Menigheds Opbyggelse, og, med Guds Aands Hjælp, til en enkelt Sjæls Trost og Vejledning. Jeg skal derfor hellerikke komme ind paa en Udredning af Forholdet mellem Barnedaaben og Troslivets Gennembrud; kun minde om, at selv hvor vi ikke har kunnet følge Guds Aands skjulte Gærning i et Menneskehjærte, eller hvor det, Gud har villet begynde i et Barnehjærte, strax eller meget tidlig er blevet afbrudt ved voxne Menneskers Forsømmelse og Synd, selv dèr betyder dog Barnedaaben en guddommelig, naadig Hensigt og skal netop i Gennembrudstiden paaminde et Menneske om, at den Oplevelse, som nu forestaar og volder saamegen Smærte, har været tilsigtet af Gud allerede fra dine første, spæde Aar, allerede i hans første Møde med din ubevidste Sjæl. Jeg kan ogsaa her se bort fra de faa, lykkelige Undtagelser, som under hele deres Opvæxt er under Indflydelse af kristen Forbøn og Paavirkning, og derfor ikke mærker deres egen Sjæls Udvikling fra Barnetro til selvstændigt Gudsforhold. Snarere var der Grund til at minde om, at der, især efter at Menigheden har taget et kraftigt, maalbevidst Arbejde op blandt de Unge og allerede blandt Børnene, ofte vil kunne tales om to Opvækkelser, om en i Barne-

aarene, hyppigst i Overgangsaarene, hvor Begejstringen er overvejende, men ogsaa ofte Erkendelse af Synden eller af en enkelt Synd kan være stærk og levende; og siden igen efter de vanskelige Brydningsaar atter i Ungdomsaarene en afgørende Oplevelse med Gud, med en personlig Omvendelse eller Overgivelse og moden, vaagen Tilegnelse af hans Tilgivelse og Naade.

Det være nu med dette, som det vil; jeg taler nu til den Sjæl, som er vaagnet op til at se sin egen Nød, og venter paa, at Hjærtet engang skal blive glad i Gud. Du véd maaske knap, hvad det var, der vakte dig op til denne Tilstand; om det var et stærkt Ord, du hørte, eller en Jævnaldrendes Oplevelse, som vakte din Uro; om det var en Levnedsbeskrivelse, du læste, eller en Synd hos dig selv, du blev klar over og forfærdet ved; om det var en ubevidst Længsel hos dig, som vaagnede til fuld og smærtelig Bevidsthed ved at se Jesusskikkelsen skildret eller være Vidne til et kristent Hjems Herlighed. Du véd kun, at du er ulykkelig over dig selv nu og føler dig selv skyldbetynget og har ikke Guds Smil over dig. Og det, som til en Begyndelse var som en Aabenbarelse, det bliver, jo længere det varer, mere og mere til Trængsel og Bedrovelse. Vaaren er jo dejlig, naar dens første lyse Tegn bryder frem; men naar Foraaret ligesom staar stille og ikke vil blive til noget, saa bliver vi utaalmodige; og Kærlighedslykken er stor og rig, naar de to unge Hjærter mærker, hvorledes de har det overfor hinanden; men naar Forlovelsen skal vare i Aaringer, fordi der ikke er Raad til at gifte sig, saa bliver den i Længden pinlig. Og saaledes føles det ogsaa af den Sjæl, som er blevet vakt af Gud, men som ikke kan naa frem til Fred og Glæde. Dens Synd er altfor stor til, at den kan finde Tilgivelse; dens Bøn er altfor daarlig til, at den kan naa til Gud, og til Tider kan Sjælen synes, at den maa være hjælpelos fortabt og fordømt. Jeg har det Ord til dig idag fra Gud: Om en liden Stund! Der times dig kun noget menne-

skeligt; og mange af os har haft det ligesom du. Og jeg vil især minde dig om én Ting. Livet er en Gave, et Under, som kun den levende Gud kan give. Du kan kun bie paa Herrens Time og stole paa hans Ord, som siger: „Sandelig, sandelig siger jeg Eder!" og vi skal ikke som velmenende Trøstere berolige disse Sjæle og bilde dem ind, at det hele er saa let, og de er gode nok; ingen kan indbilde en Moder, at hendes Veer er forbi, naar hendes Barn endnu ikke er født til Verden. Og læg i denne Sammenhæng Mærke til, at Herren bruger det Udtryk: „Ogsaa I have da vel nu Bedrovelse, men jeg skal se Eder igen." Han siger ikke: I skal se mig, — som vi maatte vente, -- men: jeg skal se Eder. Det minder om, at det er ham, der skal gøre det for os. Vakte Sjæle fristes saa ofte til at ville gøre alting selv ved deres Anger og Taarer og Møje. Men, gør som et Barn og læg dig ned i Jesu Skød og naadefulde Arme! Bi paa Herren; nøjes med hans Ord; og i hans Time skal Aanden kalde Frugterne frem i din Sjæl: de første tre nævnes et Sted som: Kærlighed, Glæde og Fred.[1]. De kom, naar Herren vilde; men Livet var der allerede, da Sjælen troede Ordet.

II.

Og nu nogle Ord om Anfægtelsen. Det er, som jeg sagde, en Sygdom i Troeslivet, en Feber, hvor man synes, man ikke er sig selv, en ond Drøm, hvor man synes, man er sat udenfor og ikke mere er Guds Ven. Og havde man haft en stille Vækst, saa tænkte man: jeg mangler vist endnu en Oplevelse; og havde man oplevet et pludseligt Gennembrud, saa tænkte man: det var vist alligevel ikke den egentlige Oplevelse! Og hvad Kristus saa end siger, man forstaar ikke, hvad han taler. Det er maaske til alle de andre, men ikke til mig. Man har tabt sin Glæde, man kan gaa og lede efter sin tabte Glæde og kalde paa

[1]) Gal. 5, 22.

den: Glæde, hvor er du dog? men den svarer ikke og er ingen Steder at finde, og finder man den endelig og siger: Men hvor har du dog været henne? saa smiler den vemodig til En med Øjnene fulde af Taarer og véd det ikke selv, og Glæden er nok sletikke glad. Og Verden forstaar ikke den Anfægtede og tilraader ham at lægge sig ind paa en Klinik eller gøre en Rejse, og de Kristne trøster eller formaner, men ligemeget hjælper det, og man beder, men det hjælper hellerikke, og tilsidst beder man ikke engang, og man er dybt bedrøvet, og tilsidst kan man ikke engang være rigtig bedrøvet, det er man allermest bedrøvet over. Det er værre end den værste Sygdom, for den, der engang har kendt Glæden og ejet Jesus; andre forstaar det jo ikke.

Hvad kom det af? Ja, somme Tider kom det maaske nok fra Legemet. Thi Sjæl og Legeme de hører jo uadskillelig og inderligt sammen, og med Rette kan Jesus bruge Billedet af det lille Barns Fødsel, hvor han taler om det aandelige Liv, thi Mennesket er en Enhed af Aand og Kød. Og Sjælen kan virke paa Legemet, man kan tage sig sammen, og Øjet græder, naar Sjælen er bedrøvet, og Munden leer, naar Sjælen er glad. Men Legemet kan ogsaa virke paa Sjælen, og ofte er det en tung og en hed Dragt at bære. Og det kan ske, naar Legemet og især Nervesystemet er svagt og overanstrengt, og Søvnen ikke vil komme, at Sjælen efterhaanden bliver træt og trist og tung, og tilsidst ogsaa anfægtet, den synes, Gud er ikke til at finde mere. Men kom Anfægtelsen deraf, saa var det godt, man fandt Sygdommens Aarsag, saa véd man: det er ikke, fordi jeg har gjort Gud imod, det er mit syge Legeme, og det vil jeg kæmpe imod og betro til Gud, og om en liden Stund, saa skal det nok altsammen blive godt igen.

Men undertiden kom det ogsaa fra Sjælen; man havde været ulydig og syndet mod Gud og ikke været rigtig vaagen og ikke holdt sig nær til ham som i den første

Tid, og strax mærkede man ingen Forandring, men saa kom det, Gud tog ligesom sin Haand bort fra En, ingenting vilde lykkes mere, Ordet gjorde ingen Indtryk paa En mere, man brød sig ikke om at være sammen med Herrens Venner mere, og tilsidst gik man som under en Sky, og Hjærtet blev koldt i En, og man syntes, man var en Frafalden: kunde dette ikke være Bespottelsen af den hellige Aand, som der staar om et Sted? Her er kun ét at gøre, at gaa i sig selv, at angre og skrifte for Gud, at tage Kampen ærligt op mod Synden, og at lytte til alle Jesu Ord om Tilgivelse og lede alle Forjættelserne frem og tro, at Stjærnerne er bagved de tykke, mørke Skyer, - og om en liden Stund, saa vil han smile til mig igen og gøre mig glad igen som før. Det hjælper ogsaa nogen her at tænke paa dengang, da det lille Menneske blev født til Verden og snart derefter genfødt til Guds Rige, og sige sin Daabspagt frem og gentage: det var mig, han velsignede dengang, mig, han kaldte ved Navn og kaldte sin.

Men undertiden véd man sletikke, hvoraf det kom. Man véd kun: det kom. Jeg, som var glad som et Barn før, er det ikke mere, jeg, som hvilede i Naaden, er nu urolig og ulykkelig. Og naar man saa har ledet efter i sit Liv og intet fundet, saa har man Lov til at sige: Dette er ikke fra Gud, men det er af det onde. Thi det Ord er sandt, som en gammel Guds Mand engang sagde til en yngre Kristen; de havde talt sammen om disse Tider, da Guds Ansigt skjuler sig for os, og den yngre gik nu fra ham, men den ældre stod øverst oppe paa Trappen og sagde ned til ham, der gik, med sit milde, fredfyldte Ansigt: „Broder, Gud er altid bestemt!" Gud taler altid tydeligt; er der noget i Vejen med os, siger han det rent ud dèr, det dèr synes jeg ikke om hos dig, ret dèt! men siger han intet, saa er der intet, og saa skal du kun smile til ham og tænke: Om en liden Stund, saa skinner Solen igen, det véd jeg, og jeg skal kun vente.

„Og Eders Hjærte skal glædes, og ingen tager Eders Glæde fra Eder" — det kom ikke fra Gud, nej, det kom fra Legemet (som man ikke har Lov til at overanstrenge) eller fra Synden eller fra den svage Tro, som det jo var hos Disciplene den Aften; men det førte til Gud, Bedrøvelsen blev til Glæde, den blev ikke blot afløst af Glæde, men den blev til Glæde; det førte til en rigere og dybere Glæde end før, en varig Glæde, som ingen nu kunde tage fra dem, for nu var de kommet dybere ned i sig selv og havde lært deres egen Afmagt og Intethed at kende, og havde saa kastet sig helt og ganske paa Gud; og herefter skulde de aldrig bygge deres Glæde paa deres egne Følelser og Stemninger, men alene paa Jesus, paa hans Ord og hans Kærlighed; og det havde Anfægtelsen lært os. Anfægtede Broder, det skal den ogsaa lære dig! Du har været nede i Dybder og Sorger, som Verden ikke forstaar og finder inderlig overflødige og meningsløse; men du har ogsaa lært en Glæde at kende, som Verden aldrig har drømt om eller smagt.

Og har den Onde saa gemt det værste tilsidst — hvem véd? undertiden sér man gamle og erfarne Kristne prøves haardt paa deres Dødsleje, og Troen vil ligesom ikke slaa til, naar han, som har Dødens Vælde, farer strengt frem; saa gælder det ogsaa her: Om en liden Stund —, og saa skal al Bedrøvelse vendes til Glæde, og den Glæde skal ingen tage fra os, ikke i al Evighed. Amen.

Folkets Synd og dets Frelse.

Store Bededag 1915.
(Læs: Mt. 3, 8—10).

„Øxen ligger allerede ved Roden af Træerne", saadan lød den store Folkevækker Johannes Dobers Ord;

og knap 40 Aar derefter klang de jammerfulde Oxehug gennem Skoven; svunget af romerske Soldaternæver gjorde Oxerne det lyst i Israels Skov, og Jøderne har siden den Tid intet Fædreland haft. Vi høre om dette; og vi høre, hvordan Oxerne svinges rundt omkring os, og skønne stolte Skove ryddes trindtomkring i Landene; og just paa samme Tid sér vi Danmarks Skove faa deres vidunderlige fagre grønne Skær: da sér vi med en ny og inderlig Dvælen paa al den Dejlighed, da faar den en egen dugget Glans, og vi tager os til at spørge: blev det sagt om os? „Øxen ligger allerede ved Roden af Træerne" — Herre, mener du dette? Herre, kan du nænne? Og Store Bededag oprinder, den gamle Bods- og Bededag, da man altid har tænkt særlig paa og talt om Folkets Synd; og vi, som samles til Gudstjeneste herinde, vi vil ogsaa gøre Bod og Bøn paa vort Folks Vegne, vi vil bede Guds Aand om at oplyse vore Hjærter, og give os det rette klare Syn for vort Folks Synd, men ogsaa vise os Vej til dets Frelse.

I.

„Mener ikke at kunne sige ved Eder selv: Vi have Abraham til Fader!" det Ord viser os, at Folkevækkeren er stødt paa en sorglos Selvsikkerhed, som levede paa Fortidens store Navne og pukkede paa at være den udkaarne Nation. Og nu kan det — desværre, maa man næsten sige — ikke paastaas, at det danske Folk er stærkt i at mindes sin Historie og sine store Navne; Historien er hellerikke særlig rig paa Bedrifter og Stormænd; snarere fristes vort Folk til at give sit Navn til Pris og tænke for ringe om dansk Byrd og dansk Ære. „Aa det er saa ægte dansk!" hører man ofte misfornøjede Landsmænd sige, naar noget ikke er ganske efter deres Hoved, som om disse Vidtberejste havde fundet alting ganske anderledes udmærket i andre Lande; jeg véd jo ikke, hvor de har været henne, og om de virkelig bærer

sig saa langt bedre og klogere og hensynsfuldere ad hos Prøjserne eller hos Halenegrene. Men jeg lider ikke denne humørsyge Nedrakning af det danske, den vidner om Utaknemlighed og er maaske, desværre, langt mere „ægte dansk" end det, man beklager sig over som „ægte dansk". Thi naturligvis har vort Folk ogsaa sine store Svagheder, som det vel ogsaa har sine Fortrin; og maaske Svagheden falder os svage Mennesker stærkest i Øjnene; dem trænger vi vel ogsaa snarere til at se, at vi kan rette dem.

Jeg vil dog nævne ét Fortrin. Naar Johannes Døber siger: „Gud kan opvække Abraham Børn af disse Stene", saa siger han naturligvis en Sandhed, selvom det er en meget paradoxal Sandhed, thi intet er umuligt for Gud. Men Udtrykket lægges ham aabenbart paa Tunge af det, han har for Øje. Han har for Øje et stenet, goldt, dystert Landskab, med mange Klipper og løse Stene, og han har for Øje en Mængde haarde Ansigter, der viser, at Landets Børn er i Slægt med Landets Natur: de har ogsaa stenhaarde Hjærter. Det har det danske Folk ikke. Som vort Landskab er blødt i sine Linjer og blødt i sin Bund, uden et eneste Fjæld, med fed og god Muldjord, med smilende Kyster, blidtvuggende Sunde og Fjorde, bløde Enge og indbydende Skove, saadan er Folkets Hjærte ogsaa blødt af Naturen. Og af disse bløde Hjærter maatte Gud ogsaa kunne opvække mange Børn, skulde man synes.

Men her som altid ligger ogsaa Fejl lige op ad Fortrin. Det bliver saa let ved det vage og vege, det bløde og blide; der mangler dette: at tage sig sammen; der mangler det faste, det stærke, det karaktérfulde. Man kan faa det med os, som man vil. Og man har desværre ikke altid villet det gode. Der er blevet kælet for det bløde i vor Nationalkarakter og spekuleret i den, og det har ikke baaret god Frugt i mer end én Henseende.

Det bløde viser sig for Exempel i, at vi er langt dyg-

tigere til at kritisere end til at begejstres for det store; og det er ingen god Frugt. Vi er jo alle saa uhyre dygtige til at kritisere, og mange mener, det er just et Tegn paa Overlegenhed og Begavelse, medens det skal være et Tegn paa Naivitet og Svaghed at kunne lade sig begejstre. Heri tager man fejl. For det første er det saare let at kritisere: ja kære, hvis jeg vilde give mig af med at kritisere, saa skulde man faa artige Ting at høre! og for det andet er det Kritikerens Stilling at holde sig selv udenfor som iagttagende Tilskuer, medens den Begejstrede giver sig hen og bliver personlig delagtig i det, der river ham med. Og det er nu netop den eneste rette Stilling overfor det Store, enten det møder os som Fædrelandets Krav til os eller som det allerstørste, Guds Kald: da at give sig helt og ganske hen, ikke at blive siddende paa Kritikerens Plads, selvom det er det behageligste og blødeste.

Det blode i Folkets Natur kommer ikke blot frem overfor det Store og Gode, men ogsaa overfor det Lave og det Slette, og viser sig i, at som vi ikke kan begejstres, saa kan vi hellerikke forarges, men vil hellere undskylde og glatte over det og fremforalt ikke blande os i det og faa Ubehageligheder deraf. Hvor har man dog misbrugt den danske Blødhed her! Hvad har man dog budt os for en Presse og en Litteratur, en Scene og et Forlystelsesvæsen, et Sprog og en Mode! Gradvis er man gaaet ned ad Bakke, gradvis har man ladet det ene Hensyn falde efter det andet, — de blode Danske forargedes ikke, de lod sig imponere og lod sig halvt modvillig føre ned ad Skraaplanen. Det har tilvisse ikke baaret god Frugt paa Folkets Træ!

Det samme blode i Naturen viser sig ogsaa i, at her hersker en urimelig Sorgløshed, mens man helst vil skubbe Alvor og Ansvar og Afgørelse fra sig. Den ganske korte Opskrømthed, der i et Par Augustdage ifjor pludselig forandrede vort Folk og vor By, — og den

uhyggelige Fart, hvormed man atter faldt tilbage i de gamle Folder, viser det allerbedst. Sorgløse var vi i 64, sorgløse er vi den Dag idag: der er saamænd ingen, der tænker paa at komme herop, det er den Tanke, hvormed man slaar sig til Ro og lader staa til; Offer vil man ikke bringe og helst saa lidt Arbejde som muligt. Ak, det er ingen god Frugt! Det bløde danske Sind viser sig i, at vi er magelige; Foretagsomhed, energisk Arbejde, ufortrøden Udholdenhed det er vor Natur imod, derfor overflyver de andre os paa saamange Omraader, altfor faa yder deres bedste, her er ikke Respekt nok hverken for Tidens eller Arbejdets Værd. Her trænges, at Gud vilde oprejse Stene, stærke, haarde, urokkelige Naturer, af disse bløde Børn!

Men ak, her er helleringen dyb religiøs Folkebund, og det er det allersørgeligste. Se til Norge og se til Skotland, ja se til det energiske Amerika med al dets Reklame og dets Skyskrabere: der er en ganske anden Sans for Religionens Betydning for et Folk. Her viser det bløde i dansk Natur sig i, at man lader alle religiøse Indtryk glide af sig; haarde Stene er her ikke mange af, som ligefrem gør Modstand og slaar Gnister, men der er hellerikke mange, som lader Ordet synke dybt i Sjælen, man affærdiger sig overfladisk med Evigheden og lader Alvorskaldet gaa forbi. Dette er den største af alle Farer. Thi da kan det ende med, at Øxen bliver lagt ved Roden af Træerne, et Folks Synd bliver et Folks Skæbne, og bærer det ingen god Frugt for Gud, da gaar Dommen tilsidst hen over det Folk, da fældes Skoven.

II.

Hvor er da Folkets Frelse i denne Fare, at det bløde i Nationens Karaktér skulde blive dets Fald?

Nogle tænker undertiden: det vi behøver, er en Folkevækker, en stor Johannes Døber, som kan lægge Øxen ved Træets Rod og holde Domsprædiken over alle Fol-

kets Klasser. En, som kan staa frem i Rigsdagen og læse Tingmændene Texten og kan finde Vej til Stormagasinerne og Fabrikkerne og faa de rigtige Pengefyrster i Tale: som kan tale vort unge Mandskab til, saa de skammer sig over sig selv, og sætte vore unge Frøkener en Skræk i Livet, saa de lærer at passe paa sig selv: som fik alle uanstændige Danse til at stanse, blot han viser sig, og med sin Uhygge fik alt løsagtigt Badeliv til at høre op: som kan hudstryge vor slette Presse og jage alle forlystelsessyge Natteværmere hjem; som revser ugudelige Folkeførere og utro Ægtefæller og fedtede Krigsspekulanter: som kan holde Renselsesfest i vore Kirker og tage Præsterne i Skole; som kan vække de Ligegyldige af deres Slummer og lyse Spottere hjem, enten de er Professorer ved Universitetet eller Journalister ved et Smudsblad: saadan en rungende Røst, som gik til Marv og Ben, og blev baaret frem af en Skikkelse, ligesaa dadelfri som selvfornægtende, den vilde vel kalde vort blode Folk til Bod og Bøn. Ja maaske: men han skulde da forstaa sin Haandtering og bevise sit Kald, det vil sige, virkelig være sendt til os af Gud og vide, at han var det. Lad ingen, som ikke selv kan bære Kamelhaarsdragten, prøve at haandtere Oxen, thi han kunde let saare sig selv. Jeg véd om mig selv, at jeg duer ikke til at svinge Oxen i den danske Skov og hidtil ikke er kaldet dertil; jeg fik højest en Bue og kan sende mine Pile af og til, hvor de skal hen. Men kunstig Vækkelse skal vi ikke lave, thi det er Kraftspild og efterfølges af Tilbageslag. Men vil Gud sende ham til os, da være han velkommen, og jeg haaber, at Præsterne ikke vil stænge deres Kirker for ham, selvom han kun har en Daab med Vand til Omvendelse eller tænker noget anderledes end vi om Nadveren.

Jeg tror, der er et bedre Middel til Folkets Frelse end at vente paa Folkevækkeren, og det har den store Fordel, at det kan anvendes med det samme. „Bærer da Frugt, som er Omvendelsen værdig", siger Johan-

nes: lad de Kristne blive virkelig Kristne, lad Kristenheden gøre Alvor af sin Kristendom, dét skal ikke forfejle sin Virkning, det skal nok kalde den døde Folkemasse til Bod og Bøn. Her er den store Brøst. Her skal vi begynde. „Dommen skal begynde med Guds Hus", siger Apostlen Peter[1]): lad os begynde derinde idag. O Kære, om alle vi, som kommer her i Johanneskirken og nu er kommet her igennem Aar, om vi alle levede vort Kristenliv derude saadan, at Gud havde Ære af os, at hans Navn blev helliget, da skulde Riget ogsaa komme til denne Stad og meget blive anderledes hertillands. „Bærer da Frugt, som er Omvendelsen værdig": har vi omvendt os fra al bevidst Synd og tvivlsom Verdensvæsen, og bærer vi nu Frugt for Gud, som er denne Omvendelse værdig, det er Spørgsmaalet. Og det maa jo rettes til hver enkelt. „Saa bliver da hvert Træ, som ikke bærer Frugt, omhugget", hed det: hvert Træ; Skoven bestaar jo af alle de enkelte Træer, og Folket og Menigheden af alle de enkelte Sjæle, og gennem Omvendelsens Port og ind i Guds Rige gaar man én ad Gangen. Kære kære Kristne, vi har Ansvaret for hele Folkets Skæbne, paa os beroer Danmarks Liv. Det er min faste Tro, at saalænge Gud har et helligt Folk, som gør hans Vilje paa Jorden, som den sker i Himlen, et renset Ejendomsfolk, nidkært til gode Gærninger, saa tager Han deroppe ikke til Oxen, saa lader han naadigt Skoven staa, selvom Skovbranden ogsaa skulde naa til os. Han slipper og forkaster og udsletter os ikke helt. Men svigter vi; er vi lunkne og er vort Sværd sløvt og stumpt; smittes vi af Verdens Forfængelighed, er ogsaa vi blødagtige og bringer Synd og Selviskhed op til Guds Hus og hjem igen; er vi slappe og uvillige til Bod, tvivler vi paa Bønnens Magt og sløjer af dermed, — ja da ligger Oxen ved Træernes Rod, vær viss paa dét! De andre kan jo ikke vide hvad Store Bededag er, for dem er det en Morskabsdag mere; men vi er her forat ydmyge os for Guds Ansigt og

[1]) 1. Pet. 4, 17.

gøre Bod og Bøn paa vort Folks Vegne, som de, der selv har Del i dets Synd og Svaghed. Skal vi ikke love hinanden for Guds Ansigt, at vi vil tage os sammen, vi vil have mere af Samfundssindet, af Ansvaret for det fælles Hele, et helligt Danmarkssind vil vi lægge os efter og bede om, at vi kan blive frelste selv og frelse vort Folk!

Undrer Eder ikke over, at saameget kan afhænge af de Faa og Smaa, thi det var altid saaledes i Guds Rige! Det var saaledes i det gamle Israel, hvis Sidstemand, større end alle de andre, var Johannes Doberen. Husker du Gideon med sine 300 Mænd: de var mange flere til at begynde med, men det var for mange, fler og fler maatte han sigte fra, til han havde sine 300, som vilde være helt med, hvis Fakkel vilde lyse i det rette Øjeblik, naar Krukken blev slaaet istykker, og som havde det rette Feltraab: „For Herren og for Gideon!" og de bar Sejren hjem og reddede Israel.[1] Det er dét, der skal til: den lille Flok, som kan lyse, og som kan ofre og slaa istykker, og som har et Løsen at samles om, et himmelsk Navn og et jordisk Navn: for Jesus og for Danmark! Og saadan var det ogsaa i Profeternes Dage, dengang de allierede Fjender, Israels Nordrige og Syrerne, truede det lille Juda, og Kongens og hele Folkets Hjærter skjalv, staar der, som Træerne i en Skov skælver for Vinden, og den store Mængde søgte til Aandemanerne og Sandsigerne, da stod Profeten Esajas dèr med sin lille Profetskole af unge Disciple og sagde: „Se her er jeg og de Børn, Gud har givet mig!" De biede paa Gud og havde ogsaa deres Bannerskrift og Valgsprog: „Til Ordet og til Vidnesbyrdet!" og de saa' da ogsaa Lyset stige frem i Mulmet og Mørket.[2] Er her ogsaa en saadan lille Flok af helhjærtede Mænd og Kvinder, som vil bie paa Gud og samle Ungdommen om sig under dette hellige Dobbelttegn: „Til Ordet og til Vidnesbyrdet!" – vi bygger paa Guds Ord i Evangelierne og Apostelskrif-

[1]) Domm. 7, 7. 19—20. [2]) Es. 7, 1—2; 8, 16—9, 2.

terne og bringer det personlige Vidnesbyrd fra Sjæl til Sjæl; om saa alle Landene omkring os er i Krig, og om saa den store Masse hellere vil søge til Spiritister og Spaakoner: det skal blive lyst tilsidst, trods Mulm og Mørke, blot de faa vil holde ud og være tro.

Og saadan har det været ned igennem alle Kirketider. Saadan var det ogsaa for det Slægtled, som nu graaner og er ved at gaa bort: Kirkesagens Mænd, de, der stod omkring Friis-Hansen, de var visselig faa og smaa, Kvinder de fleste og nogle ganske faa Lægmænd, Præsteskabet havde de for en Del imod sig, Staten saa' overlegent paa dem, men de troede paa deres Sag og havde Gud i deres Midte, og naar Kirkesagens 25 Aars Jubilæum fejres til Efteraaret, er 36 Gudshuse rejst i Danmarks Hovedstad i de 25 Aar: den største Kirkevæxt siden Valdemarernes Dage. Nu visner det i Skoven, og stærke Kæmper segner omkring os, og vi savner dem: du Ungskov, som voxer op i Danmarks Skov, hvad har du tænkt dig at ville samle dig om, hvad Stordaad vil du gøre for Gud Herren? Det skal I spørge Jeres unge Hjærter om idag for Guds Ansigt, og saa skal I ikke være forknytte, selvom I er de faa og svage, selvom Træerne skælver i Skoven for Vinden, I har Sejren for Jer og Fremtiden, hvis I har Gud med Jer: træd ind i Geledderne og fyld Hullerne ud, hvor de gamle segner, og vælg Eders Dag til Offensiven, til det nye Fremstød, naar Eders Herre og Konge giver Vinket.

O Gud, vi beder til dig for den Skov, vi elsker, for gamle Danmark, for det Folk, vi ikke er stolte af, men som er vort, og som vi elsker. Vent med din Øxe, kære Herre, lad en ny Vaar bryde frem, en hellig Ungdom møde op og bære Omvendelsens værdige Frugter, saa Linden maa løves, og Bøgen springe ud i Aarhundreder i et dansk Danmark, til Dagenes Ende. Amen.

Synden og dens Overvinder.

4. S, efter Paaske.

(Læs: Johs. 8, 28—36).

„Dersom da Sønnen faar Eder frigjort, skulle I være virkelig frie." Naar Jesus siger saaledes, da lyder det, somom han tænker paa en Slags Frihed, som ikke er virkelig Frihed. Og en saadan saakaldet Frihed, som er et Vrængbillede af Frihed, findes der ogsaa. Vi sér den hver Dag rundt omkring, desværre, og maaske den er nærmere ved nogen af os, end vi tænker. Det er den Frihed, der siger: „Jeg gor, hvad jeg har Lyst til! Jeg lader mig ikke kommandere! Jeg skylder ingen Regnskab! Jeg skal nok tage Folgerne selv." Saadan opmuntrer de sig selv og hinanden, de stakkels Fanger, som prover at bilde sig selv ind, at de er frie, men de véd godt, at de er det ikke. De mindes altid om det, som Michelangelo's skønne Kunstværk, Slaven, der i Søvne staar og famler ved sine Baand; selv naar Ynglingen sover, mærker han, at han er bundet. Saadan har de det: og den som har døvet dem og lagt dem i forsmædelige Lænker, det er Synden.

Der er kun én Mulighed for Udfrielse af Fangenskabet, en eneste. Den hedder Sandhed. „Sandheden skal frigore Eder," siger Jesus. Det mægter den den Dag idag. Men det er ogsaa den uomgængelige Betingelse. Sandheden maa først afslore Synden. Den maa lære os at se sandt paa os selv og kalde Synden ved sit rette Navn. Den maa rive Masken af Modstanderen, saa han er kendt. Og derefter maa Sandheden overvinde Synden. Den kan det. Ikke Sandheden i Betydning af Oplysning. Den maa allerførst til; men den kan ikke løse Lænker. Men Sandheden, saaledes som den moder os virkeliggjort, i personlig, levende Skikkelse. „Dersom da Sonnen faar Eder frigjort": Sønnen, Jesus Kristus, det er Sandheden, lys-

levende i Magt og Naade, kongelig fri og straalende sand kan han overvinde Synden. Han og ingen anden formaar det. Her er Luthers Ord sandt: Vi har ingen malet Synd, derfor kan vi hellerikke nøjes med en malet Frelser. Nej en virkelig Frelser behøver vi, en levende Frelser, en, som er Sandheden eller, hvad der i Johannes-Evangeliet og i Jesu Sprogbrug betyder det samme: en, som er Virkeligheden.

Idag formaar han det samme med os. Lovet være Gud, vi skal ikke blot høre om en Fortidsperson, han er her selv i sit Ord for at løse Lænker! Han vil ogsaa idag ved sin Aand hjælpe os til først at se sandt paa Synden og dernæst til at tro paa Syndens Overvinder og erfare hans frelsende Magt. Herre, du, som véd det, som ingen andre véd! Du, som idag saa' den, der kom herind med Lænken raslende efter sin Fod! Viis dig idag som den mægtige Befrier!

I.

Om Synd skal her tales. Om Livets frygteligste Alvor, om Slægtens Elendighed og Menneskets Fordærver! Var den der ikke, hvor let vilde det da være for de fleste at tænke tilbage paa de Aar, de har levet, og hvor svært er det ikke nu for os alle! Om jeg kunde vække Eder til Nidkærhed, om jeg kunde rejse et Felttog mod Synden, en Kamp paa Liv og Død! Om Synd skal her tales. Det er umuligt at skildre den. Thi den har uendelig mange Skikkelser og spænder over en mægtig Skala lige fra det vilde Rovmord og ned til dét, at en stor Dreng hugger med Døren, fordi hans Fader har givet ham en Irettesættelse; ligefra den raa Vold, som krænker den hvide Uskyld, og ned til dét, at en lille Pige glemmer at give sin Fugl Vand; ligefra Forførerens Forsøg paa at stjæle Barnetroen fra et ungt Menneske og ned til dét, at et Barn sover fra sin Aftenbøn. Om Synd skal her tales, om dens Væsen og Magt og Følger. Men forinden vil jeg

bede dig om en Ting. Vil du ikke nok, mens jeg taler, være praktisk og tænke paa en bestemt Synd, som du véd med dig selv, at du har? Det er det samme, hvilken; det gør hellerikke noget, om intet andet Menneske véd noget derom, blot du selv véd, at du har den Synd. Det skulde være mærkeligt, om du ikke skulde kunne komme i Tanker om en eneste, naar du vil tænke rigtig efter. Naar du vil gøre det, vil du snarere faa Nytte af det, jeg faar at sige.

Det første, jeg da vil sige om Synd, og igrunden det værste, er dette: Synd skiller et Menneske fra Gud. Behøver jeg et Skriftsted forat bevise det? Det klareste findes i Esajasbogen: „Eders Misgærninger gøre Skilsmisse mellem Eder og imellem Eders Gud; og Eders Synder gøre, at han skjuler Ansigtet for Eder, saa at han ikke hører"[1]. Historisk sér vi det samme: den første Gang det Fænomen, Synd, optraadte blandt Mennesker, gemte de sig for Gud imellem Havens Træer.[2] Jævne Folk vidste det samme paa Jesu Tid. Den blindfødte Mand, hvem Jesus havde skænket Synet, udtrykte det saadan: „Vi vide, at Syndere bønhører Gud ikke."[3] Og indirekte ligger det samme i det dybe og rige Jesus-Ord, som lod i vort Evangelium, og som giver os saa værdifuld en Nøgle til Jesu Sjæleliv: „Og han, som sendte mig, er med mig; han har ikke ladet mig alene, fordi jeg gør altid det, som er ham til Behag"; men den, som viger derfra, ham overlader Gud til sig selv. Og skulde der være nogen af os, som ikke har erfaret det samme? Et Menneske havde en Dag gjort noget, som han vidste var Synd. Et Fald, en Tankesynd, en Ulydighed, en bevidst Forsømmelse, et heftigt Vredesudbrud, ligemeget hvad. Aftenen kom, og han vilde som sædvanlig bede sin Aftenbøn. Men det var, somom noget hindrede ham. Bønnen vilde ingen Vegne naa. Gud lod sig ligesom ikke finde. Og inde i ham selv var der noget listigt, som sagde: „Kan du

[1]) Es. 59, 2. [2]) 1 Mos. 3, 8. [3]) Johs. 9, 31.

egentlig vente, at Gud skulde gøre det, du beder ham om? Du har jo ikke gjort det, han bad dig om!" — og noget beregnende, som sagde: „Sov hellere paa det, imorgen er det nok glemt, saa gaar det bedre," – og det gjorde han saa, og næste Morgen gik det ligesom lidt bedre; Sjælen havde glemt det – og Gud vel ogsaa! O hvilket Selvbedrag! Somom Israels Gud skulde slumre og den Alvidende glemme! Men alt det viser, hvordan Synd uvægerligt skiller fra Gud. Og der kan ikke ske et Menneske noget værre end det at blive skilt fra ham. Det er den vildeste Unatur. For til ham er vi skabt. „Hjærtet finder ikke Hvile, før det hviler i ham!" Paulus bruger et Sted et Udtryk om Fortabelsen, som siger mere end mange andre: „bort fra Herrens Ansigt", staar der.[1]) Dét er Fortabelsen: bort fra Herrens Ansigt; og derhen stiler al Synd.

Synd er Bedrag, det er det andet, jeg vil sige om den. Forlængst er Storbedrageren afsløret; det stod allerede at læse i Hebræerbrevet: „Formaner hverandre hver Dag, saalænge det hedder idag, for at ikke nogen af Eder skal forhærdes af Syndens Bedrag";[2]) men endnu lykkes det Synden at narre Tusinder og atter Tusinder. Derfor sagde Jesus: „Dersom I blive i mit Ord, er I sandelig mine Disciple"; ellers er de selvbedragne Disciple; derfor sagde han: „Dersom Sønnen faar frigjort eder, skulle I være virkelig fri"; ellers er de det kun i egen Indbildning. O hvor sandt det er! hvor bitterlig sandt! Hvad har den dog bragt os andet end Skuffelse og Skam og Frigørelse, og det blev kun til Tomhed og Samvittighedsnag; altid sagde den: „Idag!" Bare denne ene Gang og saa aldrig mere! og forhærdede os, mens det hed „Idag" ved Syndens Bedrag, den surrede sin Silkesnor en Omgang fastere om Sjælen og kom sejrssikker tilbage den næste Dag. Vil du se et frygteligt Billede af Syndens Bedrag fra den gamle Pagts Dage, da kan du læse om hin Amnon, Da-

[1]) 2 Thess. 1, 9. [2]) Hebr. 3, 13.

vids Søn, som syndede grovelig mod Davids Datter, Thamar, uagtet hun bad ham og sagde: „Gør det ikke, thi det er en Daarlighed i Israel". Men næppe var Skændselsdaaden fuldbyrdet, forend hans Kærlighed vendte sig til Had; Bibelens Psykologi er frygtelig sand: et Had, staar der, som var endnu større, end Kærligheden havde været. I sin Haardhed og Slethed lod han sin Tjener kaste Pigen ud. Den arme Thamar bliver afsindig af sin grusomme Vanskæbne; hun slaar sit Haar ud, strøer Aske paa sit Hoved og klæder sig i Sørgedragt og gaar om i Jerusalem og fylder dens Gader med sine Jammerskrig, et rystende Billede paa Syndens Bedrag, altid ender den med Lede og Jammer.[1]) Og ak, behøver vi at gaa helt tilbage til den gamle Pagts Dage for at finde Exempler paa Syndens Bedrag? Sér vi dem ikke daglig omkring os? Eller har du nogensinde hørt et ungt Menneske, hvem man spurgte: hvad vil du være? svare: aa jeg har tænkt at blive Dranker! Aldrig svarede eller tænkte nogen saadan; men Tusinder blev det, hvorfor, fordi Synden bedrog dem. Saa kan det gaa, som det skete mig for en Del Aar siden: Pigen kom og sagde, at en gammel Skolekammerat vilde tale med mig, og da jeg kom derud, stod der en stakkels pjaltet Tigger, stinkende af Spiritus; og ganske rigtig, det var en gammel Skolekammerat, ja nu jeg saa' ham, huskede jeg saa vel, at jeg havde været bedt i hans Hjem til Chokolade, vi spillede Lotteri om Smaating og morede os i største Uskyldighed; og var der pludselig kommet én og havde sagt: om tyve Aar skal du staa og tigge til Brændevin for hans Dør! da havde vi leet ad denne Taabelighed; og nu skete det. Det var Syndens Bedrag, der havde givet ham Smag for stærke Drikke, og nu var han blevet dens Bytte. Den Dag hadede jeg Synden, jeg syntes, det var saa ondt, at den skulde have Lov at handle saaledes med en lille Kammerat, der kunde være blevet ligesaa lykkelig som jeg, og da besluttede jeg paany: Ingen Fred med

[1]) 2 Sam. 13.

Synden, til mit sidste Aandedræt vil jeg kæmpe paa Liv og Død med Fordærveren.

Og Synd er Trældom, det er det tredje, der er at sige om Synd, og saa tænker jeg, du for Alvor vil faa Afsky for den. For vi vil saa nødig bindes, Friheden er dog vort dyreste Eje. Men altid trælbinder Synden sit Offer. Du kan ikke faa klarere Ord derfor end Herrens eget idag: „Hver den, som gør Synden, er Syndens Træl." Og Livet bekræfter det forfærdelig. Jeg har ikke Lov til at sige alt det frygtelige, jeg véd derom, og som er sagt under bitre Taarer i min Stue om den Ting. Men nu sér jeg for mig igen et Billede fra mine Studenterdage, som ofte har staaet for mig: en ung, lys, køn og glad Rus, som en sen Nat stod op paa en Bænk og holdt en Vrøvletale for derpaa at sætte selve Punschebollen til sine Læber, og, mens gamle Daarer tiljublede ham, tømme den tilbunds, til han var døddrukken. Et halvt Aar efter maatte han sendes til en fjærn Verdensdel, hvor de forlængst har gravet hans Grav. Og hjemme i en lille jydsk By har der vel siddet et Par Forældre og tænkt, at alt var, som det skulde være, og glædet sig over deres unge Søns fornøjelige Studenterliv. Saadan synes jeg ikke, det havde behøvet at gaa. Men Synden havde atter fejret en Triumf og trælbundet en Menneskesjæl. Du skal høre et Vers, som du ikke let vil glemme igen. Det er skrevet af en, som ogsaa havde baaret Syndens strenge Lænker her.

Først synded jeg lidt,
fordi jeg var svag —
saa synded jeg tidt,
fordi jeg fik Smag
for Syndens den vilde, skummende Foss.
Saa kom der en Tid, da jeg synded paa Trods
nu synder jeg nærmest for Tidsfordriv;
en eneste Synd er mit hele Liv.

Og det fører mig over i det næste, jeg vil sige om Synd: Synd betyder altid Degeneration. Hvor der syndes,

dèr vanslægtes der. „Vi er Abrahams Sæd og har aldrig været nogens Trælle," siger Jøderne. Abrahams Sæd! Ja sandelig, da var Æblet faldet langt fra Stammen, naar de var Efterkommere af de Troendes Fader. Men det var Syndens Værk. Dens Vej gaar altid nedefter. Det græske Ord for at synde (betegnende nok et uregelmæssigt Verbum har som Grundbetydning: at forfejle Maalet, at skyde forbi. Og de hebraiske Ord for Synd betyder næsten alle: Tomhed, Intethed. Saaledes er det, – Synden fører til intet. Historien har vist det. Hvor er Grækernes blændende Skønhed og klare Tankebygninger? Forsvundne. Hvorfor? Synd gik i Svang, og Folket degenererede. Hvor er Romerfolkets knusende, verdensvide Magt? I Støvet. Hvorfor? Det staar at læse – underligt nok i Romerbrevets 1ste Kapitel. Synd; Degeneration. Jeg frygter for, at Nutidens Historie og Storbyer kan fortælle os det samme. Og som det gik hele Folk, saa gik det Kongeslægter og Adelsfamilier, og Borgere og Bønder med. Synd bredte sig i en Slægt, og den endte med et aandssvagt, legemssvækket Individ, Slægtens Sidste. Nedad, nedad, og saadan gaar det ogsaa med det enkelte Menneske, som giver Synden Rum. Og o hvor Vejen nedad gaar hurtigt!

Og naar saa Synden har bragt det saa vidt med et Menneske, har skilt det fra Gud, bedraget det ynkeligt, trælbundet ham grusomt og fort ham dygtig langt ned, saa har den endda gemt det værste tilsidst. Som Paulus skriver: Syndens Sold er Døden.[1] Dèr ender det. Synden er en sikker Betaler. Den skal nok finde sin Mand.[2] Det var Jesu Ord: „Trællen bliver ikke i Huset til evig Tid."

Saadan er Synden i Sandhedens Lys.

II.

Det var forfærdeligt, hvis vi ikke havde mere at sige, hvis jeg nu maatte gaa ned ad Prædikestolen, og Resten

[1]) Rom. 6, 23. [2]) 4 Mos. 32, 23.

maatte vi selv om. Saa var vi da fortabte. Men lovet være Gud, dette er Evangeliet: „Dersom Sønnen faar Eder frigjorte, skulle I blive virkelig fri.“ Nu vil vi alle se paa Jesus Kristus som Syndens store Overvinder, at vi kan komme til at tro paa ham og opleve hans Frelsermagt.

Synd skilte os fra Gud. Men Jesus Kristus levede og døde forat forene Mennesker med Gud. Thi der er én Gud og ogsaa én Mellemmand imellem Gud og Mennesker, Mennesket Jesus Kristus.[1]) Det fuldbyrdedes paa Golgatha; det var jo Gud, som i Kristus forligte Verden med sig selv.[2]) Men det var i hans Sind og Beslutning forinden, som vi ogsaa idag høre ham sige: „Naar I faar ophøjet Menneskesønnen, da skulle I kende, at det er mig“; det var jo Ophøjelsen paa Korset, som Menneskene bragte ham, og derefter ophøjede hans Fader ham paa Himlens Trone. Dèr er han nu som den store Talsmand, der gaar i Forbøn for os, naar vi har syndet.[3])

Og videre: Synden er Bedrag, men Jesus Kristus er Sandheden. Aldrig har nogen kunnet sige om ham: han narrede mig tilsidst. Han er Sandheden, er baade den, som aabenbarer Faderen: „som min Fader har lært mig, saaledes taler jeg,“ og er den, som gør det muligt for os at vandre som Guds Børn.

Og Synden er Trældom, — men naar Sønnen faar Eder frigjort, da skulle I blive virkelig fri, det vil ikke sige: fri til at gøre hvadsomhelst man lyster, det vilde kun være en Skinfrihed, en Trældom i Lysternes Tjeneste, men det vil sige: fri til at gøre og blive det, som Mennesket er skabt til, netop det, Gud vilde med os. „Hvor Herrens Aand er, dèr er Frihed“,[4]) den samme Frihed, som Herren selv ejede; „jeg gør intet af mig selv“, siger han: frit at tjene sin Gud og Fader, det er hans Lyst. Og det er vor højeste Frihed, frit at give os hen til den, som har elsket os, og da følger vi vor sande Natur og virkeliggør

[1]) 1. Tim. 2, 5. [2]) 2 Kor. 5, 19. [3]) 1 Johsbr. 2, 1. [4]) 2 Kor. 3, 17.

Guds Tanke med os. Da løses de forsmædelige Lænker, da taber Synden sin Magt.

Og Synd er Degeneration; men det er noget af Kristendommens Herlighed, at den giver os et Maal. Der er Fremgang og Opgang for en Kristen, der er noget at leve for og glæde sig til. Der er Velsignelse over en Kristen, baade for en selv og for dem, man boer iblandt. Guds Rige fornyer sig altid, det oplever vi den Dag idag. Kristus er Førstegrøden af en ny Slægt, som Døden ingen Magt har over. Der er vældige Ting at udrette endnu, og i Jesu Kristi Navn og Kraft skal Kronen sættes paa Værket. Tag Eders Frihed, Kristne, at I alle kan være med i dette herlige Sejrstog!

Og naar saa Jesus Kristus har forenet os med Gud, har aabenbaret os Sandheden, har befriet os af Fangenskabet og givet os noget at leve for, saa er Enden ikke endda, men det bedste er gemt tilsidst. Thi det hedder: „Syndens Sold er Døden, men Guds Naadegave er et evigt Liv i Kristus Jesus, vor Herre"[1]. „Trællen bliver ikke i Huset til evig Tid," sagde han, „Sønnen bliver der til evig Tid." I Troen paa ham faar vi Sønnekaar hos Gud, og rejste af Graven og iklædte et nyt Herlighedslegeme skal vi til evig Tid være hjemme og have Barnekaar hos Gud. For Jesu Skyld. Amen.

Bøn i Jesu Navn.

5. S. efter Paaske.

(Læs: Johs. 16, 23—28).

„Jeg udgik fra Faderen og er kommen til Verden; jeg forlader Verden igen og gaar til Faderen", det er de fire Sider af Rammen omkring Jesu Kristi vidunderlige Livs

[1]) Rom. 6, 23.

indhold. Men det samme kan man ogsaa sige om al Bøn hernede paa Jorden. Det er ogsaa Bønnens Historie: „jeg udgik fra Faderen og er kommen til Verden“: det er den levende Gud og Skaber, som har nedlagt Trangen til at bede i hvert eneste Menneskehjærte, og i en eller anden Stund vil den vækkes og fødes og bryde frem: da kommer Bønnen til Verden; „Og jeg forlader Verden igen og gaar til Faderen“: det er Bønnens underfulde Evne, den kan flyve, den kan hæve sig op over denne Verden og over al dens Uro og Smærte og Skuffelse og Nød, og saa gaar den til Faderen, den finder tilbage til sit Ophav og Hjemsted og gaar til Hvile hos ham og klager sin Nød hos ham. Og i en viss Forstand er Bønnen altid paa Rejse mellem Faderen og Verden; thi naar den har fundet op til Faderen og udrettet sit Ærinde dèr, saa udgaar den atter fra Faderen, saa har den faaet et Svar med fra ham, et Bud eller en Gave, som den skal bringe, og saa kommer den igen til Verden, kommer som Bønhørelsen og bringer Hjærtet Fred og Glæde; og atter forlader den Verden igen, den søger til det høje paany og gaar til Faderen, for nu er den blevet til en Takkebøn og har en Lovsang at synge til hans Pris. Da udgaar den atter fra Faderen, som en Velsignelse, der daler ned over den, der takkede; thi der kommer altid en Velsignelse efter en Tak; og atter kommer Bønnen til Verden: en ny Frimodighed til at bede dristigere end før vækkes i Sjælen, en ny Længsel efter at komme alle gode Gavers Giver nærmere; og atter forlader Bønnen Verden og stiger paa ilende Vinger mod det høje, og den kommer igen ind for Faderen og glæder sig i hans Ansigts Lys.

Eller er det ikke saaledes? Er dette kun Lignelser, kun skønne Billeder, men ikke Virkeligheden? Er det langt snarere din Erfaring, at Bønnen udgik fra Menneskets eget Bryst, og den kom knap til Verden, den blev derinde som et indestængt Suk, en bunden Længsel; og den forlod

aldrig Verden, den mægtede aldrig at svinge sig op over denne jordbundne Tilværelse, endikke til Loftet i din egen Stue naaede den, og den kom aldrig Faderen for Øre, den blev aldrig bønhørt.

Men hvad skal man saa sige om Jesus, og om de stærke Ord, han taler om Bønnen? „Sandelig, sandelig, siger jeg Eder, hvad som helst I bede Faderen om, skal han give Eder i mit Navn! Beder, og I skulle faa, forat Eders Glæde maa blive fuldkommen." Det er hans Ord. Det er dog vel de færreste, som vil sige: han overdriver, han siger mere, end han kan staa ved; han er en Sværmer, han lever i en skøn Indbildning. En saadan Tale vilde ikke blot være ukristelig, den vilde ogsaa være uretfærdig. Thi fordi man ikke selv kender til saadanne Erfaringer i Aandens Rige og i Bønnens Verden som dem, han udtaler og lover, derfor har man dog ingen Ret til at nægte, at de skulde kunne findes hos andre. Og naar han siger: Sandelig siger jeg Eder: saaledes er det, thi jeg kender det og har oplevet det, saa er der større Grund til at mene, at han, som har erfaret det, har Ret i det, han siger, end til at benægte det, fordi man selv staar udenfor.

Og det saameget mere, som det jo ogsaa af Jesu egne Ord tydeligt fremgaar, at han kender ogsaa til forskellige Grader i Bønslivet. Det er jo i denne samme Sammenhæng, at han siger: „Hidindtil har I ikke bedt om noget i mit Navn" og „Paa den Dag skulle I bede i mit Navn". Det er jo, som om han har læst den samme Tvivl i sine Disciples Hjærter: „Saaledes som du dèr siger det, Herre, kender vi det ikke! Er det virkelig din Mening at ville sige, at vi skulde kunne faa hvadsomhelst, bare vi vil bede derom? Det er ikke vor Erfaring!" Han vil svare: „Nej, at I skulde kunne faa alle Bønner opfyldt, det har jeg ikke sagt, og det kunde jeg aldrig sige, og der er mange Bønner, I har bedt uden at faa dem opfyldt; men det nye, jeg lærer Eder, det er de Ord: i mit Navn, og det er

denne Bøn, Bønnen i mit Navn, I endnu ikke har lært at bede, og den er det, som har den store Forjættelse."

Det bliver da det store Spørgsmaal: hvad menes der med det: at bede i Jesu Navn? Og vi forstaar jo alle, at Meningen kan ikke være den, at der skulde gives saadan en Slags Trylleformular, at blot man satte de Ord: „i Jesu Navn" til sin Bøn, saa var den en Bøn i Jesu Navn og maatte aldeles sikkert virke. Men hvad da?

Den, der studerer sin Bibel og er inde i dens Tankegang, han vil vide, at det Udtryk: Navnet, Guds Navn, Jesu Navn, i det religiøse Sprog betyder meget mere end „blot et Navn", en Klang eller Form, men betyder noget saare indholdsrigt. Navnet betyder selve Personligheden, saaledes som den giver sig tilkende for os. Med Guds Aabenbaring følger Guds Navn: det sér vi ude paa Marken ved den brændende Tornebusk, da Herren aabenbarede sig for Moses forat slutte sin Pagt med sit Folk, befri dem fra Fremmedaaget og føre dem ind i deres Land, da gav han sig tilkende under et nyt Navn, Jahve-Navnet (Jehova-Navnet som vi tidligere sagde), det betyder: „Jeg er". Han havde før heddet „Abrahams og Isaks og Jakobs Gud", da Aabenbaringen var knyttet til en Stamme; nu vilde han hedde „Jeg er", nu da han blev Israels Folks Gud.[1]) Det skulde ikke blot udtrykke, at han var en Virkelighed, som boede midtiblandt dem i sit Tempel, men ogsaa, at han var sig selv tro, var den uforanderlige Gud, saadan som han havde givet sig til Kende i Loven, den, som sagde: Gør dette, saa skal du leve! Men paa den Dag, du falder fra den levende Gud og giver dit Hjerte hen til at dyrke fremmede Guder, da skal du visselig dø.

Det var Guds Navn under den gamle Pagts Tid. Da kom Jesus og bragte den nye Pagt og løftede Aabenbaringen op paa det fuldkomne Trin. Nu blev det en ny Aabenbaring i Jesu Navn, knyttet til hans Per-

[1]) 2 Mos. 3, 14.

son, hans Daad og Død, bragt til os af ham og opretholdt ved ham. Det var Menneskets hele Gudsforhold, dets Kendskab til Gud og Samfund med Gud, som fra nu af ved Jesus Kristus blev et andet og nyt. Det hele Gudsforhold, og altsaa ogsaa dets Bøn, som er Gudsforholdets umiddelbare, naturligste, levende Udtryk.

Det er netop det, som vi skal lægge Mærke til, at det med at bede i Jesu Navn det er ikke saadan en enkelt løsreven Handling eller Kunst, men det beror paa hele den Kristnes Stilling til Gud. Saadan som man lever, saadan beder man. Mærk hvad jeg siger. Man beder, som man er; vi skal senere se, at man bliver, som man beder.

Som man lever, saadan beder man. Som man har det med Gud, saadan bliver et Menneskes Bøn. Og hvordan var det da, Jesus vilde hjælpe os til at have det med Gud? Hvordan er Livet i Jesu Navn?

Det viser ogsaa hans Ord i dette vort Evangelium. Vi kan tænke paa to Ting, paa selve vort Forhold til Gud og paa vort Hjærtes Tilstand.

Jesus vilde, at vi skulde have det med Gud, saadan som han selv havde det, og dertil vilde han hjælpe os med sit Ord og med sin Bedrift. Og det vil sige, at vi skulde være Guds kære, trygge Børn, og at Gud vilde være vor Fader, som har os kær. Som han selv siger det: „Paa den Dag skulle I bede i mit Navn, og jeg siger ikke til Eder, at jeg vil bede Faderen for Eder, som om jeg ved min Bøn skulde stemme ham blidt overfor Jer, thi Faderen selv elsker Eder, fordi I have elsket mig og troet, at jeg er udgaaet fra Gud." Det er altsaa netop i hans Navn, ved at komme til at holde af Jesus og fæste Lid til hans Skikkelse og Ord, at vi ogsaa bliver hjulpet ind til Børneforholdet overfor Gud som Faderen. Faderen selv elsker Eder, siger Jesus, ret somom han var bange for, at han skulde komme til at skygge for Faderen og spærre for ham, saa Mennesker tænkte: ja Jesus ham tør

vi nok komme til, for han er saa venlig og god, men Gud er vi bange for, ham tør vi ikke nærme os til, han er saa streng. Saadan følte Jesus det ikke overfor Gud. Det er betegnende, at det første Navn, vi hører ham give Gud, da han som Tolvaarsdreng opløfter sin Overgangsstemme i Templet, det er netop Ordet: Fader — „Vidste I ikke, at jeg bør være i det, som er min Faders?" Det er ogsaa det sidste, han kalder Gud: „Fader, i dine Hænder befaler jeg min Aand", og saa hviler det trætte Hoved, der læner sig mod Korsets haarde Planke, blødt og blidt i Faderens Favn. Og derfor, da hans Disciple selv kom og bad ham om at lære dem at bede, saa lærte han dem at bede den Bøn: Fader vor, du som er i Himlene![1]) Ja, mens Gud i den gamle Pagt kom under Navnet Jahve, det vil sige: Jeg er; en levende, nærværende og uforanderlig Gud; saa kommer han nu i den nye Pagt i Jesu Navn under Navnet Faderen, vor Herres Jesu Kristi og vor Fader, det vil sige: Jeg elsker; Faderen selv elsker Eder, som en jordisk Fader og Moder elsker sine Børn. Dertil var det, Jesus vilde føre sine Disciple. Saadan gik han altid og havde det selv; som han siger det engang: Faderen har ikke ladt mig alene, for jeg gør altid, hvad der er ham velbehageligt.[2]) Og Sønnen gør intet, uden Faderen viser ham det; men alt hvad Faderen gør, det samme gør Sønnen.[3]) Jeg og Faderen vi er et.[4]) Vore Hjærter slaar i Takt. Det skal Eders Hjærter ogsaa komme til.

Det er da det Gudsforhold, som Jesus vil føre os til i sit Navn; og da skal vore Hjærter ogsaa faa det, saadan som han selv havde det. Han bruger det Udtryk: „Hidindtil har I ikke bedet om noget i mit Navn; beder og I skulle faa, for at Eders Glæde maa blive fuldkommen." Det er et Udtryk, han oftere bruger i denne sidste Aften. Jesus vil have glade Disciple. Thi han var selv glad; skønt han bar paa en Byrde, som aldrig noget Menneske har baaret paa, og skønt han blev miskendt

[1]) Luk. 11, 1 ... [2]) Johs. 8, 29. [3]) Johs. 5, 19. [4]) Johs. 10, 30.

og modarbejdet, forraadt og fornægtet og forladt, saa ejede han dog en stor og vidunderlig Glæde i sin Sjæl, „min Glæde", kalder han den: „forat min Glæde maa være i Eder", — saa god var hans Glæde, at han ønskede, at hans bedste Venner skulde eje den samme Glæde. Det var Glæden over at vide sig i stadigt Samfund med sin himmelske Fader, Glæden over at gaa paa hans Veje altid og gøre hans Vilje og tage alting af hans Haand. Det er det, en Religion er til og kendes paa: den skal gøre sin Dyrker glad. Tag den Religion, som gør dig glad. Den Religion, der bærer Kristi Navn, vil gøre sine Tilbedere glade.

Og naar vi saaledes lever i Jesu Navn, efter Ordet: „Alt hvad I gør, i Ord og i Gærning, gør det i den Herres Jesu Navn, takkende Gud og Faderen ved ham"[1], saa bliver ogsaa vor Bøn en Bøn i Jesu Navn, en tryg Barnebøn, som taler lige op til Gud som et Barn med sin Fader, og en glad Bøn, som ikke fremsiger en Ramse af Pligt eller trygler med Angst, men som véd, at den faar, hvad den beder om. Thi den véd sig i Pagt med Jesus, den vil det samme som han, og altsaa har den ogsaa hans Forjættelse over sig. Og ogsaa naar den er en Forbøn, som den ofte er og mere og mere bliver, en Forbøn for de Elskede, eller for en Fjende eller for et Folk eller for Guds Rige hernede, saa tænker den ogsaa som Jesus: „Jeg siger ikke til Eder, at jeg vil bede Faderen for Eder, thi Faderen selv elsker Eder" — den skal ikke besværge eller omstemme Gud og se at vinde ham over paa sit Parti; den véd, den er ventet, det er netop det eneste, Faderen har ventet paa, at jeg skulde komme i Jesu Navn med min Forbøn, — saa kan det ske, som Faderen vilde.

Nu sidder nogen her og tænker: det er saa højt, det du dèr skildrer, det er ikke for almindelige Kristne, for vore smaa Husholdninger — og det naaer vi aldrig til. Og saa maa vi vel hellere opgive at bede. For det, vi kan

[1]) Kol. 3, 17.

stamme paa Bønnens Sprog, de svage Suk, der kommer fra vore Hjærter, de naaer aldrig saa højt.

Men da minder jeg Eder om, at det var jo til sine Disciple, at Jesus i den samme Aften sagde: „Hidindtil har I ikke bedet om noget i mit Navn", — de maatte altsaa ogsaa begynde fra neden og opdrages i Bønnens Skole. Og han sagde ikke til dem: „altsaa duer Eders Bøn intet, altsaa maa I hellere opgive det hele, thi I naaer det dog aldrig", — nej han sagde: „Beder, og I skulle faa, at Eders Glæde maa blive fuldkommen." Han vilde netop løfte dem op til et højere Trin end det, de stod paa. Thi hidindtil havde deres Kristendom været en Lignelses-Kristendom, det vil sige, en uudviklet Barne-Kristendom; det er jo overfor Børn, man taler i Lignelser, fordi de endnu ikke er modne til at forstaa den fulde Sandhed. „Dette har jeg talet til Eder i Lignelser", siger han, „der kommer en Time, da jeg ikke mere skal tale til Eder i Lignelser, men frit ud forkynde Eder om Faderen." Hidindtil krøb de i Ly bagved ham, og deres Tro var endnu bunden til hans jordiske Skikkelse og afhængig af ham. Men Faderens Kærlighed havde de endnu ikke sét i dens fulde Rigdom, og Glæden ejede de endnu ikke i deres Hjærter som en varig og altbeherskende Magt. Men du véd, at siden blev det anderledes. De fik Faderens Kærlighed at se, ikke saadan som de havde ventet, thi ingen Lignelse havde kunnet forklare dem det, saa de forstod det; de fik Faderens Kærlighed at se i dens usigelige Alvor og vidunderlige Selvhengivelse, da Jesus døde paa sit Kors. Dèr aabenbarede Guds Kærlighed sig i sin fulde Rigdom, dèr steg den dybest ned og satte sig ved vor Side og kaldte paa vore Hjærter. Saa højt elskede Gud os, at han vilde stige saa dybt ned. Og da saa Sønnen var bleven ophøjet, først paa Korset og siden ved Guds højre Haand, saa sendte Gud sin Aand i Jesu Navn, efter hans Løfte og paa hans Bøn, og saa tændtes Glæden, Pinseglæden, i deres Hjærter, og den brændte

aldrig ud, ikke før deres eget Livs Lys brændte ud i glad Offertjeneste for Jesu Navns Skyld. De havde lært at leve og dø i Jesu Navn, og at bede i Jesu Navn, saa de altid var visse paa Bønhørelsen og fulde af Taksigelse.

Og, hvor vi saa end staar, og hvor kort eller langt vi nu end er kommet, det er da Budskabet til os: Vi beder, som vi lever; ja men vi bliver ogsaa, som vi beder, vi skal bede, saadan som vi er og kan, og dèr hvor vi nu staar; det er Vejen til at naa frem til det fulde Samfund med Gud, den fulde Glæde og den sande Bøn i Jesu Navn.

Derfor er der ingen Tvivl om Svaret paa det gamle Spørgsmaal: hører Gud en Hednings Bøn? hører han et søgende Menneskes Bøn? Ja, visselig hører han dem! Staar der ikke, at Engelen sagde til Hedningen Kornelius: „Dine Bønner og dine Almisser er opstegne til Ihukommelse for Gud"[1], og Peter siger: „Jeg forstaar i Sandhed, at Gud ikke ansér Personer, men i hvert Folk er den, som frygter ham og gør Retfærdighed, velkommen for ham"[2], og du kan nu ogsaa tænke paa alle de dybe, fromme Bønner i Israels Salmebog, som sikkerlig er opstegne for Guds Trone, eller de Bønner og Nødraab, som rakte Armene ud mod Jesus hernede: Faderens Bøn: „Jeg tror, hjælp min Vantro" eller Tolderens Bøn: „Gud vær mig Synder naadig". Ja, bed I kun, hvor ringe det end staar til med Eder, og hvor jordiske og timelige Eders Bønner end er. Men den Gud, som har din Sjæl kær, han vil gennem din Bøn, baade dens mange Skuffelser og Afslag, og ogsaa gennem dens Glæder og Opfyldelser, hjælpe dig selv, hjælpe din Sjæl frem til det, han under os alle: han vil hjælpe dig frem fra en saakaldet Barnetro, en Andenhaands-Kristendom, der tidt ligner fromme Jøders og ædle Hedningers Religion meget mere end sand Kristendom, han vil hjælpe dig frem til at blive et ægte Guds Barn, til at faa en glad Tro, og til at

[1]) Ap. Gern. 10, 4. [2]) Ap. Gern. 10, 37.

bede Bønnen i Jesu Navn — den, som udgik fra Faderen og er kommet til Verden og forlader Verden igen og gaar til Faderen, og han vil hjælpe dig til at gaa den samme Vej som din Bøn, derop hvor Jesus gik. Amen.

Glæden over den himmelfarne Jesus.

Kristi Himmelfartsdag.

(Læs: Luk. 24, 47—53).

Det er altid med blandede Følelser, vi følger en kær Ven eller Slægtning paa Banen, især naar det gælder en lang Rejse og en lang Adskillelsestid. Man sér dem staa dèr paa Perronen og glippe med Øjnene og sige de taabeligste og ligegyldigste Ting til hinanden, bare for at skjule Bevægelsen for hinanden, og fordi man véd, Taarerne vil komme, hvis man rører ved det. „Hils nu!" „Hvad siger du?" „Jeg siger: hils nu derovre!" „Ja det skal jeg nok. hav det nu godt!" „Hvad?" „Jeg siger: hav det nu godt!" „Det er da dejligt Vejr." „Ja storartet." Saadan staar man, med Graaden i Halsen, og spilder de sidste dyre Øjeblikke med intetsigende Tale.

Det er mærkeligt at læse om Jesu Afsked med sine Venner. Lukas fortæller to Gange derom, først her i Slutningen af sit Evangelium, og siden har han faaet bedre Kilder og flere Oplysninger og begynder derfor sin næste Bog om Kirkens ældste Historie med en ny Beretning om Herrens Himmelfart. Men det mærkelige er den Sindsstemning, som han har udtrykt. De vendte tilbage til Jerusalem med stor Glæde, hedder det. Her er ingen blandede Følelser. De er klare over, at dette er den endelige Afsked, en Adskillelse for lange Tider, de er klare over, at de nu skal savne hans direkte Vejledning og Beskyttelse, og dog vender de tilbage med stor Glæde. Dette

er aabenbart ikke digtet eller gættet. Det er følt og oplevet. De har virkelig været opfyldt af en stor Glæde over deres Herres Himmelfart. Hvorledes skal vi forklare os denne Glæde?

Jeg tænker, først og fremmest som en Glæde paa deres Herres Vegne. De maa have holdt meget af ham. De var kommet til at holde mere af ham end af sig selv. De glædede sig over hans Triumf og over hans Hiemgang. Her havde han dog aldrig haft hiemme, og hvorledes havde man taget imod ham, hvorledes havde man behandlet ham. Dette var da endelig en Fart, som var ham værdig. Deroppe vilde Engles Millioner tage imod ham, og han vilde gensé sin Fader i Himlene og den Herlighed, han havde forladt.

Det tænkte de vel. Men naar de tænkte paa sig selv, maatte de, naar alt kom til alt, ogsaa være glade over hans Himmelfart. For det første, naar de saa' tilbage. Den Tid efter hans Opstandelse, disse fyrretyve Dage, fra Paasken til Himmelfarten, havde været en Overgangstid. Han var hos dem, og han var dog ikke hos dem, snart kom han, saa forsvandt han igen, ligesaa pludselig som han var kommen; han var den samme og dog ikke mere helt den samme. Jeg faar det Indtryk, naar jeg læser om de forskellige Møder mellem den Opstandne og hans Venner, at det er ikke som i gamle Dage; der er noget fremmed og fjærnt over ham, noget som hører den anden Verden til, og derfor ogsaa noget trykket og undseligt over dem, det er ligesom halvt drømmeagtigt. Overgangstider er altid svære. Derfor kunne vi forstaa, at naar de nu fik Velsignelsen af hans oploftede Hænder og fattede, at nu saa' de ham sidste Gang paa denne Maade, saa gav det dem ligesom Fred og Hvile i Sjælen. Vished, selvom det er Vished om Afsked, er undertiden lykkeligere end Uvished.

Men endnu mere maatte de dog glæde sig over hans Himmelfart, naar de saa' frem. Thi ganske vist skulde

de jo nu til at klare sig paa egen Haand. Men der er allerede for Mænd noget befriende over at have et Ansvar og skulle vove noget for egen Regning. Men dertil kom, at de havde endda det bedste i Vente. De havde hans store Løfter at holde sig til, og vidste, at naar de biede i Bøn og Stilhed, som han havde sagt, saa vilde de høre fra ham igen og saa vilde han komme til dem paa ny, aandelig Maade og være hos dem igen, som den Himmelfarne kunde være hos dem; og det glædede de sig til. Faderens Forjættelse vilde blive sendt dem, Kraften fra det høje vilde komme over dem, og da skulde de være hans Vidner og bringe hans Navn ud til alle Jordens Folkeslag med Omvendelsens og Syndsforladelsens Evangelium. Skulde de saa ikke glæde sig over hans Himmelfart?

Jeg tænker, de kunde ikke andet end være glade; og jeg tænker, vi burde det samme. Vi skulde som Kristne kende Glæden over Jesu Himmelfart, eller lad mig hellere sige: over den himmelfarne Jesus. Thi Himmelfarten er jo kun det historiske Øjeblik, da han forlader denne Tilværelsesform for at gaa ind til sin Herlighed, — og denne Overgang kan for det menneskelige Øje aldrig forme sig anderledes end som en Himmelfart, — men den himmelfarne Jesus, ham har vi jo endnu at glædes over. Og paa ham skulle vi tænke oftere, end vi gør. Jeg mener dette: der er vistnok i Danmark i vor Tid en overmaade trofast og paalidelig Forkyndelse af Jesu Død, af hans Kors og Forsoning og Frelserdaad. Men vi høre for lidt om Jesus i Himlen. Vi mærker for lidt, at de, der prædike for os, har en levende og mægtig Frelser idag i Himlen. Burde vi ikke tænke oftere paa ham, og vilde det ikke give hele vor Kristenliv mere Himmelfart, om vi gjorde det? Naar en, som vi havde kær, og som stod os nær, er rejst bort til et fjærnt Land, saa griber vi os dog ofte i at tænke paa ham, saa spørger vi hinanden: hvad tror du nu, han tager sig for? hvordan

tror du nu, han har det? Og hvor vor Skat er, dèr vil vort Hjærte være; og er det Alvor for os Kristne, at vi har Kristus kær, vil vore Tanker da ikke ofte gaa til vor Ven i Himlen? Lad os da idag, for ret at faa Glæden over den himmelfarne Frelser frem i vore Hjærter, overveje med hverandre, hvad der er os aabenbaret om Jesus i Himlen.

I.

Jesus Kristus beder for os i Himlen. Det har vi hans eget Ord for. „Og jeg vil bede for dem," har han sagt den sidste Aften før sin Død.[1] Det vidste ogsaa de første Kristne. Det er især Hebræerbrevet, som har det klare Billede af den himmelske Kristus, og dèr møder vi gentagne Gange Tanken om, at han gaar i Forbøn for os. Men Johannes tænker det samme. Disse er hans Ord: „Dersom nogen synder, har vi en Talsmand hos Faderen, som er en Forsoning for vore Synder, dog ikke alene for vore, men for den ganske Verden."[2] Med ham stemmer Paulus, naar han siger: „Hvem er den, som fordømmer? Kristus er den, som er død, ja meget mere, som er oprejst, som er ved Guds højre Haand, som ogsaa gaar i Forbøn for os."[3] Det sidste, de saa', var, at han opløftede sine Hænder og velsignede dem. Det Kristusbillede skulde være det blivende: han opløfter endnu Hænder for os og velsigner os. „Han lever altid til at træde frem for dem."[4]

Hvad Indtryk gør det nu paa os at høre, at Jesus beder for os i Himlen? Ja hvad vilde du tænke, hvis du fik at vide, maaske tilfældigt, at et andet Menneske stadig gik i Forbøn for dig? Jeg tænker, det vilde paa engang ydmyge dig og opmuntre dig. Det vilde ydmyge dig, for du synes, du fortjener ikke saa stor en Kærlighed; — for der er da vel aldrig noget hos dig, som oprøres: somom du trængte til, at nogen skulde bede for dig? O mine Venner, Forbøn kan vi aldrig faa formeget af, det trænger vi

[1]) Johs. 14, 16. [2]) 1 Johs. 2, 2. [3]) Rom. 8, 34. [4]) Hebr. 7, 25.

alle til. Men det vilde ogsaa opmuntre os og glæde og trøste os: saa er der dog nogen, som holder af mig, nogen, som vil gøre noget for mig. Saa faar jeg ogsaa selv mere Frimodighed til at bede. Se, du véd maaske ikke om noget Menneske, at det beder for dig. Men du véd det om Jesus. Maa det ikke ydmyge os? At han ikke er blevet ked af os, at han kan bryde sig saameget om os! Og maa det ikke opmuntre os? Saa tør jeg da ogsaa bære min fattige Bøn frem; — naar den kan støtte sig til hans.

Du siger, at du er udenfor denne Forbøn, du, som endnu staar i Modstanderes Rækker og huser fjendtlige Tanker mod Gud? Du tager fejl; Jesus bad for sine Fjender, og han er den samme idag som dengang. Du siger, du maa være strøget af hans Forbøn, du, som har svigtet ham saa tit og nu for nylig igen? Du tager fejl, han bad for sin svigefulde Peter i den samme Nat, han fornægtede ham. Ja han bad i sin ypperstepræstelige Bøn for alle dem, som ved hans Apostles Ord skulde komme til Troen paa ham — og det er jo alle vi. Vi var da med i hans Forbøn, og er det endnu.

Men denne Tanke maa have endnu én Virkning. Den maa mane os selv til ogsaa at være trofaste og udholdende i vor Forbøn. Naar Jesus i Himlen ikke ansér Forbøn for unyttig; naar han agter sig værdig til at gøre dette Arbejde, — skulde vi da lade Hænderne synke og opgive Forbønnens Kærlighedstjeneste? Nej hvis vi er glade for den himmelfarne Frelsers Forbøn, saa vil vi træde i hans Fodspor og gøre vort bedste ogsaa i det Stykke. Skal vi love hinanden det idag?

II.

For det andet: Jesus Kristus leder sin Menighed i Himlen. „Jeg sender min Faders Forjættelse," sagde han: saasnart han var ophøjet paa Faderens Trone, vilde han række efter Gaven som sine Smærters Lon og sende den

til sine Venner. „Jeg er med Eder alle Dage indtil Verdens Ende."

Han tænker Planerne for os, thi han er vort hellige Hoved, og vi er hans Legeme og Lemmer, som skal føre hans Planer ud: „I ere mine Vidner." Og atter og atter har det vist sig i Kirkens Historie, at naar hans Venner stod raadløse foran en stejl Mur, da vidste han Raad og havde just ført dem til dette Punkt forat aabenbare sin Visdom, naar Dørene pludselig sprang op. Saadan er Ungdomssagen og Studenterbevægelsen saa tydelig udtænkt af ham, thi den opstod rundt omkring paa forskellige Steder i Verden paa samme Tid, dengang Menigheden trængte til Fornyelse, og nye, store Opgaver laa for. Saadan er Kirkesagen saa tydelig sat igang af ham, dengang Nøden i vor Stad var paa sit højeste, og Sagen for Menneskers Øjne saa' haabløs ud. Og saadan var Hedningernes Frelse altid hans kære, stadige Tanke, og ogsaa den vakte han atter i sine Venners Sind paa en Tid, da alle Afstande her paa Jorden blev afkortede, og alle Døre blev aabnede til Hedningemarken, og da Nøden og Længslen derude kaldte, og Kirken var bleven beredt til Arbejdet gennem store Vækkelser, og de brugbare Redskaber kaldt frem.

Og han tænker ikke blot Planerne, men han arbejder med og fører dem til Sejr. Du kan da sige dig selv, at han, som hernede sagde: „Min Fader arbejder indtil nu, og jeg arbejder",[1] han, i hvem der boede saa energisk en Aand, at han sagde: „Jeg maa gøre hans Gærninger, som sendte mig, saalænge det er Dag, der kommer en Nat, da ingen kan arbejde,"[2] han har ikke sat sig ledig og magelig hen i en himmelsk Tronstol og foldet Hænderne over sine Knæ; men han har grebet Styret, saa saare han kom hjem, og taget sit kæmpemæssige Arbejde op: at lade Frelsens Bud komme ud til alle Folkeslagene. Derfor skuede Johannes ham som Rytteren

[1]) Johs. 5, 17. [2]) Johs. 9, 4.

paa den hvide Hest med Buen i sin Haand, som drager frem sejrende og til Sejr.[1])

Og hvad Indtryk skal da denne Tanke, at Jesus Kristus har dette vældige Arbejde for, gøre paa os? Den skal vække vor Arbejdsglæde og anspore os til begejstret Tjeneste. „I er mine Vidner." Vi er hans Medarbejdere. Dette er en stor Glæde; men det rummer ogsaa et stort Ansvar. Staar jeg dèr, hvor min Herre vil have mig? saaledes skal enhver af os sporge. Yder jeg mit bedste? Er jeg varm for Guds Rige og dets Fremgang? Ofrer jeg, hvad jeg kan for hans Sag? Er jeg rede selv til at gaa, om han kaldte? Lad os prøve os selv alvorligt paa denne Dag i Lyset af vor himmelfarne Herres Ansigt.

III.

Og Jesus Kristus staar ikke blot i det inderligste Forhold til sin Menighed som Hovedet til Legemet, men der staar ogsaa et Sted om ham, at han bærer alle Ting med sin Krafts Ord.[2]) Thi den, der opløftedes til Himlen, han nedfoer ogsaa fra Himlen og opfylder alt.[3]) Det er ikke blot skabt altsammen i ham, men han opholder ogsaa hele Verdens-Altet. Han skaber og styrer Sole. Han er altings Liv og Aande. Det er altsammen i fjærn Slægt med ham og synker sammen, naar det afbryder Forbindelsen med ham. Han er Universets Kilde og Midtpunkt.

Hvad Indtryk skal denne Tanke gøre paa os? Den kalder os til Tilbedelse, som der ogsaa stod om de første, at de tilbad ham. Den siger os, at hele Verden er en Helligdom, hvor vi stedse skal prise Gud, hvor vi frit og med god Samvittighed tor færdes, men hvor vi da ogsaa skal handle ærbodig og varlig med alle Guds Gaver og takke for dem alle i Jesu Navn. Men den siger os ogsaa, at alle Vanskeligheder maa vige for ham;

[1]) Johs. Aab. 6, 2. [2]) Hebr. 1, 3. [3]) Efes. 4, 10.

hans Krafts Ord bærer alting oppe, men han kan ogsaa naar han vil, slynge det fra sig og lade det blive til intet. Derfor er hans Riges Sejr viss tilsidst.

IV.

Er det formasteligt at sige, at Jesus ogsaa lider i sin Himmel? Jeg vover at sige det og venter at blive forstaaet. Jeg taler ikke om legemlige Lidelser. Vel tror jeg, at Kristus i Himlen har et Legeme. Thi det havde han, da Mennesket sidst saa' ham, og saadan skal han efter Englenes Ord komme igen,[1] og Paulus skriver, at i Kristus boer Guddommens Fylde legemlig.[2] Og jeg tror ogsaa, at han paa sit forklarede Legeme endnu bærer Mærkerne fra dengang paa Golgatha paa sine Hænder og Fødder. Thi dem bar han endnu, da han med sit Opstandelses-Legeme kom gennem lukkede Døre til sine Venner[3]) og talte med dem om, at „Saaledes er der skrevet, at Kristus skulde lide og opstaa fra de døde paa den tredje Dag." Derfor skuer Johannes ham ogsaa som Gudslammet i Himlen, der er „ligesom slagtet"[4] — det røde Snitsaar er det, som gør „Løven af Juda" værdig til at bryde Fremtidsbogens Segl. Men naar jeg siger, at Jesus endnu lider i Himlen, da mener jeg som sagt ikke, at han lider legemlig. Dét er evig forbi, da han overgav sin Aand i Faderens Hænder; og anden Gang kommer han ikke igen for at dø, men forat dømme. Men jeg mener, at han lider i sit Hjærte. Jeg tænker paa, hvorledes han raabte fra Himlen, dengang han standsede Forfølgeren Saulus: „Saul, Saul, hvorfor forfølger du mig?"[5] — mig, siger han, ikke: mine Hellige; thi det var ham, der led, naar hans Hellige blev pint og tvunget til Fornægtelse og slaget til døde. Og skulde hans ypperstepræstelige Hjærte ikke lide endnu mere, naar han sér sit dyrekøbte Folk synde og vanhellige det hellige Navn?

[1]) Ap. Gern. 1, 11. [2]) Koll. 2, 9. [3]) Johs. 20, 19—20. [4]) Johs. Aab. 5, 6. [5]) Ap. G. 9, 4.

Og hvad Indtryk skal saa den Tanke gøre paa os: at Jesus endnu i Himlen kan lide i sit Hjærte? Det skal i en viss Forstand glæde os, thi det siger os: vi har en Frelser, som har Hjærte for os. Og stedes vi eller andre i dybe Lidelser, da vil vi ikke derfor tabe Troen og sige: der er ingen Gud! men da vil vi komme ihu, at dét er Forskellen mellem vor Gud og alle falske Guder, at de sad altid hævet højt over al menneskelig Nød, fjærnt og udeltagende, men han tog sin Part af Lidelsen og kom og delte den med os, og han lever endnu med os, og sér ikke Verden drage forbi som et skønt eller hæsligt Tæppe; og derfor véd vi ogsaa, at han vil komme og sidde hos den, der er stedt i Nød, og bære den tungeste Ende af Korset.

Og den Tanke skal ogsaa trøste os, thi synes vi, at vor Synd er for stor, og at om der end i hans Navn skal prædikes Syndsforladelse for alle Folkeslag, for mig kan der ingen Naade være, — da mindes vi om, at Jesus har lidt ogsaa for vore Synder, og dette Offer skal ikke bringes oftere; men han vil endnu idag gøre det gældende overfor sin Fader i Himlene, og alt hvad Jesus er, det er han for os; og hans Himmelfart var ikke et Punktum, hvormed hans Omsorg for os var forbi, men en Overgang til den herlige Tempeltjeneste, der først tilfulde satte ham istand til at være alt for os.

Men den Tanke maa ogsaa mane os alle stærkt og sige: Saa vil jeg da herefter passe endnu bedre paa og tage det endnu nøjere med sin Synd, at jeg dog ikke skal volde min Frelser større Sorg! og den siger dernæst: jeg vil dele alle mine Frelsers Sorger, saameget han vil værdige mig dertil; jeg vil, som Paulus, „udfylde det, som fattes i Kristi Trængsler i mit Kød for hans Legeme, som er Menigheden“[1]) og glæde mig i mine Lidelser, blot jeg kan være med til at fjærne det, som vilde bedrøve ham.

[1]) Kol. 1, 24.

V.

Og naar vi da har sét, hvorledes Jesus i Himlen beder for os og leder sin Menighed- Arbejde og bærer den hele Tilværelse oppe og føler dybt med sine Venner Lidelser, saa har jeg endnu tilsidst en skøn og stille Gærning at fortælle om, som Jesus har for i Himlen: han bereder Sted for sine Venner. Det lovede han jo sine bedrøvede Disciple den sidste Aften før sin Død: „i min Faders Hus er mange Boliger, jeg gaar bort at berede Eder Sted.“[1] Den Tanke maa fylde os alle med en stor og høitidelig Glæde. Du kan da vide, det bliver vidunderligt, det Værelse, han bereder sin Ven. Selv vilde du jo ønske, du rigtig kunde gøre det godt for dine Venner, du vilde ønske, du ejede et Landsted med mange Gæsteværelser, hvor du kunde bede dem, du holder af, til Gæst og sætte Blomster paa Natbordet ved deres Seng, den Dag de kom. O hvad for Blomster fra Paradisets Eng tror du ikke, Jesus smykker dit Værelse med den Dag, du kommer hjem! Blev du kun ringe og ukendt og fattig hernede, og gik dine Venner efterhaanden bort, saa det blev ensomt omkring dig, — tænk paa, at Kongesønnen i Himmerig han kender dig godt og har paa den kærligste Maade gjort en Bolig i Himlen istand til dig. Maa den Tanke ikke fylde vort Hjærte med Haab og Tak og Glæde? Maa den ikke faa det til at banke af Kærlighed til vor himmelfarne Frelser?

Saa var vi da sammen i Helligdommen, skal vi da ikke prise ham idag! Og naar vi atter vender tilbage til vort Jerusalem, til vor Ventetid, — skal vi da ikke som hine første Disciple først tilbede og saa gaa tilbage med stor Glæde! Amen.

[1]) Joh. 14, 2.

De tre, som vidner.

6. S. efter Paaske.

(Læs: Johs. 15, 26—16, 4).

Der er tre, som vidner, siger den gamle Johannes: Aandet og Vandet og Blodet; og disse tre forene sig til ét.[1]) Aanden det er Guds Aand, som han virkede i Jesus og virker i Menigheden; men Vandet betyder vistnok Jesu Daab, hvor Vidnesbyrdet lød: „Denne er min Søn, den elskede, i hvem jeg har Behag." Og Blodet er Jesu Kristi Kors, som er Kronen paa Frelsens Værk og Vidnesbyrdet over alle om Guds Kærlighed til Syndere; og den nævnes sikkert i denne Sammenhæng, fordi der paa hin Tid var vildfarne Aander, som førte Vranglære om, at Guds Aand nok var kommen over Jesus i Daaben og havde udrustet ham med guddommelige Kræfter, men den skulde saa igen have forladt ham før Døden paa Korset, fordi man mente, at Guds Søn ikke kunde lide og dø. Jo, siger han, det hører netop med, — der er tre, som vidner: Aanden og Vandet og Blodet, og disse tre forener sig til ét.

Men naar vi læser vort Evangelium idag opmærksomt igennem, saa vil vi ogsaa finde, at der er tre, som vidner i dét; og det er en anden Treklang end Aanden og Vandet og Blodet, det er Talsmanden og Disciplene og Verden. Thi Talsmanden vidner som Sandhedens Aand, som udgaar fra Faderen og forherliger Sønnen. Og naar han sendes, først til Apostlene og siden til Menigheden, saa klinger der et nyt Vidnesbyrd frem; du kunde godt sige: det er Vandet, som atter vidner, thi Menigheden lejrer sig omkring Daabens Kilde og voxer af dens dybe Væld som Engens Græs og Blomster af de skjulte Kilder. Og naar Menighedens Vidnesbyrd bryder frem i Liv og Tale, da stemmer et tredje Vidnesbyrd med, af en helt anden

[1]) 1 Johs. 5, 7—8.

Art, og dog i fuld Samklang med de andre: da rejser Verden sig til Modstand og Forargelse og Had og Forfølgelse: ja du kunde ogsaa sige: det er Blodet igen, det er Lidelsen og til Tider ogsaa Døden, det er Forsøget paa at dræbe det levende Vidnesbyrd om ham: der er tre, som vidner, Aanden og Vandet og Blodet, — Talsmanden og Menigheden og Verdenshadet, og disse tre forene sig til ét, til dette ene, at Jesus Kristus faar Ret og faar al Æren. Gud forene nu ogsaa alle os her i denne Stund til det samme, naar vi nu betragter de tre, som vidner.

I.

„Men naar Talsmanden kommer, som jeg skal sende Eder fra Faderen, Sandhedens Aand, som udgaar fra Faderen, da skal han vidne om mig." Og de har glædet sig til denne Gave: saa skulde der dog ditsaa alligevel være en Forbindelse mellem ham og dem, naar han gik bort fra dem. Og sandelig, det er ogsaa en stor Gave og en rig Oplevelse, ja den største og bedste af alle, naar Talsmanden kommer, og Sandhedens Aand vidner. Han er jo i Virkeligheden den eneste, der kan. „Thi hvilket Menneske véd, hvad der er i Mennesket, uden Menneskets Aand, som er i ham? Saaledes har heller ingen erkendt, hvad der er i Gud, uden Guds Aand."[1] Men „Aanden ransager alle Ting, ogsaa Guds Dybheder", og „os aabenbarede Gud det ved Aanden, — hvad intet Øje har sét, og intet Øre har hørt, og ikke er opkommet i noget Menneskes Hjærte, hvad Gud har beredt dem, som elske ham."[2] Nej, det ene Menneske kan ikke give det andet Menneske det, saa gærne det end vilde; det er nu engang ikke muligt at styre Roret paa det Skib, hvor man ikke selv er ombord: det er kun Vor Herres Aand, der kan ringe for et Menneskes Sjæl, saa det kan vaagne og høre. Og Mennesket kan hellerikke tage det selv, det nytter ikke, at man vil tvinge sig selv til at tro og lukke Øjnene for alle Forstandens Modgrunde,

[1]) 1 Kor. 2, 11. [2]) 1 Kor. 2, 9—10.

det bliver kun til krampagtige Forsog, men de holder ikke i Længden. Men naar Talsmanden kommer! naar han selv, som Jesus sender fra Faderen, begynder at tale hans Sag; naar Sandhedens Aand, som udgaar fra Faderen, taler til Hjærtet, naar Sandheden selv begynder at overbevise Mennesket derinde i Samvittighedens Dyb, da skal han vidne om Jesus Kristus, da er det første store Vidne begyndt at gore sin Gærning indefra. Da er det, man bliver en overbevist Kristen, thi Aanden fra Gud lærer os at vide og skatte, hvad der er skænket os af Gud.[1]) Kender du dette Aandens Vidnesbyrd i dit eget Hjærte, det er Evangeliets første store Spørgsmaal til os idag, og kender du det ikke, da er det Evangeliets Forjættelse til dig: Glæd dig til det, thi saa mangler du endnu det vigtigste og det bedste som Menneske!

Hvorledes kendes og mærkes da dette Aandens Vidnesbyrd? Ja, Aanden virker vel forskelligt hos ethvert Menneske, og naar du selv engang oplever det, vil du endnu stærkere føle, hvor fattigt jeg her kunde udtrykke det. Men se, naar et Menneske selv begynder at føle sin Afmagt, sit Savn og sin Længsel, begynder at føle, hvor tomt dog Livet er uden Gud, hvor haabløs Tilværelsen er, hvor uskikket det er til at fylde sin Plads i Livet, — da er det Talsmanden, som begynder at virke inde i det Menneskehjærte; thi han begynder altid indefra; andre havde vel ogsaa sagt dig det før, at du kan jo ikke klare dig her uden ham, men da viste du det fra dig og forstod ikke den Tale; men nu begynder du at opleve det selv.

Og naar et Menneske begynder at føle sin Skyld, sit Ansvar og sin Skam; naar det begynder at sørge over, hvor egenkærligt det dog altid har været, hvor urent og kødeligt det er, da er det atter Sandhedens Aand, som er begyndt at vidne derinde om den sande Tilstand; indefra; thi du havde maaske hørt mange skrappe Prædikener, som revsede Synden, og du havde maaske ogsaa selv ind-

[1]) 1 Kor. 2, 12.

rommet, at Menneskene ikke er saa gode, som de burde være; men alt det gjorde intet Indtryk paa dig; nu derimod begyndte det at blive din egen smærtelige Oplevelse.

Og naar et Menneske begynder at give Guds Ord Ret og lytte til det, da er det paany Tegnet paa, at Sandhedens Aand har en Gærning for med den Sjæl; thi for var det den ligegyldigste Sag under Solen, hvad der stod i Bibelen, og hvad Præsten prædikede; det faldt dig ikke ind, at det skulde komme dig ved, og du gik ikke i Kirke og aabnede ikke en religios Bog; og blev du endelig engang imellem, meget mod din Vilje, nødt til at høre noget, ved en Begravelse eller et Bryllup eller en Konfirmation, saa var det for dig som Mesopotamisk: indtil der en skønne Dag faldt et Ord til dit Hjærte, og du begyndte at tænke derover, og det lod dig ikke i Ro, men du maatte atter og atter høre det og læse det og tænke derover. ja da var det Sandhedens Aand, som indefra var begyndt at vidne for dig, at vidne om Guds Ords Sandhed.

Ja og naar Jesus begyndte at fange et Menneskes Opmærksomhed; for var han kun et Navn, en Fortidsperson, og en ubehagelig Mindelse, som førte din Tanke hen paa Overspændthed og Snæversyn; og nu, nu begyndte hans enestaaende Personlighed at fængsle dig, hans stærke Ord og Tanker at paavirke og dømme og drage dig; hans forunderlige Død og Beretningen om hans Opstandelse at forurolige og dog at tiltale dig; hvad var det, det var Talsmanden, som talte sin store Vens Sag, talte indefra, i dit Hjærte, dèr hvor ingen andre kunde naa ind.

Ja saadan vidner Aanden. Han lærer Sjælen at lytte, saa Ordet gør Indtryk, at bede, saa Opfyldelsen skænkes Mennesket og bekræfter Bønnens Virkelighed, at sætte sig i Forbindelse med Jesus Kristus, saa den religiose Erfaring stadfæster hans levende Nærværelse, saa en Kristen tilsidst er vissere paa dette end paa alt andet, er vissere paa Faderens Kærlighed og Jesu Fred end paa selve sin egen Tilværelse og selve den synlige Tilværelse, fordi det

er indefra, er blevet en dyb personlig Oplevelse; — saadan vidner Aanden.

II.

„Men ogsaa I skulle vidne", tilføjer Jesus, „thi I vare med mig fra Begyndelsen". Og da han sagde det, saa følte de det sikkert sletikke som et Tryk eller en Ordre: I maa virkelig ogsaa gøre noget, det er da Jeres simpleste Pligt; nej de følte det langt snarere som et Løfte, som endnu en Gave: aa tænk om vi kunde! tænk om vi kunde og virkelig maatte vidne om vor herlige Mester, men vi duer jo sletikke til det! „Men ogsaa I skulle vidne, thi I vare med mig fra Begyndelsen" — og da Talsmanden kom, saa skete det, saa kunde de, ja saa kunde de ikke andet, de maatte vidne, de havde jo været med ham fra Begyndelsen, og nu forstod de alle hans Ord, og saa vidnede de, paa den samme Dag og til deres sidste Dag vidnede de om Jesus.

Og det er saa Evangeliets andet Spørgsmaal til dig idag: Vidner du om Jesus? hvordan gaar det med dette Vidnesbyrd? og hvis du maa svare: aa, det er saa beskæmmende smaat, saa er det Evangeliets Forjættelse: men det skal du ogsaa komme til, det er din Ret og Gave, det skal Aanden ogsaa lære dig, naar hans Vidnesbyrd inde i dit eget Hjærte rigtig er blevet levende og stærkt!

Det blev sagt til Apostlene den Aften, — de alene havde jo været med ham fra Begyndelsen, men det siges til alle Kristne: „Thi med Hjærtet troer man til Retfærdighed, og med Munden bekender man til Frelse,"[1]) og „af Hjærtets Overflødighed taler Munden."[2]) Det er ikke Præsterne, der alene skal vidne. De skal ogsaa vidne. Thi „hvorledes skulde de tro den, som de ikke have hørt? Og hvorledes skulde de høre, uden der er nogen, som prædiker?"[3]) Jo vi skal vidne. Og en Prædiken er ikke blot en Forkyndelse, et Bud fra den Højeste, som Herolden for-

[1]) Rom. 10, 10. [2]) Mt. 12, 34. [3]) Rom. 10, 14.

kynder; det er den ogsaa, og derfor skal en Prædiken baade være bibelsk og fremforalt være en Kristusprædiken. Men den er tillige et Vidnesbyrd: Prædikanten skal selv tro paa det, som han forkynder, og have oplevet noget deraf i sit eget Liv og glæde sig til at bringe Mennesker det, som han selv er blevet glad over. Men hvad forstaar de Par Præster, imellem den halve Million i denne By, og hvad nytter de Prædikener, som de færreste dog gaar hen og hører? Derfor skal ogsaa I vidne! Og Eders Vidnesbyrd er langt det vigtigste! Og skønnest og stærkest er vel dens Vidnesbyrd, som „har været med ham fra Begyndelsen", disse modne, harmoniske Sjæle, som fra deres Barndom af har været fortrolige med Gud og aldrig er blevet borte fra ham, men i deres Gennembrudstime har modtaget Talsmandens Vidnesbyrd i deres Sjæle. Men selvom vi ikke kan sige dette, at vi har været med ham fra Begyndelsen, selvom vi har været borte fra ham, maaske endog længe, — saa skal vi, saa maa vi alligevel vidne om ham. Vi maa vidne om det, vi har oplevet, og andet kan vi jo overhovedet ikke vidne om. I skal ikke prædike, vær I glade for dét! men I skal vidne! Og kan I ikke vidne om, at I har været med ham fra Begyndelsen — I kan vidne om, at nu er I begyndt paa at være med ham! og ogsaa det er et Vidnesbyrd, som han kan bruge og glædes ved.

Falder det dig svært? Ja er det dig aldeles umuligt? Min Ven, du skal ikke tvinge dig selv til et uglad Vidnesbyrd med rødmende Kinder og stammende Tale, thi det gør mere Skade, frygter jeg, end Gavn. Du skal blive klar over, hvorfor det falder dig svært. Er det en naturlig Sky for at vove dig for tidligt frem og sige mer, end du kan staa ved, saa vent, — han kan vente! „naar Talsmanden kommer", siger han, her maa ventes! vent, og bed ham sige dig, naar Tiden er. Og er det Menneskefrygt og Fejghed, saa kæmp din Kamp ud alene for hans Aasyn, til du er blevet stærk og glad, og gaa saa ud med

dit Vidnesbyrd. „Han skal vidne om mig, men ogsaa I skulle vidne", — det betyder: dit ydre Vidnesbyrd skal bæres af det indre, saa først er det glad og naturligt: som Livet er, saadan skal Vidnesbyrdet være — ganske som vi hørte det om Bønnen i Søndags; Lærken er glad, derfor synger den, Skoven er levende, derfor springer den ud, — og Gudsbarnet er glad over sin Frelser, derfor vidner det! Gud oprejse mange saadanne glade Vidner her i vor Menighed, at Jesus kan blive æret og Verden faa ham at se!

III.

Men da vil vi ogsaa være forberedte paa det tredje Vidne: „de skal udelukke Eder af Synagogerne, og den Tid skal komme, da de skal mene at de viser Gud en Dyrkelse ved at slaa Eder ihjel," siger Jesus - han taler om den religiose Forargelse, som vil rejse sig imod hans Vidnesbyrd. Og dette Verdens Vidnesbyrd har aldrig helt manglet i Verden. Verden forarges over det klare Vidnesbyrd, de udelukker disse paatrængende Vidner af det gode Selskab og af de klare Tænkeres Selskab; og det er ofte deres Religion, Sandheds-Sandsen i dem, som oprores over dette, som de ikke kan fatte, og som i deres Øren klinger som Hovmod og Bespottelse. Paa dette maa vi være forberedt. Derfor har Jesus sagt det.

Men naar det sker dig, at du kommer til at staa overfor saadanne Mennesker og hører deres Ringeagt og Spot og hadefulde Ord, da skal du huske, at denne rasende Modstand er ikke blot et Vidnesbyrd om Hjærtets Ondskab og Satans Magt, men hvad sagde Jesus? „Dette skulle de gøre, fordi de hverken kender Faderen eller mig." De véd jo ikke, hvad de gøre. Det er ogsaa et Vidnesbyrd om Verdens dybe Nød. Og dette har han talt, siger han, „forat I, naar Timen kommer, skal komme i Hu, at jeg har sagt Eder det." Ja, Broder, naar Timen kommer, naar du med Sorg mærker, at Mennesker bliver ra

sende forbitrede over Vidnesbyrdet, kom det da i Hu, hvad han sagde: de stakkels Mennesker kender jo ikke Jesus og véd ikke, hvor stor deres egen Nød er; da vil du ikke fristes til at blive hidsig og disputere med dem, men da vil du i dit Hjærte bede for dem: O Herre, send din Sandheds-Aand til deres Hjærte, jeg alene formaar det ikke, men Sandhedens Aand skal vidne om dig, og saa vil du ogsaa bruge mit Vidnesbyrd! Gud sende dog sin Sandheds Aand til alle de vildledte, som mener, de viser Gud en Dyrkelse ved at dræbe; og vi, mine Venner, hvad der end skal ske, lad os ikke forarges, men lytte til Aandens Vidnesbyrd i vore Hjærter og vidne glad og stille for de andre! Amen.

Missionstrykkeriet
(ved J. Fischmann)
København B.

DATE DUE

THE KING'S LIBRARY
3000071645